

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı

31 Ekim 2022 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi'ye "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri

a) Tarım ve Orman Bakanlığı

b) Orman Genel Müdürlüğü

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ç) Türkiye Su Enstitüsü

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin, Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş'un Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş'un, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

7'nci Toplantı

31 Ekim 2022 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.05'te açılarak dört oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi'ye "Hoş geldiniz." dediğine,

Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Tarım ve Orman Bakanlığının,

Orman Genel Müdürlüğünün,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,

Türkiye Su Enstitüsünün,

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun,

Görüşmeleri tamamlandı.

Tarım ve Orman Bakanlığının,

Orman Genel Müdürlüğünün,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün,

Türkiye Su Enstitüsünün,

2023 yılı bütçeleri ile 2021 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi, Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş'un Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine,

Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

1 Kasım 2022 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere saat 22.07'de toplantıya son verildi.

31 Ekim 2022 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.05

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 7'nci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsünün bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Şimdi sunumlarını yapmak üzere Tarım ve Orman Bakanımız Sayın Vahit Kirişçi'ye söz vereceğim ancak sunuma geçmeden önce Komisyonunda bulunan Bakan Yardımcılarımızın ve bürokratların kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi'ye "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımıza Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum. Bakan olarak burada ilk bütçesi olacak, hayırlı olsun diyorum şimdiden. Bir taraftan da tabii, Bakanımız geçmişte milletvekili olarak, Tarım Komisyonu Başkanı olarak Meclisimizde görev yapmış bir arkadaşımız. O açıdan da yabancıysa olduğu bir ortamda değil. Tekrar hoş geldiniz diyorum. Bu müzakerelerimizin tarım sektörümüz için, ülkemiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri ()*

a) Tarım ve Orman Bakanlığı

b) Orman Genel Müdürlüğü

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

ç) Türkiye Su Enstitüsü

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

* (1/286) ve (1/285) esas numaralı Kanun Teklifleri 21/10/2022 tarihli 3'üncü Toplantı tutanağına eklidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi sunumlarını yapmak üzere Tarım ve Orman Bakanımız Sayın Vahit Kirişçi'ye söz veriyorum.

Süreniz otuz dakikadır Sayın Bakanım.

Buyurun lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Bakanlığımızın 2023 Yılı Bütçe Teklifi'ni ve 2021 yılı kesin hesabını görüşmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Bu vesileyle sizleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

2023 Yılı Bütçe Sunuşu kitabına -elinizde bulunan şu kitapçığın konuşma metni olarak- yine kitapçık arkasındaki karekod okutularak veya yine karekodun altında yer alan link üzerinden şu kitapçığımıza ulaşma imkânınız vardır. Kitap 212 sayfadan müteşekkil olduğu için bunu özellikle karekod okutarak veya link üzerinden ulaşılabilecek bir formata dönüştürdük. Bu karekod uygulamasıyla yaklaşık 950 kilogram ağırlığa tekabül eden miktarda kâğıt basımı gerçekleşmemiş, beraberinde masraf kalemini oluşturan birçok unsurdan da tasarruf edilmiştir. 31 Ekim, Dünya Tasarruf Günü olarak kutlanmaktadır. 20 top kuşe kâğıdı -yaklaşık 950 kilogram olduğunu belirtmiştim- 8 yetişkin ağaç, 65 bin Türk lirası civarında bir masraf, bir A4 kâğıdının üretiminden tüketimine kadar geçirdiği safhada 10 litre suyun harcanıyor olmasından dolayı böyle bir uygulamayla huzurlarınızdayız. Takdirlerinize arz ederim.

Türkiye Yüzyılı'nın arifesinde cumhuriyetimizin ilanının 99'uncu yılını kutluyor, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere aziz şehitlerimizi ve ahirete irtihal etmiş gazilerimizi rahmet ve minnetle yâd ediyorum.

İklim değişikliği, nüfus artışı, jeopolitik riskler ve salgın hastalıklar gibi olgular, tarım ve gıdanın stratejik önemini daha da belirgin hâle getirmiştir. Toprağın, suyun ve çevrenin kıymetinin daha iyi anlaşıldığı günümüzde tarım ve orman sektörünün yeni bir vizyonla geleceğe hazırlanması gerekmektedir. Dünya nüfusunun 2050 yılında 10 milyar, ülkemiz nüfusunun ise 100 milyonun üzerinde olacağı tahmin edilmektedir. Bugüne kıyasla 2050'de yüzde 67 daha fazla tarımsal üretime, bu üretimi gerçekleştirmek için ise yüzde 65 daha fazla sulama suyuna ihtiyaç duyulacaktır. Gelişen süreç; gıda için doğal kaynakların, doğal kaynaklar için çevrenin, çevre için teknolojinin ve tüm bunlarla birlikte en zorlu şartlarda bile üretimden vazgeçmemenin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bugün dünyada her 9 insandan 1'i açlıkla karşı karşıya kalmakta ve üretilen gıdanın her yıl üçte 1'i yani 1,3 milyar tonu israf edilmektedir. Açlık ile gıda israfının bir arada olduğu bir dünya maalesef, hepimiz açısından düşünülmeye gereken bir tezattır.

Saygıdeğer milletvekilleri, tarım ve orman faaliyetlerimizi her daim ulusaldan küresele taşıma çabası içerisinde olduk. Bu çerçevede, bu yıl 82 üst düzey uluslararası görüşme gerçekleştirdik, 10 ülkeyle 13 anlaşma imzaladık. Bu vesileyle, dünya gıda arz güvenliği adına ülkemizin aldığı hayati önemi haiz inisiyatifle açılan Karadeniz tahıl koridoru sürecinden de sizlere bahsetmek istiyorum: Rusya-Ukrayna savaşının küresel gıda arzına olumsuz etkisi, 22 Temmuzda İstanbul'da yapılan anlaşmayla çözüme kavuşmuştu. Sayın Cumhurbaşkanımız bütün dünyaya örnek olacak bir diplomasi trafiği yürütmüş ve Birleşmiş Milletlerle bu darboğaz aşılmıştı. 29 Ekim itibarıyla tahıl koridorundan 9,3 milyon ton tahıl taşınmış, bunun yüzde 61'i Avrupa, yüzde 26'sı Asya, yüzde 13'ü Afrika ülkelerine ulaştırılmıştır. BM'nin en az gelişmiş ülkeler kategorisinde yer alan ülkelere giden tahılın oranı ise sadece yüzde 5,9'dur.

Ukrayna tahılının alıcıları maalesef yoksul olmayan, zengin ülkelerdir. Biz Türkiye olarak gıda sıkıntısı çeken ülkelerin daha fazla yararlanması şartıyla ilk dönemi 19 Kasım'da sona erecek olan tahıl koridorunun ikinci dört aylık dönemde de açık tutulmasını arzu ediyorduk, maalesef, son yaşanan gelişmeyle Rusya'nın konuyla ilgili almış olduğu aksiyon "Yeniden başa mı dönülüyor?" sorusunu gündeme getirmiştir.

Sayın Başkan, Gazi Meclisimizin değerli milletvekilleri; dünyada tarım anlayışının yeni boyutlar kazandığı bir dönemde köklü değişimlere ve ilklere imza attık, üretimde sürdürülebilirlik için planlamayı, planlama için ileri teknolojiyi önceleyerek tarım politikalarımızı bu doğrultuda geliştiriyoruz. Tarım arazilerinin bölünmesini önledik, büyük ovaları koruma alanı ilan ettik, tarım sigortasını yani TARSİM'i getirdik. Toplulaştırma, sulanan tarım arazilerini artırma ve modern sulama sistemlerini yaygınlaştırma gibi yapısal dönüşümlere ağırlık verdik. Nüfusumuzdaki ve ülkemize gelen ziyaretçi sayısındaki çoğalmayla birlikte refah seviyesinin de yükselmesi, gıdaya olan talebi giderek artırmaktadır. Sınırlı üretim alanlarımıza rağmen akıllı sulama yatırımları, AR-GE faaliyetleri, mekanizasyon kullanımını yaygınlaştırarak verim ve kaliteyi yükselttik. Böylelikle hem halkımızın gıda arz güvenliğini sağladık hem de tarımsal ürün ihracatımızı artırdık.

Başta Tarım Kanunu olmak üzere yaptığımız yasal düzenlemeler, piyasa regülasyon faaliyetleri ve sağladığımız tarımsal desteklerle önemli değişimlere imza attık. Tarımsal desteklerde çevreyi ve biyoçeşitliliği koruyarak üretimi teşvik ederken sosyal boyutu da ihmal etmedik. Politikalarımızla hem üreticimizin hem de tüketicimizin yanında olduk. Tarım ve orman sektörünü bütün paydaşlarıyla birlikte sürdürülebilir üretim altyapısına kavuşturduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gıda meselesi bir millî güvenlik meselesidir. Gelişmiş ülkelerin bile gıda arz güvenliğine yönelik endişelerinin arttığı bir dönemde, eli öpülesi çiftçilerimiz sayesinde ülke olarak stratejik tarım ürünleri başta olmak üzere genel olarak bulunurluk sıkıntısı yaşamadık, yaşamıyoruz.

Dünyadaki eğilimin aksine orman varlığımızı da artırdık. Etkin ağaçlandırma çalışmalarımızla, erozyonla taşınan toprak miktarını azalttık. Odun dışı üretimimizi çeşitlendirdik, üretimimizi artırdık. Ormanların gönüllü muhafızı orman köylümüzün her daim yanında olduk.

Ülkemizi doğa turizminde marka haline getirirken zengin biyolojik çeşitliliğimizi ve genetik kaynaklarımızı koruyarak gelecek nesillere aktarıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; geldiğimiz noktayı bazı verilerle paylaşmak istiyorum. Tarım sektörü son 19 yılın 15'inde büyüme göstermiştir. Tarımsal hasılamız 2002 yılında 25,1 milyar dolardan yüzde 78,1 artışla 2021 yılında 44,7 milyar dolara yükseldi.

Tarımsal ihracatta dikkate değer bir artış trendi içindeyiz. Tarım ve gıda ürünleri ihracatımız 2002'de 3,8 milyar dolar iken 2021'de 6,5 katına çıkarak 25 milyar doları aştı. Fındık, kuru üzüm, kayısı, incir, ayva ve buğday unu ihracatında dünyada 1'inci sıradayız. Son yirmi yılda 87 milyar dolar dış ticaret fazlasıyla tarım ve gıda ürünlerinde net ihracatçısıyız. Ocak-Eylül 2022 döneminde ihracatımız 21,2 milyar dolarla önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 22 arttı. Aynı dönemde 17,4 milyar dolar ithalat gerçekleşmiş olup dış ticaretimiz 3,8 milyar dolar fazla verdi. Yıl sonu itibarıyla tarım ve gıda ürünleri ihracatımızın 30 milyar dolara ulaşmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeni tarım vizyonumuzu “Sen üret yeter.” diyerek açıkladık. Üreticilerimizin işlerini kolaylaştırmaya yönelik dijital dönüşüm hamlelerimize devam ediyoruz. Çiftçilerimize 1 Ekim’den itibaren ÇKS’ye e-devlet kapısından erişim imkânı sağladık. Bugün itibarıyla çiftçilerimiz e-devlet üzerinden 440 binden fazla ÇKS belgesi oluşturdu. Bürokrasiyi azaltarak yaklaşık 2,2 milyon üreticimize emek, zaman ve para tasarrufu sağladık.

Bu yıldan itibaren tarımsal destekleme sistemimizi değiştirdik ve ödemelerimizi öne çektik. Böylece çiftçilerimizin ekim sürecinde temel girdi alımlarını olabildiğince kolaylaştırıyoruz. Mazot ve gübre desteklerinin öne çekilmesiyle çiftçilerimiz ekim döneminde girdi maliyetlerini düşünmeden üretim yapabileceklerdir.

Çiftçi Kayıt Sistemi’ne kayıtlı hububat üreten çiftçilerimizin 2022 yılı üretim dönemine ait mazot ve gübre desteklerini 2023 Mart ayı yerine bu yıl içinde yani inşallah bu ay ödemeye başlayacağız.

Bundan böyle, söz konusu destekler çiftçimize nakit olarak verilmeyecek, Ziraat Bankası kartlarına yüklenmiş olacaktır. Başvurular internet ve mobil bankacılık da dâhil olmak üzere bugün itibarıyla başlamış bulunmaktadır. Çiftçilerimiz kartlarına tanımlanan destekleme ödemelerini sadece mazot ve gübre alımında kullanabileceklerdir.

Ayrıca Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin verdiği 100 bin TL tutarındaki faizsiz kredi miktarını 200 bin TL’ye çıkardık. Bunun 100 bin TL’lik kısmı yine aynı olarak sadece mazot ve gübre alımında kullanılmak üzere banka kartlarına yüklenecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sulanan alanları artırdık, nadas alanlarını daralttık, ekilmeyen tarım arazilerini ve yeni geliştirilen üstün özellikli tohum çeşitlerini üretime kazandırdık. Yeni yöntem, teknoloji ve kültürel uygulamaları yaygınlaştırdık. Bitkisel üretim miktarımızı yüzde 20 artışla 98 milyon tondan 2021 yılı itibarıyla 117.9 milyon tona ulaştırdık. Bitkisel üretimimizin 2022 yılında 127,6 milyon tona ulaşmasını da bekliyoruz. Bu rakam bitkisel üretimde tüm zamanların -inşallah-rekoru olacaktır.

Buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikale üreten çiftçilerimize dekar başına 2022 yılında; mazot desteğini yüzde 241 artış ile 75 TL’ye, gübre desteğini yüzde 130 artış ile 46 TL’ye, sertifikalı tohum kullanım destekleme ödemesini yüzde 108 artış ile 50 TL’ye yükselttik.

Son yirmi yılda sertifikalı tohum üretimini yüzde 813 artışla 1,3 milyon tona yükselttik. Ülkemizde kullanılan sertifikalı tohumluğun yüzde 96’sı yurt içinde üretilen yerli tohumdan karşılanmaktadır. Tohum ihracatımız 2002’de 17 milyon dolar iken 2021’de 215 milyon dolara çıkardık, 117 ülkeye ihracat yapar hâle geldik.

Tohum dış ticaretinde, ihracatın ithalatı karşılama oranını son yirmi yılda yüzde 31’den yüzde 94’e yükselttik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; “Sen Üret Yeter” vizyonumuzun gereği yine çiftçimizin hep yanında olduk.

Bu dönemde regülasyon kurumlarımız TMO, ÇAYKUR, TÜRKŞEKER, Et ve Süt Kurumu da daha fazla görev üstlendi. Bu yıl TMO marifetiyle 1999 yılından beri en yüksek miktarda hububat aldık, çiftçimize 40,1 milyar Türk lirası ödeme yaptık. Alımı devam eden ürünlerle birlikte 55 milyar TL ödemiş olacağız.

İlk kez bu yıl buğday ve arpasını TMO’ya satan üreticilere verilen diğer desteklere ilave olarak ton başına buğdayda bin TL, arpada ise 500 TL hububat alım primi verdik. Prim dâhil, ton başına makarna alıp buğdayda 7.900 TL, ekmeçlik sert buğdayda 7.450 TL, arpada ise 6.200 TL fiyat belirledik. Diğer ürünlerde de üreticimizi memnun edecek alım fiyatları açıkladık. Ton başına mısırdaki 5.700 TL, fındıkta

52 bin TL, kuru üzümde 27 bin TL, kırmızı mercimekte 15 bin TL, kuru fasulyede 20 bin TL, çeltikte 16 bin TL olmak üzere alım yapıyoruz. Ayrıca piyasaya yaptığımız un ve yem arzıyla fiyatları regüle ediyoruz. Un regülasyonu kapsamında 4,8 milyon ton ekmeçlik buğdayı piyasaya, yem regülasyonu kapsamında ise 4,5 milyon ton hububatı besici ve yetiştiricilerimizin istifadelerine sunduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu yıl yaş çaya kota ve kontenjan uygulamadık. Kilogram destek kilogramını destek dâhil 7 TL'den aldık.

Şeker pancarı alım fiyatını yüzde 245 artışla ton başına 1.450 TL'ye çıkardık. TÜRKŞEKER, imalatçı firmalarımıza, halkımıza ve arıcılarımıza piyasanın altında fiyatlarla satış yaparak destek olmaya devam edecektir.

Bir diğer regülasyon kuruluşumuz olan Et ve Süt Kurumu, faaliyet alanında üreticiyi ve tüketiciyi korumaktadır. Bu amaçla geçtiğimiz hafta Sözleşmeli Besicilik Projemizi Erzurum'da başlattık. Bundan sonra besicilerimiz güvenle hayvancılık yapacak, alıcı satıcıyla doğrudan muhatap olacak. Böylece besiciye alım garantisi ve mutlak kârlılık sağlayacağız. İhtiyaca göre mahallinde eğitim vereceğiz.

Ayrıca sözleşmeli besicilik yapan üreticilerimizi, kilogram başına 2,5 TL ile 5 TL arasında verimlilik primiyle destekleyeceğiz.

Diğer taraftan alım faaliyetlerimizle, besicilerimize katkı sağlamaya devam edeceğiz.

Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, büyükbaş küçükbaş, kanatlı ve arıcılıkta yürüttüğümüz çalışmalarla hayvancılığımızı güçlendiriyor, üretimimizi artırıyoruz. İslah çalışmalarımızla, büyükbaşta verimliliği, küçükbaşta verimlilikle birlikte sayıyı artırmayı hedefliyoruz. 2002'den bugüne hayvancılık desteklerinin tarımsal destek içindeki payını yüzde 4,4'ten yüzde 25'e çıkardık. Büyükbaş hayvan sayımızı da 9,9 milyondan yüzde 81 artışla 17,9 milyon başa, küçükbaş hayvan sayımızı da 32 milyondan yüzde 83 artışta, 58,5 milyon başa ulaşarak Avrupa'da 1'inci sıraya geldik. Kanatlı hayvan varlığımızı 251 milyondan yüzde 59 artışla 398 milyona, arılı kovan sayımızı 4,2 milyondan yüzde 107 artışta 8,7 milyona çıkardık.

Hayvansal üretimdeki artış hayvan varlığındakine kıyasla çok daha fazladır. İslah çalışmalarımızda ortalama karkas ağırlığını 178 kilogramdan yüzde 60 artışla 284 kilograma çıkardık. Kırmızı et üretimimizi 779 bin tondan yüzde 156 artışla 2 milyon tona; süt üretimimizi 8,4 milyon tondan yüzde 176 artışta 23,2 milyon tona; tavuk eti üretimimizi 696 bin tondan yüzde 216 artışta 2,2 milyon tona; yumurta üretimimizi 11,6 milyardan yüzde 66 artışla 19,3 milyara; bal üretimimizi ise 74,6 bin tondan yüzde 29 artışla 96,3 bin tona ulaştırdık. Ayrıca bal üretim ve çeşitlerinin coğrafi dağılımını gösterir dijital bal haritasını çıkardık. Bal üretiminde dünyada 2'nci sıradayız. Diğer tarım ürünlerinde olduğu gibi hayvansal üretimde de net ihracatçı konumundayız. Mera tespit ve tahdit çalışmalarını yerleşim yeri bazında tamamladık, 16 milyon dekar alanda mera ıslah ve amenajman projesi uyguladık.

Saygıdeğer milletvekilleri, topraklarımız kadar 412 bin kilometrekarelik mavi vatanımız da tarımsal zenginliğimizdir. Su ürünleri yetiştiriciliğini ilk defa hükümetlerimiz döneminde destekleme kapsamına aldık. Üretimimizi 2002'ye kıyasla yıl sonu itibarıyla 8,5 katına çıkararak 515 bin tona yükseltiyoruz. Su ürünleri yetiştiriciliğinde ve iç su avcılığında Avrupa ülkeleri arasında 1'inciyiz; levrek ve çipura üretiminde dünyada 1'inci, gökkuşuğu alabalığında 2'nciyiz; su ürünlerinde 2021 yılında 1,4 milyar dolar ihracat gerçekleştirdik. Türk somonunda 2021 ihracatı 130 milyon dolar iken bu yılın sadece ilk 9 ayında 230 milyon dolar ihracat rakamına ulaştık. Balıkçılarımıza Afrika'nın kapılarını açtık, bu sayede hem balıkçılarımızın gelirini artırdık hem de ülkemizi balıkçılıkta küresel bir aktör hâline getirdik. Sucul biyoçeşitliliğin devamını sağlamak için denizlerde koruma alanları sayısını 49'dan 87'ye, korunan tür sayısını da 20'den 66'ya çıkardık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; desteklemeler, yönlendirici ve teşvik edici nitelikteki rolüyle tarımsal üretimin hâlen en güçlü enstrümanlarından biridir. Tarımsal destek miktarını -2002’de 1,8 milyar TL iken 2022’de 22 katına çıkararak- 39,2 milyar TL’ye yükselttik. Son yirmi yılda çiftçimize cari değerlerle yaklaşık 500 milyar TL’ye yakın tarımsal destek sağladık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarım, her zaman için sel, don, kuraklık gibi doğal afetlere maruz kalma ihtimali olan bir sektördür. Tarım sigortası düzenlememizi 2016 yılında hayata geçirerek Cumhuriyet tarihimizde bir ilke imza attık. Yeni riskler ve ürünler ilave edilmek suretiyle TARSİM’in kapsamını genişletiyoruz. Bugüne kadar 19,5 milyon adet poliçe düzenlenerek 13 milyar TL devlet prim desteği ve 13,2 milyar TL hasar tazminatı ödedik. Tarım sigortasıyla sigorta poliçe bedelinin yüzde 67’sine kadarını devlet olarak biz karşılıyoruz.

Konya’da başladığımız Gelir Koruma Sigortası’nı ülke geneline yaygınlaştırıyoruz. Buna göre, buğdayda verim kaybı ve fiyat dalgalanmalarına bağlı olarak çiftçinin gelir kaybı riskini teminat altına alıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kırsal kalkınma desteklemelerimiz çiftçilerimizin teknik gelişimine çok büyük katkı vermiştir. Kırsal Kalkınma Yatırımları Destekleme Programı, IPARD ve Kırsalda Uzman Eller Projesi kapsamında 86.500 projeye toplam 27,3 milyar TL hibe verdik, 253 bin kişiye istihdam sağladık. Önümüzdeki yıl IPARD III programına Allah izin verirse başlıyoruz. Bugüne dek 42 ilde uygulanan programı 81 ilimize yaygınlaştıracamız.

Kent tarımı vizyonumuzun en önemli enstrümanı olan Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi Projesi sayısını 57’ye çıkardık. Bu bölgelerimize günümüz fiyatlarıyla 750 milyon TL altyapı kredisi sağladık. İzmir Dikili’de Avrupa’nın en büyük jeotermal ısıtmalı Tarıma Dayalı İhtisas OSB’sinin inşaatı devam etmektedir. Şimdi de Balıkesir’de dünyanın en büyük jeotermal ısıtmalı Tarıma Dayalı İhtisas OSB’sini kuracağız. Sadece İzmir’de, en az yüzde 75’i kadın emekçi olmak üzere 3.500 yeni istihdam sağlayacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; güvenilir gıdaya erişimi en temel insan haklarından biri olarak görüyoruz. Bu kapsamda, tarladan sofraya bütün süreçleri titizlikle denetliyoruz. Bu yıl ekim ayı itibarıyla 7.500 denetçiyle yaklaşık 1 milyon gıda denetimi yaptık. Ürün kayıplarını önlemek, verim ve kaliteyi artırmak amacıyla bitki hastalık ve zararlılarına karşı mücadelemizi aralıksız sürdürüyoruz. Çevre dostu biyolojik ve biyoteknik mücadeleye önem veriyoruz. Hayvanlarımızı bulaşıcı hayvan hastalıklarına karşı korumak için aşılama ve eradikasyon programlarını uyguluyoruz. Şap, bruselloz, şarbon gibi hastalıklara karşı koruyucu aşılama büyük bir kısmını aşı bedeli almadan yapıyoruz. Ev hayvanlarını mikroçiple kimliklendirerek PETVET sistemimize kaydediyoruz; bugüne kadar 438 bin ev hayvanını kayıt altına aldık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gıda arz güvenliği problemini AR-GE ve yenilikçilik temelli verimlilik artışlarıyla çözebiliriz. Bu çerçevede, 60 araştırma enstitüsü, 27 ileri AR-GE merkezi ve 2 binden fazla araştırmacıyla çalışıyoruz. Hiç kimse merak etmesin, başta tohum olmak üzere bu ülkenin kendine has her bir tarımsal değeri korumamız altındadır. Çıkardığımız, Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun’la yüksek verimli ve kaliteli tohumluk ıslah çalışmalarımızı hızlandırdık. Tarla bitkilerinde 911, bahçe bitkilerinde 989 yerli ve millî tohumluk çeşidi geliştirdik. Ülkemizde 2021 yılında üretilen sertifikalı tohumluk sayısının yüzde 40’ını Bakanlık olarak biz geliştirdik. Yerel yani Ata Tohumu Projesi kapsamında farklı türlerde 37 yerel çeşidi araştırma enstitülerimiz tescil altına almış bulunmaktadır. İslah ettiğimiz çeşitler sadece ülkemizde değil Orta Asya, Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika’da da üretilmektedir. Ayrıca üstün vasıflı hayvan ırklarını da geliştiriyoruz. Et tavukçuluğunda 1, yumurta tavukçuluğunda 4 adet damızlık hat geliştirerek tescil

ettirdik. Halk Elinde Islah Projesi’ni küçükbaşta 2005 yılından bugüne, mandada 2011 yılından bugüne başarıyla uyguluyoruz. Küçükbaş Islah Projesi’yle yıllık 500 bin baş üstün vasıflı damızlık materyali sektöre kazandırdık. Manda ıslah ve destekleme politikalarımızla manda sayısını 85 binden yüzde 118 artışla 185 bin başa çıkarmış bulunuyoruz. Araştırma enstitülerimiz bünyesindeki 32 gen bankamızda 318 bin genetik materyali koruyoruz. Tohum gen bankalarımızda 4.294 türe ait yüz 119.175 tohum örneğini muhafaza ediyoruz, arazi gen bankalarımızda ise 107 türe ait 10.055 canlı örneği koruyoruz. Dünyada ender rastlanan bir çalışma örneği olarak bin türde soğanlı ve yumrulu doğal süs bitkisi yani “geofit” korumamız altındadır. Hayvancılık gen bankamızda 18 küçükbaş, 7 büyükbaş ve 5 at ırkına ait 88 bin genetik materyali saklıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanı korumak için suyu ve toprağı muhafaza politikamız gereğı, tarım arazilerinin korunması ve üretime kazandırılması önceliğimizdir. Mevzuatta yaptığımız değişikliklerle, yeter gelirli arazi büyüklüğü altında satış ve miras yoluyla tarım arazilerinin bölünmesinin önüne geçtik. Ülkemiz genelinde toplam 9,2 milyon hektarlık 429 büyük tarımsal ovayı sit alanı ilan ettik.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin akciğerleri olan ormanlar, aynı zamanda tarıma ve ekonomiye olan katkılarıyla millî servetimizdir. Ormanlarımızı sadece korumakla kalmıyor, topraklarımızı yeni fidanlarla buluşturmak için yoğun çaba sarf ediyoruz. Ağaçlandırma çalışmalarımızla 1970’li yıllarda 500 milyon ton olan erozyonla taşınan toprak miktarını 154 milyon tona düşürdük. Son yirmi yılda 5,7 milyon hektar alanda 5,9 milyar fidanı toprakla buluşturduk. Aynı zamanda, iklim değişikliğinin etkilerine karşı karbon yutak alanı olan ormanlarımızı 2002’de 20,8 milyon hektardan 2021’de 23,1 milyon hektara ulaştırdık; bu alan, ülke yüz ölçümünün yüzde 29,6’sına tekabül etmektedir. En çok ağaçlandırma yapan ülkeler sıralamasında Avrupa’da ilk, dünyada 4’üncü sıradaki yerimizi koruyoruz. İnşallah, bu yılki 11 Kasım Millî Ağaçlandırma Günü etkinliklerimizi “Türkiye Yüzyılına Nefes” teması kapsamında icra edeceğiz. Bu vesileyle, siz değerli milletvekillerimizi, hazırunu, hepimizi birlikte nefes olmaya davet ediyorum.

Orman ürünleri ihracatı 2002’de 515 milyon dolar iken bu tutar 2021’de 5,7 milyar dolara ulaşmıştır. Ahşap ve ahşap ürünleri sektöründe 2018 yılından sonra da dış ticaret fazlası vermeye başladık, geçtiğimiz yıl ise 1 milyar dolar dış ticaret fazlası verdik. Orman köylümüzün refahını artırmak için yüzde 20’si hibe, kalanı faizsiz ORKÖY kredisi vermeye devam ediyoruz. Odun dışı ürün miktarını 2002 yılında 31 bin tondan 2021 yılında 930 bin tona çıkardık.

Ormanlarımızı yangınlardan ve kanun dışı müdahalelerden korumak için 776 kuleden yirmi dört saat gözetliyoruz. Ülkemizin gurur kaynağı olan İHA’larımızı orman yangınlarıyla mücadelede kullanan Avrupa’da ilk ve tek ülke olduk. Bu yıl 10’u gece görev yapabilen 55 helikopter, 20 uçak, 8 İHA, 1.350 arazöz, 692 iş makinesi, 2.270 ilk müdahale aracı ve en önemlisi 25 bin personel ve 110 bin gönüllüyle yangınla cansiperane mücadele ettik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal süreniz dolmuştur, sunumunuzu tamamlamanız için on beş dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bu yıl ekibimize dâhil ettiğimiz 8 bin mesai arkadaşımızla daha da güçlüyüz. Bu yıl ilk defa özel eğitim almış 462 personelden oluşan ORKUT timleri kurarak yangınla mücadelede görevlendirdik. Ayrıca, Millî Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığından 2 uçak, 25 helikopter ve 2 İHA’yı ihtiyaç hâlinde rezerv güç olarak kullanmaktayız. Yangına ilk müdahale süremizi son yirmi yılda kırk

dakikadan on bir dakikaya düşürdük. Yeşil Vatan ekranını oluşturduk, orman yangınlarına ait güncel verileri herkesin görebileceği şekilde anlık olarak bu ekranlardan paylaşıyoruz. Anayasa'mız orman alanlarını güvence altına almıştır. Yanan alanlarını ağaçlandırarak yeniden ormanlaştırıyoruz; başka bir amaçla asla kullanmıyoruz, kullandırmıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iklim değişikliğine bağlı ani sel ve taşkınlarla mücadele etmek için yeni ve etkin bir bilgi yönetim sistemini hayata geçiriyoruz. Bu kapsamda, Taşkın Tahmini ve Erken Uyarı Merkezini yani TATUM'u kurduk. TATUM'un çalışmaları başarıyla devam etmektedir. Orman yangınlarıyla mücadelede aldığımız yeni tedbirlerin karşılığını bu yıl başarı olarak nasıl gördüysek önümüzdeki dönemde de sel ve taşkınlarla mücadelede bu sistemlerin karşılığını inşallah göreceğiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tarımsal üretimin ve verimliliğin artırılmasında toprağın suyla buluşturulması, malumunuz, büyük önem taşımaktadır. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü faaliyetleri kapsamında, 2003-2022 döneminde 9.561 tesisi hizmete alarak günümüz fiyatlarıyla 450 milyar Türk lirası tutarında yatırım gerçekleştirdik. DSİ olarak son yirmi yılda sulanan tarım arazimizi 21,7 milyon dekar artırarak 69,6 milyon dekara, yıllık sağlanan içme suyu miktarını 2 milyar metreküpten 5 milyar metreküpe, toplulaştırdığımız araziye 4,5 milyon dekardan 68 milyon dekara, baraj ve gölet sayımızı 3,4 katına, HES sayımızı 6 katına, taşkın koruma tesis sayımızı 2 katına, ilk kez DSİ tarafından inşa edilen atık su arıtma tesisi sayısını 24'e, bir yenilik olarak yer altı su depolaması ve suni besleme tesisi sayısını 101'e çıkardık. Öncelik verdiğimiz tarımsal arazi sulaması ve toplulaştırma faaliyetlerimize kararlılıkla devam edeceğiz.

Suyun verimli kullanılması kapsamında kapalı sulama sistemlerini yüzde 6'dan yüzde 31'e çıkardık. İlk etapta 9 milyon dekar kapalı sulama sistemine ön yüklemeli sayaç takıyoruz. Çevreyi korumak ve kaynakları etkin kullanmak adına atık suların tarımda yeniden kullanımı için çalışmalara başladık; artık, dünyanın en büyük su yapıları Türkiye'de inşa ediliyor. Bu vesileyle, 275 metre gövde yüksekliğiyle, kategorisinde ülkemizin en yüksek, dünyada ise 5'inci sırada olan Yusufeli Barajı'nın kasım ayı içerisinde su tutmaya başlayacağı bilgisini paylaşmak isterim. Dünyada ilk kez askıda boru sistemiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yılda 75 milyon metreküp su iletiyoruz. Kısacası, DSİ yatırımlarında sınır tanımamaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Cumhurbaşkanımız "Türkiye Yüzyılı" vizyonumuzu geçtiğimiz cuma günü açıkladı. Türkiye Yüzyılı, tarım ve ormancılığın yüzyılı olacaktır inşallah. İklim değişikliği, azalan biyoçeşitlilik, küresel gıda krizi, gıda milliyetçiliği, jeopolitik riskler, tarım ve gıdada tekelleşme eğilimleri gibi etkenler Türkiye Yüzyılı'nda yeni "tarım ve orman" vizyonunu zorunlu kılmıştır. Bakanlığımız, asırlık tecrübeye sahip kurumsal kapasitesi, yetişmiş insan gücü, ülkemizin en ücre köşelerine yaygın teşkilat yapısı, bilgi ve teknolojiyi benimseyen yönetim anlayışıyla bu vizyonda inşallah yerini alacaktır.

Değerli milletvekilleri, bu vizyon kapsamında, ülkemizin ihtiyaçlarını esas alan, bulunurluğu ve stratejik ürünlerin üretimini ve çiftçimizi her yönüyle güçlendirmeyi önceleyen bir yaklaşım benimsedik. Bu çerçevede, Bakanlık olarak ürün desenlerini belirleyecek ve üretim planlamasını yapacağız.

Tarımda sözleşmeli üretimi yaygınlaştırıyoruz. Çevreye duyarlı, kaynakları etkin kullanan, kırsala dönüşü özendiren, gençlerin ve kadınların üretime katılımını önceleyen, kalite ve verimlilik odaklı yalın bir destekleme modelini uygulayacağız. Mevcut tarım sigortacılığını üreticilerimize gelir koruma garantisi sağlamak da dâhil genişletiyoruz. Genç ve kadın çiftçilerimizi prim indirimi uygulayarak TARSİM'den daha çok faydalandıracağız. Dijital dönüşümü üretimin her aşamasında yerli ve millî unsurlarla hayata geçiriyoruz. Üreticilerimiz "tarım cebimde" mobil uygulamasıyla iş ve işlemlerini

gerçekleştirebilecektir. “Yerinde üretim yerinde tüketim” anlayışıyla tüketicilerin taze, ucuz ve en az fireyle sebze ve meyveye ulaşımını sağlamak amacıyla kent tarımı uygulamalarını yaygınlaştıracğız. Bu kapsamda jeotermal kaynaklarımızın yanı sıra rüzgâr, güneş ve biyokütle gibi temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının da kullanılacağı tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerini hızla yaygınlaştırıyoruz. Böylelikle kent tarımı uygulamalarımıza da önemli bir ivme kazandırmış olacağız. Üreticilerimizin güçlendirilmesi, tedarik zincirlerinin kısaltılması, maliyetlerinin azaltılması, ölçek ekonomilerinden faydalanılması ve fiyatların istikrara kavuşturulması amacıyla üretici birliklerinin kurumsal kapasitelerini geliştireceğiz.

Saygıdeğer milletvekilleri, artık pek çoğumuz farklı sebeplerle köye dönmek istiyoruz. Bu dönüşü eğitim, sağlık, iletişim ve enerji altyapısıyla birlikte bütüncül bir kırsal yerleşim modeli hâline getireceğiz.

Gıda arz güvenliğinin sigortası olan küçük aile işletmeciliğine desteğimizi artırarak sürdüreceğiz. Meraların ıslahı, korunması ve kullanımına ilişkin yeni yaklaşımlar geliştireceğiz. Herhangi bir sebeple üretim yapılmayan arazileri üretime kazandıracğız. Bakanlığımız yetkilerinin bir kısmının yeminli tarım müşavirleri marifetiyle kullanılmasını sağlayacağız.

Küresel bir oyuncu olma hedefimize uygun bir şekilde tedarik kaynaklarımızı çeşitlendirmek için yurt dışında faaliyet göstermek isteyen müteşebbislerimize rehberlik hizmeti sunmak amacıyla ülke masaları oluşturuyoruz. Böylece üreticilerimizin bilgi ve tecrübesini de uluslararası alanda katma değerli bir hâle dönüştüreceğiz. Uluslararası mevzuat ve ikili anlaşmalar çerçevesinde okyanuslardan kutuplara kadar her yerde balıkçılarımıza yeni fırsatlar sunuyoruz. Üretimde ve yönetimde gençliğin dinamizmi ve vizyonundan faydalanmak amacıyla tarım orman gençlik konseyi kuracağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeşil vatanımızı sürdürülebilir orman yönetimi anlayışıyla koruyup geliştiriyoruz. Orman köylülerimizi yerinde kalkındırmak için ekonomik ve sosyal destekleri yükselteceğiz. Sanayicimizin ihtiyacını yerli imkânlarla karşılamak için endüstriyel ağaçlandırmayı artıracğız. Koruma-kullanma dengesini gözeterek, biyoçeşitliliğe zarar vermeden ekoturizmi geliştireceğiz.

Su kaynaklarımızı, millî su politikasıyla sürdürülebilirlik ve arz güvenliği esasına dayalı katılımcı bir modelle yöneteceğiz. Suya göre tarım yapacağız, sulama verimliliğini artıracğız. Tarımsal sulama yatırımlarını hızlandırmak için alternatif finansman modelleri geliştireceğiz. Denizlere dökülen sularımızı su potansiyelimizin yetersiz olduğu iç bölgelere aktaracağız. Yer altı sularımızı disiplin altına alacağız, sel ve taşkın sularıyla besleyeceğiz. Suyu, taşıdığı yerde değil, düştüğü yerde tutacağız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayıştayın denetimi ve rehberliği bizim için çok önemli ve kıymetlidir, yol göstericidir. Bakanlığımız 2021 yılı denetim raporlarında bir kamu zararı tespiti bulunmamakla birlikte uygulamaya yönelik tespitlerde bir kısım düzeltmeleri yaptık; diğerleri için de gayret gösterdiğimizi, çalıştığımızı belirtmek isterim.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 2021 yılı kesin hesabında Bakanlığımıza Bütçe Kanunu’yla verilen 51,5 milyar TL ile yıl içinde aktarılan ödenekle birlikte toplam 60,1 milyar TL’nin yüzde 96,9’u harcanmış bulunmaktadır. 2023 yılı bütçesi geçtiğimiz yıla göre yüzde 106,9 artışla 133,7 milyar Türk lirası olarak teklif edilmiştir.

Bu yıl tarımsal desteklemeler bütçemizin yüzde 40,4’ünü oluşturmaktadır, geçen yıla göre yüzde 109 artışla 54 milyar TL’ye ulaşacaktır. Yatırım kuruluşlarımızdan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bütçesi yüzde 104,4 artışla 51,1 milyar TL, Orman Genel Müdürlüğü bütçemiz ise yüzde 109 artışla 13 milyar TL olarak teklif edilmiştir.

Saygıdeğer milletvekilleri, içinden geçtiğimiz süreç farklı bir dünyanın habercisi ve müjdecisidir. Biz de Bakanlık olarak buna hazırlandık ve “Daha iyi, her daim iyinin önündedir.” anlayışıyla huzurlarınıza çıkmış bulunuyoruz. Gazi Meclisimiz takdir ederse bu bütçe; alın terini akıl terine katan çiftimizin, öz güveniyle üreten kadınının, bir dokunuşta kıtaları açacak gencimizin, yeşilin, mavinin, velhasıl Türkiye Yüzyılı’nın tarım ve orman olarak ilk bütçesi olacaktır.

Hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum kapsamlı sunumunuz için Sayın Bakanım.

Şimdi müzakerelere geçeceğiz.

Daha önce Komisyon olarak belirlediğimiz kurallar çerçevesinde önce her gruptan bir arkadaşımıza grup sözcüsü olarak söz vereceğim.

Grup sözcülerimize yirmi dakika süre veriyoruz.

Sonra Komisyon üyelerimize sırasıyla söz vereceğim taleplerine göre, onların konuşma süresi on dakika olacak.

Ardından da Komisyonumuzu teşrif eden diğer vekil arkadaşlarımıza söz vereceğim, onlar da beşer dakikayla katkıda bulunma hakkına sahiptirler.

Grup sözcülerini sırasıyla ilan etmek istiyorum hazırlık yapmaları bakımından: Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Kamil Okyay Sındır, HDP’den Sayın Rıdvan Turan, İYİ Partiden Sayın Fahrettin Yokuş, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu, AK PARTİ’den Sayın İbrahim Aydın şeklinde devam edeceğiz.

Grup konuşmalarını bitirdikten sonra bir yemek aramız olacak, ardından devam edeceğiz.

Şimdi, ilk sözü Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan Sayın Kamil Okyay Sındır’a veriyorum.

Buyurun Sayın Sındır.

Süreniz yirmi dakikadır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, çok Kıymetli Bakanım, Bakanlığımızın çok değerli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Sayın Bakanımızın sunuş konuşmasını dikkatle hepimiz takip ettik. Ülkemizin hâlihazırda en temel meselelerinden biri, en çok üzerinde durulan, tartışılan ve tüm yurttaşlarımızı ilgilendiren, gerek üretici gerek tüketici gerek sanayici gerek ticaret erbabı olmak üzere herkesin çok yakın ilgi gösterdiği bir sektörün, Bakanlığın bütçesi üzerinde görüşüyoruz.

Öncelikle, Tarım ve Orman Bakanlığımızın ve Bakanlığa bağlı bütün teşkilatlarımızın bütçesi hayırlı olsun diyorum. Ne kadar iyi ve güzel işler yapılırsa yurttaşlarımız, vatandaşlarımız da bundan o kadar memnun kalacaklardır.

Tabii, bugüne kadar, Sayın Kirişçi Bakanımızdan önce çok bakan gördük. Yani benim milletvekili olduğum 2015 yılından bugüne 4’üncü sanıyorum ya da 5’inci. Bir Bakanımız geldi “Paramız var ki ithal ediyoruz.” dedi mesela, hatta dedi ki: “Çiftçi çok çok çalışır, az az kazanır, işin doğasında, fitratında bu vardır.” Bir Bakanımız geldi, dedi ki: “Ya, Toprak Mahsulleri Ofisine ne gerek var, lisanslı depolar var, lisanslı depoculuk var.” Tabii, Sayın Kirişçi’nin de “Gördük ki Rusya-Ukrayna savaşında cebimizde para var ama hiçbir şeyi satın alamıyoruz veyahut da teknolojimiz var, kullanamıyoruz çünkü onlar bizi doyurmuyor.” sözü biraz anlamlıydı. Aslında, ben bunu... Büyük Önder’imiz Atatürk’ün bizim fakültemizin bahçesinde de yazılı bir sözü vardır: “Kılıç ve saban; bu iki fatihten birincisi -yani

kılıç- ikincisine daima mağlup olmuştur.” Dolayısıyla ne “Paramız var ki ithal ediyoruz.” ne “İşin fitratında bu vardır.” ne “kader planı” ne “kadercilik” değil, akıl ve bilimin yolunda ve tarımsal üretime önem veren bir anlayışta olmak hepimizin en önemli görevi.

Bakın, Sayın Cumhurbaşkanının 2021 Yılı İdari Faaliyet Raporu’nun iç kapağına konmuş bir söz, bir ifadesi var: “Ülkelerin çöküşü de yükselişi de tarımla başlar.” demiş. Ne güzel ama bizim çöküşümüz mü yükselişimiz mi başladı tarımla, onu bilemiyorum; onu sizler çok daha iyi analiz ediyorsunuz ama bana göre, çöküşümüzün başlangıç noktası da tarım oldu Türkiye ekonomisinde.

Bakın, değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım; Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi başlangıç ödeneğinin 2021 yılı merkezî yönetim bütçesi içerisindeki payı yüzde 3,83’müş 2021’de; 2022’de Tarım ve Orman Bakanlığının başlangıç bütçesindeki payı, merkezî yönetim bütçesindeki başlangıç ödeneğinin toplamdaki payı yüzde 3,69’muş. 2023’te getirilen önümüzdeki bu bütçede, 133 milyar 682 milyon 205 bin liralık Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin 4 trilyon 469 milyar 570 milyon 19 bin liralık merkezî yönetim bütçesi içerisindeki payı yüzde 2,99 yani bütçede neredeyse yüzde 1’e yakın oransal bir azalma var. Biz hep söylüyoruz: Tarım Bakanlığının bütçesi tabii ki 133 milyar lira ama cari transferlere baktığımızda bunun içerisinde hane halkı yani tarımsal destekleme programı için ayrılan bütçenin 54 milyar 40 milyon 543 bin lira olduğunu görüyoruz. Bizim Tarım Kanunu’muzun 21’inci maddesi açık ve net diyor ki: “Tarımsal destekleme programlarının finansmanı -bakın, altını çizerek söylüyorum, tarımsal destekleme programlarının finansmanı- bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak gayrisafî millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.” Bu, kanunun madde hükmü. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı bizlere sunuşunda, verdiği sunuş kitapçığında “Tarımsal destekleme programları için 54 milyar lira.” diyordu; zaten bütçede de bu görünüyor ancak biz bir türlü Sayın Fuat Oktay’ı ikna edemedik. Bu tarımsal destekleme programları için ayrılan 54 milyar lira yüzde 1’i karşılamıyor, yüzde 1’i değil. Ne kadarını karşılıyor? Eğer 2023 yılı gayrisafî yurt içi hasılasını esas alırsak yüzde 0,29’unu. 2022 yılını alalım, hani bir önceki yılı alalım; 13 trilyon 429 milyar liralık bütçede, gayrisafî yurt içi hasıla içerisinde yüzde 0,4’ünü yani bizim şu anda verdiğimiz, tarıma ayırdığımız 54 milyar liralık bütçe kaynağının, ödeneğinin en az 2,5 katını vermemiz gerekiyor ki biz kanunun emrettiği şartı yerine getirebilelim.

Tabii, bu bütçeyi yani bu desteklemeyi ne için veriyoruz? Bunu hepimiz gayet iyi biliyoruz; tarıma bir destek veriyorsak başta üretimi planlamak, ürün desenini planlamak, üretimde verimi arttırabilmek, üretimde kaliteyi artırabilmek, üretimde piyasaları regüle edebilmek ve tüketicinin daha ucuz, daha kaliteli, zamanında ve yerinde tüketim maddeleriyle, gıdayla buluşabilmesini sağlamak. Bu gerçekleşebiliyor mu? Sayın Bakanım, işte, bütün mesele de burada.

Şimdi, ben sizin bütçe teklifinizdeki, performans programındaki 2023 yılı hedeflerine baktım yani ilginç. Tabii, tarım sektörünün iklim değişikliğine uyum kapasitesinin artırılması -alt program hedefi, tarım sektörünün iklim değişikliklerine uyum kapasitesinin artırılması- arazi kullanım değişikliği ve ormancılık sektöründen kaynaklı sera gazı emisyonu ve yutak raporu sayısı; hedef bir: Bir tane rapor hedeflenmiş.

Yine, toprağın ve arazinin korunması, geliştirilmesiyle ilgili arazi kullanım planlaması yapılan alan 2022’de 1 milyon hektarmış, 2022’de gerçekleşme tahmini sıfır; 2023’te yine 1 milyon, bu da herhalde sığır ulaşacak.

Yine, bakıyorum, hayvansal ürünlerde arz güvenliği yine performans programında... Mesela, buzağı sayısındaki artış oranı: Buzağı sayısında yüzde 0,1’lik bir artış oranı hedeflemişiz bu 2023 performans programında. Büyükbaş hayvan sayısındaki artış oranı hedefi yüzde 0,1; hani yüzde 1’i bile hedefleyememişiz büyükbaş hayvan sayısındaki artış için.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Rakamlar çok yüksek zaten Hocam.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kırmızı et üretim miktarında yüzde 4'lük bir artış hedeflemiştir. Herhâlde biz, üretim fazlamız var ki bunu çok kısıtlıyoruz; bu anlaşılıyor buradan.

Küçükbaş hayvan sayısındaki artış oranını yüzde 2 hedeflemiştir, yumurta üretiminde yüzde 0,5'lik bir artış hedeflemiştir, bitkisel üretimde de bunu görüyoruz. Yani böylesi hedefler olmaz Sayın Bakanım. Destek sağlanan bitkisel ürünlerde üretim artış oranı... Bakın, destek sağlanan bitkisel ürünlerde üretim artış oranı hedefimiz yüzde 1,2; bu mudur bizim desteklemeyle hedeflediğimiz üretimde verim, üretimde kalite artışı? İthal edilen bitkisel ürün miktarı 21 milyon; 2022 hedefi 21 milyon tonmuş, 2023'te de 21 milyon ton yani ithalatta bir azalmayı falan hedeflemiyoruz. Yani performans programınızda, daha doğrusu bize sunduğunuz bütçenin -sayfasını da söyleyebilirim- başındaki program hedeflerinde bahsedilen hayvansal ürünlerde arz güvenliği. Tahıl ürünlerinde kendine yeterlilik oranı yüzde 90 olarak gerçekleşmiş; yüzde 90,2 yani 0,2'lik bir artış öngörmüşüz gibi. Bunlara daha fazla devam etmeyeceğim. Mesela, bir başkası, "İklim değişikliğiyle uyumlu, modern makine kullanımı özendirilecek, ortak makine kullanımı yaygınlaştırılacak ve üretim planlamasına yönelik yapay zekâ uygulamaları geliştirilecektir." diye bir alt program var. Göstergelere bakıyoruz, deney raporu sayısı ve yapay zekâ kapsamında üretim planlamasına dâhil edilen ürün sayısı... Bu göstergelerle -ortak makine kullanımının yaygınlaştırılmasını nasıl hedefleyebiliriz gibi- bence hedefi olmayan bir performans programıyla karşı karşıyayız.

Tabii, ben şunu da merak ediyorum: Tarım ve Orman Bakanlığının programlar itibarıyla tarım programına olan bütçe teklifinde 55 milyar 824 milyon 259 bin lira bir ödenek var tarım programı için ayrılmış ama merkezî yönetim bütçesinde bu rakam, tarım programı bütçesi 103 milyar 308 milyon 935 yani Tarım ve Orman Bakanlığının tarım programına yönelik bütçe teklifi 55 milyar ama tarım programında 103 milyar. Nereden geliyor bu dedim, DSİ mi dedim, DSİ'de yok tarım; Orman Genel Müdürlüğü mü dedim, tarım programına yönelik bir ödenek görünmüyor program sınıflandırmasında; bunu çıkaramadım. 47,5 milyar liralık bir fark hangi bakanlıklardan geliyor? Bunu siz daha iyi bilirsiniz.

Tabii, Sayın Bakanım, siz bu sunuşunuzda orman, orman yangınları vesaire, her şeyden bahsettiniz. Gerçi burada Orman Genel Müdürlüğü bütçesini ayrı görüşmüyoruz, kapsam içerisinde görüşüyoruz. Ama Tarım ve Orman Bakanlığı sizin sorumluluğunuz altında ve sunuşunuzda da ifade ettiğiniz Tarım ve Orman Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluk alanında olan ormanla ilgili Tarım ve Orman Bakanlığının stratejik planında "yangın" kelimesi geçmiyor; Sayın Bakanım. Bakın, "yangın" kelimesi geçmiyor stratejik planın tamamında kelime, terim taraması yaptım. "Orman Genel Müdürlüğünde" diyebilirsiniz ama Bakanlığın sorumluluğundaysa en azından orada da bir hedef olarak programda yer almasında yarar olduğunu düşünüyorum.

Sayın Bakanım, "planlama" diyorsak bir kere planlama için, siz de çok iyi bilirsiniz... Üniversitede akademik camiadan geliyorsunuz, akademiye geçmişte sizinle hayatımızın çakışan dönemleri oldu, aynı alanda eğitim ve ders verdiğimiz yıllar oldu; sizi çok yakından tanıyorum, bu konudaki azminizi çok iyi biliyorum ama şunu da sizin çok iyi bildiğinizi biliyorum ki bir planlama yapacak isek ki bu bir tarımsal planlamaysa, üretim planlaması ise, üretim deseni planlamasıysa, tarımsal desteklerin kaynak dağılımına yönelik bir planlama olacaksa sağlıklı bir veriye ihtiyacımız var, doğru bir veriye ihtiyacınız var, güvenilir veriye ihtiyacımız var; zamanında, yerinde veriye ihtiyacımız var. Biz, en son genel tarım sayımını 2001 yılında yapmışız, 2001 yılından bugüne kadar bir genel tarım sayımı yapılmış değil ve şu anda Türkiye İstatistik Kurumunun yayınladığı tarımsal veriler tamamen il ve ilçe müdürlüklerinden

istenen, yazıyla istenen, yazıyla, yazışmayla toparlanan, derlenen veriler. Ben, inanm, hiçbir veriye bu anlamda güvenemiyorum. Şu anlamda: Yani ‘‘Bu veriler manipülasyon...’’ falan olabilir, bu ayrı bir mesele ama sağlıklı bir veri akışı olduğunu düşünmüyorum.

Sayın Bakanım, tarım alanlarımız 2002’den 2021’e 3 milyon 133 bin hektar azalmış yani Trakya tarım alanının yaklaşık 3 katı kadar bir alan, Trakya’nın toplam yüz ölçümünün de 2 katına yakın bir alan ama bir yandan da Sudan’dan arazi kiralaması konusu vardı idi. Bu konuda ‘‘Kiralanmadı, kiralanmayacak.’’ diye sizin bir açıklamanızı biliyorum. Venezuela’ya gittiniz ‘‘Orada buğday üretilecek.’’ dendi, sonra buğday değil soya retiliceği ifade edildi. Dolayısıyla, bunlar doğru Şeyler değil, biz kendi tarımsal üretim alanlarımızı etkin, verimli... Bunu siz defalarca açıkladınız, bu konuda bir çabanız var; dilerim, çabanız uygulamada gerçekteşir ama bu bir gerçekte.

Dış ticaret konusunda, siz hep gıdayı dâhil ediyorsunuz. Bakın, gıdayı dâhil etmeyin, bitkisel üretimde -ithalat ve ihracat, dış ticaret açığımız- net ithalatçı bir ülkeyiz, hayvansal üretimde net... Hayvansal retimde kısmen ihracatçısınız ama bakın, Türkiye İstatistik Kurumunun bu revizyon 3 sınıflandırmasına göre baktığımızda ‘‘tarım, ormancılık ve balıkçılık’’ diye bir ekonomik sınıflandırması vardır. Bunun içerisine baktığımızda, Türkiye’nin, Türkiye İstatistik Kurumunun bu sınıflandırması üzerinden tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörü itibarıyla net ithalatçı olduğunu, net dış ticaret açığı verdiğini görebiliriz; gıdayı buraya dâhil etmezseniz. Ha, gıdayı dâhil edebilirsiniz, dersiniz ki: ‘‘Ya, burada tarım ürünlerini işliyoruz, Şey yapıyoruz.’’ O zaman tekstili de dâhil edin çünkü tekstil ham maddesi pamuk, pamuk da üretiyoruz. Yani o zaman, ürün bitkisel ve hayvansal ürünlerin dışımda nereye, hangi sektöre tarım ürünü giriyorsa onu da dâhil edin. Bunun doğru bir yaklaşımdı olduğunu düşünmüyorum. Ha, gıdayı ayrıca dış ticaret dengesi içerisinde değerlendirelim. Şimdi, hatta, bu açıdan baktığımızda, 2020’de 4,92 milyar dolarlık bir dış ticaret açığımız olduğunu görüyorum.

‘‘Tarımsal hasılda Avrupa’da 1’inciyiz.’’ diyorsunuz; güzel, ben de diyorum ki: Rusya 1’inci. Hoppala, ‘‘Rusya’yla kıyaslanabilir mi? Rusya’nın arazisine baksana.’’ dediğiniz anda, işte, ben de size diyorum ki: Türkiye’nin toplam arazisine bakarsanız yani bunun üzerinden -1’incilik, 2’ncilik yani- kıyaslanabilir bir değer olduğunu düşünmüyorum. Tabii ki üretimde artış, tarımsal hasılamızın büyümesi hepimizin dileği; bu da bize gurur verir, mutlu eder.

Sayın Bakanım, çiftçi borçları, sektörün kredi borcu 244 milyar 921 milyon lira; kamu bankalarına 189,5 milyar lira, özel bankalara 55,4 milyar lira, takibe alınmış 3,5 milyar liraya yakın kredi borcu var. Tarım Krediyi de buna ilave ederseniz -ki tahmin ediyorum 11-12 milyar lirayı geçmiştir- akaryakıt istasyonlarına veresiye borcu, bayilere veresiye borçlarıyla çiftçinin yaklaşık 300 milyar liraya yakın borcu var. Siz diyorsunuz ki: ‘‘Tarımsal destek 2002’de 1,8 milyardı, 2022’de 39,2 milyara çıkardık; 22 kat artırdık.’’ Ben de diyorum ki, gerçekte Şu ki çiftçinin borcu 2002’de 2,4 milyar liraydı, 2022’de 245 milyar; bu, resmî. Veresiyeleri de katarsanız borcunda 120 kata yakın bir artış var. Bu da çiftçinin gerçekteş Sayın Bakanım.

TÜİK verilerine göre... TÜİK verilerinden bahsediyorum. Başka her Şeyi söyleyebiliriz yani böyle... Son bir yılda gübrede yüzde 238 zam olmuş, mazotta yüzde 226 zam; hayvan yemleri yüzde 147 zamlanmış, tarım ilaçlarında yüzde 106 zam; gerçekte, bu, gübrede yüzde 600’lere varan zamlardan bahsediyoruz ama. Çifti traktrne bir depo mazotu 880 liraya doldururken, Şimdi ancak 3.172 liraya doldurabiliyor. Dolayısıyla, Tarımsal Girdi Fiyatı Endeksi’nde yıllık artış yüzde 135’in üzerinde, gıda ürünlerinde retici Fiyat Endeksi yıllık yüzde 143,75 artış gösterdi.

Çiğ süt konusuna girdiniz. Ben detaya girmeyeceğim, arkadaşlarım bunu çok açık anlatacaklar ama 8,5 lira fiyat açıklandı. Nasıl? Ulusal Süt Konseyi... Kimin baskısıyla? Gıda Komitesinin yani Gıda ve Tarımsal rn Piyasası İzleme ve Değerlendirme Komitesinin. Komite, Hazine ve Maliye

Bakanının başkanlığında toplanıyor; üyeleri içerisinde zaturaliniz var Sayın Bakanım, Ticaret Bakanı var, Strateji ve Bütçe Başkanı var, Merkez Bankası Başkanı var ve bunlar süt fiyatını belirliyor, bunlar yem fiyatlarına müdahil olunmasına karar veriyor. Bu Komite ayrıca -sadece bu da yetmez- kent tarımının yaygınlaştırılması hakkında çalışmaları hızlandırma kararı alıyor, kırmızı et başta olmak üzere -çiğ süt ve kırmızı et- gıda ve tarım ürünlerinin yurt içi ve yurt dışı arz ve fiyatlarına ilişkin son dönemdeki gelişmeleri analiz ediyor. Lütfen, bu Komiteye siz sahip çıkın, müdahil olun, baskın olun, etkin olun, terk etmeyin yoksa çiğ süt fiyatları, çiğ süt yem paritesi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, son yarım dakikanız.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben birazcık daha süre isteyeceğim efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tarıma ilgi çok fazla, çok fazla talep var.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Biliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Birkaç cümleyle toparlarsanız sevinirim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Biraz daha müsamaha gösterirseniz sevinirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama o durumda herkese yapmak zorundayım o durumda.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Ben kendimi hızlandırıyorum Sayın Başkanım, tamam.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama çok sayıda talep var.

Buyurun lütfen, birkaç cümleyle.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tamam, peki.

Şimdi, tabii, yem, elektrik, mazot, gübre, işçilik... Bakın, Brent petrol 2018 endeksi 100 iken 2022’de 185,3 olmuş, doğal gaz 2022’de 213,9 olmuş; bizde ise benzinin fiyatı, 2018’i 100 kabul edersek 2022’de 333’e çıkmış; motorin, 100 kabul edersek 507’ye çıkmış. Bu kadar yüksek fiyat artışları karşısında, elektrik fiyat artışları karşısında tabii, yem sanayicisi, süt sanayicisi, marketler artan girdi maliyetlerini fiyatlarına kolaylıkla yansıtabiliyorken maalesef, benim üreticim, benim süt üreticim artan maliyetlerini çiğ süt fiyatlarına yansıtıyor, buna müdahil olunuyor. Bu da sektörü bitiren bir noktaya taşır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka arkadaşlarımız dile getirsin farklı konuları, hepsini siz söylemeyin, çok sayıda...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bitiriyorum, son 1-2 soruyla bitireceğim Sayın Başkan, rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok hızlı lütfen ama.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, tabii, bu, besicilere TMO’nun verdiği ucuz arpa satışının amacına ulaşamadığını da arkadaşlarımız detaylı bildirecektir.

Dijital tarım pazarı ne aşamada, vaz mı geçildi? Bu, çiftçimizi sözleşmeli tarıma zorlayan ve rekabet ortamıyla küçük çiftçiyi yok edecek bir süreçti.

Sayın Bakanım, sizin traktör performansı, traktör çeki performansı üzerinde yaptığımız doktora çalışması çok kıymetliydi, biliyorum, traktörden iyi anlayan çok kıymetli akademisyenlerimizden birisisiniz. Elektrikli traktör meselesi... 3 kere soru sordum Sayın Pakdemirli’ye, yanıt alamadım ama gelen bir yanıtta “Elektrikli traktörün seri üretimi için çalışmalar yapılarak Ziraat Bankası ve

Önder Yol ortaklığında Gebze Dilovası'nda üretim fabrikası kurulmuş ve üretim için bütün hazırlıklar gerçekleştirilmiştir. Seri üretim faaliyetleri başlatılmış olup en kısa sürede üretim bandından çıkması planlanmaktadır.” demiş bana Sayın Bakan. Tarihini de, hangi tarihte...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Hikâye, hikâye; Sayın Bakanın öyle bir projesi yok zaten.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu konuda sizin de... Evet, tarihini bulamadım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi iki dakikadan fazla aştınız, artık devam ettiremeyeceğim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bu konuda ne durumda olduğunuzu soruyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka arkadaşlarımıza ilave notlarınızı verin, çok sayıda arkadaşımız konuşacak. Her şeyi siz söylemeyin lütfen.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, sözlerimi burada sonlandırırken Sayın Bakanım, zatalinize, Bakanlığımıza, tüm Bakanlığınız personeline yapacağınız çalışmalarda başarılar diliyorum. Başarınız çiftçimizin huzuru, refahı; ülkemizin geleceği adına önemli.

Bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle saygıyla selamlıyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi ikinci sözü HDP Grubundan Sayın Rıdvan Turan'a vereceğim.

Buyurun lütfen.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz.

Bakan değişti, yalnız, Tarım ve Orman Bakanlığında felsefe değişmemiş. Hâlâ “Tarım kadınlara bırakılmayacak kadar önemli bir konudur.” felsefesi devam ediyor. Yalnızca 1 kadın genel müdürümüz var aramızda, onun haricinde maşallah futbol takımı gibisiniz.

Oysa tarım eylemi ilk organize tarıma geçtiğimiz binlerce yıl öncesinden bu zamana kadar ağırlıklı olarak kadınların emeğiyle ortaya çıktı ve biliyorsunuz, antropolojik veriler neolitik toplumda emmer ve einkorn buğday cinsini ilk toprağa atanların da kadınlar olduğunu söylüyor. Bizim toplumumuzda da şu anda -elimde somut bir veri olmamakla birlikte aşağı yukarı söyleyebilirim ki- kadın emekçi sayısının erkeklerden daha fazla olduğunu tahmin ediyorum. Dediğim gibi, değişmeyen bir durum var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan biraz hızlıca Sayıştay raporlarından bahsetti ve geçti ama yani Sayıştay raporları böyle ev yıkar cinsten raporlar. 45 tane tespit var, bunların bir kısmı tablo eksikliği, bazı şeylerin eksikliği yani teknik biçimde mütalaa edilebilecek bazı şeyler ama onun dışında birtakım şeyler var ki... Mesela, ihalesiz alımlar var, gelen paranın muhasebeleştirilmemesi var, cezai işlemlerin muhasebe kaydına dâhil edilmemesi var. Bunlar çok ağır şeyler yani buradan bakarak Tarım ve Orman Bakanlığında, usulsüzlük, ihaleye fesat karıştırmayla başlayın, pek çok şeyi iddia etmeniz mümkündür.

Şimdi, benim anlamadığım mesele şu: Bunu geçen sene konuştuk -Pakdemirli zamanında- ondan önceki sene konuştuk, ondan önceki sene konuştuk kardeşim, ya bu iş bu kadar zor mudur? Burada hile, hurda yoksa yani teknik olarak yanlış yapılmış şeylerse Bakanlık bunu düzeltmek için niye çaba sarf etmez? Ya, bu ne kadar tuhaf bir şey. Ve yıl içerisinde defalarca Bakanlığınızla ilgili usulsüzlüklere ilişkin bazı görevden el çektirmelerin, bazı soruşturmaların da açıldığını biliyoruz. Şimdi, yani bu Sayıştay raporları ortadayken rahat bir Bakanlık çalışması gerçekten sürdürülebilir mi? O sebeple

ben bunu çok yadırgıyorum, çok yanlış olduğunu düşünüyorum. Sadece Tarım Bakanlığı açısından da mesele böyle değil. Bence -hani Anayasa Mahkemesini kapatmaya çok niyetli biri vardı- bu Sayıştay'ı da toptan kapatıp rahatlamak lazım yani bunlara uyulmayacaksa; ki Sayıştayın kamu adına çok önemli bir vazife yaptığını hepimiz biliyoruz. Geçelim.

Şimdi, bir büyüme hikâyesini yıllardır dinliyoruz. Bu büyüme hikâyesi hacmen tarım alanındaki harcamaların artmasından kaynaklı. Şimdi “büyüme” deyince büyümede -hep söylüyorum- bu kapitalistler böyle sihirli bir fetiş cümle gibi, bir kelime gibi bunu kullanırlar. Oysa “büyüme” diye biri size söz ettiğinde bu büyümenin istihdam yaratıp yaratmadığını, toplumsal gelir dağılımı uçurumunu izale etmeye, bu problemi çözmeye dönük bir sonucun olup olmadığını sorar. Mevzuya bu zaviyeden bakıldığında büyüme zor değildir yani kamu eliyle çok rahat büyüebilirsiniz. Bugün 3 liralık olan bütçenizi yarın 5 liraya çıkartırsınız, harcamalar artacağından dolayı büyürsünüz. Bu büyümenin tarım alanında çalışan insanların refahını, huzurunu, geleceğe daha güvenle bakmasını sağlayan bir tarafı yok. Ne var peki? Burada ağırlıklı olarak bizim gördüğümüz ve izlediğimiz şeyler, burada bir siyasi tercih var yani Bakanlığın bütçesi oransal olarak 133 milyar olmakla birlikte, o oransal olarak az artmış ama bu “cari transferler” adı altında 54 milyar diye geçen şeyin bir kısmının küçük ve orta ölçekli, geçimlik tarımla iştigal eden kesime yani bu alanın emekçilerine gittiği düşünülürse, bu, buradaki verilecek desteklerin kahir ekseriyetinin aslında çok uluslu tarım tekellerinin eline geçeceği, çok uluslu işte, gübredir, efendim, tohumdur, buna benzer yapıların eline geçeceği çok belli. Dolayısıyla, bu büyüme meselesini bence... Bu büyüme denen şey ne kadar kalkınma yaratıyor, onunla beraber ele almak gerekir.

Bir süreden beri inceliyorum, tarım alanında kalkınan bir tarafımız yok. Tam tersine, kırsala doğru gittiğinizde yani “Aman Allah!” demeyen, “Süt ineklerimi satıyorum.” demeyen kimse yok. Geçen hafta Haymana'nın köylerindeydik, 70 tane süt ineği olan vatandaş dedi ki: “40 tanesini kesime gönderdim, 30 tanesiyle de bakacağız duruma; devam edebilir miyiz, edemez miyiz, belli değil.” Niye diye sorduğumda “Ağabey, yani litresine 8,5 lira para veriliyor, ben bununla almam gereken yemi alamıyorum. E, yani uzaktayız, bunun nakliye gideri şu bu bunun üzerine eklendiğinde bizim bu işin altından kalkmamız mümkün değil.” dedi ki en az 10 lira ve üzerinde bir fiyatın açıklanması süte bu açıdan olmazsa olmaz kabilinden.

Bizim temel olarak gördüğümüz problem şu: Sizin bir felsefe hatanız var yani şahsen sizi kastetmiyorum Sayın Bakan yani bu zamana kadar süregelen tarım aklını kastediyorum. Bu akıl ne kadar demokratik ve kamucu planlamadan uzaklaşırsa o kadar çok tarım alanını spekülâtif dalgalanmaların etkisi altına bırakıyor. Yani yıllardan beri, cumhuriyetin kurulduğu dönemde bu zamana kadar geçen dönemde tarımda esas olan şey, sizin de birkaç defa vurguladığınız bu regülatör mekanizmaların olmasıydı. KİT'ler bunun için vardı değil mi? KİT'ler bunun için vardı ama 80'den sonra Özalizmle beraber, neoliberalizmin memleketi 24 Ocak kararlarıyla beraber Özalizmin ülkeye girmesi, Erdoğan'ın da bu anlamda Özal'ın çok iyi bir takipçisi ve öğrencisi olması hasebiyle 2000'den sonra daha da hızlı bir biçimde bu tarımsal KİT'lerin tasfiyesini gördük. E, şimdi, tarımsal KİT'lerin tasfiyesi demenin pratik karşılığı şuydu: Uluslararası sermayenin arzuları, istekleri, talepleri doğrultusunda yerli çiftçiyi sahipsiz bırakmaktı. Nitekim o zamandan bu zamana, 80'den başlayarak ama özellikle son yirmi yıllık zaman dilimi içerisinde kırsalın bu kadar vahşi biçimde tasfiye olmasının temeli, tam da devletin aradan çekilip çiftçiyle sermaye gruplarını karşı karşıya bırakması oldu. Şimdi, çiftçi borsada oynayan bir borsa oyuncusu gibi hangi ürün kaç para ediyor, gübre kaç çıkış, sütümü satarsam kaç para alırım? Sürekli bunun hesabını yapar bir biçime evrildi. Böyle olunca da uluslararası alandaki dalgalanmalar kısa süre içerisinde Türkiye'de tarımsal nüfusun önemlice bir kısmının kırlardan kentlere doğru... Tabii, çıkarmış olduğunuz Büyükşehir Yasası'nın da burada son derece olumsuz etkisi var yani köyleri perişan

etti deyim yerindeyse. Bunun sonucunda da böyle bir durumla karşı karşıya kaldık. Şimdi, bu felsefe yanlış olunca bunun üzerine kurduğunuz her şey yanlış oluyor. Dünya Ticaret Örgütüne bu memleketi yönetenler gitti -94'tü yanlış hatırlamıyorsam- üye oldular. Dünya Ticaret Örgütünün direktörü bile dedi ki: "Yahu siz gelip bunun altına imza atıyorsunuz da kardeşim, bu anlaşmada ne yazıyor, siz hiç baktınız mı, hiç okudunuz mu bunu?" Türkiye gibi gelişmemiş ülkelerin tarımsal sektörlerinin emperyalizme, uluslararası sermayeye bağlanmasını en rasyonel -sermaye açısından söylüyorum- yöntemiyle Dünya Ticaret Örgütünün kurulması... Bugün Toprak Mahsulleri Ofisinin niye yeterli alım yapılmadığını falan konuşuyorsak herhâlde bu konuşmalara ta oradan başlamak gerekiyor. Dolayısıyla, burada mesela Sayın Bakan -önceki Bakanı da bu konuda çok eleştiriyordum- yani bir Tarım Bakanından ziyade bir iktisatçı gibi bakıyor, öyle anlatıyor. Oysa tarımsal süreçlere ekonominin, salt ekonominin gözünden bakılmaz, aynı zamanda sosyal bir bütünlüktür bu. Orada yaşayan insandır, malı davarı olan, onun peşinde sabahtan akşama kadar dolaşan insandır, çamurun içerisinde üretim yapan insandır. İşin bu tarafını görmeden siz büyüklükler üzerinden bir şey anlatıyorsunuz ve kusura bakmayın yani bu büyüklükler de doğruyu bir sis perdesinin arkasına saklamak için kullanılan büyüklükler. Bu büyüklüklerin ne insanların gelirini ne refahını artıran bir tarafı var. Memlekette buna ilişkin pek çok sorun var. Mesela hiçbir bakan, çiftçi ya da tarımsal örgütlerden bahsetmez. Niye bahsetmez, biliyor musunuz? Çünkü bu akıl der ki: "Ya, zaten biz gerekeni yapıyoruz. Mesela çiftçilerin kooperatifleşmesine ne gerek var?" diye bakar. Çünkü kadim devlet geleneği bizim neye ihtiyacımız olduğunu senden benden çok daha iyi bilir. Çiftçilerin yan yana gelip de bir kooperatif kurması, bir sendikada örgütlenmesinin bir anlamı olmadığını; tam tersine, kendi iktidarı açısından bir risk unsuru olduğunu düşünür bu anlayışlar. O sebeple de hiçbir bakan "Ya, kooperatifler için de bir şey yapalım kardeşim." demez.

Bakın -size vermeyi düşünüyorum Sayın Bakan- biz bir kooperatifler yasası yazdık. Bu kooperatifler yasası içerisinde temel tespitimiz bir defa şu: Mazot, gübre, girdiler; bunların her biri bir meseledir ama Türkiye'deki çiftçilerin, kırsal kesimin en temel sorunu örgütsüzlüğüdür, yan yana gelerek bir güç teşkil edememesidir. O sebeple 3 tane bakanlık tarafından koordine edilen 3 mevzuatı bir kenara bırakarak bunu tek bir mevzuat hâlinde indirdik. Bu olmadığı koşullarda, parçalı, dağınık bir biçimde, sürekli ve sürekli çiftçilerin bundan muzdarip olduğu, gidişatın çiftçilerin lehinde olmadığı bir durumla karşı karşıya kalıyoruz. Bu genel girişten sonra...

Şimdi, bir defa, çiftçi sayımızda hem ÇKS'ye göre hem SGK'ye göre hem TÜİK'e göre -tek tek bunları söylemek istemiyorum ama- çok ciddi bir azalış var. Siz az önce konuşurken çiftçilerin öneminden bahsettiniz ama bu azalış çiftçinin ne yazık ki mutlu olmadığının zaten çok açık bir göstergesi.

Tarım sektöründe çalışan insanların, çiftçilerin olağanüstü bir borç yükü var. Bu, geldiğimiz noktada, şu anda 240 milyar civarının üzerine çıkmış durumda. Az önce ifade ettiğim gibi, sütte ciddi problemlerle karşı karşıyayız. Ama bence en temel sorunlardan bir tanesi şu: Altı aydır dünyada gıda fiyatları düşüyorken bizde niye artıyor? Niye artıyor bizde bu gıda fiyatları? Bunun bir izahı var mı? Bence var, bence var izahı. Bu izahın geri planında olan esas şey Erdoğan'ın ekonomi dehası. Yani geçen sene bu zamanlar 7 lira civarındayken mazotun litre fiyatı "Faiz sebep, enflasyon sonuçtur." diye para politikası araçlarını kullanmayı reddederek, Merkez Bankasını boşa düşürerek, hayat pahalılığıyla mücadele fonksiyonunu bir kenara bırakarak doların hızlıca yükselmesine sebep oldu. Bunun sonucunda da mesela üre gübre 2020'de tonu 1.800 lirayken şu anda 14.250 liraya çıkmış; yüzde 691 artış. 20.20 gübrede yüzde 584 artış var. Tek tek söylemeyeyim bunları. Ama şimdi bunları konuşmak gerekiyor. Yani biz faili olmayan bir süreçten falan bahsetmiyoruz ki bu işin öznesi bizatihi

Recep Tayyip Erdoğan'ın ekonomi politikasıdır. Doları bu kadar patlatırsan dışa bağımlı olan her şeyde fiyatlar bu kadar artmaya başlar, arttıktan sonra da geçmiş olsun. Ondan sonra da “Biz aslında şunu yapıyoruz, bunu yapıyoruz.” diye anlatır, devam edersiniz.

Tarımda ciddi bir ithalatçılığımız var. Yani gıda, meşrubat, alkolsüz şeyleri bir kenara bırakacak olursak orada dış ticaret hadleri dikkate alındığında ithalatçı olduğumuz çok net görülüyor. Hele daha sektör bazlı bakacak olursak, mesela yağlı tohumlar falansa söz konusu olan şey perişan vaziyetteyiz. Bu işi öyle ifrata vardırıldı ki artık klişe hâline geldi. İşte saman ithal ediliyordu, bilmem neydi. Pakdemirli o zaman “Paramız var da ithal ediyoruz kardeşim.” demişti; ben de ona “Param var ki ithal ediyorum bakanlığı.” demiştim o zaman. Mesela, Kanada bakliyat tohumlarını bizden almışken şu anda Kanada'dan ciddi miktarda mercimekten nohuta kadar ithalatımız var. Şimdi, bunları, Türkiye tarımı adına kabul edebilmek mümkün değil dolayısıyla bu gidişat şöyle bir sonuç yaratıyor: Üreten ürettiğinden kazanamıyor ama raflara gelindiğinde arada inanılmaz bir fiyat farkı meydana geliyor. Mesela, Ziraat Odaları Birliğinin raporuna göre üretici ile market arasındaki fark 8 kattan daha fazla artmış durumda ve G20 ülkeleri içerisinde gıda enflasyonunun en yüksek olduğu yer ne yazık ki Türkiye. Az önce söyledim, dünyada bir azalış trendi varken Türkiye’de fiyatlar giderek artıyor, güya tarımda iyi olduğumuz hâlde böyle bir durum var.

Türkiye’de ne yazık ki gıda egemenliği hayale döndü çünkü ne ekeceğimize, nasıl ekleyeceğimize karar verenler bizler değiliz artık, borsada oynar gibi; dünya piyasaları. İkincisi, gıda güvencesi ciddi risk altında. Rusya’dan gelecek olan sıvı yağı, önüne kırmızı halı serdik; bando, mızıkayla karşıladık yani bu durumlardayız.

Gıda güvenliği ise son dereceli sıkıntılı. Biz zaten geçen sene mesele üzerinde çalıştık. Türkiye’de gıda güvenliği açısından çok temel nitelikte olan ve kullanılmaması gereken pek çok pestisit kullanıldığını gördük, hatta yediği nardan dolayı hayatını kaybeden iki yaşındaki Saliha’nın ailesiyle o dönemde görüşmüştük. Bizatihi, satılmayan şeyleri ben satıcılara giderek tezgâh altında temin edebildim. Bunların içerisinde klorpirifos gibi çocuklar açısından, ergenler açısından son derece patolojik sonuçlar yaratan şeyler de var, tarım zehirleri de var.

Konuşacak şey çok tabii ama zamanım biraz azaldı. Buradan çok temelli bir meselemiz olan mevsimlik tarım işçilerine gelelim. Şimdi, bu mevsimlik tarım işçilerine ilişkin çok laf ettik şimdiye kadar. 2017 yılında Binali Yıldırım’ın bir mevsimlik tarım işçileri genelgesi vardı, hatırlayacaksınız. Bu genelge bakanlıklara, valiliklere gönderildi. Ben ondan sonra merak ettim çünkü o zamandan bu zamana kadar sürekli işte, kara yollarında hayatına kaybeden çok sayıda mevsimlik tarım işçisi -ne bileyim- işte, çok kötü koşullarda yaşayan mevsimlik tarım işçisi; çadırında yangın çıkan mevsimlik tarım işçisi; faşist saldırılara muhatap kalmak durumunda olan mevsimlik tarım işçisi; hatta can kayıplarını, bunların hepsini tek tek yaşadık. Sonra dedim ki ya, bu genelge aslında fena bir genelge de değil yani uygulansa Binali Yıldırım’ın şu genelgesi fena bir genelge de değil, pek çok sorunu çözmeye aday bir genelge. Tek tek bütün bakanlıklara soru önergesi yazdım, dedim ki: Bu konuda sizin bakanlığınıza verilen vazife şu, bu konuda ne yaptınız. 11 soru önergesi yazmışız, 2 tane bakanlıktan kısmen cevap gelmiş, onun haricindekilerin bu genelgenin hiçbir hükmünü uygulamadıkları son derece açık. 1 milyona yakın sayıda insan, ağırlıklı olarak Urfa olmak üzere, Mardin, Antep, Diyarbakır’dan yollara düşüyor, hâlâ yollardalar, hatta hâlâ soğan sökümlü Ankara’nın muhtelif yerlerinde. Ve bu insanlar, insani olmayan koşullarda yaşıyorlar. Yani bu memlekette her şeye kaynak var, her şeyin bir biçimiyle çözümü mümkün ama mesele bu insanlar olduğunda... Hem bu insanlar olmasa tarımsal hasıla yerle yeksan olacak hem çok kötü koşullarda yaşıyorlar; sosyal güvenceleri yok, çocuklarının eğitim garantisi yok, yaşadıkları yerler insani koşullarda olmayan yerler. Şimdi, iktidar, bakanlıklar

bunları görmemek için çok özel bir çaba sarf ediyorlar. Gerçekten ne diyelim! Yani takdire şayan(!) Biz, Halkların Demokratik Partisi olarak, bu meselelerin, Türkiye’deki tarımsal problemlerin çözümünün iki temel ayağının olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Bunlardan bir tanesi, bu zamana kadar uygulanagelen tarımdaki neoliberal politikalarından vazgeçmek yani tarımı piyasanın dalgalanmalarına bırakmamak ve demokratik ve kamucu bir planlamayla bu işi sürdürmek. İkinci mesele de özellikle, Kürt illerinde güvenlikçi siyasetten kaynaklı ciddi bir biçimde yayla yasakları var, mera yasakları var. İnsanlar alanları terk edip başka yerlere gelmek zorundalar. Bu mevsimlik tarım işçilerinin çok büyük bir kısmı köyü yakılan insanlar. Bu Kürt meselesinin demokratik ve siyasi bir biçimde çözülmesi lazım. Bu iki mesele çözümlenmeksizin bizim tarım alanında işlerimizin yerine gelmesi ne yazık ki mümkün değil değerli arkadaşlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, bu “Kürt illeri”ni düzeltebilir misiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşma bitsin, ben konuşacağım.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Onunla birlikte yapılması gereken kuşkusuz çok fazla şey var; bunlardan bir tanesi de insanların...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Böyle bir tavır yok yani.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Sana göre yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben konuşacağım arkadaşlar, bir tamamlasın.

Süreniz doldu, lütfen son cümleleri alalım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bu ayrımcılık yani!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayrımcılık yapıyorsunuz, bölücülük yapıyorsunuz; bunları söyleyince de karşı çıkıyorsunuz, sonra inkâr ediyorsunuz.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Bakın, mesela şu Tarım Kredi borçlarının küçük ve orta ölçekli köyler açısından kamu borcu hâline getirilmesi lazım, genelgenin uygulanması lazım.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Ne diyorsunuz anlamadım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz ne demek istiyorsunuz onu anlamadım.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Gayrisafî millî hasılanın yüzde 1’i oranında uygulanması gereken şeyin uygulanması lazım.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yargıya intikal edince de feryat ediyorsunuz.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Mazot için ÖTV ve KDV muafiyetinin uygulanması lazım, süt için bahsettim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikayı aştınız.

Rica ediyorum son cümlelerinizi alalım.

RİDVAN TURAN (Mersin) – İmara açılan yerlerin iptal edilmesi lazım.

Dediğim gibi, yirmi dakikada söylenecek şeyler ancak bu kadar; belki daha sonra, daha ayrıntılı olarak konuşabiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi bir sonraki konuşmacıya...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayrımcılık, bölücülük!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Bunu söyleyemezsiniz!

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Niye diyemiyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir müsaade eder misiniz Uğur Bey.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Ne oldu, niye celalleniyorsunuz?

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

2.- *Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Mersin Milletvekili Rıdvan Turan'ın Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, müsaade eder misiniz ben bir şeyler söyleyeceğim.

Şimdi, prensip olarak içeriğe hiçbir şekilde müdahale etmiyorum ben, herkes fikrini söylüyor, katılan olur katılmayan olur. Ancak, bazı konular var ki Anayasa'mız ve İç Tüzük'ümüz gereği, bu konudaki tutumumu ve bu Komisyonun görüşünü kayıtlara geçirmem gerekiyor, onlardan birini az önce yaşadık.

Değerli arkadaşlar, bu ülkede 85 milyon, aynı ülkenin eşit vatandaşları olarak yaşıyoruz. Değişik etnik kökenlerimiz olabilir, değişik mezheplere aidiyetimiz olabilir, farklı siyasi görüşlerimiz, inançlarımız olabilir ama Türkiye'de 81 vilayetimiz bütün etnik gruplara, bütün inanç gruplarına, bütün mezheplere aittir. Belli bir etnik yapıyla bir ili nitelendirmek hiç de demokratik bir yaklaşım değildir, hukuk devletine yakışmayan bir durumdur. O zaman başka illeri de başka etnik kelimelerle nitelendirelim ve bu ülkeyi içinden çıkılmaz bir hâle sürükleyelim şeklinde ifade etmek isterim. Dolayısıyla, bu ifade doğru olmamıştır. Kürt vatandaşlarımızda diğer bütün etnik gruplar gibi 81 ilin sahibidirler, 81 bir ilde de yaşıyorlar. Dolayısıyla, belli bir ili, bir etnik grupla nitelendirmek doğru bir yaklaşım değildir; bunu ifade etmek isterim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – “Kürdistan demeyeceğiz de ne diyeceğiz?” diyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti'nde 81 il var, üniter bir yapımız var, bu illerin her birinin de isimleri var. Bu 81 ilde de farklı etnik gruplardan, inançlardan, mezheplerden eşit vatandaşlık statüsüyle yaşayan insanlarımız var; bunu söylemek hiç de zor değil. Demokratik hukuk devleti içinde hep birlikte yaşamak durumundayız, birlik ve beraberlik içinde yaşamak durumundayız. Emperyalizmden bahsediyorsunuz, dünyadaki birtakım yapılardan bahsediyorsunuz; onların bu coğrafya üzerinde yaptığı oyunları da herhâlde hepimiz biliyoruz, farkındayız. Farklılıklarımızı zenginlik olarak görüp daha fazla birlik ve beraberlik içinde hareket etmek durumundayız. Ben, bunları tutanaklara bir kez daha geçiriyorum.

Şimdi, İYİ Parti Grubundan Sayın Fahrettin Yokuş'a söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ayıp ya, size yakışmıyor Rıdvan Hocam.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Size ayıp ya!

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

a) *Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)*

b) *Orman Genel Müdürlüğü (Devam)*

c)Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç)Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d)Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar Fahrettin Bey’e söz verdim, müsaade edin lütfen.

Tekrar başlatıyorum sürenizi, buyurun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, kıymetli katılımcılar, değerli basın mensupları; İYİ Parti Grubu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçe Komisyon Başkanımızın son sözlerinin altına İYİ Parti Grubu adına biz de imzamızı atıyoruz; Türkiye Cumhuriyeti devleti 81 vilayetten oluşmaktadır, hepsi kadim Anadolu’nun ortak vatanıdır.

Değerli Bakanım, 2023 bütçesinde Tarım Bakanlığına ayrılan pay bütçenin yüzde 3’ü kadar. Tarımsal desteklemeye ise 2022 yılında 25,8 milyar ayrılan ödenek yüzde 109 oranında artırılarak 2023 yılında 54 milyar TL’ye yükseltileceği ifade edilmektedir. Sayın Bakan 2021 yılı gayrisafı yurt içi hasılası biliyorsunuz 7,100 trilyon yani sizin normalde 71 milyar ayırmanız lazım ama her zaman olduğu gibi eksik ayırmaya devam ediyorsunuz. Sayın Bakan, on gün önce, 2002’de 1,8 milyar olan tarım destekleme bütçesini 30 kat artışla 2023 yılında 54 milyar liraya çıkardığımızı söylediniz ama 2022 yılındaki tohum, gübre, ilaç ve mazot fiyatlarından bahsetmediniz. Ayrıca, geçen sene 7,6 milyar TL olan hayvansal destekleme bütçesinin ise yıllık yüzde 56 artışla 11,8 milyar liraya çıkarıldığını ifade ettiniz. Sayın Bakan, tarımda üretim maliyetleri ve hayvan yetiştirme maliyetlerinin yüzde 304, 400 oranlarında arttığı bir ortamda bu desteklemeleri yeterli mi buluyorsunuz? Sadece Karayolları Genel Müdürlüğü’nün bütçesinden garantili ödemeler için günlük 146 milyon, yıllık ise 53 milyar ödüyorsunuz. Sağlık Bakanlığı bütçesinden ise müteahhitlere ve işletmeci şirketlere günlük 126 milyon, yıllık ise 46 milyar Türk lirası ödüyorsunuz. 2023 bütçesinde faize ise 565 milyar lira ayırdınız, tarıma ayrılan bütçenin 4 katından daha fazla. Kur korumalı mevduat sisteminin hazineye yükü yedi ayda yaklaşık 85 milyar lirayı buldu. Bütün buralara kaynak bulurken ne oluyor da tarıma, çiftçiye kaynak bulamıyorsunuz? Sayın Bakan, kendimize “tarım ülkesi” diyoruz “Biz bize yeteriz.” diyoruz ama iş tarıma gelince tarımı yeteri kadar desteklemiyoruz yani zarar etme pahasına üretim yapmaya çalışsan, soframızdaki her bir üründe alın teri, emeği olan çiftçimizi değil yattığı yerden, milletin sırtından garanti kapsamında para kazanan yandaşı, faiz lobilerini tercih ediyorsunuz. Ayrıca yetersiz kalan bu desteklemeler de zamanında ödenmediği için çiftçinin de hiçbir işine maalesef yaramıyor.

Bunların dışında, Devlet Su İşleri için 51 milyar TL bütçe öngörülmüştür. Yaşadığımız pandemi süreci, değişen iklim koşulları ve ülkelerle yaşanan siyasi krizler sonucu gıdaya ulaşamama hâli bizlere bir kez daha tarımın ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Siz de ifade ettiniz “Tarım stratejik bir meseledir.” dediniz “Stratejik bir üründür.” dediniz. Tarımsal üretimin öneminin net olarak anlaşıldığı, temel gıda ürünlerine bile ulaşmada binbir zorluğun yaşandığı bu dönemde çiftçilerimiz bir de kuraklıkla mücadele etmekte ve bu sebeple de büyük rekolte kayıpları yaşanmaktadır. Hâl böyle iken sulu tarımın önemi daha da artmıştır. Bu bakımdan, sulama projelerinin bir an önce tamamlanması için bütçedeki ödenek mutlaka artırılmalıdır.

Sayın Bakan, bugün dünyamız yaşanan iklim bozuklukları, ekonomik krizler ve siyasi gelişmelerden dolayı büyük bir gıda kriziyle karşı karşıyadır, bu krizden biz de etkilendik. Tarım ülkesi Türkiye’de, savaş içindeki Ukrayna ve Rusya’dan ayçiçeği yağı gelmesini yollarda gözledik, buğday gelmesini gözledik. Ya, bu milleti bu hâle niye düşürdünüz acaba? İthalata dayalı tarım politikalarınızda ısrar ederseniz ülkemizde aynı krizi çok yakın zamanda yaşayacağımız gerçektir.

Bakınız, 2002 yılında AK PARTİ iktidara geldiğinde ülkemizde 26 milyon 500 bin hektar tarım arazisi vardı. İktidarınızın rant ve ithalata dayalı tüketim ekonomisi sonucunda tarım alanları yüzde 18 azalmıştır, 23 milyon hektara kadar gerilemiştir. Yine AK PARTİ’nin tarım politikaları sonucunda 3 milyon 300 bin insanımız sizin döneminizde tarımsal üretimden vazgeçmek zorunda kalmıştır. Tarım sektöründeki istihdamın yüzde 44 azaldığı ülkemizde on iki yıl içinde zirai amaçlı kullanılan kredi miktarı da 10 kattan fazla artmıştır. Ancak tarımdaki genel tabloya baktığımızda tarımın genel üretimdeki payını da biliyorsunuz, yani siz iktidara gelmeden önce tarımın gayrisafı yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 10’lardayken şu anda yüzde 6,7’lere kadar düşürdünüz ama ben, sizi dinleyince ya, dedim, Sayın Bakanım, Allah Allah, aynı ülkede mi yaşıyoruz? Hakikaten bu sizin anlattığınız Türkiye mi yoksa bizim yaşadığımız Türkiye mi; sizin anlattığınız tarım mı, bizim gördüğümüz tarım mı? Vallahi şaşırdım.

Özetle, ithalata dayalı tarım politikanızdan lütfen vazgeçin. Buğdayı, samanı, peyniri ithal eder duruma geldik, lütfen bizi bundan kurtarın. Döviz kurlarındaki artıştan kaynaklı akaryakıt, gübre, ilaç, tohum, ilaç, elektrik, su gibi girdi maliyetleri sürekli artıyor, tedbir alın. Enflasyonla artan girdi maliyetleri altında ezilen çiftçilerimize desteklemeleri artıralım, “Desteklemenin zamanıdır.” diyelim, tekrar ediyorum çünkü verilecek her destek gıda enflasyonuna direkt etki edecek ve düşmesine vesile olacak. Müstahsil faturalarındaki stopaj miktarını, mazotta ÖTV’yi, elektrikte yüzde 1 enerji fonunu, yine, yüzde 18 KDV’yi lütfen kaldıralım.

Sayın Bakanım, gübre destekleri yeterli, değil siz de biliyorsunuz. Süt ve et ürünlerimize desteği artıralım, buradaki durumu biliyorsunuz yani tüm konuşmacılar söylüyor; çiğ süt alım ve karkas et fiyatlarını güncelleyelim. Toprak Mahsulleri Ofisinin hayvancılık yapan kişilere verdiği arpa desteğinin denetimini yapalım, doğru yerlere gittiğine emine olalım. Balık yetiştiriciliğinde desteği ve teşviki artıralım. Şeker pancarı üretimimize desteği artıralım. Ne yazık ki çiftçilerimizin yüzde 80’i borçlu durumda, haciz işlemlerini durduralım, tüm çiftçi borçlarını faizsiz yapılandırılalım. Yandaşa, akrabaya finans olan Ziraat Bankasını artık ne olur ya, çiftçiler için gerçekten adına uygun bir banka hâline getirelim.

Tarım alanlarımız sürekli azalıyor, tarım alanlarımızı rant uğruna kurban etmeyelim. Meraları koruyalım, ıslah çalışmalarını artıralım. Kuraklığa ve doğal afetlere karşı TARSİM kapsamını genişletip çiftçimizi rahatlatalım. Orman yangınlarıyla daha etkin mücadele edilmesi için hazırlık yapalım. Ziraat mühendisi ve veteriner hekimler başta olmak üzere on binlerce yetişmiş mühendisimize tarımda ihtiyaç var, istihdam ihtiyacı var, tarımda da ihtiyacımız var, istihdamı artıralım tarımda. Sektörün bu kadar sorunu varken özellikle yetiştirdiğimiz mühendislerimizi, işsiz gençlerimizi niye istihdam etmiyoruz? En önemlisi, Sayın Bakanım, çiftçi toprağını terk ediyor, bunu engelleyelim.

Sayın Bakanım, yapılan araştırmalara göre orman yangınlarına sebep olan büyük etken enerji nakil hatları. Sadece 2021 yılında çıkan orman yangınlarının yüzde 27’si enerji nakil hatlarından kaynaklanmıştır. Enerji nakil hatlarının -özellikle yoğun rüzgâr alan bölgelerde- elektrik hatlarının birbirine değmemesi için kablo ayırıcı kelepçelerin olması gerektiği uzmanlarca ifade ediliyor. Yine, çıkan orman yangınlarında enerji hatlarını uyaran kelepçelerin olmadığı da tespit edilmiştir. Hatları birbirinden ayıran kelepçe sistemini ne zaman yapacaksınız? Son on yılda yüzde 53 oranında artan

nakil hatlarının ihaleleri şirketlere verilmektedir. Bu durumda yeterli bakım ve denetim olmadığı açıkça gözler önüne seriliyor. Milli servetimiz olan ormanlarımıza tehlike arz eden nakil hatlarının sorumluluğu neden şirketlere verilmektedir? Bunlardan vazgeçelim. Ormanlık bölgelerde enerji nakil hatları için güvenli bir mühendislik oluşturacak mısınız?

Sayın Bakan, bildiği gibi ülkemizde odun üretimi Orman Genel Müdürlüğü'nün teknik planlamasına göre yapılmaktadır. 2014 yılına kadar yıllık 17-18 milyon metreküp civarında olan odun üretimimiz, 2020 yılında ikiye katlanarak 35 hatta 40 milyon metreküpe kadar yükselmiştir. Bu durum, orman varlığımızı olumsuz etkilemektedir. Kapasite üzerinde odun üretimi yapılmamalıdır. Ormanlarımıza olan olumsuz baskıları ortadan kaldırmak için orman köylülerine de pozitif ayrımcılık yapacak destekleri ortaya koymamız lazım. Özellikle orman köylülerinin önemli geçim kaynaklarından biri olan meralardan yararlanması hususunda kolaylıklar sağlayalım.

Geçici orman yangını işçileri yılda dokuz ay yirmi dokuz gün çalıştırılmaktadır, bu işçilerimizi kadroya geçirerek tam yıl çalışmalarını mutlaka sağlayalım. Orman Genel Müdürlüğü personeli için uygulanmakta olan rotasyonu kaldırmamız lazım. Rotasyon nedeniyle bazı bölgelerimizde yeterince teknik eleman bulunmadığı için orman yangınlarıyla mücadelede zafiyet yaşanmaktadır. Sayın Bakanım, atama ve yer değiştirmelerde liyakate önem verilmeli, yandaş sendika ve meslek odaları devre dışı bırakılmalı. Zatinaliniz geldikten sonra daha dikkatli olduğunuzun farkındayız ama bu hususu bir kere daha hatırlatmak istiyorum.

Sayın Bakanım, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, hâlen 42 ilde faaliyetlerini sürdürmekte, üretime destek vermektedir. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumunun tüm illeri kapsayacak şekilde üretimi destekleme programlarının hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu kuruluşun hibe desteklerinin yoğun olarak katma değer artıran projelere yönelttiği görülmektedir. Bu hususta adil ve hakkaniyetli olmayan pek çok uygulama söz konusudur. TKDK'nin, çiftçi örgütlerini kurumsal olarak destekleme kararı vardı, neden uygulamıyorsunuz?

Sayın Bakanım, TÜİK verilerine göre, tarımda yıllık üretici enflasyonu yüzde 156'ya ulaştı. Yine, TÜİK'in tüketici fiyatları içindeki gıda endeksi yüzde 90'ları aştı. Sayın Bakanım, bildiğiniz gibi, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün gıda fiyatları endeksine göre, yani FAO'nun endeksine göre, son altı aydır dünyada gıda fiyatları düşüyor. Sayın Bakanım, yine bildiğiniz gibi, dünyada FAO'nun istatistiklerine göre, eylül ayı itibarıyla yıllık enflasyon artışı yüzde 5,5. Şimdi buradan soruyorum: Allah aşkına, Avrupa ülkelerinde bile yani Avrupa Birliği ülkelerinde bile, hiçbir ülkede hemen hemen yüzde 15'i, yüzde 20'yi geçmeyen gıda fiyatları artışı var, yıllık; bazılarında yüzde 10'un altında. Soruyorum size: Siz hangi büyük gayreti gösterdiniz de Türkiye'de üretici fiyat endeksini yüzde 156'lara kadar çıkardınız? Yani hiç mi sorumluluğunuz yok sizin? Dünyada sadece yüzde 5,5 oranında artan gıda fiyatları, Türkiye'de TÜİK'e göre bile yüzde 90'dan fazla ama üretim endeksine göre de yüzde 156 artıyor. Allah aşkına, hiç bunu düşündünüz mü, hiç bunun sebebini araştırdınız mı, yanlış politikalarımızı bu rakamlar üzerinde bir kez daha değerlendirdiniz mi, iktidar olarak beceriksizliklerinizi bir kere daha düşündünüz mü? Ama biz hatırlatmaktan usandık, siz bildiğinizi yapmaktan vazgeçmiyorsunuz; biz yine hatırlatmaya devam edeceğiz.

Tarım ve Orman Bakanlığında sizin göreve geldiğiniz gün -çok önemli burası Sayın Bakanım- bir garabet yaşandı, eski Bakanımız Bekir Pakdemirli Bey 3 Nisan 2022'de görevden alındı; Sayın Bakanımız, ertesi gün siz de atandınız. İlginç bir şey oldu, Bakanlığa FETÖ operasyonu oldu. Allah, Allah, yani bu bir tesadüf olabilir mi? Vallahi, tesadüf olamaz. Ve 10 kişi gözaltına alındı, hâlâ akıbetin ne olduğunu da bilmiyoruz; kamuoyundan duyduğumuz. Çok ilginç değil mi arkadaşlar? Nasıl yönetiliyor?

Sayın Bakanım, bir ilginç gelişmeyi daha söyleyeyim: Zatialiniz göreve geldikten dört gün sonra Bakan Yardımcınız Ayşe Ayşin Işıkgece Hanımefendi'yi görevden aldınız, başka bir arkadaşımızı atadınız. Aynı hanımefendi -yani eski Sayın Bakan Yardımcısı- hakkında 27 Nisan 2022 tarihinde yolsuzluk iddialarıyla hakkında soruşturma açıldı. Ben söz konusu şahısla ilgili, o hanımefendi Bakan Yardımcısıyla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, bütçe görüşmelerinde 14/12/2020-10/12/2021 tarihlerinde, dönemin Bakanının huzurunda yolsuzluk iddialarını söyledim, ifade ettim ama iki yıl hiçbir ses çıkmadı. Ama yine de sizi alkışlıyorum Sayın Bakanım, vallahi alkışlıyorum. İki yıl da olsa sanki Tarım ve Orman Bakanlığında iktidar değişti, hâlbuki iktidar da değişmedi, Bakan değişti ya, aynı partinin bakanları değişti. Aynı partinin bakanları varken, biri varken operasyon yok, efendim, FETÖ operasyonu da yok, yolsuzluk operasyonu da yok. Bakan değişiyor; vallahi şükür yani bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak buna da şükür diyorum, inşallah, arkası gelir. Ama Sayın Bakanım, Bakanlığınızda o kadar yanlış işler var ki geçmişten günümüze gelen, bir gün size ben onları anlatırım, kalanları da bütçede anlatırım.

Sayın Bakanım, tabii, bunları üzülerken ifade ediyorum. Biz, sürekli “Devletin çivisini çıkardınız, yolsuzlukların ve hukuksuzlukların dibine kadar battınız.” diye vallahi boşuna söylemiyoruz; bunları artırmamız da mümkün.

Şimdi, Sayın Bakanım, Konya'yla ilgili de iki tane ilginç şey söyleyeceğim. Malum, bir AHİ Kanal projemiz var. Tarım ve Orman Bakanlığı Konya'daki AHİ Kanalı'mız var, bir de Bahri Dağdaş meselemiz var, biliyorsunuz.

Şimdi, önce Tarım ve Orman Bakanlığının Konya'daki Bahri Dağdaş Uluslararası Araştırma Enstitüsünden bahsedeyim. Biliyorsunuz, burası, Türkiye'mizin, Tarım Bakanlığımızın en önemli kurumların biri, birinci sınıf tarım arazilerinin olduğu, ıslah çalışmalarını yapıldığı, hayvansal ıslahların bile yapıldığı muhteşem bir yerimiz. Ama buraya göz diktiniz; 2014 yılında bin dekarını elden çıkardık, Tarım Bakanlığımız verdi, oraya hastane yaptık, kalanını da Büyükşehir Belediyesine devrettik, şimdi parsel parsel satıyor. Hızınızı alamadınız Sayın Bakanım, tekrar bu birinci sınıf tarım arazisi, Konya'nın göz bebeği... Yani hani biraz önce övündünüz ya “Biz, tohum üretiyoruz, çeşitleri yaratıyoruz.” E, burası tohumun merkezi yani İç Anadolu tohumunun büyük bölümünü karşılıyor. “Yeni ırklar yaratıyoruz, ne muhteşem bir tesis, uluslararası anlaşmalarımız var.” Ama bunun 1.300 dönümüne de göz diktiniz, kalktınız, Şehircilik Bakanlığına devrettiniz -birinci sınıf tarım arazisi- ve koca Konya'da yer bulamadınız. Yani bu rant derdiniz ne Allah aşkına? Sayın Bakanım -seni dinlerken, bu notları dinlerken- toprağımıza, tarımımıza ne kadar sahip çıktığınızı, çıkmamız gerektiğini söylediniz; bir cevabınız var mı? Birinci sınıf tarım arazisine göz diken, bunu satan, gözden çıkaran bir Tarım Bakanlığı olabilir mi? Ama maalesef siz bunu yaptınız. Evet, aynı dönemde...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Nereye? Ya, devletin... Ya, sen devletini sevmiyor musun?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sen parazit yapma kardeşim, şey olduğu zaman konuşursun.

Şimdi, Sayın Bakanım...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Parazit olan sensin ya.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, karşılıklı konuşmayalım, sırası geldiğinde herkes fikrini ifade etsin lütfen.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Bakanım, AK PARTİ iktidarınızda tarım vasfını yitiren arazilerimizin oranı yüzde 18, nüfusumuz ise aynı dönemde yüzde 30 arttı. Yani siz ne yapmaya çalışıyorsunuz? Birinci sınıf tarım arazilerini, üretim alanlarımızı... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müdahale etmeyelim, sırası geldiğinde fikirlerimizi ifade edelim lütfen.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sürekli olarak ranta açıyorsunuz, bina dikiyorsunuz. Şimdi tekrar soruyorum: Tarım arazilerimiz yüzde 18 küçülürken, nüfusumuz yüzde 30 büyürken siz kime hizmet ediyorsunuz? Bu milletin evlatlarını aç mı bırakmak istiyorsunuz; bundan vazgeçin. Bahsedeyim, ya Sayın Bakanım, 2012... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, defalarca uyarmak zorunda bırakmayın beni lütfen, karşılıklı konuşma usulümüz yok.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, devam etsinler önemli değil.

Konya'mızın, 2012 yılında yapımına başlanan ve 2017 yılında bitirilmesi planlanan, 124 kilometre uzunluğundaki AHİ Kanalı hâlâ faaliyete geçemedi. Sayın Pakdemirli, 2020 yılında kurdelesini kesti, suyu verdi, aktı, Sayın Cumhurbaşkanımız da Skype'dan katıldı. Ama hâlâ su yok Sayın Bakanım, ne oluyor? On sene geçti, milyarlar harcandı ve 124 kilometrelik Kanal çöktü. Konya su bekliyor Sayın Bakanım. Ne oldu bizim suyumuz. Ha, ne oldu biliyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yokuş, son yarım dakikanız.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sağ olun, bir dakika da istiyorum artı.

Sonra ne oldu biliyor musunuz? Şimdi, karar almışsınız doğruysa... Ne diyorsunuz? “O yaptığımız 124 kilometrelik açık kanal içinden su borusu döşeyerek su götüreceğiz; aferin be, helâl olsun size, ne büyük zekâ! Ya, çağımız hangi çağ? Hâlâ açık kanallarla uğraşıyorsunuz. Dünyanın dört bir yanında doğal gaz, petrol borularla geliyor, biz hâlâ açık kanalları beceremiyoruz. Bu beceriksizlikleri söylediğimiz zaman arkadaşların zoruna gidiyor.

Sürem bitti Sayın Bakanım, kalanı bütçeye inşallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun Sayın Yokuş.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bakın, zamanımı iyi kullandım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi iyi kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum, tam zamanında bitirdiniz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Fahrettin Bey...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tamer Osmanağaoğlu...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Fahrettin Bey, arkadaşımıza “parazit” dedi.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Var mı böyle bir usul Sayın Başkan?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – “Parazit” diyeceğine...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben onu duymadım, tutanakları isteyelim. Affedersiniz, ben o sözü duymadım.

Eğer öyle bir söz söylediyse düzeltin Fahrettin Bey, lütfen, rica ediyorum, Meclisteyiz, Plan ve Bütçe Komisyonundayız, hiçbir vekilimize böyle bir kelime kullanmamak gerekiyor.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tutanaklara bakarsan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fahrettin Bey'e söz veriyorum, düzeltsin lütfen.

Buyurun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tutanaklara bak önce; tutanaklara bak, okuduğunu anla!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bu vatan bir, bölünmez, bütün; Türk, Kürt yok kardeşim, millet var. Kürdistan’dan bahsediliyor...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bırak nutuk atmayı, tutanaklara bak, tutanaklara.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Buraya konuş arkadaşşıma “parazit” diyeceğine...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, önce Sayın Çelebi.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ayıp ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, ben duymadım o sözü o yüzden zamanında söz vermedim.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi'nin, Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş'un Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasında geçen bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tutanağa bakmadan konuşuyorsun ya!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İlk önce ben bu lafı kendisine iade ediyorum.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben de sana iade ediyorum. “Parazit yapma.” dedim ben.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Burası Türkiye Cumhuriyeti devletinin nitelikli olan bir...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben sana “Parazit yapma.” dedim.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii!

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – “Parazit” demedim, “yapma” dedim; müdahale edip duruyorsun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir dinle kardeşim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tutanakları isteyip bakalım, ondan sonra tartışalım o zaman.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sen o kadar üst perdeden konuşuyorsun ki sanki Bakan Bey’e sen talimat veriyorsun; burası talimat yeri değil, burası Türkiye Cumhuriyeti devletine Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, kendinizle ilgili kısma...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – ...gelmiş, atanmış ve daha önce de Parlamentomuzda milletvekilliği yapan bir bakanımızdır.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Bakan sen savunamazsın...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir kere bak şunu söyle...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – ...kendisini savunacak durumda. Bırak sen!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Fahrettin Bey, şöyle, bakın, değerli milletvekilim...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Bakan olgunlukla dinledi, sana ne oluyor?

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Benim Kabinemde olan, benim Hükümetimden olan bir Bakan.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – O Bakan, senin Bakanın değil.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Müsaade edin de ben de ona söyleyeyim.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Senin Bakanın değil.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Demin senin yanında söyleyen, Kürdistan’ı destekleyen adama, milletvekiline sen bir şey demediğin zaman... Bakana geldiği zaman söylüyorsun da... Bir de iftira atıyorsun, 1.300 dönümlük yeri... Bir bak bakalım Konya’da var mı, yok mu? Varsa bile burası devletten...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Çelebi, sağ olun.

Tutanakları isteyip bakacağım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şunu söyleyeyim: Lafınızı geri alın. Terör aparatı veya terör aparatı demeyeyim ama aparat olan bir insan varsa o da sizsiniz, bunu size söyleyeyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Tutanakları isteyip ondan sonra...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ya, devlete “çok dinli, çok dilli” diyen adamsın sen be!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yokuş...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Devlete “çok dinli, çok dilli” diyen adamsın, gelip konuşuyorsun!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben mi söylemişim?

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Ne diyorsun sen be! Tutanaklarda var dediklerin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Yokuş, bir saniye...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Tutanaklarda var dediklerin; devlete “çok dinli, çok dilli” diyen adamsın sen!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir saniye, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, tutanakları isteyip daha sonra bunu konuşalım, tutanaklara bakalım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Devlete “çok dinli, çok dilli” dedin sen!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cinisli, sakın olun lütfen, rica ediyorum.

Fahrettin Bey, Sayın Cinisli sakinleşirse size söz vereyim.

Buyurun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Cinisli sakin.

2.- Konya Milletvekili Fahrettin Yokuş’un, Ağrı Milletvekili Ekrem Çelebi’nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Şimdi, Sayın Başkanım...

SALİH CORA (Trabzon) – Yalan konuşuyorsun, çok yanlış konuşuyorsun; “devlet” değil, “toplum” demiş.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Konuşuyor orada, cevap da verdi ayrıca.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cinisli, lütfen...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben sözlerimin başında Türkiye Cumhuriyeti devletinin 81 vilayetinin aynı olduğunu, birinin ötekinden ayrılamayacağını zaten söyledim. Kaldı ki, biz, açılım yapanlardan milliyetçilik dersi alacak değiliz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ya, boş versene onu!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Artık bu tartışmayı bir noktalayalım, tutanakları alıp bu “parazit” kelimesiyle ilgili hususa bir bakacağım, o konuda tutumumu zaten tutanaklara geçirdim. Değerli arkadaşlar, uzatmanın bir anlamı yok, rica ediyorum.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına...

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Yazıklar olsun!

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bölücülüğe de karşıyız, FETÖ’cülüğe de karşıyız! Nerede bir bölücü varsa, nerede bir FETÖ’cü varsa canı cehenneme!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sükûneti sağlarsanız Milliyetçi Hareket Partisi Grubuna söz vereceğim, rica ediyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Ne diyeyim, yazıklar olsun!

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ne yazıklar olsun, size yazıklar olsun!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, devam etmemiz gerekiyor, rica ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ(Devam)

1.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/286) ve 2021 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/285) ile Sayıştay tezkereleri(Devam)

a) Tarım ve Orman Bakanlığı (Devam)

b) Orman Genel Müdürlüğü(Devam)

c) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü(Devam)

ç) Türkiye Su Enstitüsü (Devam)

d) Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu(Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tamer Osmanağaoğlu Milliyetçi Hareket Partisi Grup sözcüsü olarak buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, saygıdeğer Komisyon üyeleri, kıymetli basın; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Tarım sektörü, son yıllarda küresel etkileri derinden hissedilen hadiselerin sert yüzünü göstermesiyle birlikte stratejik önemi bir kez daha teyit edilmiştir. Ekonomik, sosyal ve siyasi etkilerinin yanı sıra güvenlik endişelerini de beraberinde getiren salgın, savaş, bölgesel gelişmelerle birlikte tarım alanında elde edilecek gücün diğer kalemleri de etkileyeceği gün gibi ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, son yıllarda devletimizin yetkili organlarının tarıma verdiği önemi gözlemlemek umut vericidir. Ülkemiz dinamiklerinin en etkin şekilde kullanılması, modern teknolojinin tarım sektörüyle bütünleştiği anlayışının yaygınlaştırılması, iklim değişikliğiyle birlikte ortaya çıkan risklerin bertaraf edilebilmesi için gerekli önlemlerin alınması, vahşi sulamanın terk edilerek modern sulamaya geçişin hızlandırılması ve bu suretle su kaynaklarımızın etkin kullanılması sağlanırken verimin de ciddi bir oranda artırılması,

hem küresel düzeyde hem ulusal düzeyde pazarı olan ürün çeşitliliğinin markalaşarak artırılması, salgın döneminde pekiştirilen tarım ürünlerinde tedarikçi vasfımızın korunarak güçlendirilmesi alanın atılan ve atılacak adımları sektörün geleceği için büyük önem arz etmektedir.

Küresel sistem göz önüne alındığında uluslararası iş birlikçilerinin tarım sektöründe de kendisini göstermesi kaçınılmazdır. Bu kaçınılmaz işbirliğiyle ilgili Bakanlığımızın gerçekleştirdiği girişimler dikkate değerdir. Bu manada temmuz ayında Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te Türk Devletleri Teşkilatı Tarım Bakanları Birinci Toplantısı'nın düzenlenmesi çok büyük önem arz etmektedir. Türk devletleriyle şimdiye kadar iş birliği boyutunda katedilen mesafe ve getirdiği faydalar dikkate alındığında, tarım alanında gerçekleştirilecek iş birliğinin hem ülkemiz hem de dost ve kardeş ülkeler için çok faydalı sonuçlar doğuracağı da muhakkaktır.

Sayın Bakanım, sizin de iştirak ettiğiniz ve çok önemli katkılar sunduğunuz bu toplantıda, katılımcı ülkelerin tarım alanındaki bilgi ve birikimlerini paylaşmasının önemine bizzat şahsınız tarafından dikkat çekilmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığımızın bu işbirliğinin üzerinde ciddi çalışmalar yapması Türk devletleriyle olan siyasi, ekonomik ve sosyal işbirliğinin geliştirilmesi için ne kadar ciddi adımlar atıldığının göstergelerindedir. Bu sebeple şahsınız nezdinde Bakanlığımızın kıymetli bürokratlarına da teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Bereketli topraklarıyla bir zaman bütün dünyanın dikkatini çeken ve hâlâ da ehli garaz ülkelerin kadrajında olan bu topraklarda böylesine değerli bir toplantının gerçekleştirilmesi dahi tek başına bir milattır. İnaniyorum ki hâli hazırda Türk Devletleri Teşkilatı ülkelerinin dünya tarımsal ticaretinde 100 milyar dolarla aldığı yüzde 3'lük pay, önümüzdeki dönemlerde yüzde 5'lere ve hatta yüzde 10'lara çıkacaktır çünkü insan kaynağıyla, verimli arazileriyle, coğrafi konumlarıyla, iklim çeşitliliğiyle ve farklı sektörel tecrübeleriyle tarımsal ticaretin kalbinde bulunan Türk Devlet Teşkilatına üye ülke devletler, başta ülkemiz olmak üzere bu potansiyeli taşımaktadır. Gereken, somut iş birliğidir ve bu işbirliği için gerekli olan kararlı siyasi irade çok şükür ki mevcuttur.

Değerli milletvekilleri, geride bıraktığımız üç yıl, tam dünyada ekonomik büyümenin ortadan kalktığı, ekonomilerin daraldığı, istihdamın düştüğü, istikrarın bozulduğu yıllar olmuştur. Bunların yanında, tarımsal ürünlere erişim konusunda tüm dünyada büyük sıkıntılar yaşanmış, tarım ürünlerinin tedarikinde dışa bağımlı ülkeler bu süreci büyük hasarlarla atlattır ya da atlarmaya çalışmaktadırlar. Özellikle enflasyonla mücadele, hükümetlerin birinci önceliği hâline gelmiştir. Ekonomik araçların tümünün etkin ve sert bir şekilde kullanıldığı, enflasyon oranlarının düşürülmesi için fedakârlıklar yapıldığı bir dönemde konjonktürel meselelerle mücadele eden ülkelerin arasında elbette ülkemiz de yer almıştır. Ancak, bu süreçte ülkemiz toplumsal ve dış etkenler neticesinde ortaya çıkan sorunları öne alırken esas hedeflerinden uzaklaşmamayı başarmış, asil vizyonundan kopmama kabiliyetini de göstermiştir.

Belirtmem gerekir ki tarımsal destek programları için ayrılan 54 milyar TL, tarım sektörü yatırım ödenekleri için ayrılan 40,4 milyar TL ve tarım kredi sübvansiyonlu müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için ayrılan 48,5 milyar TL'yle 2023 bütçesinde tarıma ayrılan kaynağın 142 milyar TL'ye çıkarılması görmezden gelinmeyecek bir gelişmedir. Hatırlanırsa OECD 2022 Tarım Politikası İzleme ve Değerlendirme Raporu'na göre, ülkemizde tarıma ayrılan kaynağın 2021 yılı için gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 1,15 olarak tahmin edilmişti. Bu oran, küresel salgının etkisi ve küresel ekonomik daralmanın sonuçlarına rağmen OECD ortalaması olan yüzde 0,61'in oldukça da üzerindedir. 2023 yılı bütçesiyle önümüzdeki dönemde gayrisafi hasıladan tarıma ayrılan kaynağın pozitif yönde güncellenecek olması şaşırtıcı da olmayacaktır.

Küresel salgının hemen ardından patlak veren Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşın bir sonucu olarak meydana gelen tahıl koridorundaki sorun dünya kamuoyunun gündemini oluşturmaya devam etmektedir. Küresel etkileri oldukça hissedilen gelişmelerin yaşandığı, küresel tedarik zincirlerinin bir bir koptuğu, gıda arz güvenliğinin sağlanmasının her gün daha da zorlaştığı bir ortamda Türkiye'nin kendi kendine yeterlilik oranının yüzde 140'ları bulması, gıda tedarikinde bir sorun yaşanmaması, tedarikçi konumunda da olduğumuz ülkelere karşı bir zaaf göstermemesi Türkiye'nin gücünü ortaya koyması açısından da elbette çok önemlidir. Sebze ve meyve sıralamalarında Avrupa'da 1'inci sırada olan ülkemizin tarımsal ürün ihracatındaki pozisyonu da görmezden gelinmeyecektir.

2020 yılında tarımsal ihracatımız 2019 yılına göre yüzde 21 artarak 25 milyar dolara ulaşmıştır. Dış ticaret fazlamız yüzde 31 artışla 7,2 milyar dolara çıkmıştır. 2021 yılında tarımsal ürün ihraç ettiğimiz ülke sayısı 207 olurken ürün çeşitliliğimiz ise 2.222 olmuştur. Tüm bu rakamlar Türkiye'nin potansiyelini göstermesi açısından önemli, ülkemizin mevcut durumunun resmi olması açısından da son derece değerlidir.

Karamsarlık ekmek yerine tohum eken, devletine güvenen, her bir damla teri millî servet olan çiftçilerimizin bu dönemde göstermiş olduğu gayret, üretme kararlılığı da takdire şayandır. Şöyle ki: Dünya Bankası tarımsal hasıla verilerine göre ülkemiz 2019 yılında 48,9 milyar dolarla, 2020 yılında ise 47,6 milyar dolarla ilk sırada yer almayı başarmıştır. Bu kapsamda, 18 ürüne prim desteği sağlanması, 2022 yılında buğday ve arpasını Toprak Mahsulleri Ofisine satan çiftçilerimize ek olarak buğday için ton başına 1.000 TL, arpa için 500 TL prim ödemesi yapılması da son derece önemlidir. Toprak Mahsulleri Ofisinin hayvancılıkla uğraşan üreticilerimizi artan yem maliyetleri karşısında ezdirmemek için son iki yıldan beri uyguladığı yem regülasyonu çerçevesinde uygun fiyatlı arpa ve mısır temin etmesi memnuniyet vericidir. Kendi ilim İzmir de süt ve besi yetiştiriciliğinde, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde, yumurta ve "broiler" üretiminde çok önemli bir yere sahiptir. Bu uygulamanın bu sene de başlatıldığını biliyoruz, yeni hasat dönemi gelene kadar da devam ettireceğinize inanıyoruz. Yine, destekler kapsamında hayvansal üretime yönelik yem bitkileri, süt buzağı, koyun, keçi, arıcılık gibi birçok kaleme 2022 yılında ek bütçeyle birlikte toplam 9,7 milyar TL sağlanmıştır. Risklerin karşısında sektörü tehdit eden gelişmelere karşı TARSİM'in aktif bir şekilde devreye alınması, bu kapsamda 13,1 milyar TL hasar tazminatı ödemesi de dikkate değerdir.

Değerli milletvekilleri, bir diğer husus ise sulanabilir arazilerin artırılması ve bu arazilerin tarımsal üretiminin teşvik edilmesi meselesidir. Hâlihazırda ülkemizde sulanabilir 8,5 milyon hektar arazinin 2021 yılı sonu itibarıyla 6,85 milyon hektarının yani yüzde 80,6'sının işletmeye açıldığı kamuoyunun da malumudur. 2022 yılı sonuna kadar 105.538 hektar arazinin daha tarıma kazandırılacak olması da oldukça sevindiricidir. Bu bağlamda, Devlet Su İşleri tarafından yapımına devam edilen sulama tesislerinin etkileyeceği alanın 1,55 milyon hektar olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmaların nihayete erdirilmesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha gösterecektir. Bu vesileyle, Devlet Su İşlerimizin bütün personelinin üstün gayretlerinden, ülkemizin dört bir yanındaki başarılı çalışmalarından dolayı da kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum. Gerçekten, tüm dünyanın parmakla gösterdiği eserlere imza atılan, hep birlikte şahitlik ettiğimiz millî sermayemiz ile millî servetimiz hâline gelen bu eserlerde emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Ancak seçim bölgem güzel İzmir'imizle ilgili birkaç beklentiyi de bu vesileyle hatırlatmakta fayda görüyorum. Malumunuz olduğu üzere, iklim değişiklikleri etkisini tüm dünyada olduğu gibi yurdumuzda da göstermektedir. Bu sebeple yaşanan taşkınlar ders niteliğinde olup çoğu maddi hasarlarla atlatılsa da birçok taşkının vatandaşımızı olumsuz etkilediği bilinen bir gerçektir. Ödemiş ilçemiz Çayır Mahallesi'nden geçen Arıkönü Deresi'nin ıslah edilmesi, Aliağa ilçemize bağlı Çıtak Mahalle'mizde

bulunan derelerin ıslahı, İlyâ Çayı'nın lazım gelen bölümlerinin temizlenmesi, söz konusu çayın içinde oluşan ve maksadı dışında kullanılan ormanlık alanın ıslah edilmesi vatandaşlarımızın beklentilerinden bazılarıdır. Aynı mahiyette, İzmir'imizde yer alan ve ıslah edilmesi zaruri olan derelerin sayılarının tam belirlenerek öncelik sıralamasıyla bu ıslah çalışmalarının yapılacağından da hiç şüphem bulunmamaktadır. Bergama ilçesine bağlı Sarıcalar Barajı'nın yapım sürecinin hızlandırılması beklentisinin de bilinmesini isterim.

Özellikle belirtmek isterim ki milyonlarca canlının ölmesine, milyonlarca ağacımızın kül olmasına sebep olan çevre düşmanı teröristleri ve onları lanetlemeyen zehirli dilleri de buradan lanetliyorum.

FAO'nun 2020 verilerine göre, orman varlığını en çok artıran ülkeler sıralamasında ülkemizin 46'ncı sıradan 27'nci sıraya yükselmesi devletimizin bu işi ne kadar ciddiye aldığına bir göstergesidir. Diğer yandan, yeşil vatanımız yani orman alanlarımızın 2022 yıl sonu itibarıyla 23 milyon hektara ulaştığını öğrendim. Bu, çok mutluluk verici bir gelişmedir.

Ayrıca, bal ormanı konusunda ortaya konulan hassasiyet, Muğla ilimiz başta olmak üzere, arıcılıkla uğraşan ve çam balı konusunda büyük bir paya sahip olan illerimizde memnuniyetle karşılanmaktadır. 2021 yılı sonu itibarıyla kurulan bal ormanı sayısı 673'tür. Ülkemizin, bal üretiminde dünyada 2'nci olduğu da göz önünde bulundurulursa arıcılık sektörünün önemi daha iyi anlaşılacaktır. Markalaşma ve katma değeri yüksek ürün çeşitliliğinin arıcılık sektöründe de artırılmasının zaruri olduğunu ifade etmek isterim.

Hiç şüphe yok ki Bakanlığımız, edindiği tecrübelerle birlikte önleyici tedbirler konusunda ve yangın söndürme kabiliyeti açısından çok büyük merhaleler katetmiştir. Gece yangın söndürme operasyonları için gerekli altyapının oluşturulması ve bu operasyonların gerçekleştirilmeye başlanması mutluluk vericidir. 2022 yılında 55 yangın söndürme helikopteri, 20 adet yangın söndürme uçağı, 8 adet insansız hava aracı, 1 adet yönetim uçağı ve 6 adet idari helikopterin yanı sıra 90 hava aracının görev yapması takdiri hak eden başka bir kabiliyettir. Tüm bunların yanında, 4.312 kara aracı ve 25 bin personeli de bu büyük mücadelede yer almıştır. En önemlisi de yangınlara ilk müdahale sürecinin ortalama -az önce sizin de belirttiğiniz gibi- on bir dakikaya kadar düşmesiyle felaketlerin büyümesinin önüne geçilebilmesidir. Bu sebeple gösterilen hassasiyetten ve kısa zamanda katedilen büyük gelişmelerden dolayı emeği geçen herkese teşekkürler ediyorum. Çıkan orman yangınlarına kısa sürede müdahale eden, gece gündüz demeden yangın söndürme çalışmalarını gerçekleştiren, canları pahasına yeşili ve doğal yaşama sahip çıkan Orman Genel Müdürlüğümüze bağlı orman kahramanlarına gösterdikleri büyük fedakârlıklar ve kahramanlıklardan dolayı da teşekkürlerimi sunuyorum. Yangın söndürme çalışmalarında hayatlarını kaybeden orman şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Bakanım, bir hususta dikkatinizi çekmek istiyorum. Seçim bölgem İzmir'de karşılaştığım, Muğla'nın bazı bölgelerinde de olduğu gibi, bilgisini aldığım bir husus da malumunuz olduğu üzere, bazı bölgelerde hâlen kullanılan elektrik direkleri yangına sebep olabilmekte ya da yangınların büyümesine vesile olabilmektedir. Bu direklerin, güvenlik riski de göz önüne alınarak değiştirilmesine gayret gösterildiğini biliyorum. Ancak bazı noktalarda böyle bir beklentinin hâlen devam ettiğini de takdirlerinize sunmak isterim.

Bir diğer husus ise orman alanlarının bazı orman köylerinin içine kadar ilerlemesi ve olası bir yangında bu yerleşim alanlarının ateş çemberi arasında kalma riskini taşıyor olmasıdır. Bergama ilçemize bağlı Çamoba Mahallesi de risk taşıyan örnek bir mahallemizdir. Dolayısıyla, bu yerlerde gerçekleştirilebilecek güvenlik çemberleri ve bu tip bölgelerin tespitiyle ilgili yapılacak bir fizibilite çalışmasının yerinde olacağını düşünmekteyim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmek üzeredir. Toparlarsanız...

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin şu anlamlı sözlerini de sizlerle paylaşmak isterim: “Tarlalara ekilen yalnızca tohum değildir; bunlardan daha fazlası olan umuttur, hayaldir, yürektir, emektir ve gönüldür.”

Tarım Bakanlığımızın, Türk Tarım Bakanlığımızın bütçesinin yüce milletimize hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Osmanağaoğlu.

Şimdi AK PARTİ Grubu adına Sayın İbrahim Aydın.

Buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, Saygıdeğer Komisyon üyeleri ve milletvekili arkadaşlarım, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın seçkin temsilcileri; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, kapsamlı sunuşunuzdan dolayı çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlarımızla görev bölümü yaptık, orman mühendisi olarak, Komisyon üyesi olarak Orman ve Millî Parklar ve Devlet Su İşleri üzerine konuşmama ağırlık vereceğim. Diğer arkadaşlarımız da özellikle Yaşar Kırkpınar Vekilimiz bu konuda tarımla ilgili olduğu için o konuşacak.

Orman sevgi demektir, barış demektir, sağlık demektir, gelecek demektir. Şahsımın da otuz yıl hizmet ettiği ve mensubu olmaktan her zaman şeref duyduğum Orman Genel Müdürlüğü 1839 yılından beri orman kaynaklarının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir yönetimini sağlayan ve bu kaynakların milletimizin menfaatine sunulmasından sorumlu olan köklü bir kurumumuzdur.

Ülkemiz orman varlığını artıran nadir ülkelerden biridir. 1972 yılında 20,2 milyon hektar olan orman varlığımız, 2021 yılı sonunda 23,1 hektara ulaşmıştır yani orman alanımız 2,9 milyon hektar artmıştır; bu miktarın yüzde 79'u olan 2,3 milyon hektar son on dokuz yılda yapılan gayretli çalışmaları neticesindedir.

Topraklarımız korunmakta ve erozyonla mücadele edilmektedir. Ülkemizde yıllardır çölleşme ve erozyonla mücadele konusunda ciddi çalışmalar yapılmaktadır, erozyonla mücadelede dünya lideriyiz. Yıllardır yapılan ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve toprak muhafaza çalışmalarıyla ülkemizde her yıl akarsular tarafından taşınan toprak miktarı 500 milyon tonlardan 154 milyon tona indirilmiştir ve 2023 yılı sonunda 130 milyon tona indirilmesi hedeflenmektedir. Son on dokuz yılda yaklaşık 5,8 milyon hektar alanda ormancılık faaliyeti gerçekleştirilerek yaklaşık 5 milyar 582 milyon adet fidan toprakla buluşturulmuştur; hedef 2023 yılı sonuna kadar dünya nüfusu kadar yani 7 milyar adet fidanı toprakla buluşturup ülke topraklarının yüzde 30'u olan 23 milyon 400 bin hektara çıkarmaktır.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ülkemizde odun ham maddesi ihtiyacı artan nüfusa ve gelişen sanayiye bağlı olarak artmaktadır. Bu ihtiyacın tamamen yurt içi kaynaklarından karşılanabilmesi ve ormanların sürdürülebilir yönetim ilkeleri çerçevesinde yönetilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, Endüstriyel Ağaçlandırma Eylem Planı hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. 2021 yılında 24.058 hektar alanda endüstriyel maksatlı ağaçlandırma yapılmıştır, 2022 yılında ise toplam 124 bin hektar alanda endüstriyel maksatlı ağaçlandırma çalışmaları yürütülmektedir. Yapılan çalışmalarda 2030 yılında ülkemizin endüstriyel odun ihtiyacının 45 milyon metreküp civarında olacağı öngörülmektedir. Hazırlanan eylem planıyla endüstriyel odun ihtiyacının yerli kaynaklardan karşılanması, ithalatın minimum seviyeye çekilmesi ve doğal ormanlar üzerinde üretim baskısının azaltılması hedeflenmektedir. Önceki yıllarda yıllık ortalama 7 milyon metreküp olan endüstriyel odun üretimi sektördeki ihtiyaç

artışına uygun olarak son yıllarda önemli oranda artırılmıştır. Bu üretimin büyük bir kısmı ormanlarda yapılan bakım müdahaleleriyle gerçekleşmektedir. 2021 yılında ise endüstriyel odun üretim miktarı 27,8 milyon metreküp olarak gerçekleşmiştir, hedef 2022 yılında 29,7 milyon metreküpe çıkarılmasıdır.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; bilindiği üzere orman köylüleri Orman teşkilatının en önemli dış paydaşları arasında yer almakta olup düşük gelir seviyesine sahiptirler. Orman köylüsünün refah seviyesinin artırılmasına yönelik olarak da önemli çalışmalar yürütülmektedir, bunlardan bazılarına özetle değinmek istiyorum. Orman köylüsünün doğrudan -üretim işçiliği, ağaçlandırma, erozyon kontrol, rehabilitasyon, odun dışı orman ürünleri üretimi ve benzeri- ya da dolaylı desteklerle gelirlerinin artırılmasına katkı sağlanmaktadır. Kırsal nüfusun gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve ülke ekonomisine fayda sağlaması amacıyla ceviz, badem, dut gibi gelir getirici türler ile Yabani Zeytin Rehabilitasyonu Eylem Planı uygulamaya geçilmiştir. 2015-2019 dönemi için uygulamaya konan 5 Bin Köye 5 Bin Gelir Getirici Orman Projesi'yle dikilen meyveli orman ağaçları üretime geçtiğinde orman köylülerimize ilave gelir sağlanmış, bu projeye başarıyla uygulanmıştır. Projenin devamında bugüne kadar 8.412 köyde gelir getirici tür ağaçlandırması yapılmış ve 27 milyon 382 bin adet gelir getirici tür fidan toprakla buluşturulmuştur.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; ülkemizde son yıllarda önem arz eden konulardan biri de hiç şüphesiz Komisyon Başkanlığına da yaptığım tıbbi ve aromatik bitkiler konusudur. Araştırma komisyonu çalışmalarını tamamlayarak raporunu sunmuştur. Komisyonumuz verimli çalışmaları sonucu 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 18'inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde "Bozuk orman alanlarında orman bitkisi fidanlıkları kurulmasına, mantar ve tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliğine, orman alanlarından üretilen odun dışı ürünlerin mamul ya da yarı mamul olarak işlenmesi amacıyla tesis kurulmasına" ibaresi eklenmiştir. Ülkemiz tıbbi ve aromatik bitkiler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne yürütülen ve devam eden Nuh'un Gemisi projesine göre şu ana kadar 4.537 endemik olmak üzere, 12.145 doğal bitki türü tespit edilmiştir. Bu zenginliğin yüzde 80'i ise ormanlarımızdadır. Ülkemiz özellikle bitki biyolojik çeşitliliği açısından yüzde 37 endemizm oranıyla dünyada önemli bir yere sahiptir. Hedefimiz, tıbbi ve aromatik bitkiler potansiyelimiz çerçevesinde yapılacak çalışmalarla dünya pazarında pay alan ilk 10 ülke arasına girmektir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Orman Genel Müdürlüğü'nün bu çalışmaları kapsamında odun dışı orman ürünleri üretimi 2002 yılında 31 bin ton iken 2021'de 928 bin tona çıkarılmıştır, 2022 yılı odun dışı orman ürünleri üretimi hedefi 1 milyon 50 bin tondur. Odun dışı orman ürünlerinin sürdürülebilir şekilde üretilmesini sağlamak, orman alanlarında biyolojik çeşitliliği korumak, ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla önemli ve ekonomik değeri olan trüf mantarı, salep, sakız, defne, reçine, alıç, mavi yemiş, yabani zeytin ve benzeri gibi ürünlerde eylem planları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Türkiye, defne ihracatında yüzde 90'lık oranıyla bir numaralı ülke konumundadır. Benzer şekilde, kekikte dünya talebinin yarısından fazlası ülkemiz tarafından karşılanmaktadır. Yine, adaçayı, biberiye, mantar türleri, çiçek soğanı, çam balı önemli ihraç ürünleri olarak yer almaktadır. 2021 yılı içerisinde ülke ekonomisine 7 milyar TL katkı sağlanırken orman köylüsüne ise 900 milyon TL katkı sağlanmıştır. 2022 yılında ise orman köylümüşe 1 milyar TL, ülkemize ise 8 milyar TL katkı hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; arıcılığa ve bal üretimine verilen destekler sayesinde 2009 yılında toplam bal üretiminde ülkemiz dünyada 6'ncı sırada iken 2018 yılından itibaren 2'nci sıraya yükselmiştir. Arıcılığın geliştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla bugüne kadar alanda 709 adet bal ormanı kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılı sonuna kadar ise 720 adet bal

ormanı kurulması hedeflenmektedir. Dünya çam balı üretiminin yüzde 90'ı ülkemizde üretilmektedir. Yıllık çam balı üretimimiz 30 bin tondur. Ülkemizde 8 milyon 100 bin kovan bulunmaktadır, yıllık ortalama bal üretimimiz ise 110 bin tondur.

Devlet ormancılığında millet ormancılığına geçilmektedir. Çevre kirliliği gibi küresel sorunların ortaya çıkması, şehirlerin ve çalışma hayatının gürültüsü ve stresli ortamından sıkılan insanların doğayla bütünleşmesi için Avrupa ve dünyada giderek yaygınlaşan kent ormancılığı anlayışı çerçevesinde Orman Genel Müdürlüğüne de son yıllarda mesire yerleri ve şehir ormanları kurma çalışmalarına büyük önem verilmektedir. Bu kapsamda, mesire yerleri ve şehir ormanlarında 2022 yılı Ekim ayı itibarıyla 1.775 adet orman parkı, mesire yeri bulunmaktadır. 35 bin kişinin istihdam edildiği bu alanlarda ülkemiz ekonomisine 5 milyar TL katkı sağlanmaktadır. Ayrıca, bugün itibarıyla turizme farklı bir yaklaşım getiren ekoturizm alanlarının sayısı da 70 adettir.

ORKÖY kredi ve hibe tutarı, 2002 yılında 16 milyon 100 bin TL iken 2021 yılında 354 milyon TL'ye çıkarılmıştır. 2021 yılında 11 bini aşkın orman köylüsüne ve 12 orman köyü kooperatifine toplamda yaklaşık 354 milyon TL destek sağlanmıştır. 2020 yılında, ORKÖY kredilerine uygulanan faizi tamamen kaldırdık. 2022 hedefimiz, 400 milyon TL destekle 12 bin orman köylüsüne ulaşmaktır. Bu desteklerden bir tanesi de güneş enerjisinden elektrik üretim desteğidir. 40 ilde 67 ilçede 144 orman köyünde 1.490 haneye proje desteği verilmiştir.

Ormanlarımız daha etkin korunmaktadır, ormanlarımız için büyük bir tehdit oluşturan orman yangınlarıyla mücadele çalışmalarına da devam edilmektedir. Orman Genel Müdürlüğü, orman yangınlarıyla mücadele çalışmalarını eğitim ve bilinçlendirme, erken uyarı ve hızlı müdahale ve yanar alanların hızla ağaçlandırılması şeklinde 3 temel strateji üzerine kurmuştur. Orman Genel Müdürlüğü bu alanda da Akdeniz ülkeleri arasında orman yangınlarıyla mücadelede başarılı çalışmalar yürütmeye devam etmektedir. Ormanlarımız 776 adet kuleden yirmi dört saat gözetlenmektedir, 127 gözetleme kulesinde 254 kamera kullanılmaktadır. Ayrıca, insansız gözetleme kuleleri hizmete sokulmuştur. 2020 yılında orman yangınlarının erken tespit, sevk ve idaresi ilk defa insansız hava araçlarıyla yapılmaya başlanmıştır. Bunların dışında, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımı ilkesi çerçevesinde, hava araçları bulunan diğer kurumlardan imkân ve kabiliyetleri oranında destek sağlanmıştır. Yangınla mücadelede ilk müdahale süresi, 2003 yılında kırk dakika iken 2020 yılından itibaren on iki dakikaya düşürülmüş; 2023 yılı hedefi ise on dakikadır. 2022 yılında orman yangınlarıyla mücadelede 8 insansız hava aracı, 20 uçak, 6 idare helikopteri, 55 yangın söndürme helikopteri, 1.350 arazöz, 2.270 ilk müdahale aracı, 185 dozer, 692 adet iş makinesi ve 25 bin personel görev yapmıştır. Özellikle İHA'ların aktif şekilde kullanılmasıyla birlikte ormanlarımız yedi gün yirmi dört saat havadan gözetlenmektedir. Özellikle yangına hassas bölgelerde her 5 kilometrede bir olacak şekilde helikopter ve arazözlerin su alması için bin-2 bin tonluk 4.580 adet havuz, gölet yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir.

Orman yangınlarında, Akdeniz ülkelerinde son on yılda ortalama yanar alanların istatistiklerine baktığımızda, son on yılda yanar ortalama orman alanları Portekiz'de 135.100 hektar, İtalya'da 72.800 hektar, Yunanistan'da 32.200 hektar, İspanya'da 94.514 hektar, Türkiye'de ise geçen yıl cumhuriyet tarihinin en büyük yangınları -140 bin hektar- olmasına rağmen 21.700 hektardır son on yıllık ortalaması, Fransa'da ise 13.700 hektar olmuştur. Burada özellikle belirtiyim ki Anayasa'mızın 169'uncu maddesine göre, yanar orman alanları yılı içerisinde ağaçlandırılmaktadır ve başka bir amaçla kullanımı veya imara açılması mevzu bahis değildir. Burada görüyoruz, geçen yılki yanar alanlara baktığımız zaman geçen sene yanar alanlara bu şekilde gençlik geldi şu anda; burası Aydın

Karacasu... Geçen yıl 140 bin hektar alanın hemen hemen yüzde 80'i, 90'ı kızılçam alanları olduğu için oraların planları şu anda güzel bir şekilde geldi, gençleşmiş şekilde geldi, geri kalanlar da köyün etraflarında korunan...

Şimdi, arkadaşlar burada, benim 8'inci bütçem, 8 bütçedir hep şu söyleniyordu: "Yanan yerlere oteller yapılıyor, ağaçlandırılmış." gibi sözler vardı. İşte, resimlerde de gördüğümüz gibi, özellikle gösteriyorum: Burası Olimpos Antalya, benim de memleketim; yandı ve yıl içerisinde ağaçlandırıldı. Burada herhangi bir otelin olma ihtimali var mı? Yok arkadaşlar. Yine aynı şekilde Antalya Eretepe'de 2016'da yanan yer 2021'de ağaçlandırılmış hâliyle devam ediyor. Yine, aynı şekilde 2008 yılında yanan yer Antalya Taşağıl'a da gençleştirme bu şekilde geldi. Yine, aynı şekilde Muğla Datça Emecik; görüyorsunuz, yanmış, ağaçlandırılmış. Bir otel var mı? Yok. Yine aynı şekilde Balıkesir Kepsut da yıl içerisinde ağaçlandırılmış. 2017 yılında yanan İzmir Foça, orası da güzel bir şekilde ağaçlandırılmış, yine Marmaris İnbükü de 2001'de yanmış ve 2020 fotoğrafı da burada. Yani biz onu kesinlikle söylüyoruz ki... Yine Bodrum Muğla aynı şekilde ağaçlandırılmış ve herhangi bir otel yok yani bu konuda çok hassas olduğumuzu her zaman bildiriyoruz. Ben, kulecisinden yangın işçisine, operatöründen pilotuna, memurundan mühendisine tüm orman camiası çalışanlarına teşekkür ediyorum. Yangınla mücadelede şehit olan 133 kardeşimize Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü, ülkemizde korunan alan potansiyeline ve bu korunan alanların barındırdığı zenginlikleri korumak ve yönetmekle sorumlu bir genel müdürlüktür. Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü, ülkemizin her noktasında yaptığı çalışmalar neticesinde tespit edilen korumaya değer yeni alanları kaynak değerlerine göre koruma altına alıyor, aynı zamanda koruma ve kullanma dengesi içerisinde istifadesine sunmak için gayretli çalışıyor; ayrıca, zengin biyolojik çeşitliliği ve yaban hayatı gelecek nesillere aktarabilmek amacıyla koruma faaliyetlerini yürütüyor.

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğünce bugüne kadar ülkemizde 48 adet millî park, 261 adet tabiat parkı, 31 adet tabiat anıtı ve 113 adet tabiat koruma alanı, 85 adet yaban hayatı geliştirme alanı, 14 Ramsar alanı, 59 ulusal önemi haiz sulak alan, 22 mahallî önemi haiz sulak alan olmak üzere 633 adet korunan alan ilan edildi. Bu korunan alanlar 3,3 milyon hektar alanı kapsamaktadır. Genel Müdürlük, korunan alanlar, biyolojik çeşitlilik ve yaban hayatının korunması çalışmalarlarıyla birlikte yurt sathının tamamında görev yapan ender kurumlardan biridir. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve Ramsar Sözleşmesi gibi 8 önemli uluslararası sözleşmenin ülkemizdeki odak noktası da Genel Müdürlüğümüzdür.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Genel Müdürlük korunan alan yönetim planları çerçevesinde Genel Müdürlükçe korunan alanlarda kır lokantaları, ziyaret merkezleri, tarihî millî park tanıtım merkezleri ve piknik üniteleri, macera parkları, seyir terasları, kamp yeri düzenlemeleri, yürüyüş yolları, sosyal donatılar, alt ve üstyapı tesisleriyle çevre düzenlemeleri yapılıyor. Bu yatırımlarla vatandaşlarımızın gerek doğayla iç içe rekreatif faaliyetlerde bulunması sağlanmış gerekse de korunan alanlarda doğa turizmiyle uluslararası arenada tanınırlığı artırılmıştır. Bu çerçevede 2002 yılından günümüze kadar korunan alanlarda ve doğayı koruma faaliyetleri için yaklaşık 1 milyar 900 milyon TL harcama yapıldı, yapılan bu çalışmalar neticesinde korunan alanlarımızda 2002'de 5,5 milyon olan ziyaretçi sayımız 52 milyona ulaştı.

Yaban hayatını koruma çalışmaları kapsamında Genel Müdürlükçe kurulan 24 üretim merkezinde nesli tükenme tehlikesi altında olan yaban hayvanlarının üretim yapıları, doğal popülasyonları destekleniyor; 11 rehabilitasyon merkezindeyse yaralı yaban hayvanları tedavileri yapılarak tekrar doğaya kazandırılıyor. 2012 yılından itibaren yaklaşık 45 bin hayvan tedavisi yapılarak doğaya kazandırılmıştır.

Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü olarak doğanın bize sunduğu nimetlerden faydalanırken onları koruyarak geleceğe taşımamızın önemli olduğu bilinciyle hareket ediyor, doğanın bize atalarımızdan miras değil, gelecek nesillere bozulmadan bırakmamız gereken bir emanet olduğunu unutmadan çalışmalarını sürdürüyorlar.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 1954 yılında kurulan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüz, ülkemizin su kaynaklarının korunması, yönetilmesi, geliştirilmesi ve gelecek nesillere eksiksiz olarak aktarılması amacıyla projeler üreten, ülkemizin en büyük yatırımcı kuruluşlarından biridir; tarım, enerji, hizmet ve çevre sektörlerinde faaliyetlerini yürütmektedir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, 1954-2002 yılları arasında 7.505 tesisi faaliyete geçirirken 2003-2021 yılları arasında 9.189 tesisi faaliyete geçirmiştir. 2002 yılına kadar tamamlanan baraj sayısı 276 iken 2003-2022 arasında, son yirmi yılda baraj sayısı 654'tür. Burada gördüğümüz gibi Ermenek Barajı ve HES, Çorum Obruk Barajı ve HES, Manavgat Naras Barajı, bu son yıllarda yapılan... Yine, Ilısu Profesör Doktor Veysel Eroğlu Barajı, Artvin Deriner Barajı; bu barajlarımızın hepsi sınıfında birinci, ikinci, üçüncü olan barajlardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmek üzeredir, son cümlelerinizi alalım lütfen.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – 2002 yılına kadar tamamlanan gölet ve bent sayısı 228 iken son yirmi yılda gölet ve bent sayısı 462'dir. Yer altı depolaması ve suni besleme, son yirmi yılda yapıldı bunlar, 51 adet yapıldı. 2002 yılına kadar 125 HES yapılmış iken son yirmi yılda 605 HES yapılmıştır. 2002'ye kadar 84 içme suyu tesisi yapılırken son yirmi yılda bu sayı 286'dır. Atık su tesisi ise son yirmi yılda yapılmış 297 atık su tesisi hizmete sunulmuştur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakikayı geçti, süreyi aştınız. Lütfen tamamlayalım.

“Hayırlı olsun.” diyelim artık, diğer arkadaşlarımız söylesin geri kalanını.

İBRAHİM AYDIN (Antalya) – Bütçemiz hayırlı uğurlu olsun.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin devletimize ve milletimize hayırlı olmasını diler, selam ve saygılar sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, tamamlayıcı mahiyette olduğu için Yaşar Bey'e de bir söz verip on dakika sonra yemek molası vereceğim, epey uzattık.

Buyurun Yaşar Bey.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Evet, teşekkür ediyorum.

Çok Saygıdeğer Başkanım, çok Kıymetli Tarım Bakanımız, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kıymetli milletvekili arkadaşlarım ve çok değerli bürokratlarımız, basınımızın çok değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu çok dikkatli bir şekilde takip ettim. Gerçekten çok ayrıntılı, çok tafsilatlı bir sunum yaptınız. Zaten tarıma, konuya vukufiyetinizi Türkiye'de herkes biliyor. Gerçekten zamanında, çok kısa süre içerisinde olaylara müdahale etmeniz ve yapmış olduğunuz bu sunum da çok ciddi manada zamanınız kısıtlı olmasına rağmen, hızlı bir şekilde Türk tarımıyla alakalı çok önemli, ümit ve umut verici bir sunum oldu. Bunun için ben size ve ekibinize çok teşekkür ediyorum.

Tarım ve hayvancılık, genelde herkesin fikir beyan ettiği bir alan, dolayısıyla hem kolay eleştirilebilmeyi hem de arkasından çözüm üretebilmeyi gerektiren bir alan. Yine, tarım sektörünün esnekliği çok olmayan bir sektör olduğunu, korunması ve kollanması gereken bir sektör olduğunu hep biliyoruz. Bu dünyada da böyle, ülkemizde de bu anlamda yirmi bir yıldan beri çok ciddi desteklemeler yapıldı. Zaten serbest piyasa ekonomisinin koşullarına terk edilemeyecek bir sektör; hem dünyada hem de Avrupa'da biz bunun örneklerini çok rahatlıkla görebiliyoruz. Şunu çok rahatlıkla ifade edebiliriz ki tarıma konu olan tüm kaynaklar dünyanın en kıt kaynakları, dolayısıyla bu kaynakların en verimli şekilde de kullanılması gerekiyor. Gerektiğinde gıdayı kontrol edenlerin aslında bundan sonraki süreçte dünyayı da kontrol edebileceklerini biz daha önce ifade etmiştik. Pandemi sürecinde bunu çok rahatlıkla yakından görebildik. Dünyanın o, en anlamlı ve şanlı ülkelerinin, Amerika'sından Avrupa'sına kadar bütün ülkelerin durumunu yakından gördük ve müşahade ettik. Hepsi, özellikle Avrupa bu süreçte âdeta çuvalladı, raflar boşaldı, gıda zincirleri bozuldu, hatta bunlar birbirlerinin malzemelerine el koymaya başladılar ama şükürler olsun ki Türkiye'de böyle bir sıkıntı yaşanmadı ve gıda zincirimiz de bozulmadı. Türkiye'de yirmi yıldan beri tarım altyapısının güçlendirilmesinin bir neticesini bizler bu süreçte yaşamış ve test etmiş olduk. Bu güçlü altyapının sağlanmasında her zaman üreticinin yanında olan başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere değerli bakanlarımıza, kıymetli çiftçilerimize ve en önemlisi de gıda ordumuza ben burada bir kere daha en kalbi şükranlarımı arz etmek istiyorum. Bu süreçte Bakanlığımızın sektörlerle birlikte ve pandemi sürecinde sektörün önünü açıcı, çiftçilerimize destek verici çalışmalarının da çok ciddi anlamda yansıdığını ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, başka bir başlığa da baktığımızda -yine sizler de konuşmanızda değindiniz, ifade ettiniz- 2050 yılında özellikle dünya nüfusunun 10 milyarı aşacağı, ülkemiz nüfusunun ise 100 milyonu bulması hedefleniyor ya da öngörülüyor. Bu veri gelecekte durumumuzun, dünyanın durumunun ne kadar ciddi olduğunu da bize gösteriyor. Betonlaşmanın artması, iklim değişikliği, toprağın ve suyun yanlış kullanımı gibi etkenler tarım sektörümüzün ve topraklarımızın ne kadar büyük bir tehdit altında olduğunu da bize buradan gösteriyor.

Bizler bu durumdan hareketle, üretim potansiyeli yüksek ovalarımızı özellikle koruma altına aldık, diğer bir iyileştirme olarak arazi toplulaştırması yaptık ve buna da devam ediyoruz. Verimi artırmak, kaynak israfını önlemek için Türkiye'de havza bazlı bir tarım sistemini, anlayışını da benimsedik. Bu kapsamda birçok havzamızda onlarca ürüne destek sağlıyoruz; bu, gıda arzının güvenliği için çok önemli. Tabii, dünyada nüfus hareketlilikleri de çok ciddi anlamda önem arz ediyor, bunu da göz önünde bulundurmak lazım. Ayrıca, tarıma elverişli hazine arazilerinin de tarım yapılabilmesi için çiftçilerimizin hizmetine açıldığını burada belirtmek istiyorum.

Dünyada ve ülkemizde bugün itibarıyla en çok kıt kaynağın su olduğunu buradan bir kere daha ifade etmekte fayda var. Bizler de bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da ülkemizde ve ülkemizin dört bir yanında suyla ilgili yatırımlarımıza inşallah devam edeceğiz. Su yatırımlarıyla ilgili yine iklim değişiklikleri nedeniyle klasik yöntemlerin dışında farklı yöntemlerin de benimsenmiş olması, dolayısıyla burada Tarım Bakanlığımızın özellikle yer altı su barajlarına önem vermesi ve suyun damladığı yerde değerlendirilmesi, kullanılması ve tasarrufunun sağlanmasıyla ilgili sunumunuzda çok ciddi değindiniz, bunun için de ayrıca teşekkür ediyorum. Diğer taraftan, barajlarımız, göletlerimiz, HES'lerimiz, sulama alanlarımız ve su alanlarıyla ilgili yapılan bütün yatırımlar ülkemizde hızlı bir şekilde devam ediyor.

Yine, hedeflerimize ulaşmak için tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi ve özendirilmesine yönelik çok ciddi girişimler var, bunların da burada açık bir şekilde ifade edilmesi çok önemli. Yine, hayvancılığımızın gelişmesi için, bu kapsamda kooperatifçiliğe çok ciddi bir şekilde önem veriyoruz. Özellikle kooperatifleşmede her zaman üreticimizin yanında olan Bakanlığımız, onlarca ürüne yine hasattan önce fiyat açıklayarak üreticimizin dostu olduğunu burada bir kere daha göstermiş oldu.

Yirmi yılda hükümetlerimiz tarım sektörünün büyümesi ve gelişmesi için daima çiftçimizin yanında yer aldı ve devletimiz tüm imkânlarını bu alanda kullandı ve seferber etti. Özellikle girdilere yönelik mazot ve gübre desteği, tohum desteği ve yem bitkisi desteği hızlı bir şekilde devam ediyor. Yine, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtiğimizde tarımsal hasılamızın da artırıldığını bu şekilde bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımızın bir ifadesi çok önemli, tarımla ilgili bir sözünü burada hatırlatmak istiyorum: “AK PARTİ hükümetleri olarak hiç kimsenin ne üreticimizin alın terine, emeğine ne de tüketicimizin sofrasına, ekmeğine göz dikmesine asla müsaade etmeyeceğiz. Tarım sektöründeki spekülâtörleri yine millî güvenlik sorunu olarak görüyor ve buna göre de muamele yapıyoruz.” Bu doğrultuda Bakanlığımızın çalışmaları bundan sonraki süreçte de artarak devam edecek ve ben burada bir kere daha ifade etmek istiyorum ki buna inancımızın da tam olduğunu bugün yapılan açıklamalarla da çok rahatlıkla görebiliyoruz.

Sayın Bakanımıza ben, gerçekten, özellikle bu tarıma dayalı ihtisaslaşmış organize bölgelerinin ülkemizde yaygınlaştırılmasıyla alakalı teşekkür etmek istiyorum. Özellikle seçim bölgem olan İzmir’de birçok tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi ilan edildi. Özellikle temelini attığımız, şu an inşaatı devam eden Dikili Tarıma Dayalı İhtisas Sera Organize Bölgesi’nin bölgede ve ülkemizde çok ciddi bir heyecana yol açtığını buradan belirtmek istiyorum.

Bazı arkadaşlarımız tarımla ilgili eleştirilerini ifade ettiler. Tabii, ben burada birkaç yüzdeler vermek istiyorum, vaktimiz olmadığı için rakamlara giremeyeceğim. Özellikle buğday üretiminde son yirmi yılda yüzde 41 oranında bir artış sağlandı. Yine, şeker pancarında yüzde 54 oranında, ayçiçeğinde yüzde 84’e varan bir artış söz konusu oldu. Yine, mısırdaki yüzde 124 oranında bir artış söz konusu oldu. Hayvancılıkta da çok ciddi bir verim artışı yaşadık. Sığır ortalamasında et verimi açısından yüzde 60’lık bir artış, yine, süt veriminde yüzde 85 oranında bir artış sağlandı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz, toparlarsanız...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Özellikle besicilikle alakalı, sözleşmeli tarıma yakın bir süreçte Erzurum’da geçilmiş olması aslında besicilik açısından devrim niteliğinde bir gelişmedir. Bu açıdan da Sayın Bakanımızı ve ekibini gerçekten tebrik ediyorum.

Yine, özellikle 2002 yılında 1,8 milyar TL olan tarımsal destekleme yaklaşık 30 kat oranında artmış durumda. Genelde, totalde baktığımızda, sübvansiyonları da saydığımızda tarıma desteğimizin bütçenin yüzde 1,3’üne tekabül ettiğini, OECD ülkelerinin bu anlamda çok önünde olduğumuzu da ben belirtmek istiyorum.

Sayın Bakanım ve bu bütçenin hazırlanmasında emeği, katkısı olan tüm kurum ve kuruluşlarımıza ben teşekkürlerimi arz ediyorum.

2023 yılı tarım bütçemizin hayırlı ve bereketli olmasını ayrıca temenni ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi birleşime yarım saatlik bir ara vereceğim.

Saat 14.30’da bir araya gelmek üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati:13.58

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.36****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 7’nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçesini ve kesin hesabını görüşüyoruz.

Sayın Süleyman Girgin Bey’e söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Tarım ve Orman Bakanım, değerli milletvekilleri, basınımızın ve Komisyonumuzun değerli emekçileri; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, tarımın doğduğu topraklarda yoksulluğu değil açlığı konuşuyoruz; çocukların iki eli iki yakanızda. Ülkemizde derin bir ekonomik kriz yaşıyor, krizden en fazla etkilenenlerin başında ise çocuklarımız geliyor. Çocuklarımız yoksulluğun ve açlığın pençesine itilmiş durumda. Yanlış tarım politikalarının sonucunda bir nesil yetersiz beslenmeden dolayı yitip gidiyor, aileler pahalılıktan süt alamıyor, peynir alamıyor çocuklarına et alamıyor, yediremiyor. Krizin, yetişmekte olan neslin boğazından lokma çalmaya başlaması maalesef ki dramatiktir. Bir nesle zaten borçlandınız, gelecek nesle de borçlanmaktasınız. Maalesef, aileler pahalılık nedeniyle çocuklarının asgari gıda ihtiyaçlarını bile karşılayamıyor, çocuklar gelişmiyor ve bunun vebali sizin üzerinizde Sayın Bakan.

Bir ülkenin geleceğine dair yaptığı en büyük yatırım, yetişmekte olan genç nesline yaptığı yatırımdır çünkü zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı yetişen nesiller, gelecekte bayrağı devralıp cumhuriyeti hak ettiği yere taşıyabilirler. Özellikle et, süt, yumurta gibi proteinli besinlerin tüketilmesi gelişim için çok önemlidir çünkü bu besinlerin yetersizliği, büyüme, gelişme ve zeka geriliğine neden olur. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı’nın verilerine göre, Türkiye’de 5 yaş altı çocukların yüzde 1,7’si akut yetersiz beslenme, yüzde 6’sı kronik yetersiz beslenme sorunu yaşıyor ve ülkenin 14,8 milyonu da yeterli gıda tüketemiyor Sayın Bakan. Geleceğimizi oluşturan çocuklarımızın, yaşanan ağır ekonomik krizden kalıcı olarak etkilenmelerinin önüne geçmek çok acil bir gereksinimdir. Maalesef, ülkemizde yüksek enflasyon, kötü ekonomi yönetimi ve yanlış tarım politikaları nedeniyle temel ihtiyaç gıda fiyatları alım gücünün çok ötesine geçti. Bakın, Türkiye gıda enflasyonunda dünya 1’incisi Sayın Bakan, şu tabloya göre. “Neden bu duruma düştük?” sorusunun cevabı tam da bu bütçenin taksiminde saklıdır arkadaşlar. Bütçede faiz için ayrılan ödenek 565 milyarken çiftçiye reva görülen 54 milyar lira hak mıdır? Yeri gelir “Nas var, faize karşıyız.” dersiniz sonra da gider bütçede aslan payını faize ayırırsınız. “Faiz lobisine para var, 5’li çeteye para var ama çiftçiye bu kadarını reva gördük.” demektir sizin bu yaptığınız. 1 kişiye 9, 9 kişiye 1 pul; bu taksimi kurt yapmaz kuzulara şah olsa.

Yıllardır 5'li çeteyi ihya ettiniz; varsa yoksa bunlar, her taşın altında da bunlar çıkıyor. Sayın Bakan, Allah aşkına, 5'li çete, kaç SMA'lı çocuğa bedeldir; kaç çocuğun beslenme hakkından daha değerlidir; kaç çocuğun öğrenim alma ve barınma ihtiyacından daha önemlidir; kaç çiftçinin emeğinden daha yücedir? Bu yaptığımız yanlış ve yandaş taksim, artık yetişen yeni neslin boğazından lokma çalmaya başlar hâle gelmiş durumdadır.

Ulusal ekonominin bel kemiği tarımdır, tarım. Artan maliyetler nedeniyle çiftçi "Üretirken tükeniyoruz." diye feryat ediyor. Yeterli, dengeli beslenebilmemiz için tarım geliştirilmeli, tarımsal alanların betonlaştırılması durdurulmalıdır, çiftçiyi teşvik edecek politikalar geliştirilmelidir.

TÜİK verilerine göre, tarımda enerji maliyeti son bir yılda yüzde 185 artmıştır, gübre fiyatlarındaki artış aynı dönemde yüzde 235, yem fiyatlarında yüzde 147'yi aşmış durumdadır. Hâl böyleyken çiftçi tarlasını ekemez, ektiğini biçemez, biçtiğini satamaz duruma getirilmiştir. Unutmayın, çiftçiyi hor gören gıdayı zor görür.

Sayın Bakan, üreten dertli, tüketen dertli; itibardan değil boğazdan tasarruf olmaz. TÜRK-İŞ'in yaptığı araştırmaya göre, 4 kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli, yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı yani açlık sınırı ekim ayı itibarıyla 7.425 TL'ye, gıda harcaması ile giyim, konut, kira, elektrik, su, yakıt, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamaların toplam tutarı yani yoksulluk sınırı 24.186 TL'ye yükseldi. Dar gelirlilerin elde ettiği gelirin, yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı aşikârdır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalıyor. Çoğu zaman, fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmekte aileler. Bu durumda olan aileler, beslenme dışı harcamalarının yani kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerlerinin bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak karşılayabilmektedirler. Sonuçta gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerinin sağlık, dengesiz ve kalitesiz beslenmesine yol açmaktadır.

Sayın Bakan, size soruyorum: Ekmekle, çayla beslenerek büyüyen yeni nesilden gelecek yarınlar için ne beklersiniz? "Süt içmek, yumurta yemek benim çocuğumun hakkı değil mi? Çaya ekmek banıyorum, bu şekilde çocuğumu besliyorum." diyen bir anneye tanık olduk. Çocuğuna süt alamayan anne için, çocuğuna kıyafet alamayan baba için, maaşı çektiğinde eve gelene kadar cebinde para kalmayan emekliler için, ay sonunu getiremeyen işçi kardeşlerimiz için, siftah yapmadan kepenk kapatan esnaf için, tarlasını ekip biçemeyen, ineğini kesime yollamak zorunda kalan çiftçi için, halkımızın teveccühüyle iktidara geleceğiz ve kurduğunuz bu zulüm düzenini değiştireceğiz.

Sayın Bakan, Datça, Marmaris ve geçen yıl Muğla genelinde ve diğer illerimizde çıkan yangınlarda binlerce hektar orman alanımız içindeki canlılarla birlikte yandı, kül oldu. Geceleyin ise elimiz kolumuz bağlı ormanlarımızın yanışını izledik. Sizden önceki Sayın Bakan bir yıl önce, dünyada gece ormanlarına müdahale edebilen uçak veya helikopter teknolojisinin olmadığını söylemişti. Bir yıl sonra siz, 2021 Temmuz ayında "10 gece görüşlü helikopteri envanterimize katacağız." dediniz basına yansıdığı kadarıyla. Temmuz ayında Datça'da çıkan yangında gece görüşlü yangın söndürme uçağı denendi ancak eylül ayında Marmaris'te çıkan yangında gece yangınına müdahale edilemedi. Niye? Sözleşmesi iki gün önce bittiği için. Sayın Bakan, ormanlarımız tamamen bittikten sonra mı kuracağız uçak ve helikopter filomuzu? Her yıl 1 helikopter alınsaydı, yirmi yıldır iktidardasınız, 20 helikopterimiz olurdu, 20 de uçağımız olurdu.

Datça'da 13 Temmuzda başlayan ve 14 Temmuzda kontrol altına alınan yangın için "Elektrik trafosundan çıktı." dediniz. Sayıştay raporlarında da bu konuya dikkat çekilmiş. Dağıtım şirketlerinin enerji nakil hatları için yıllık ve mevsimsel yapılması gereken bakım ve yenileme işlemini yapmıyorsa konusunda hangi çalışmalar yaptınız? Çalışma yapılmışsa hangi yaptırım kararları alındı ve bu kararlar kamuoyuyla paylaşıldı mı? 80'li yıllar ile 2020'yi karşılaştırdığımızda aynı sayıda yangın çıkmasına rağmen örneğin 2020'de yanan alan 1980'e göre yüzde 50 daha fazla. Oysa bugün Orman Genel Müdürlüğü'nün elinde en gelişmiş teknoloji mevcuttur ama yanan alan fazla. 80'li yıllarda kazma, kürek ve şaplakla yangın söndürülüyordu ve şimdikinden çok daha başarılıydı çünkü o yıllarda orman köylüleri ormanın içinde yaşıyordu, orman köylüsü yangına ilk müdahaleyi kendisi yapıyordu ve zamanında yapıyordu. Şimdi ise maalesef orman köylüsü desteklenmediği için ormana küskün ve orman köylerindeki genç nüfus göç etmek durumunda kaldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz on saniye kalmıştır, toparlarsanız bir iki cümleyle...

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Teşekkürler Başkanım.

Bu nedenle yangına zamanında müdahale edilmesi mümkün değil ve sonuçları da böylesine acı oluyor. İşe alımlarda orman köylüsüne öncelik verilmeli, bu konuda bir çalışmanız var mı? Sayıştay 2021 yılı raporuna göre "8.600 kadrolu yangın işçisi eksik." diye tespit etmiş, bu eksikler tamamlandı mı? Tüm işçilerin kadrolu olması için bir çalışmanız var mı? Geçici işçiyle yangın söndürülmez, bu konuda eğitim çok önemli...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – ...eğitimle ilgili ne yapılıyor? Buca ve Antalya'daki eğitim merkezleri açık mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Sayın Başkanım, bir dakika daha sürem yok muydu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, hayır.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – O zaman müsaade edin, son bir cümle daha söylemek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümle edin.

SÜLEYMAN GİRĞİN (Muğla) – Sayıştayda yangın eylem planlarının uygulanmasında yerel yönetimlerle ilgili eylem birliğinin gerçekleştirilmediği uyarısı var, bu konuda hangi çalışmayı yaptınız?

Son olarak, dikili satış uygulamaları ormanlar üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Ticari bir faaliyet olan dikili satış uygulamaları denetleniyor mu? Aşırı üretim, dikili satış, endüstriyel ağaçlandırmayla orman alanlarımızın içi boşaltılıyor, daraltılıyor, parçalanıyor, 100 ve bin hektardan büyük sahalar azalıyor; bu anlayıştan vazgeçilecek mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, şimdi HDP Grubundan Sayın Dirayet Dilan Taşdemir'e söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Ben de herkesi saygıyla selamlıyorum, başarılar diliyorum.

Tarım devriminin gerçekleştiği, buğdayın ilk evcilleştirildiği topraklarda maalesef şu an ekmeğe muhtaç hâle getirildik. Tabii ki bu, uygulanan yanlış politikalarından kaynaklı oysa sahip olduğumuz mevcut tarım kaynakları ülke için büyük bir zenginlik fakat bu kaynak maalesef doğru kullanılmadığı için tasarruf faaliyetleri giderek düşmekte ve giderek ülke dışı bağımlı hâle gelmektedir.

2000’li yılların başından itibaren uygulamaya konulan ve bölüşüm ilişkilerini sermaye lehine biçimlendirmeyi hedefleyen neoliberal politikalar AKP tarafından sadakatle uygulandı, çiftçinin kaderi büyük ölçüde piyasa ölçülerine teslim edildi. Günümüzde tarımla uğraşan nüfusun üçte 2’sinden fazlasının yıllık geliri 2 bin doları bile bulamıyor. Yoksullaşan çiftçiler her geçen gün tarlasında üretimden, köyden kopuyor ve tarım arazileri boş kalıyor. Elbette ki bu bilinçli olarak uygulanan bir politika çünkü köyünde tarlasını terk etmek zorunda kalan çiftçiler büyük kentlere göç ederek buralarda ucuz iş gücü olarak kullanılıyor. Yine, sosyal yardımlara mahkûm oluyor; boş kalan tarım arazileri ise büyük şirketlere peşkeş çekiliyor, ekilip biçilen verimli topraklara tohum yerine beton ve çimento dökülüyor. Tarım toprakları en çok bu dönemde amaç dışı kullanıma açıldı. Acele kamulaştırmalarla tarım toprakları ranta açıldı, duble yollar ovalardan geçirildi, zeytinlikler yok edildi, koruma altına alınan ovalara termik santraller kurmak için ihale üstüne ihaleler yapıldı.

Bu yanlış tarım politikaları sonucu gıda maddelerinin ithalatında da yüksek bir artış yaşanıyor. Bakın, Gıda ve Tarım Örgütünün haziran ayı başında yayımladığı Gıda Görünümü 2002-2031 Temmuz Raporu’na göre, Türkiye en çok buğday üreten ülkelerden biri olmasına rağmen en çok buğday ithal eden 3’üncü ülke konumunda yer alıyor. Yine, TÜİK’e göre, 2021’de ekonomi yüzde 11 büyürken tarım yüzde 2,2 oranında küçüldü. Bu küçülmenin temel nedeni artan gübre, mazot gibi girdi maliyetlerinin fahiş artışı, buna bağlı olarak çiftçinin toprağını ekemez duruma gelmesidir. Yine, tarımda şirketleşme arttıkça üretim yapamaz duruma gelen çiftçiler üretim ilişkisinden de kopuyorlar.

Bakın, 2021’de mazot fiyatı 6,7 iken şimdi 27,47 TL olmuş durumda. 2020 yılında 100 beygir gücündeki traktörün fiyatı 230 ila 250 bin TL civarındayken, 2021 yılında aynı traktör 300 ile 450 bin TL civarında satılırken 2022 yılına geldiğimizde bu rakam 650-850 bin TL olmuş. Bu şartlarda, bu koşullarda çiftçi üretimini nasıl gerçekleştirebilir? Ciddi bir emek harcıyor. Evet, çiftçiler gerçekten çok ciddi bir emek harcıyorlar, ciddi bir mücadele veriyorlar ama bırakın kâr etmeyi, bütün bu emeklerinin karşısında aslında emeğinin karşılığını alamıyorlar, hatta zarar ediyorlar. Yetersiz destekleme politikaları bir taraftan tarımsal yoksulluğu artırırken diğer taraftan tarımsal üretimde yetersizliğe yol açıyor. Tarım sektöründe insanların çalışan yoksullar hâline gelmesi onların kentlere göçmesinin de nedeni oluyor. Bakın, 2011 yılında nüfusun yüzde 76,8’si kentlerde yaşarken yüzde 23,2’si de kırsal alanda yaşıyor ama on yıl gibi bir zaman zarfında kentlerde bu rakam yüzde 93,2’ye çıkıyor, kırsal alandaysa nüfus neredeyse yüzde 6,8’e kadar düşmüş bulunuyor.

2001 yılında tarım alanları 26 milyon 350 bin hektar iken 2010 yılında bu miktar 24 milyon 390 bin hektara, 2020 yılında ise 23 milyon 136 bin hektara gerileyerek son on yılda yüzde 5, son on dokuz yılda ise yüzde 12 azalmış. Yani yanlış tarım politikalarının çiftçiliği bitirme noktasına getirdiğini aslında bu istatistiklerde ve rakamlarda görüyoruz.

2002 yılında kayıtlı çiftçi sayısı 2 milyon 588 bin 660 iken 2021 yılında 416 bin 918 çiftçi üretimi terk ederek kayıtlı çiftçi sayısı 2 milyon 171 bin 748’e düşmüş. Bu veriler, Çiftçi Kayıt Sistemi’ne kayıtlı çiftçi sayısı olup aktif olarak çiftçi sayısı verilerini aslında tam olarak bilmiyoruz. Tarımda istihdam edilenlerin sayısı son on dokuz yüzde 33, son on yılda ise yüzde 26 gerilemiş bulunuyor. Tüm zorluğa rağmen tarlasını eken çiftçiler ise ya borçlarını bir bankadan kredi çekip diğer bankanın borcunu

ödeyerek ya da yüksek faizle tefecilerden para alarak aslında bu döngüyü döndürmeye çalışıyorlar. Yıllardır devam eden çiftçilerin yapısal sorunları AKP'nin iktidarıyla derinleşmiş, bu derinleşen yapısal sorunları çözmek yerine ithal ürünlerle çiftçiyi rekabet ettirip üretimi bitirme noktasına getirmiştir.

Tarım sektörünün ağustos ayı itibarıyla bankalara olan kredi borcu 11,6 milyar lira daha artarak 245 milyar liraya kadar çıktı. Sektörün banka borçlarında yıl başından bu yana ise 77,2 milyar liralık artış yaşandı. Tarım sektörünün bu borcunun 189,5 milyar liralık kısmı kamu bankalarında, 55,4 milyarlık lira kısmı ise diğer bankalardan kullandıkları kredilerden meydana geliyor. Sektörün zamanında ödeyemediği için bankalar tarafından yasal takibe alınan borçlar ise 3,5 milyar lira düzeyinde seyrediyor. Bu, çiftçinin içinde bulunduğu zor durumu özetliyor. Tarımsal üretimi önemsemeyen, çiftçinin sorunlarını çözmek istemeyen bir iktidarla karşı karşıyayız. Eğer böyle olmamış olsaydı, katrilyonluk Cengiz'in tek seferde 425 milyon TL'lik vergi borcunu sıfırlamak yerine, kavurucu güneşin altında alın teri döken, ülke ekonomisine büyük katkısı olan çiftçilerin borç altında ezilmesine müsaade edilmezdi.

2023 bütçesinde bir kez daha görüyoruz ki sermaye sınıfı, zenginler düşünülerek bir bütçe hazırlanmış. Sermaye kesimine doğrudan kamu harcaması yoluyla destek veriliyor "vergi harcamaları" adı altında bu kesimden vergi alınmayarak bu destek dolaylı olarak sürdürülüyor. Nitekim, 2023 yılı, geçen yıl bütçesinde öngörülen vergi harcaması miktarı 285 milyar TL iken yeni bütçe kanun teklifinde bu rakam 994 milyar TL'ye yükseltilmiş. Zenginlere, şirketlere, sermaye sınıfına verilen destekler, teşvikler ve vergi muafiyetleri çiftçilere ve küçük tarım üreticilerine verilirse Türkiye tarımsal üretimde birinci sırada yer alırdı.

Buna benzer sorunlar hayvancılık için de aslında geçerli, durum farklı değil. Son bir yılda Et ve Süt Kurumu tarafından belirlenen süt fiyatları çiftçilerin zarar etmesine neden oluyor. Karkas et fiyatlarındaki yükselmeye birlikte inek kesimi, düve kesimi hızlandı; çiğ süt üreticisi sattığı 1 litre çiğ sütle 1 kilo yem alamıyor. Güncel yem fiyatları, besi yemi fabrika satışı en düşük 260 ila 270 lira olurken süt yemi fiyatları 280 ila 290 oldu; nakliye ve bayi kârıyla birlikte besi yemi en düşük 320 TL civarında. Aslında şimdi insanlarla birlikte hayvanlar da açlık sınırında yaşıyor.

Yine, siz sabah sunumunuzda büyükbaş hayvan sayısında yüzde 81 artış olduğundan söz ettiniz. Şimdi, benim seçim bölgem Ağrı. Siz de bilirsiniz, Ağrı aslında hayvan besiciliği bakımından neredeyse bölgenin üssü illerinden bir tanesi ama ben bu artışı ahırda göremiyorum yani hayvan canlı borsasında, pazarında -hem yaptığımız ziyaretlerde hem oradaki hareketlilikten de anlıyoruz- aslında hayvan besicileri ya hayvanlarını satmak zorunda kaldılar ya sattılar ya da bu işten aslında ellerini çektiler çünkü çok ciddi anlamda bir zarar söz konusu. Dolayısıyla bu artışın nerede yaşandığını açıkçası ben merak ediyorum, hani Ağrı'da bile biz gözlemleyebiliyoruz. Yine bütçe sürecinde hayvan besiciliği yapan esnaflarla da birkaç yerde bir araya geldik, onların sorunlarını da dinledik yani onların iddiaları ve yaşadıkları sizin söylediklerinizin tam tersine.

Diğer bir konuya mevsimlik tarım işçileri. Bakın, son bir haftadır hep şunu söylüyorsunuz "Türkiye'nin yüzyılı" diye bir dönemden söz ediyorsunuz. Evet, Türkiye'nin yüzyılında insanlık onuru, yaşam hakkı sunulmayan mevsimlik tarım işçileri... Bakın, bu koşullarda yaşıyorlar; elektrik yok, su yok, tuvalet yok. Yine, mevsimlik tarım işçileri, bakın, kamyonun arkasında, tırların arkasında seyahat etmek zorunda kalıyorlar ve bu seyahatler esnasında trafik kazaları sık sık meydana geliyor. Onlarca tarım işçisi güvencesiz yollarda, güvencesiz koşullarda seyahat etmek zorunda kaldığı için yaşamını yitirdi. Yine, çocuklar okula gidemiyor, aileleriyle birlikte bu şartlarda yaşıyorlar. Kadınlar için hem evde hem tarlada emek sömürüsü iki kat artıyor. Gerçekten, kadınlar eşit işe eşit ücret de çalıştıkları bu yerlerde alamıyorlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Yine, Afgan oldukları için, Suriyeli oldukları için ya da Kürt oldukları için ırkçı ve cinsiyetçi saldırılara maruz kalıyorlar. On iki saat çalışıyorlar ama tek öğün doyamıyorlar bu mevsimlik tarım işçileri. Emekli olamıyorlar, sosyal sigortaları yok, herhangi bir güvenceleri yok. Karadeniz’de fındığa, İç Anadolu’da şeker pancarına, Çukurova’da pamuğa, Akdeniz’de narenciyeye, Ege’de ise üzümüne gidiyorlar. Yani aslında 7/24, dört mevsim bu insanlar çalışıyor. Bütün bir toplumun karnını doyuruyorlar ama kendileri bu şartlarda maalesef doymuyorlar. Ama bu bütçeye de baktığımızda mevsimlik tarım işçilerine ait ne bir bütçe var ne bir öneri var ne de bu sorunlara yönelik bir çözüm anlayışı var.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi partileri dolaşarak devam edeceğim.

AK PARTİ’den Sayın Hasan Çilez.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, 2023 yılı bütçe çalışmalarımız başladı, Allah hayırlı eylesin, aziz ve asil milletimize bereketli olsun diyorum. Bu konuda gayret eden Plan ve Bütçe Komisyonunun siz Değerli Başkan ve üyelerine bu yoğun mesailerinde başarılar diliyorum. Sayın Tarım Bakanım, Tarım Bakanlığımızın çok kıymetli bürokratlarına hem hoş geldiniz hem de bütçeniz hayırlı bereketli olsun demek istiyorum.

Tabii, bütçe hiçbir zaman yetmez. Ne verirseniz verin, onu harcayacak kabiliyette beyinler olduğu sürece bütçe her zaman yetmez. Mühim olan burada, bütçenin etkin ve verimli kullanılmasıdır. Biliyorsunuz, geçtiğimiz gün “Türkiye Yüzyılı” mottosuyla yeni bir çıkış açtık ülkemizin önünde. Artık Türkiye Yüzyılı’nın günlerini yaşıyoruz. Cumhuriyetimizin 99’uncu yılını idrak ettik, bitti; 100’üncü yılının ilk günleri içerisindeyiz. Milletçe büyük bir heyecanı yaşıyoruz. Bu heyecanın her alana yayılmasını diliyorum ve bu Türkiye Yüzyılı’nın Türk çiftçisinin ve Türk tarımının da yüzyılı olacağını düşünüyorum.

Sayın Bakanım, hem çiftçilik yapan hem de ticaretle uğraşan bir kardeşinizim. Her zaman çiftçimizle alakalı, siyasetçiler geldiğinde klasik kelimeler vardır işte “Mazot pahalı.” “Gübre pahalı.” “Şöyle oldu, böyle oldu.” ama çiftçiliğin asıl meselesi kesinlikle sudur. Tarımsal sulamanın bir an önce her yerde yapılma mecburiyeti vardır ama mazotu konuşmak tabii daha kolaydır, daha spekülatifdir; gübreyi konuşmak daha kolay ve daha spekülatifdir. Bunların ötesinde, biz, Türk çiftçileri olarak şunu çok iyi biliyoruz: Hasılamızı artıran 2 unsur var, miktar yani rekolte ve fiyat. Her zaman da fiyatın peşinde değiliz, Türk çiftçisi kadirşinas çiftçidir, her zaman yüksek fiyatı arzu etmez, her zaman yüksek fiyatın da peşinde koşmaz. Aslolanın rekoltenin artırılması olduğuna da inanırız. Bazen de yüksek fiyat zikredildiği zaman “Ya, millet bunu nasıl yiyecek?” diye de o yüksek seviyesini Türk çiftçisi her zaman ortaya koyar. Bunu çiftçinin içine giren, onunla beraber olanlar ancak bilir, anlar ve görürler.

Sayın Bakanım, benim özellikle sizlerden, Bakanlığınızdan beklediğim husus şu: Toplulaştırma yatırımlarının devam etmesi, bunların yoğun bir şekilde devam etmesi etkinlik sağlamamız açısından çok kıymetli ve Türk tarımı için hayati önemi olduğunu düşündüğüm bir husus.

Yine, kapalı devre sulama sistemlerinin hayata geçirilmesi verimliliği artıran en önemli unsurdur. Sağlanan su tasarrufuyla çiftçimizin su güvenliği de böylece sağlanmış oluyor ve tarımsal hasılanın artışıdaki en önemli unsur da sulu tarıma geçilmesidir; buna özellikle dikkatlerinize çekmek istiyorum.

Şimdi, bazı arkadaşlarımız da burada bazı sözler söyledi: “Çiftçinin borcu 120 kat arttı.” Ya, bu borcun nereye gittiği, nereye harcandığı tabii asıl önemli olan. Çiftçimiz şunu yapmaktadır, onu söylüyorum: Bu paralarla çiftçimiz yatırım yapmakta, traktör almakta, tarım aletleri almakta, arazi alımlarında kullanmakta, ev, konut, iş yeri vesaire yatırımlar yapmakta. Eğer Ziraat Bankasına gidip oradan baktığımız, izini takip ettiğiniz zaman bunların hepsini görmemiz mümkündür.

Yine, büyüme ve kalkınmayla alakalı Rıdvan Bey’in bir konusu oldu. Tabii ki büyüme olmadan kalkınma olması da çok mantıklı değil. Önce büyüyeceksiniz ki kalkınsınız, büyümeden kalkındığınız zaman aslında küçülmüş olursunuz. Bu da iktisadi bir tartışma konusu. Büyüme ve kalkınma sorunsallığı her zaman tartışma konusu olmuştur. Ama sülle alakalı söylediği konularda açık ve net söylüyorum: 8,5 TL artı 50 kuruşluk bir desteğimizle çiftçimizin eline 9 lira geçiyor. Biraz önce konuştuğum bölgedeki büyük süt üreticilerinden arkadaşlarımız 9 liraya çok iyi para kazanıldığını...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Peki, para kazanılmama gerekçesi ne diye sorduğumuzda da -ben bunu teyit amaçlı sordum- eğer siz bir hayvanınızdan 8 kilo, 10 kilo süt alıyorsanız zaten fiyat kaç lira olursa olsun para kazanma şansınız yok ama ıslah edilmiş ırkları kullanırsanız, düzgün yem kullanırsanız, uygun yem kullanırsanız, vaktinde, zamanında bakımını yaparsanız -ki hayvancılık yapanlar bilir- saat yedide girdiğiniz bir ahıra eğer bir saat geç veya erken girmeniz bile verimi etkiler.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Kabahat çiftçide yani.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) – Bu süreç içerisinde 30 kilo süt verimi alan bir kişi 9 lira üzerinden de çok büyük para kazandığını kendileri ifade etmektedirler.

İşte, tabii -daha aslında benim söyleyeceğim çok ama süre çok kısıtlı olduğu için söyleyemiyorum- bu arada şunlar var: Sayın Bakanım, bu yılki ürün fiyatları ve rekoltenin yüksek olması çiftçimizin yüzünü güldürmüştür, Toprak Mahsulleri Ofisinin aksiyon alması çok hayırlı olmuştur, çiftçimiz bundan memnundur; Bu “volume”ün düşmeden sürmesi de en büyük arzudur.

Bu hususta gayretleri olan tüm Bakanlık personeline de ayrıca teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, hazırlanmanız bakımından bir liste okuyacağım, sırasıyla söz vereceğim arkadaşlarımıza.

Önce, Milliyetçi Hareket Partisinden üyemiz Sayın İsmail Faruk Aksu’ya söz vereceğim, ardından İYİ Partiden Sayın İbrahim Halil Oral Bey’e söz vereceğim, sonra Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Emine Gülizar Emecan’a, gerçi yok kendisi şu anda.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Burada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Burada mı Emine Hanım?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Burada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam.

Talep olmadığı için vermedim, basması lazım mikrofona.

Sonra AK PARTİ’den Sayın Bekir Kuvvet Erim’e...

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Ayşe Sürücü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama oraya gitmeden bir de HDP’den Ayşe Sürücü Hanım’a.

Tekrar okuyayım da karışmasın: Sayın İsmail Faruk Aksu, Sayın İbrahim Halil Oral, Sayın Emine Gülizar Emecan, Sayın Bekir Kuvvet Erim, sonra Sayın Ayşe Sürücü.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çok acayip haksızlık yapıyorsun her zamanki gibi.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nasıl bir haksızlık yapıyorum?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, gelir gelmez bahsettin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Efendim?

AYHAN BARUT (Adana) – “Gelir gelmez bahsettin.” diyor Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani partinizden bir başka arkadaşına söz vermem haksızlık mı sizce? Her zaman öncelik alamazsınız Mehmet Bey; bazen de başkaları önce konuşur.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Öncelik almıyorum, konuşuyorum, ona göre ayarlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yani böyle dışarıdan bir bakın da o zaman haksızlık diye görmezsiniz bence.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Haksızlık yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Ama Emine Hanım yoksa siz konuşabilirsiniz yani orada bir problem yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, sen istediğin gibi yönet, biz ne dersek diyelim istediğin gibi yönetiyorsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Mehmet Bey...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Benim hakkımı Mehmet Bey’e verin Sayın Başkanım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Size vermedi ki söz daha.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Yani genel ortalamaya bakarsanız, en önce söz verdiklerimizden birisiniz. Bugün belki bir iki arkadaşımız daha önceden konuştu ama yıllar itibarıyla bakın, hep erkenden söz verdiğimiz bir arkadaşsınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Önce üyeler konuşmuyor muydu Başkanım? Siz ilan etmediniz mi önce üyeler konuşacak diye?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Doğru.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Üye olmayanlara da veriyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değişik partileri dolaşıyorum ama...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Söyleyin o zaman, deyin ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - O partiden üye olan kimse söz istememiş.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - ...”Başkan kural değiştirebilir.” baş üstüne.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Yok, yok kural öyle değil.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – E, ne?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - O partiden üye olan hiçbir arkadaşımız söz istemediği için üye olmayan bir arkadaşımıza söz veriyoruz, yaptığımız o.

Sayın İsmail Faruk Aksu, buyurun.

Süreniz on dakikadır.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz ve gayretli çalışmalarınız için teşekkür ediyorum.

Bakanlığınızın 2023 yılı bütçe teklifi önceki yıla göre yüzde 106,9 artırılarak 133,7 milyar liraya, bütçeden tarıma ayrılan toplam kaynak ise yüzde 148 oranında artırılarak 142,9 milyar liraya çıkarılmıştır. Bu kapsamda, tarımsal destek ödemeleri için 54 milyar lira, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 40,4 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 48,5 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

Bütçe gerekçesinde, tarımsal destekleri üretimde verimliliği ve kaliteyi artıracak şekilde tahsis etmek, başta tohum, gübre, yem, mazot ve ilaç olmak üzere tarımda girdi maliyetlerini azaltmak, finansman yükünü hafifletici, teknoloji odaklı dönüşümü sağlayıcı programları uygulamak, stratejik tarım ürünlerinde hedef yeterlilik oranlarında üretimin tesis edilmesi suretiyle gıda arz güvenliğini sağlamak, çiftçi gelirlerinin üretimin sürdürülebilirliğini temin edecek şekilde belirlenmesine destek vermek, tarım arazilerinin amacı dışında kullanımının önüne geçilmesine, ekilebilir arazilerin üretime kazandırılmasına, sulanabilir alanların artırılmasına ve sertifikalı tohum kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları sürdürmek hedefleri öne çıkarılmıştır. Bu amaç ve hedefleri anlamlı ve gerçekçi bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Bize göre, Türkiye'nin stratejik ve mukayeseli üstünlüğü tarımdır. O sebeple, üretimi ve çiftçimizin refahını artırıcı desteklerin etkin ve verimli bir şekilde sürdürülmesi şarttır. Bunların başında, gerekçede de vurgulanan gübre, ilaç, mazot, elektrik, su, tohum, yem, fide, damızlık gibi temel girdilerin maliyetlerinin üretimi teşvik edecek düzeye getirilmesi gelmektedir. Eş zamanlı olarak, tarım sektörü üretim, işlem, işletme ve pazarlama boyutlarıyla bütüncül bir yapıya kavuşturulmalı, üretici örgütlerinin güçlendirilmesine, tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin artırılmasına ve pazarlama ağlarının geliştirilmesine ağırlık verilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte, tarım sektörü küresel düzeyde ön plana çıkmıştır. Tüm dünya için zorlu geçen bu süreçte enerjiyle birlikte gıda arz güvenliği, ülkelerin başat sorunu hâline gelmiştir. Güçlü altyapımız sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendi kendine yetebilen bir ülke durumuna gelen Türkiye, aynı zamanda tarımda net ihracatçı olan bir ülke durumundadır. 2021 yılında 25 milyar dolarlık tarımsal ihracat gerçekleştiren ülkemiz Avrupa Birliği, Rusya ve Orta Doğu ülkeleri için önemli bir gıda tedarikçisi konumundadır.

Salgının ortaya çıktığı 2020 yılının Mart ayındaki ton başına ortalama 171 dolar olan buğday fiyatları, 2022 yılının Mayıs ayında 444 dolar seviyesine ulaşmıştır. Gıda fiyatlarında yükseliş, gıdaya erişimde ve küresel tahıl ticaretinde aksaklıklar ülkeleri gıda arz güvenliğinin sağlanması konusunda yeni arayışlara sokmuştur. Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle sevk edilemeyen büyük miktardaki tahıl gıda krizini tetikleyen, belirsizliği derinleştiren önemli bir unsur olmuştur. Böylesi bir küresel ortamda Türkiye'nin başlattığı diplomatik girişimler sonucunda oluşturulan tahıl koridoru anlaşması sayesinde gıdaya erişimin insani boyutu ve tahıl ticaretinin kolaylaştırılması adına önemli bir adım atılmıştır. Bu girişim, gıda krizini önleyici ve fiyatlardaki belirsizlikleri giderici bir etki yaratmış, Türkiye'nin önemini ve öncü rolünü bir kez daha ortaya koymuştur. Rusya'nın bu anlaşmadan çekildiğini açıklaması ise yeniden endişeleri artırmış, bununla birlikte diplomatik çabaları da yoğunlaştırmıştır. Konjonktürel gelişmeler ne yönde olursa olsun her durumda çiftçinin üretime devam etmesi için önündeki engellerin kaldırılması, faaliyetlerini yürütmesini mümkün kılacak teşviklerin verilmesi hayati önemdedir. Türkiye bu anlayışla tarıma ve çiftçimize önemli teşvik ve destek tedbirlerini süratle uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda, hibe desteği, tarımsal girdilerde KDV indirimi, üreticiye prim desteği, don ve kuraklık desteği, çiftçi borçlarının yapılandırılması gibi önemli düzenlemeler bunlardan bazılarıdır. Girdi maliyetleri artan çiftçilerimize 2022 yılına 25,8 milyar lira olarak planlanan tarımsal destekleme bütçesi, ek bütçeyle 39,2 milyar liraya; tarıma ayrılan toplam kaynak da 46,4 milyar lira artırılarak

104 milyar liraya yükseltilmiştir. Çiftçimize yapılan desteklerden kesintiler kaldırılmış, kesilen vergiler geriye dönük olarak iade edilmiştir. Elektrik faturalarını aylık ödemek yerine hasat sonunda ödeyebilme imkânı getirilmiş, geçmiş dönem elektrik borçlarının beş yıla varan vadeli ve faizsiz geri ödemeli kredi imkânıyla kapatılabilmesi sağlanmıştır. Hayvansal üretime yönelik yem bitkileri, süt, buzağı, koyun, keçi, arıcılık gibi birçok kalemden destek verilmektedir. 2022 yılı içinde bu destekler yüzde 100'e varan oranlarda artırılmıştır.

Bu yıl hasat döneminde yüksek oranlı artışlarla belirlenen ürün alım fiyatları ve prim teşvikleri üreticimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Tarım sektörü insanlığın üç temel ihtiyacı olan beslenme, barınma ve giyinmeden en önemlisini, yaşamın idamesini sağlayan beslenmenin temincisidir. Bu durum tarımın önemini, gıda güvenliğinin stratejik önceliğini ve çiftçimize bu anlayışa dayalı kıymetle bakmak gerektiğini ortaya koymaktadır. Çiftçilerimize sağlanacak devlet desteği, ürünün arz ve talebini dikkate alan, üreticimize refah artışı sağlayan, girdi maliyetlerini azaltan, üretim maliyeti ve ürün fiyatı dengesini gözetken, afetlere karşı koruyan bir anlayışla yapılandırılmalıdır. Ülkemiz şartlarına uygun yüksek verim ve kalitede tohum, fide, fidan ve damızlık hayvan geliştirilmeli ve üretim desteklenmeye devam edilmeli; bu konularda dış bağımlılığa yer verilmemelidir. Tarımsal ürünlerin çeşitlendirilmesi, verim ve kalitenin yükseltilmesi, yerinde işlenerek katma değer elde edilmesi ve marka olarak pazarlanmasına dayalı sürdürülebilir temel tarımsal yapılanma oluşturulmalıdır.

Bunun yanında, yatırım ve teknolojiyi kırsal alanlara yöneltmek üzere tarım-sanayi entegrasyonunun sağlandığı kırsal cazibe birimleri olan tarım kentleri kurulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Tarımsal işletme, pazarlama ve depolamayla ilgili yatırımlar için uygun finansman sağlanmalı ve bu yatırımlar ile sözleşmeli üretim ilişkilendirilerek teşvik edilmelidir. Yeni teknolojiler, pazarlama sistemleri ve teşvikler konusunda üreticilerimiz bilinçlendirilmeli; genç nüfus tarıma, tarımsal üretime özendirilmelidir. Tarımsal üreticilerin en kısa zincirle pazara ulaşmasını mümkün kılacak mekanizmalar etkinleştirilmelidir. Bu şekilde üreticiler daha çok kazanmalı, tüketicilerin daha ucuza gıda tedariki temin edilmelidir.

Tohum, tarımın en önemli konularından biridir, Türkiye bu konuda önemli adımlar atmıştır. Bununla beraber gelecek yıllara ve nesillere aktarabileceğimiz millî tohum politikasına ilişkin yapıların etkinleştirilmesi ve çeşit ıslahı konusunda daha fazla AR-GE desteği sağlanması bu süreci destekleyecektir.

Ormanlarımız millî servetimizdir. Bu serveti korumak her vatan evladının ihmal edemeyeceği bir görevdir. Orman köylümüzün korunmasını ve refahının artırılmasını, ormanların koruma, kullanma sürecinde orman köylümüzle iş birliği içinde hareket edilmesini önemsiyoruz.

Su ve su yönetimi, stratejik önemdedir. Türkiye, mukayeseli olarak su zengini bir ülke değildir; o sebeple, su varlığının rasyonel kullanımı, sınır aşan suların millî hedefler doğrultusunda yönetilmesi, suyun korunması gerekmektedir. Hayati fonksiyona sahip tarımsal faaliyetlerin sevk ve idaresi, kuşkusuz nitelik ve nicelik olarak yeterli personel istihdamıyla mümkün olabilecektir. Bu kapsamda, ziraat, orman ve gıda mühendisleri, veteriner hekimler, gıda, tarım, orman ve hayvancılıkla ilgili teknikerler, ayrıca tarım danışmanları için ihtiyaç nispetinde kadro açılması hem istihdam sağlanmasına hem de tarımsal faaliyetlerin etkinleştirilmesine katkı sağlayacaktır. Tarımsal üretimdeki başarı, mekanizasyonun yaygınlaşması, etkin destek sistemi, özel sektörün tarım yatırımlarının artırılması ve kırsal kalkınma projelerinin uygulanarak tarım ve çiftçiliğe yönelimin geliştirilmesiyle doğru orantılı olacaktır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Süreniz dolmuştur, toparlarsanız...

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - İnanıyoruz ki bu anlayışla yapılacak planlama, teşkilatlanma, yönlendirme, bilgilendirme, teşvik ve desteklerle Türk çiftçisi, daha ileri seviyelere ulaşacak, refahı artacak, rekabet üstünlüğü kazanacak, milletimizin ihtiyacını karşılamakla kalmayıp tarımsal ihracatımızın daha da artmasını mümkün kılacaktır.

Bu düşüncelerle bütçenizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın İbrahim Halil Oral, hazırsanız size söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, Saygıdeğer Bakanım ve Bakanlığımızın kıymetli bürokratları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

27'nci Dönemde yapılacak olan son Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin, tarım ve kırsal kalkınmada son yirmi yıldır yaşanan tahribata bir nebze de olsa merhem olmasını temenni ediyorum.

Tarımda maalesef parlak bir tablomuz yoktur. TÜİK'e göre bile, Türk ekonomisi büyürken tarımda küçülme mevcuttur. Bu verilerle 2021'de Türkiye ekonomisi yüzde 11 oranında büyürken tarımda yüzde 2,2'lik küçülme kaydedilmiştir. Bu küçülmeyi geometrik bir şekilde artıracak sorunların başında ise sulama maliyetlerindeki artış ve yer altındaki su kayıpları yer almaktadır.

Saygıdeğer hazırun, İç Anadolu Bölgesi'nde ciddi bir su sıkıntısı baş göstermekte, yer altı suları hızla azalmakta, bu azalma da suların akış yönlerini değiştirmektedir. Geçtiğimiz yıl Konya Ovası'nda 16 obruk oluşmuş, benzer toprak çökmeleri Polatlı'da da yaşanmıştır. Bakanlık, yer altı su tespitlerini daha yoğun bir şekilde yapmalı, İç Anadolu Bölgesi'nde gerek teşviklerle gerek uygun fiyatlamalarla daha az su çeken bitkilerin ekilmesini sağlamalıdır. Yer altı su kullanımını aza indirmek için ekolojik dengeyi de gözeterek baraj yapımları tercih edilmelidir. İç Anadolu'da, özellikle Ankara ve Konya'da tarlalardaki çiftçilerimiz korku içindedir. Yer altı suları konusunda kapsamlı bir çalışma var mıdır? Varsa bunun Ankara ve İç Anadolu'daki kısmında neler yapılmıştır, neler yapılacaktır? Sayın Bakanımın cevabını bekliyoruz.

Kıymetli milletvekilleri, Ankara, bu su sıkıntısını yaşayan ve tarımsal sorunları olan bir şehrimizdir. Tarım Kanunu'nun emrettiği "Gayrisafı millî hasılanın yüzde 1'inin tarımsal kalkınmaya harcanması" hükmü iktidarcaya yerine getirilmediği için, çiftçi, sürekli mağdur olmaktadır; bu mağduriyeti ise seçtiği günden bu yana Ankara'nın kırsal kalkınmasına ciddi önem veren Mansur Yavaş Başkan verdiği tohum, gübre ve sosyal desteklerle gidermeye çalışmaktadır. Ancak Cumhur İttifakı, Ankara Büyükşehir Belediyesinin bu desteklerini siyasi olarak kendisine düşman gören bir anlayışla "Ne yaparız da bu hayır işlerini engelleriz?" düşüncesine kapılmıştır. Belediye Meclisindeki çoğunluğuna dayanarak ve güvenerek ekonomik gerçeklerle bağdaşmayan su indirimi kararı, bu hayırlı işlere sekte vurmuştur. TÜİK bile, yüzde 80'in üstünde enflasyon açıklarken su bedellerinde yüzde 50 indirim yapılmasının nasıl bir mantığı vardır, anlayamıyorum. Başkent'in kırsal kalkınmasına bu kadar katkı sağlayan bir Belediye Başkanını ablukaya almak için verilen kararlar siyasi değil de nedir Allah aşkına? Bu indirim kararı ve Belediyemize yapılan engellemeler Belediyeyi değil Ankaralı çiftçiyi cezalandırmaktır. Bakanlıktan alınan tohumları siyasi parti eliyle dağıtarak bu işteki hedefinizin çiftçiyi kaldırmak değil oy devşirmek olduğu açıkça görülmüştür.

Sayın Bakana sormak istiyorum: Ankara’da AK PARTİ İl Başkanlığına ücretsiz bir şekilde dağıtılması için tohum verdiniz mi, vermediniz mi; verdiyseniz neden AK PARTİ’ye verdiniz? Türkiye parti devleti oldu da bizim haberimiz mi yok? “Çiftçiyi mağdur etmeyeceğiz.” demekle bu işler çözülmez. Dereye su gelene kadar kurbağanın boğazı çatlar; atalarımız böyle buyurmuşlardır ama çiftçinin de boğazı çatlamak üzeredir. Ankara’yı tarımda başkent yapmak zor değildir yeter ki Ankara’ya kıymet verilsin, Ankara’ya hizmet edilsin.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; Ankara’daki bir diğer sulama sorunu da Balâ, Haymana ve Polatlı’nın tarım havzalarında yaşanmaktadır. Bu bağlamda daha önce gündeme getirdiğim Akkoşan sulama kanalının durumu nedir? Bu kanalın sulama alanı genişletilmiş midir? Kanal İstanbul gibi facia bir projeye milyonlarca lirayı gömmeyi planlayan iktidar, Akkoşan gibi nice sulama projesini görmezden gelmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) - Anlaşılan odur ki iktidar, Türk çiftçisinin değil Kanal İstanbul’u pazarladığı Katarlı milyarderlerin ve Çinli şirketlerin tarafındadır. Bu husustaki sorularımın ve değerlendirmelerimin cevaplanmasını temenni ediyor, Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM HALİL ORAL (Ankara) - Ben de teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Emine Gülizar Emecan, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri, sayın milletvekilleri, değerli bürokratlarımız ve basınımızın kıymetli temsilcileri; Tarım ve Orman Bakanlığı 2021 yılı kesin hesabını ve 2023 yılı bütçesini görüşüyoruz.

Tarım ve Orman Bakanlığına ayrılan bütçe, 2023 yılı için 133 milyar 682 milyon 205 bin lira olarak belirlenmiş. Ancak daha önceki konuşmalarımızda da söylediğimiz gibi, 2023 yılı bütçesi bir faiz ve borç ödeme bütçesi olduğundan hangi bakanlık olursa olsun ayrılan bütçeler yetmeyecektir. Ama şunu da söyleyebiliriz ki Sayın Bakan: Sizin politikalarınıza belki yeterli gelecektir bu bütçe.

Şimdi, Sayın Bakan, Cumhurbaşkanlığı programında tarım bölümü şöyle başlıyor: “Covid-19 sonrası dünya ekonomilerinde yaşanan sorunlar, ülkelere gıda arz güvenliğinin sağlanması, kendi kendine yeterlilik ve üretim planlaması konularında daha fazla çalışılması gerektiğini göstermiştir. Tarımsal üretimde yüksek girdi maliyetleri, tedarik zincirlerinde aksamalar, ülkelerin gıda stoklarını artırma yönündeki eğilimler tarım ürünleri fiyatlarının artmasına ve hane halkının yeterli gıdaya ulaşamamasına neden olmaktadır.” deniyor; çok güzel, kutluyoruz sizi, alkışlıyoruz. Yirmi yılın sonunda, iktidarınız sayesinde tarımsal üretimin ve hayvancılığın bitme noktasına getirilmesinden sonra Türkiye’de gıda güvenliğinin stratejik önemini idrak etmenizi kutluyoruz ama yirmi yılda bu ülkeye çok şey kaybettirdiniz Sayın Bakan. Çiftçiyi üretmez hâle getirdiniz. Bakın, kayıtlı çiftçi sayımız son on yılda yüzde 55 civarında yani yarı yarıya azaldı. Ekilen tarım alanları son on dokuz yılda ise yüzde 12 azaldı, 4,8 milyon hektar ekili alan kaybedildi. Yanlış ekonomi politikalarınız nedeniyle TÜİK’in geçen hafta açıkladığı Tarım Girdi Fiyat Endeksi’nde yıllık enflasyon artışı Ağustos 2022 itibarıyla yüzde 135’i aşmış durumda. Tarımın temel girdisi olan gübre, ilaç gibi ürünlerde yıllık enflasyonun yüzde 200’ü aşması, gübre fiyatlarının 3 katı artması, üreticinin gübre kullanımını azaltmasına ya da tümüyle vazgeçmesine zemin hazırlıyor, tabii ki bu arada ürün açığı da büyüyor ve bir zincirleme reaksiyon görüyoruz. Girdi fiyatlarındaki bu yükseliş çiftçiyi, üreticiyi üretimini sürdüremez noktaya getiriyor.

Buna paralel olarak pazarlara, marketlere arz edilen, sürülen ürünün azalması ürün kıtlığına neden oluyor, temel gıda fiyatlarındaki yükseliş de bu şekilde tetikleniyor. Şimdi, çiftçi üretim maliyetlerinden kaynaklanan açığı borçlanarak sürdürmek zorunda kalıyor. Çiftçinin borcu bugün 242 milyar lirayı geçti Sayın Bakan. İktidara geldiğiniz dönemde çiftçinin bankalara olan borcu sadece 2,4 milyar liraydı. Aradaki uçurumu görüyorsunuz. Çiftçiye gerekli desteğin verildiğini iddia ediyorsunuz ama o da maalesef gerçek değil, öyle değil; 2007'den bugüne çiftçilere ödenmeyen destek toplam 327 milyar lirayı buldu, Bakanlığınızın bütçesinin 2,5 katı. Bütçenizin 565 milyar lirasını faize harcayacağımızı düşünürsek, aslında bu kadar faiz ödeyeceğinize çiftçiye olan borcunuzu ödeyebilirsiniz.

2023'te de tarımsal destek 54 milyar TL olarak açıklandı. Tarımsal üretimdeki maliyet artışlarına rağmen destek artış oranı sadece yüzde 16,3. Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre olması gereken miktar neydi? 134 milyar ayırmanız gerekiyordu. Çiftçiye borcunuz gittikçe kabarıyor Sayın Bakan.

Hayvancılıkta da durum farklı değil. Uygulanan yanlış politikalar nedeniyle büyükbaş hayvan ve küçükbaş hayvan yetiştiricileri zarar ediyor, süt ineklerini ve damızlık hayvanlarını satmak, kesime göndermek zorunda kalıyorlar. Vatandaşın, etin, sütün, peynirin yanına yanaşamaz hâle geldiğini artık hep birlikte görüyoruz.

Üretim azaldıkça tarımdaki istihdam da azalıyor. TÜİK'e göre 2002'de tarımda istihdam 7 milyon 458 bin kişiyken Eylül 2021'de ise 4 milyon 974 bine düştü. Sonuç ne, peki? Sonuç, bu insanlar büyükşehirlere göç etti, işsizler ordusuna katıldı. Hâliyle çiftçilerimizin de yaş ortalaması, köylerde kalan, çiftçilik yapmaya çalışanların yaş ortalaması yükseldi, çiftçimiz yaşlandı. Bu konuda politika geliştirmek yirmi yılın sonunda bir zahmet aklınıza gelmiş. Sunumunuzda "Hepimiz köye dönmek istiyoruz." dediniz. "Kırsal yerleşim modeliyle bu dönüşü sağlayacağız." diyorsunuz. Ben bu sözlerinizi duyduğumda acaba muhalefet mi konuşuyor, iktidar mı konuşuyor karıştırdım çünkü yirmi yılın sonunda böyle bir politika açıklanmaz Sayın Bakan. Bunun önlemini çok daha önceden almış olmanız gerekirdi. Sizin, iktidar olarak, bugüne kadar bir gıda politikanız oldu mu diye bakıyoruz. Hayır, ne gıda politikanız ne de bir tarım politikanız oldu. İşte Cumhurbaşkanlığı programında da böyle "meli" "mali" "cek" "cak"ları ancak yirmi yılın sonunda söylemek zorunda kalıyorsunuz.

Bütçe harcamaları iktidarların siyasi tercihleriyle belirlenir. Sizin tercihleriniz de iktidar olarak faiz lobilerine ve müteahhitlerden yana olduğu için -gıda stratejik bir ürün ama siz tarımı çok küçümsediniz, çiftçiyi küçük gördünüz, tarım alanlarını ranta açtınız ve gerekli destekleri de vermediniz- tek politikanız tarımı ithalata bağımlı hâle getirmek oldu.

Sayın Bakan, iyi yönetimler gelecekte sağlıklı nesiller bırakmak isterler ve sağlıklı, dengeli, protein ağırlıklı beslenmelerini sağlarlar gelecek nesillerin -çocuklarının yani- biz ise ülkemizde bugün ekmeğin fiyatını ve ekmeğe erişimi konuşuyoruz; bu, utanç verici. Çocuklarımız yatağa aç giriyorlar, süte bile erişmiyorlar artık, beyin fonksiyonları yeterli gelişmiyor. Eğer biraz daha iktidarda kalırsanız, ne yazık ki sizin gelecek mirasınız, gelişimini tamamlayamamış, gelecekte iyi düşünemeyen, üretmeyen, başarısız, başarısızlığa mahkûm nesiller olacak.

Şimdi, bizim tarım politikalarımıza da çok kısa değinmek istiyorum. Gıda arz güvenliğini önceleyen, üretimi destekleyen politikalarımız olacak. Biz, sizin yaptığımızı yapmayacağız, tarımsal üretimde planlamalar yapacağız. Tarımda çalışan gençlerin ve kadınların sigortalarını devlet olarak karşılayacağız ve teşvik edeceğiz. Stratejik üretimde, üretimden önce fiyat açıklayacağız. Çiftçimizin kullanacağı mazottan ÖTV ve KDV'yi kaldıracağız, çiftçimizin zarar etmemesini sağlayacağız.

Daha çok... Daha çok... Ama süremin devamını açıkçası başka bir konuya ayırmak istiyorum Sayın Bakan, DSİ kurumundan bahsetmek istiyorum. İktidarınız uzun yıllardır imar düzenlemelerini beton lobisinin istekleri doğrultusunda, arsa ve arazi rantı ve yağması üzerine şekillendiriyor. Karadeniz'de

plansızca dağıtılan HES projesi lisansları, yine plansızca dağıtılan maden arama ruhsatları, jeotermal ve termik santral yapımı izinleri gibi nedenlerle ülkemiz son yıllarda yaşanan deprem, orman yangınları, sel baskını, heyelan, mûsilaj, kuraklık gibi doğal kaynaklı afetlere karşı savunmasız kalmıştır. Devlet Su İşleri kurumu da görevini yeterince yerine getirememiştir kendisine tanınan geniş bütçelere rağmen.

İstanbul'un 2071 yılına kadar olan içme, kullanma ve endüstri su ihtiyacının karşılanması için büyük iddiayla başlanan Melen Barajı'ndan bahsetmek istiyorum. Melen Barajı Projesi sizin utanç projeniz hâline geldi. Yapımı yılan hikâyesine döndü. Bir İstanbul Vekili olarak çok kısa geçmişinden bahsetmek istiyorum. Melen Barajı ihalesi 2012'de yapıldı, bedeli 213 milyon 850 bin TL'ydi ama iş tamamlanamadı. 2016 yılında Melen Barajı ikmal ihalesi yani tamamlama ihalesi yapıldı. 271 milyon 548 bin TL'ye. Daha sonra, 2016'da gövdesinde çatlaklar meydana geldi ve bu tespit edildi. 2020 yılına geldiğimizde Melen Barajı Güçlendirme Projesi ihalesi 412 milyon 151 bin TL'ye yapıldı ancak ihaleyi alan şirket yetkilileri ihale kapsamında bazı projeleri uluslararası standartlara uygun olmadığı için yeniden hazırladı. Devlet Su İşleriyle beklenmeyen fiyat artışları konusunda

anlaşamayınca tasfiye kararı alındı. E, şimdi, bugün DSİ tasfiye talebini kabul etti ve 8 Temmuz 2022'de çalışmalar durdu. 2016 yılında açılacağı duyurulan ve bugüne dek sadece inşaatı için 897 milyon lira harcanan baraj hâlâ tamamlanamadı. Şimdi bu süreçte baraj zemininde açılmalar...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, Son cümlelerinizi alalım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bir dakika rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir dakika veremiyorum. Herkese vermek durumunda kalırım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayın Başkan, ama şu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Soru-cevap kısmı var, orada kullanırsınız. Rica ediyorum son bir iki cümle.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Ama lütfen tamamlamam için çünkü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama bakın, herkes aynı hakka sahip, bakın, herkes.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Komisyon üyesi olarak kısa bir süre istiyorum, cidden çok kısa çünkü Sayıştay raporuna değineceğim Sayın Başkan. Zaten kesin hesaplarla ilgili, Sayıştay raporlarıyla ilgili ayrı görüşmeleri kabul etmiyorsunuz, hiç olmazsa şurada Sayıştay raporlarına birazcık değinelim. Lütfen, müsamaha göstermenizi rica ediyorum.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydı) – Başkanım, benim bir dakikamı Emine Hanım'a veriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Öyle bir devir yok, bu sene kaldırdık onu, oyladık; vakit verme yok bu sene.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yönetiminiz gittikçe kötüleşiyor.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bakın, bu süreçte baraj zemininde açılmalar olması nedeniyle ödenen güçlendirme bedelinin yükleniciden tahsil edilmesi için hiçbir işlem yapılmadığını Sayıştay raporları da ortaya koyuyor. Yani baraj imalatındaki sorunun Melen Barajı inşaatını ve ikmal inşaatını yapan firmaların kusurundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının tespiti ve kusurlu bulunmaları hâlinde güçlendirme kapsamında yapılacak imalat bedellerinin bu yüklenici firmalardan tahsil edilebilmesi için tespit ve alacak davası açılması gerekirdi ama açılmamış Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum. Bir dakikayı da geçtiniz, rica ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Açılması gerekmez miydi diyorum? Neden bu davalar açılmadı ve bu millet toplam 683 milyon liralık kamu zararına zorunlu bırakıldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorunuz anlaşıldı.

Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Yine de bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, çok sayıda talep var. Tarım olunca talep artıyor. O yüzden herkesten hassasiyet rica ediyorum. Süresi içinde konuşmalarımızı tamamlayalım. Kendimizi önceden bu süreye göre planlayalım lütfen.

Şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Bekir Kuvvet Erim, hazırsanız size söz vereyim.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun kıymetli üyeleri, sayın milletvekilleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli bürokratlar ve çok kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, peşin olarak bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Ovalarından bal akan, dağlarından yağ akan; dağlarından, ovalarından bal akan Aydın'ın... Kısa zamanda bekliyorum. Ben makro ölçekte beş başlık altında tarımla ilgili birkaç olmazsa olmaz sorunu dile getireceğim.

Birinci konu: Meralar. Örnek veriyorum, şimdi Aydın'ın Nazilli ilçemizde 13,5 milyon metrekare mera vasıflı arazi var. Bu arazilerin 9 milyon metrekaresi şurada gördüğünüz gibi kırk, elli, altmış, yetmiş yıllık kestane, daha sonra zeytin, incir, ceviz -ama yüzde 80'i kestane ağacı- ağaçlarıyla donatılmış durumda. Bu araziler mera olmasına rağmen babadan oğula geçiyor. Çeşitli sorunlarla karşılaşılıyor. Müteaddit defalar görüşmelerimizde bazı bürokrat arkadaşlar "Anayasa değişikliğiyle çözülür." dedi, bazı arkadaşlar "Kanunla çözülür." dedi, bazı arkadaşlar "Yönetmelikle çözülür." dedi, hatta "İl bazında çözülür." dendi ama bir türlü çözemedik. Mesela Nazilli Hasköy Üçpınar'da 854 metrekare bir parsel, 1.424 metrekare bir parsel, 3 bin küsur metre bir parsel; böyle gidiyor. 13 milyon 500 metrekarenin 9 milyon metrekaresi sadece Nazilli için, Bozdağ var, başka ilçeler de var ve şu uydudan da görülüyor, bazı parselleri işaretledim. Bu işin çözülmesi lazım çünkü bu meyveler satılıyor kayıt dışı. Yani burada dikilmiş ama bu kanunu çıkarmadan önce bizim bu meracılıkta işgallerde, ağaçlandırmalarda cezaları artırmamız...

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Yirmi yıldır yapmadınız!

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yirmi senede bu olmadı.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Ya, ben işimi yapıyorum, müdahale etme, işimi yapıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böyle bir usulümüz yok, rica ediyorum. Hatip fikirlerini ifade ediyor, hepimiz birbirimizin fikirlerini tahammülle dinleyeceğiz. Sırası gelince kendi fikirlerimizi ifade edeceğiz. Rica ediyorum...

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Buradaki konu şu: Cezaları artırmamız lazım bundan sonra bu tür işgallerin olmaması için, herkesin kayıt altında olması için... Bunları kayıt altına almamız lazım hem vergi yönünden hem çiftçinin intikali yönünden çünkü bunlar artık sahiplenilmiş, çay köprüyü bölmüş. Bu işe çözüm getirmemiz lazım Sayın Bakanım.

Ayrıca, bunun dışında, ormanların özel ağaçlandırılmasıyla ilgili, Aydın'da araziler çok parçalı, biraz önce meraları saydığım gibi. Buralarda özel ağaçlandırmayla ilgili çıkan kanun "Nisan ve eylül ayında" diyor, e-devletten ilk başvuruları hak sahibi yapıyor, burada bir yanlışlık var. Bunu da çözmemiz lazım. Bunun için Aydın kapalı şu anda. Burada bahsediliyor, ilk başvuran hak sahibi oluyor. Şimdi,

burada da Aydın için bir envanteri çıkması lazım bu ağaçlandırılacak yerlerin yani gelir getirici türde ağaçlandırma da olabilir, özel ağaçlandırma da olabilir. Mühendisler buraları işaretliyorlar e-devletten, olur olmaz ağaçlandırma yapıyor. Mesela şurada çizdim Sayın Bakanım, dağın üstünde zamanla bozuk ormanlar ağaçlandırılmış ama kestane ama incir olarak ve bunlar her sene sürülüyor. Sürüldüğü için alttaki yerleşimlerde sel baskınları oluyor, ufak bir yağmurda dahi oluyor. Bunlar kanayan yara. Biraz fazla oldu mu kamyon gibi kayalar evlerin üstünden geçiyor yani buna da çözüm bulmak lazım. Yani ormansa orman, eğer burası orman olmayacaksa da envanterini çıkarıp buraları gelir getirici usulde vatandaşın ekimine dikimine hazır hâle getirmemiz lazım. Bu aslında uzun konu ama zamanım kısıtlı, birkaç başlığım daha var.

Ayrıca Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun 1941 model. Bunu da kesinlikle revize etmemiz lazım. Burada da kanunu günün şartlarına göre uyarlamamız lazım. Bazı yerlerde, Nazilli Aydın'da pamuğu kaldırıyor, ekin ekecek, buğday ekecek çiftçi, bize geliyor, diyor ki: "Koyunlar sardı." Nasıl sardı? Çıkaramıyor musunuz kaymakamı? "Çıkaramıyoruz." diyorlar. Yani demek istediğim, çobanlar bu yerleri işgal ediyor, vatandaş ekemiyor, ektiği zaman da başı derde girecek, kavga edecek. Onun için, bu çiftçi mallarını koruma işini belediyelere mi devredeceğiz, kolluk kuvvetlerine mi; bu işe bir çözüm bulmamız lazım Sayın Bakanım.

Ayrıca, kooperatifler, kooperatifçilik... Anayasa'mızda da var, 171'inci madde. Kooperatifçiliği geliştirmemiz lazım, yaygınlaştırmamız lazım, küçük çiftçiyi hele hele mecbur etmemiz lazım. Küçük çiftçiler cari giderlerden dolayı, işletme giderlerinden dolayı, makine, ekipman giderlerinden dolayı... Artık mesela küçük bir pamuk tarlası olan elle toplatmıyor, mutlaka makine lazım. Bunun için, maliyetleri artırmamak için kooperatiflerin olması lazım. Kooperatifler için hallerde, belediye hallerinde, pazar yerlerinde ve zincir marketlerde mecburi satış yerleri olması lazım kooperatiflerin. Bunları mecbur etmemiz lazım. Burada ziraat odaları ellerini taşın altına koymalı, tarım ilçe müdürlüklerinde de kooperatifler için ayrı bir birim olmalı ki bunları mecbur edelim, yaygınlaştıralım, işlerliğini sağlayalım. Şimdi, kuruluyor kooperatif, bir güvensizlik doğuyor çiftçiler arasında; çalışmıyor. Çalıştıracak şekle getirelim ve son... Tüketickiye ulaştırmak lazım.

Şimdi, Antalya'da kışın büyük şehrin halcileri geliyor, çiftçinin -artık nasıl yapıyorsa kimine para veriyor, kimine gübre veriyor- mallarını istediği fiyattan alıyor ama bunu, halde kooperatifin kendi satması lazım. Kooperatifçiliği yaygınlaştırmak için de ziraat kredilerini, teşviklerini, desteklerini kooperatiflerin üzerine vermemiz lazım.

Ayrıca, tarım sigortası... Tarım sigortasını da yalnız 3 banka değil, devletin tarım şirketi değil, TARSİM olarak değil de... Nasıl taşıt sigortası, zorunlu trafik sigortası mecbursa, tarım sigortasını da mecbur yapalım ve burada, bütün ulusal ve uluslararası firmalar yani sigorta şirketleri elini taşın altına koysun; mecbur olsun. O zaman şeyler ucuzlayacak, primler düşecek mutlaka çünkü yaygınlaşacak mecbur olunca. Şimdi, kredi zorunlu olursa Ziraat Bankası yapıyor; öbür türlü çiftçi yaptırmıyor, ondan sonra başına bir iş geldi mi en ufak bir afette, en ufak bir donda "Yandım anam." diyor devlete, hani, bize sarılıyor. O zaman, kimini karşılıyorsun, kimini karşılayamıyorsun; burada sıkıntı çıkıyor.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – O zaman ÇKS'yi kaldır.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Mecbur olması lazım, niye kaldıracamız ÇKS'yi? (Gürültüler)

Ben bitireyim de...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sıra gelince fikirlerinizi ifade edersiniz, rica ediyorum.

BEKİR KUVVET ERİM (Aydın) – Vaktim de az kaldı.

Sayın Bakanım, kapalı sulama sistemi olan yerlerde yağmurlama, sulama sistemi mecbur olmalı; salma sulama sistemini yasaklamamız lazım, bu hâlâ devam ediyor birçok yerde. Çünkü barajlar, küresel boyuttaki kuraklık... Mutlaka ve mutlaka suyu idareli kullanmamız lazım. Zaten salma sulamayla istediği verimi alamıyor çiftçi ancak damardan verirse, damlamayla veyahut da yağmurlamayla, o zaman istenilen verim alınıyor.

Hayırlı uğurlu olsun bütçemiz.

Sayın Bakanım, en kısa zamanda Aydın'a bekliyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi kısa bir soru için Rıdvan Bey'e söz vereceğim. Kamuoyundan gelen bir soru olduğunu anlıyorum, aydınlatılmasında yarar görülen bir soru.

Buyurun.

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Çok kısa bir sorum var Sayın Bakan yani aciliyeti olduğundan dolayı söylüyorum bunu. İstanbul bölgesinden çok sayıda balıkçı beni aradı, ben de küçük ölçekli çiftçilik ve balıkçılık yapıyorum aynı zamanda. Şöyle bir problem var: Ulaşım ve Altyapı Bakanlığının yazdığı bir yazı var; buna göre, 6 Kasım'da boğazdaki gemi trafiği durdurulacak ve boğaza ticari tekneler girecekti. Biliyorsunuz, boğazda gırgır ve trol avı yasak yani amatör balıkçılık haricinde balıkçılık yapmak yasak. Bu konuda ciddi bir endişe var. Ben böyle olduğunu çok tahmin etmiyorum ama yine de en yetkili ağızdan bir bilgi alırsak çok sevineceğim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hemen cevap vermek ister misiniz, yoksa daha sonra mı?

Buyurun Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Sayın Başkanım, uygun görürseniz, daha sonra cevap vereceğiz.

Bildiğimiz, bilgimiz dâhilinde olan bir konu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, HDP Grubundan Sayın Ayşe Sürücü Hanımefendi'ye söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AYŞE SÜRÜCÜ (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; AKP iktidarının tarım politikaları tarımsal üretimi durduracak bir noktaya taşımıştır. Kendi ülkesinde pamuk üretim alanlarını kalkındırmak yerine, pamuk üreticisini âdetâ cezalandırmaktadır. Bakınız, geçtiğimiz yıl 2,5 milyar dolarlık beyaz altın yani pamuk ithalatı yaptınız. Demek ki pamuğa ihtiyaç var fakat kendi pamuğuna, kendi pamuk üreticisine bütçe ayırmak yerine, ithalat politikalarıyla Urfa'da, Adana Çukurova'da sanayinin en kıymetli ürünlerinden olan pamuğu binbir zahmetle üreten çiftçiye üretimden vazgeçirecek noktaya getirmişsiniz. Sadece bu yılın ocak-mart ayında 828 milyon dolar değerinde 315 bin ton pamuk ithalatı yapıldı ama kendi pamuk üreticisi hiçbir şey kazanamıyor. Açıklanan alım rakamları zaten yetersizken, fabrikalar, Urfalı çiftçilere en düşük fiyatı yani 14 ila 16 TL arasını dayatıyor. Pamuğun kilogram fiyatı belirlenirken girdi maliyetleri neden hesaplanmıyor? Ya çıkıp pamuk üreticisine artık üretmeyin denilsin ya da koşulları doğru bir bütçe programıyla düzeltilsin.

Yanlış tarım politikaları sadece çiftçiyi değil, tarımsal alanın görmezden gelinen emekçilerini de ciddi düzeyde mağdur etmektedir. 1 milyonu aşan mevsimlik tarım işçileri nisan ayında yola çıkıyor, dört ve sekiz ay arasında değişen zaman diliminde Türkiye'nin farklı bölgelerinde 50 ilde tarım alanında çalışıyorlar. Emek sömürüsünü en derin yönüyle yaşayan mevsimlik tarım işçileri, kayıt dışı çalışmak zorunda kalıyor. Sağlık başta olmak üzere, sosyal açıdan tüm güvencelerden de mahrum bir durumda yaşamlarını sürdürüyorlar. Emeklilik, çalışma hakları gibi hiçbir hakka sahip değiller. Üstelik gittikleri yerlerde belediyeler konaklama, su ve elektrik gibi en temel ihtiyaçlar noktasında da destek vermemektedir. Çadırlarda ve konteynerlerde kalan mevsimlik tarım işçilerinin taşınma, yolculuk, barınma ve sağlık sigortası sorunlarına bir çözüm getirilmeliyken bu zorluklar karşısında yalnız bırakılmıştır.

Mevsimlik çocuk tarım işçilerinin durumu ele alınması gereken bir diğer önemli husustur. Çalışmak zorunda kaldıkları için eğitim hayatları engellerle dolu bir şekilde geçmekte ve bazen de okulu tamamıyla bırakmak zorunda kalıyorlar. Kadın tarım işçileri ise tüm bu koşulların yanı sıra bir de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonuçlarıyla da muhatap olmaktadır. Kadın işçiler, tarla mesaisinden sonra yemek, çocuk bakımı, temizlik gibi işlerle aslında çalışmaya devam etmekte. Yani mevsimlik kadın işçilerin mesaipleri neredeyse yirmi dört saat devam ediyor. Tüm bu konularda gerekli kanun düzenlemesinin zaman kaybedilmeden yapılması büyük önem taşımaktadır.

Evet, yine, diğer bir yandan, Suriye'nin kuzeyinde yaşanan tarımsal alanın desteklenmesine karşı olduğumuzu bir kez daha belirtmek istiyoruz. Silahlı çeteler halkın elindeki mahsule, tarlaya, makinalara el koyuyor. Tarım Bakanlığının bilgisi dâhilinde, Türkiye ve dünyaya bu mahsullerin ticareti yapılıyor. Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin (SOHR) Raporu'nda, silahlı grupların Afrin'de zeytinlerin yüzde 75'ine ve 295 zeytin sıkma makinasından 109'una el koyduğu ve makinaların tanesinin 200 bin dolar olduğu belirtilmiştir. Silahlı gruplar, Afrin'de yaklaşık 12 bin zeytin ağacını yaktı, kesti ve söktü. Yapılan baskılardan dolayı 50 dolar olan 16 kiloluk zeytinyağı tenekeleri en fazla 28 dolara elden çıkartıldı. TSK'nin güdümünde olan ÖSO'nun baskılarından dolayı, Afrinli üreticiler her sezon en az 100 milyon dolar kayba uğramaktalar. Çalınan tek şey zeytin değil tabii, hububat vurgunu da büyük miktardadır ve bu durum direkt Bakanlığın bilgisi dâhilindedir. Türkiye, bu satışlardan Afrin halkına ait yaklaşık 80 milyon dolar kazanç elde etmektedir. ÖSO aracılığıyla kuzey ve doğu Suriye'nin, Gire Spi ve Serekaniye kentlerinden 176 bin ton hububat getirilmesi planlanmış ve 126 bin ton hububat Urfa'ya getirilmiştir. Soruyoruz: Bu talana ithalat diyebilir misiniz? Afrin halkının zeytini de buğdayı da ganimet anlayışıyla alınıp satılmaktadır. Oradaki askerî varlığa bir an önce son verilmeli, böylece tarımsal alana da son verilmelidir.

Son olarak, arkadaşlar, Urfa Suruç'ta yapılan hatalı drenaj projesinin yarattığı tahribatı artık bir an önce düzeltmeniz gerektiğini belirtmek istiyoruz. Suruç'ta tarımsal üretimi bitirmek üzere olan hatalı pompaj drenaj projesiyle tarım ve hayvancılık bitme noktasına geldi, asırlık ağaçlar kurudu. Suruç'ta bataklığa dönüşen yerleşim yerleri ve ekin alanları için ne zaman bir adım atacaksınız? İnsanlar kendi imkânlarıyla tahliye kanalları açmak zorunda kalmış, binlerce dönüm ekili alan, mezarlıklar, tarlalar sular altında kalmış. Çiftçinin, halkın bu sorunlarını çözmeyeceksek niye topluyoruz? Bu sorunu geçen yıl da ondan önceki yıl da tekrar Bakan Bey'e söylemiştik ama maalesef, hiçbir adım atılmadı ve bir çözüm getirilmedi. Biz bu sorunu tekrardan gündeme getiriyor ve gerekli adımların atılmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz yarım dakika geçmiştir, ben farkına varmadım.

Teşekkürler, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, yine bir liste okuyayım kendinizi hazırlamanız bakımından. Bugün partileri dolaşıyorum, bir partide üye yoksa üye olmayanlara söz veriyorum. Salonda sayı biraz fazla, biraz da rahatlatmaya dönük böyle bir usul takip ettim bugün, doğrusu çok sayıda talep var. Şöyle bir liste okuyacağım şimdi: Cumhuriyet Halk Partisinden Mehmet Bekaroğlu, ikinci sırada İYİ Parti'den Sayın Naci Cinsli, üçüncü sırada Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Halil Öztürk, dördüncü sırada Sayın Ekrem Çelebi, beşinci sırada HDP Grubundan Sayın Ömer Öcalan şeklinde bir sıralamayla gideceğiz.

İlk sözü Sayın Bekaroğlu'na veriyorum.

Buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; bütçemiz hayırlı olur inşallah.

Sayın Bakan konuşmasının bir yerinde “İçinden geçtiğimiz süreç farklı bir dünyanın habercisidir.” dedi, kitapçıkta böyle yazıyor, devam etti “...ve müjdecisi olacaktır.” dedi. İçinden geçtiğimiz sürecin müjde tarafı nedir Sayın Bakanım? Savaşlar, terör, göç, sömürü, pandemi... Müjde ne? Yani bu gerçekten sizin -yani Hükümet olarak söylüyorum, kişisel algılamayın- gerçeklikten yavaş yavaş uzaklaşmanın sonucu mudur?

Şimdi, değerli arkadaşlarım, biraz evvel konuşan arkadaşlarımız aslında Adalet ve Kalkınma Partisinin tarım politikasını çok net bir şekilde ortaya koydu. AKP'li arkadaşımız neredeyse “900 TL kazanamayanlar bir teröristtir.” demedi yani “900 TL nasıl kazanamaz?” dedi ve ondan sonra dedi ki: “Tabii, kötü inekler 5 litre, 10 litre sağlıyorsa...” Bu şudur yani: Biz küçükler yok olsun. Evinde 2 tane, 3 tane, 5 tane hayvan bakan yok olsun, onlara yaşam hakkı yoktur. Büyükler... Bu iş ancak ticari amaçla yapılabilir, büyük kârlar amacıyla yapılabilir. Eğer büyük şirketler kâr etmiyorsa bu, iş değildir. Adalet ve Kalkınma Partisinin tarım politikalarının temelinde bu var. Bunun ismi de neoliberal dönüşümdür değerli arkadaşlarım. Bakın, ben çay üzerinden bunu anlatacağım, ÇAYKUR Genel Müdürü de burada. Sayın Bakan da... Şeyleri önce bir söyleyeyim; bütün rakamları geçmiş dönemde 2002'yle karşılaştırdılar, yirmi seneden beri; artık yavaş yavaş bırakmışlardı, şimdi Sayın Bakan da aynı şeyi yaptı. Ee, “2002'de büyükbaş hayvan 9,9 milyondan yüzde 81 artışla...” Sayın Bakanım, yani yirmi senede yüzde 81 artışa “artış” diyorsunuz ve bu rakamları buraya serpiştirerek algı operasyonu yapıyorsunuz, başka da hiçbir şey söylemiyorsunuz, Türk tarımı hakkında hiçbir bilgi vermiyor buradaki rakamlar.

Bakın, Sayın Bakanım, dediniz ki konuşmanızda: “Bu yıl yaş çaya kota ve kontenjan uygulamadık.” Sayın Bakanım, bürokratlar sizi ciddi bir şekilde yanıltmışlar. Bugün, bu sene çaya kota ve kontenjan uygulamamanızın sebebi siz değilsiniz, orada oturan Sayın Genel Müdür de değil, ÇAYKUR'u yönetemeyen Genel Müdür de değil. Kota ve kontenjan uygulanmamasının sebebi gübrenin çok pahalı olması, vatandaşın gübre atamaması, daha evvel onda 1'i budanan çayın yedide 1'inin budanması ve mevsimin, iklimin iyi gitmemesi dolayısıyla kaybetti değerli arkadaşlar. Bakın, rekor geçen yıllarda 1,5 milyon ton iken bu sene 1,2 tona düşmüştür Sayın Bakanım. Bu da sizin aslında çayla ilgili ve diğer ürünlerle ilgili ortaya koymuş olduğunuz politikaların resmidir.

Bakın, şimdi elimizde bir çay kanun tasarısı var, çay kanun tasarısı, Sayın Hayati Yazıcı'nın birinci imzacı olarak buraya getirdiği çay kanun tasarısı. Bu tasarı, Sayın Bakanım, bundan evvel uygulamış olduğunuz ekonomi politikalarının da bir göstergesidir. Daha evvel şekerde ve tütünde yaptıklarınızı bu kanun teklifiyle çayda yapacaksınız, ne yapacaksınız? Bakın, gerçekçe olarak diyor ki bu kanun teklifinde: “Uluslararası çay ticaretinde daha fazla yer alabilmek, marka ürünler oluşturmak, dünya piyasasında rekabet edebilmek...” Sayın Bakanım bu bir hayaldir. Bakın, Türkiye'de 260 bin ton

civarında kuru çay üretiliyor yılda, bizim ihtiyacımız ise 300'ün üstündedir, yılda 350 bin ton kuru çaya ihtiyacımız var. Hangi kuru çayla uluslararası piyasaya girip rekabet yapacaksınız, nerededir? Uluslararası piyasaya girmek ve rekabet yapmak demek, Türkiye pazarını uluslararası tekelere açmaktır; şu anda, yılda 2-3 milyon ton fazlası bulunan uluslararası çay tekelere açmaktır.

Değerli Bakanım, bu Çay Kanunu Teklifi'yle ilk defa "plantasyon" kelimesi getirilmiştir. "Plantasyon" ne demek Sayın Bakanım? Bakın, Türk Dil Kurumundan okuyayım: "Kahve, kakao, kauçuk, şeker kamışı gibi sanayi bitkilerinin geniş ölçüde yetiştirildiği tarımsal işletmelerdir." Çayı "plantasyon" hâline getireceklerdir. Nitekim, bu kanunda ilk defa şirketlere çay tarlası ruhsatı verileceği söylenmektedir. Bu şirketler de bölgede çay arazisi toplamaya başlamışlardır. Bu kanun, bu neoliberal dönüşüm, bugüne kadar çayda yapılamadı. Niye yapılamadı? Allah rahmet eylesin, Mesut Yılmaz Bey vardı "Rize falan." dedi, korudu; sonra Sayın Cumhurbaşkanı korudu. Şimdi ise uluslararası ilişkiler içinde olan birtakım gruplar, birtakım şirketlerin yönetim kurullarına girmişler, Sayın Hayati Yazıcıyı ikna etmişler... Sayın Cumhurbaşkanının haberi olduğunu da sanmıyorum. Nitekim 1 Ekim'de getireceklerdi, ekim bitti, getiremediler; böyle bir şey.

Değerli arkadaşlarım, çay tarımının en temel problemi neoliberal dönüşümdür. "Neoliberal dönüşüm" dediğimiz şey, kapitalizmin artık böyle belli hedeflere ulaştıktan sonra "Bu böyle olmuyor, sosyal devlet olmaması gerekiyor, küçüklerin olmaması gerekir; hepsini ben alacağım." diye icat ettiği ve devlet eliyle devleti kullanarak, parlamentoları kullanarak uygulamış olduğu ekonomik politikalarıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Mehmet Bey, sesinizin daha net olması için biraz uzak durursanız...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu politikaların temeli de tarımda uygulanan bu politikaların esasında yani tarımın tamamen ticarileştirilmesi, piyasalaştırılmasıdır. Nitekim, o günden bugüne uygulanmış olan politikaların temelinde uluslararası ticari anlamı olan ürünler destekleniyor, en çok destek onlara veriliyor. Yine uluslararası pazar arayan ürünler bir şekilde kısıtlanıyor; Türkiye'de tütün ve şekerin kısıtlanması gibi.

Sayın Bakanım, şimdi bir şey söylediniz, size aynen katılıyorum yani "Gıda bir milli güvenlik sorunudur." Evet, gıda bir milli güvenlik sorunudur. Türkiye'yi bu duruma getiren bir tane örnek vereyim. Sürem de daralıyor. Ne duruma getirdiniz? 1970'lerde bu ülkede 20 milyon ton buğday üretiliyordu, 90'lara kadar bu şekilde gitti ve nüfus o zaman 60 milyonu. Sayın Bakanım, şu anda 84-85 milyon nüfusumuz var, bu sene 17 milyon ton üretilmişti; hadi bu sene pandemi mandemi, ondan önceki sene de 20 milyon ton. Bakın, nüfus bu kadar arttı. O zaman 3 milyon, 5 milyon turist geliyordu, şimdi 30 milyon turist geliyor; dünya kadar da dışarıya un ve makarna ihraç ediyorsunuz, buna rağmen aynı durumdasınız. Neoliberal dönüşüm sonunda gelinen yer budur değerli arkadaşlarım "Destek veriyoruz falan." diyorsunuz. Tamamen yalan söylemek tabii, problem oldu. Doğru, yanıtlıyorsunuz. Yine çaydan örnek vereyim: Sayın Bakanım, çayda gübre desteği dekarda 8 liraydı, bu sene 21 liraya çıkardınız yani 3 misli artırdınız. Bunu bu şekilde söyleyerek milleti kandırıyorsunuz, yalan söylüyorsunuz. Bakın, bölgede en fazla çaylık alanını olanın çaylık alanı 10 dekar; ya, 10 dekar 80 lira. Peki, 21 yaptınız, ne olacak 10 dekada? 200 lira. Hâlbuki dekara... Bakın, gübrenin tonu o zaman 2 bin liraydı, bin liraydı; şimdi gübrenin tonu 12 bin lira. Ne desteği vereceksiniz? Dönümüne, dekarına 2.000-2.500 liralık gübre atacak, 200 lira destek vereceksiniz. Bu, dalga geçmektir, üreticiyle dalga geçmektir. Diğer yerlerde böyle bir şey yapıldığı anlatılıyor; bunlar çok yanıltıcı şeyler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakın, sadece gübre fiyatlarını inceleyerek tarımdaki girdi fiyatları... Sayın Bakanım “Ulusal güvenlik problemidir.” diyoruz, görmüyor musunuz? Bakın, enflasyon yüzde 83 değil mi, TÜFE yüzde 83? Peki, gıdada enflasyon ne kadar? Yüzde 90 küsur. ÜFE ne kadar gıdada? Yüzde 150. Sayın Bakanım, nereye gidiyoruz? Burada tozpembe bir tablo çizdiniz, bunlara insanları inandıracaksınız.

Sayın Bakanım, bir şey daha söyleyeyim: Bu yeminli mali müşavirler gibi, yeminli tarım denetimleri nedir? Bu NewBridge şirketine mi iş açılıyor, yer açılıyor? Bu nedir Sayın Bakanım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bitiriyorum.

Bakın, 30 bin ziraat mühendisi boş duruyor, niye bu çocukları işe almıyorsunuz? Şimdi, yeminli tarım müşavirleri icat edeceksin. Niye? Her şey özelleşecek, her şeyden kâr edilecek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Sayın Bakanım, bu NewBridge’le ilgili biraz bilgi verirsiniz bu heyete çok memnun olurum. Sizinle de bağlantılı olduğunu söylüyorlar, bu konuda siz kendi kendinizi şeye çıkarmanız gerekiyor, ne gibi bağlantısı olduğunu söylemeniz lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Şimdi, ben yönetim kurulunu inceledim, bu yönetim kurulu üyelerinin neredeyse tamamı...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, İYİ Parti Komisyon üyemiz Sayın Naci Cinisli’ye söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları, çok kıymetli bürokratlar, sayın basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum. Son derece önemli bir Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. İki sene boyunca partimizin de tarım politikaları sorumluluğu almış bir milletvekili olarak ne kadar stratejik önemde olduğunu çok iyi bildiğim bir sektörü konuşuyoruz.

Değerli Bakanım, maalesef, talihsiz bir Bakansınız çünkü cumhuriyet tarihinin en kötü Tarım Bakanından sonra geldiniz, sefeğiniz çok fenaydı. Hatta korkarım -arkasından konuşuyorum, hiç adetim değil ama- belki de cumhuriyet tarihinin en kötü Bakanıydı ve bir enkaz devraldığımızı biliyoruz. Fakat bu enkazı düzeltmek için yaptığımız çabaları görüyoruz ama çok da yararlı çabalar olduğunu da ben açıkçası değerlendiremiyorum. Pek çok bakanda gördüğümüz gibi daha bütçenin ilk gününden beri bir Türkiye Yüzyılı’ndan bahsediliyor, yeni bir kavram. Tabii, 2023 hedefleri bitti, 2023’e gelindi ve 2023 hedefleri sözünün ne kadar boş vaatler ve halkımızı kandırmaktan ibaret rakamlardan oluştuğu açığa çıktı. Yeni bir vitrine süs lazım. Nedir o? “Türkiye Yüzyılı.” Bundan önceki yüzyıl da bizimiz çok şükür, bundan sonraki yüzyıllar da bizim olacak, hepsi Türkiye yüzyılı, Türk yüzyıllarıdır, hiç şüphe yok.

Bir de sizden yeni kavramlar da duyduk bugün “yeşil vatan” diye bir kavram duydum, “sen üret vizyonu” yine, bu da yeni bir kavram. “Yeşil vatan...” Sayın Bakanım, vatan bizim için bir bütündür, tek vatanımız vardır hamdolsun; kara da bizim vatanımızdır, sular da, denizler de, bizim vatanımızdır,

765 bin kilometre de vatanımızdır, 81 vilayet de bizim vatanımızdır. Renklendirmenin bir manası olduğunu düşünmüyorum. Burada böylesine yeni kavramlarla ülkeye yeni yeni adetler çıkarmanın, tekrarı farklı farklı bölüp parçalamanın da çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Bizim için vatan olması için arsa olması da şart değildir. Malumunuz arazinin arsa olması şartı konmuştu vaktiyle, vatan olarak görülmesi için, bizim için arsa olması da şart değildir. 765 bin kilometrelik şehit kanıyla sulanmış toprağımız bizim için vatandır hamdolsun.

Millî güvenlik meselesi olarak gördüğünüzü söylediniz, son derece doğru. Tarım bizim açımızdan İYİ Parti olarak ta 2018'den beri tespitimizdir bu, stratejik bir sektördür, savunma sanayinden daha az stratejik değildir ve bir millî güvenlik meselesidir, haklısınız. Fakat maalesef iktidarınız sayesinde tarım bir millî güvenlik meselesinden bir millî güvenlik sorunu hâline gelmiştir, Türk ekonomisinin bir millî güvenlik sorunu hâline geldiği gibi fakat tarım Türk ekonomisinden daha önce bir millî güvenlik sorunu hâline gelmişti. Biz bunu defaatle Meclis kürsüsünden farklı vesilelerle anlatmaya çalıştık. Bize o zaman deniyordu ki: "Dolarımız var, ithalat yaparız." İthalata bağımlı, ithalat lobilerine bağımlı bir Türk tarımından bahsediyoruz maalesef. Biz kurulduğumuz günden ve grup olarak Meclise girdiğimizden beri Türk tarımının geleceği noktayı maalesef görüyoruz ve bu konuda da uyarılarımızı yapıyoruz. "Dolarımız var, ithalat yaparız." dediklerinde biz o zaman tabii, pandemiyi de bilemiyorduk ama "Dolarınıza güvenerek, ithalata güvenerek gıda güvenliğini sağlamayın. Yarın öbür gün Allah esirgesin, aziz milletimizi açlıkla imtihan etmeye, kıtlıkla imtihan etmeye kimsenin hakkı yok." dediğimizde biz dolarımız var zannediyorduk, meğerse gördük ki dolarımız da yokmuş. Bugün, bizim -Allah rahmet eylesin- Süleyman Demirel'in "70 sente muhtacız." dediği duruma gelebilmemiz için 56 milyar dolara ihtiyacımız var. O zaman merhum Süleyman Demirel "70 sente muhtacız." dediğinde, sıfır noktadaydık da "70 sente muhtacız." diyordu. Bugün bizim 70 sente muhtaç olmamız için 56 milyar dolara ihtiyacımız var; biz, bugün, eksi 56 milyar dolardayız ve bu hâldeyken, Türkiye, ithalata mahkûm bir tarımla karşı karşıya maalesef. Bu da -siz tabii, yenisiniz- sizden önce görev alan Bakanlarınızın ve iktidarınızın, Hükûmetin başlı başına bir vebali ve sorumluluğundadır.

Zatâliniz Türk tarımını anlattınız, yeni bir Bakan olarak anlattınız, eski Bakanı da andık fakat değişmeyen birisi var anladığım kadarıyla, metin yazarınız. Neredeyse eski Sayın Bakanın söylediklerinin aynısını söylediniz, metin yazarınız zannedersen aynı. O bakımdan, yeni bir şey maalesef duyamadık, keşke duyabilseydik.

Benden önce çok kıymetli konuşmacılar son derece teknik konulara girdiler hepimizin bildiği, hepimizin şikâyet ettiği. Ben, vakitten tasarruf ve tekrara düşmemek için bunlara değinmeyeceğim ama keşke biz burada Türk tarımının daha iyi olduğunu konuşabilseydik, hakikaten büyük samimiyetle isterdim.

Benim, yine, bu tarım çalıştığım sırada gördüğüm, Türkiye'nin dört bir yanını gezdim, Türk çiftçisinin ortak bir sorunu var, bu da zarar ediyorlar Sayın Bakanım, Türk çiftçisi zarar etmede ortaklaşmış durumda. Doğuda Erzurum'da da zarar ediyor, kuzeyde Karadeniz'de de zarar ediyor. Adana'da Adana Çiftçiler Birliği Başkanı -Mutlu Doğru'yu tanırız herhâlde- feryat ediyor. Sencer Solakoğlu, damızlık hayvancılıkla ilgili son derece iyi çalışmaları var, Türkiye'nin belki de en iyi çiftliğinin sahibi, feryat ediyor. Bu insanlar feryat ediyorsa bu kadar pembe tablo çizmeyi sizin yaptığınız bir haksızlık olarak görürüm, zatâlinizin kariyerine yakıştıramadığımı söylemek zorundayım. Biraz gerçekleri de konuşmamız lazım.

Tarımın son on yılda gayrisafî millî hasıladaki ağırlığı yüzde 18 azalmış, yüzde 5,5 seviyesine düşmüş. Tarım -ki dediğim gibi- gıda güvenliğimizin en önemli kalemi ve istihdam için de son derece önemli. Son on yılda tarımın istihdam payı yüzde 23'ten yüzde 17'ye geriledi. Benim yine

Türk tarımında gördüğüm başka bir asıl çok büyük sıkıntı, Türk tarımının verisi yok, verisiz. Kumar onatıyoruz biz çiftçimize Sayın Bakanım, Türk çiftçisi kumar oynuyor; ekerken de kumar oynuyor, hayvan beslerken de kumar oynuyor çünkü sattığı zaman kaçta satacağını bilmeden tohum atıyor, kaçta satacağını bilmeden hayvan beslemeye başlıyor. Türkiye'nin son tarım sayımı 2002 yılında yapıldı, umarım bilgi sahibisinizdir. 2002'den beri Türk tarımında sayım yapılmadı. "Yapıldı." diyen varsa, bir kişi lütfen bunu söylesin, ben de mutlu olayım. En son tarım sayımı 2002'de yapılmıştır değerli arkadaşlar. Bugün, bu insanlara verisiz çiftçilik yaptırmak onların zarar etmelerine göz yummaktır ve de burada onların üzerinden, onların ne kadar büyük kârlar ettiğini, ne kadar mutlu olduğunu anlatmak da doğru değildir.

Çok güzel bazı önerilerde bulundunuz, çok mutlu oldum, hakikaten samimiyetle söylüyorum. Bunlar, bizim üç senedir söylediğimiz, sizlere tavsiye ettiğimiz, yapılmasını tavsiye ettiğimiz hadiselerdir. Ürün desenli üretim planlaması, kâr garantili tarım, köye dönme projesi hakikaten çok önemli. Bana kalırsa, Türk tarımını bitiren başka bir şey de -Millî Eğitimi ilgilendiriyor ama- köy okullarının kapatılmasıdır, pek çok farklı sakıncası var. Bir kere, köy okullarının kapatılmasıyla köylerimizde bayrak indi; Türk Bayrağı'nın resmî olarak asılı olduğu tek resmî kurum köy okullarıydı, köy okulları kapatılarak o bayrak indi. Herkesin evinde bayrağı var, hamdolsun, sorun değil, tabii ki o çok önemli ama devletin resmî dalgalandırdığı bayrak o okullardaydı, onları indirdiniz. Ayrıca, insanları göçe mecbur ettiniz çoluğunu çocuğunu gönderirken.

Çok uzatmayayım, Erzurum'la ilgili söylemem gereken çok önemli şeyler var. Değerli Bakanım -çok az vaktim kaldı- Erzurum'da bitmemiş vaatleriniz var. Sayın Cumhurbaşkanını Erzurum'a geldiğinde bunları sanki bitti bitecek gibi anlatıyor ama doğru değil. Barajlarımız var, bitmemiş; 2016'da temeli atılmış, hâlâ duruyor. Fakat bir de başka bir şey var; bu, trajikomik, anlatayım, siz de gülün. Sayın Özal'ın temelini attığı, Sayın Demirel'in açtığı Hasankale Demirdöven Barajı'mız var değerli milletvekilleri. Bu baraj, 1997 yılında açılmış, faaliyette olan bir baraj. Bundan birkaç ay önce, değerli AK Parti milletvekilleri, Sayın Vali ve Cumhuriyet İttifakı il başkanları bu barajı bir daha açtılar, muazzam bir şey! Yani bu beklenen barajlar; Alvar Barajı, Narman Şehitler Barajı, Hınıs Başköy Barajı, Uzundere Kirazlı Barajı, Pasinler Söylemez Barajı, Tortum Bağbaşı Barajı, İspir Maden Köprübaşı Barajı, Uzundere Barajı, bunlar beklenirken...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) - Alvar Barajı ki on beş on altı senedir bekleniyor, hâlâ ses yok ama her seferinde "Açıldı." deniyor "Açılacak." deniyor, ben çıktım, zirveye baktım, 3 tane çubuk var, başka hiçbir şey yok ama 1997'de açılmış Hasankale Demirdöven Barajı tekrar açıldı. Baraj açmak bedava, ilk Erzurum'a gittiğimde ilçe başkanımızdan rica ettim, kurdele alsın, ben de açacağım o barajı tekrar, sizi de beklerim, beraber açalım.

Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Halil Öztürk'e söz veriyorum.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, kıymetli bürokratlar ve basın mensupları; Milliyetçi Hareket Partisi olarak Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, bütçenin yapılma sürecinde emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, Tarım ve Orman Bakanlığımızın geniş bir faaliyet alanı olmasına rağmen büyük bir özveri ve disiplin anlayışı içerisinde mücadele verdiği tüm Türkiye olarak yakinen tanık olmaktadır. Ellerindeki bütün imkânlarla çiftçimize, üreticimize yetişmeye gayret gösteren Bakanlık çalışanlarımızı da bu anlamda tebrik etmeden geçmek istemiyorum. Tam bu noktada, başta Kırıkkaleli çiftçilerimiz ve üreticilerimiz olmak üzere bazı temel beklentileri de burada müsaadenizle dile getirmek istiyorum.

Yem, gübre, zirai ilaç, tohum, sulama, elektrik fiyatlarında öngörülen artışlar bugün çiftçimizin, köylümüzün en önemli mağduriyet yaşadığı ve çözüm bekleyen talepleridir. 2023'te ödenecek mazot ve gübre desteğinin öne alınması çiftçimizi sevindirmiş olsa da bu desteklerin sadece mazot ve gübre desteği alımı için kullanılacağı söylentisi kısmi de olsa bir tedirginlik yaratmaktadır Sayın Bakanım. Zira, çiftçimiz ürünü ekmiş, borçlarını da bu desteklere göre ötelemiştir. Diğer taraftan, hayvancılıkla uğraşan köylümüzün de çiğ süt fiyatları ile karkas et fiyatları nedeniyle fiyat artış talepleri bulunmaktadır. Bu kapsamda, üreticimizin emeğinin karşılığını almasını sağlayacak fiyat düzenlemesi için hem Ulusal Süt Konseyinin hem de Et ve Süt Kurumunun devreye girmesi talep edilmektedir. Yeri gelmişken, Keskin Ceritkale köyümüzün ve diğer ilçe ve köylerimizin süt kooperatifi kurma taleplerinin desteklenmesi hemşehrilerimiz adına sevindirici bir haber olacaktır.

Değerli milletvekilleri, küresel ısınmaya bağlı iklim değişikliği nedeniyle bazı bölgelerde yağışlar azalmakta, bazı bölgelerde ise tabii afetler yaşanmaktadır. Özellikle seçim bölgem Kırıkkale'de bazı bölgelerde kuraklıktan dolayı buğday, arpa ve nohut ürünü verimlerinde azalma meydana gelirken bazı bölgelerde de aşırı yağışlar hasadı yaklaşan ürünlerin tarlalarda kalmasına neden olmuştur. Kırıkkale'de yaklaşık 75 kilometre yol alıp ilimizden çıkıp Karadeniz'e dökülen Kızılırmak bulunmasına rağmen ilimizin sadece yüzde 7 ila 8'i civarında sulanabilir tarım arazisi bulunmaktadır. Bu bakımdan, Sayın Bakanım, Kırıkkale'mizde sulanabilir tarım arazilerinin artırılması için sulama yatırımları tamamlanmalı, yine basınçlı sulama sistemleri daha fazla desteklenerek eskiyen ve su kaybına neden olan sistemler rehabilite edilmeli ve sulama randımanı artırılmalıdır. Bu anlamda Merkez Ulaş Barajı'nın ve Keskin Büyükceceli Barajı sulama inşaatının sulama için çok önemli olduğunu, bir an önce tamamlanarak sulama için hayata geçmesini ve bitirilmesini bekliyoruz.

Yine, Kesikköprü-Köprüköy Kapalı Tarım Sulama Sistemi Projesi'ne bu bütçe döneminde ödenek çıkarılması elzem olup projenin Hacılar beldemize kadar uzatılması yine büyük bir ihtiyaca cevap verecektir. Tam bu noktada da bir hakkın teslimini yapmak zorundayız; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüze Kırıkkale'de gerek taşkınları önleme konusunda gerekse sulama kanalları için gerekli yatırımları çıkardığı ve canla başla çalıştığı için huzurunuzda teşekkür ediyoruz.

Diğer taraftan, ürün çeşitliliğini ve verimi artırmak için Kırıkkale'de su tüketimi az olan bitkilerin ekimi de daha fazla desteklenmelidir diye değerlendiriyoruz.

Saygıdeğer Komisyon üyeleri, çiftçimizin devam eden finansal beklentilerine çözüm sunulabilmesi, bu kapsamda tarımsal kredi borçlarının faizlerinin silinmesi veya uzun vadeli yapılan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) – Veya düşük faizle ertelenmesinin önu açılmalıdır. Yine, aynı şekilde Ziraat Bankasına olan borçları da ötelenmeli, faizleri tekrar yapılandırılmalı diye düşünüyoruz Sayın Bakanım.

Bu anlamda desteklerinden dolayı da sizlere Sayın Bakanım, çok teşekkür ediyorum. Yeni bir Bakan olmanıza rağmen çiftçiye güven veren politikalarımız da tüm çiftçimizin dikkatini çekmektedir, bizlerin de dikkatini çekmektedir. Bu yönüyle de inşallah bu şekildeki yönetim anlayışı devam eder diye ümit ediyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Ekrem Çelebi'ye söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok Saygıdeğer Bakanım, Saygıdeğer Başkanım, çok değerli milletvekilleri, devletimizin temel taşı çok değerli bürokratlarımız ve çok değerli basın mensuplarımız; ben de Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu vesileyle hepinize saygılarımı sunuyorum.

Tabii, Sayın Bakanımız, hem eski bir parlamenter, eski bir akademisyen ve şu anda da Türkiye Cumhuriyeti devletinin Tarım ve Orman Bakanlığını götüren ve yürüten, hakikaten de konuşan, konuşturan ve projeleriyle, vizyonuyla Türkiye'mizde kendisinden ekibiyle söz ettiren bir Bakanımız olduğu için de ben ayrıca teşekkür ediyorum kendilerine.

Değerli milletvekillerimiz, Türkiye yüzyılın arifesinde, Türkiye Cumhuriyeti'mizin 100'üncü yılını kutluyorum. Özellikle cuma günü Sayın Cumhurbaşkanımızın da katıldığı programda tüm halkımız -kim o bölgeye geldiyse- güzel Bursa'mızda özellikle Togg'umuzun banttan indirilişini ve güzel sanayimizi gördüler. Ben burada emeği geçen herkese de ayrıca şükranlarımı, teşekkürlerimi sunuyorum.

Tabii, Türkiye özellikle AK PARTİ hükümetleriyle birlikte hem savunmada hem otomotiv sanayisinde hem tıbbi ilaç teknolojilerinde hem uzay sanayisinde hem dijital devrim ekonomisinde hem de Türkiye yüzyılına anlam kazandırabilecek bir şekilde hamdolsun genç nüfusuyla birlikte dinamik bir şekilde yol alıyor.

Şimdi, ben biraz önce daire başkanımıza da sordum: Ya, sabahın beri AK PARTİ ve MHP milletvekillerimizin dışında kaç kişi konuştu? 11 kişi olduğunu beyan ettiler. Değerli arkadaşlar, geçen hafta da yine aynı şekilde bu sıralarda konuşmuştuk. Tabii, şu anda da Tarım ve Orman Bakanlığından gelen zannediyorum 100'ün üzerinde arkadaşımız var. Bunlar da yarın öbür gün hem bizim sıralarımızda sizler gibi, bizler gibi bu ülkeyi yönetmeye tabi olan kardeşlerimizdir. Tabii, biz devletimizi hükümet... Biz ayrı ayrı partilerdeyiz; herkes hükümetleri, hükümetlerimizi veya bizleri eleştirme hukukuna sahiptir. Ancak şöyle: Bu ülke ne de olsa bizim ülkemiz ama bir hususu da özellikle belirtmek istiyorum. Özellikle milletvekili olarak bizim konuştuğumuzda biraz da temiz dil kullanmamız gerektiğine kanaat getiriyorum. Hele hele bir milletvekilimiz konuşmasında "Siz yalan söylüyorsunuz." Böyle bir hitabı, bu Parlamentonun altında yapılmış olan bir cümleyi ben kesinlikle, asla ve asla doğru bulmuyorum.

Saygıdeğer milletvekilleri, tabii, bütün dünyada olduğu gibi bizim ülkemizde de bir pandemi sorunu oldu. Hepinizin bildiği gibi bütün ülkeler özellikle toprak ve su genişlemesini, büyümesini veya fazlaştırılmasını yapma imkânına sahip değiller. Ama hepimiz şunu yapabiliriz ülkeler olarak, teknolojik olarak: Yeterince kendi toprağımızı daha güzel bir nesnel hâle getirip bunun işlemlerini sağlayabiliriz veya belli kalıplar içerisinde suyumuzun tüketimini biz sağlayabiliriz. İşte, bu anlamda özellikle pandemiyle birlikte belki gelişmekte olan ülkelerin bütününde çok sıkıntılar oldu. O

sıkıntılardan bazıları şunlardı: Özellikle Avrupa’da yaşlı nüfusu kendi devletleri dışarı çıkarmadı ama burada Sayın Cumhurbaşkanımızın da öngörüsü ve çok net bir kararıyla bizim genç olan nüfusumuz ve üretici olan -tarıma dayalı- köydeki, kentteki veya mahalledeki kardeşimiz dışarıya çıktı, kendi tarlasıyla uğraştı. İkincisi de özellikle fabrikalarda çalışanlar iş arzı nedeniyle, üretimin durmaması nedeniyle gidip fabrikada çalıştılar ve hamdolsun, bizim ne tarımda ne de teknolojiye ne de başka yerlerdeki üretimde herhangi bir sıkıntınız olmadı. Bizim ülkemizin geliştiğini ve gelişmekte olduğunu görmekteyiz, biz de bu anlamda çok memnunuz.

Yine, Türkiye’de, bizim ülkemizde, özellikle tarım, gayrisafı milli hasıladada, ihracata ve istihdama yönelik olan bir sektördür; bu, benim ilimde de böyle, ben özellikle -ille ilgili bir şey gelirken de- bu anlamda Sayın Bakanımıza da teşekkür ediyorum. Biz de özellikle, bir ay öncesinde, Diyarın’ın merkezine yakın olan bir köyde -geçen sene biz bunun projesini yapmıştık 114 trilyon lirayla birlikte- orada geliştirmiş olduğumuz OSB’nin temelini attılar -demin, ben yemekte de kendilerine arz ettim- Türkiye’de bir tane büyük projeyi söylediler, aslında bizimki de -zannediyorum, yanlış hatırlamıyorsam- 3’üncü büyük projeydi.

Tabii, şöyle bir soru sorulabilir: “Ya, siz orada -bu seracılığın kalbi Ağrı olacak- nasıl yapacaksınız eksi 35-40 derecede?” Efendim, bizim orada, hamdolsun, şu anda 65 ila 70 derece arasında çıkan bir suyumuz var, sıcak suyumuz var. İnşallah, bir dahaki sene bittiği takdirde -Sayın Bakanımızın da teşvikleriyle birlikte- Ağrı özellikle domates konusunda hem bölgenin kalbi olacak hem iç piyasaya göndereceğiz hem de özellikle yakın olan komşularımız, işte, İran’dır, Irak’tır, Türki Cumhuriyetlerdir -veya şehrimizin diğer taraflarına da- biz bunların ihracatını yapacağız Allah’ın izniyle.

Şimdi, biraz önce arkadaşlarımızdan birkaç tanesi şunu söyledi: “Ya, siz AK PARTİ hükümetleri döneminde -rakamlara girmek istemiyordum işin açıkçası ama yani mecburen cevap vermen lazım- ne yaptınız?” Bakın, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinde 2002-2022 arasında -bu bazı arkadaşlarımızın hoşuna gitmiyor, özellikle 2002 takvimini aldığımızda ama- proje sayısını 1’den 57’ye çıkardık. Yani biz tarıma dayalı ihtisas organize bölgelerinin sayılarını 1’den 57’ye, tüzel kişilik kazandırdığımız tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesi proje sayısını 1’den 34’e çıkardık. Yine, tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgelerinde faaliyete geçen işletme sayımız sıfır, bakın, AK PARTİ hükümetlerinden önce sıfır; bizimle birlikte bine çıktı. Bu işletmelerde 5 bin kişinin üzerinde şu anda istihdam sağlanmaktadır.

Yine, bakın, altyapısını tamamladığımız ve faaliyetlerine geçtiğimiz tarıma dayalı ihtisas organize sanayi bölgesinin sayısını sıfırdan 7’ye çıkararak -güncel rakamlarla- 750 milyon TL altyapı kredisini verdik.

Yine, bir iki tane rakam vereyim ama ondan sonraki süreçte de biraz Ağrı iliyle ilgili konuşmak istiyorum değerli milletvekillerimiz. Bakın, AK PARTİ hükümetleri döneminde yapılan bazı yatırımlar: 2003-2022 716 adet, 481 adet gölet olmak üzere, 1.197 adet depolama tesisi yapılmış ve 21,7 milyon dekar saha modern tesislerle sulamaya açılmıştır. Böylelikle ülke genelinde sulanan toplam alanı 69,6 milyon hektara çıkarmışız.

Yine, kapalı sistem oranında ki inşallah... Sayın Bakanımız Ağrı’ya geldiğinde de ben orada kendisine rica ettim, bizim özellikle Ağrı Eleşkirt ilçemiz var, 1950’lerde yapılan bir barajımız var -ve yaklaşık olarak 14-15 kilometre- 50’lerde yapılan su kanalının yüzde 50’si boşa gidiyor; inşallah, bunu önümüzdeki sene de kapalı hâle getireceğiz. Kapalı sistem oranını yüzde 6’dan yüzde 31’e yükseltmiştir. Burada da temel hedef, buharlaşmakta olan veya yer altına giden suyun biz dipten

kurutulmasını sağlıyoruz, daha verimli ve nitelikli bir hâle getiriyoruz. Ben burada özellikle Sayın Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğümüze de Sayın Bakanımın huzurunda teşekkür ediyorum gerçekten katkılı çalışmalarından dolayı

Yine, DSİ olarak 450 milyar TL yatırım yapılmıştır. Bitkisel üretimdeki desteklemeler konusunda -özellikle bunu söylemek istemiyorum ama biz alanda gezdiğimizde sürem de kısaldığı için- Sayın Bakanımızdan bir iki tane de ricam olacaktı. Sayın Bakanım, biliyorsunuz, Ağrı hem besicilikte hem küçükbaş hem büyükbaş hayvanda gerçekten Türkiye'nin özellikle et üreten çok önemli ovalarından. Acaba özellikle bu et yetiştiriciliğinde bizim besiciliğe ayrı bir katkı sağlanabilir mi? Yani benim, özellikle o konuda ricam olur.

Yine, yem bitkisi açısından bizim, özellikle mera alanlarının yeniden belirlenmesini Ağrı'ya geldiğinizde de ben oradan özellikle arz etmişim fakat biz birçok batı illerine de gittiğimizde oralandaki hayvancılık sayısı daha az olduğu için, bakıyorsunuz, çok büyük meralar var; acaba bunların verimli bir şekilde tarıma tahsisi yapılabilir mi?

Yine, kendi ilimden dolayı söylüyorum, bu ÇKS olayının, sizin özellikle bilgisayar ortamından, herhangi diğer STK'lere herhangi bir şey kalmadan, çiftçi bürokrasiye gitmeden direkt çıktı aldığı için ben burada, huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Yine, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde biz geldiğimizde özellikle pamukçuların bir tek ricası var. Ya, pamuk destek fiyatlarının artırılması söz konusu olabilir mi? Tabii, ben Ağrı'yı bir daha,..

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) - Sayın Başkanım, eğer izniniz olursa herkese bir dakika verdiniz ama bana üç dakika verirseniz sevinirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok, kimseye vermedim de kullananlar oldu diyelim, ben kimseye öyle izin vermedim doğrusu.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Evet, öyle diyelim.

Sayın Bakanım, jeotermal seracılık bölgesinde 2023'te inşallah faaliyete geçtiği takdirde bizim o bölgemizde de hem turizm anlamında -önümüzdeki sürede de Turizm Bakanımız da gelecek- hem de seracılık anlamında özellikle istihdama yönelik olarak bu projemizin eksi 35-40 derecede özellikle 2 bin, 3 bin kişinin çalışabileceği bir sera ortamına verdiğiniz katkıdan dolayı, ta ilimize kadar da gelip de bizimle birlikte temel attığınız için teşekkür ediyorum.

Ben, 2023 yılı Tarım ve Orman Bakanlığımızın Bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyor, hepimize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi, HDP grubundan Sayın Ömer Öcalan.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Sayın Bakan, ben, son bahsedilen üründen bahsedeyim.

Şimdi, siz, Urfa'da tanıdığımız herhangi birini arayın "Pamuk fiyatı nedir?" diye sorun. Pamuk fiyatı, şu an bir serbest piyasa ekonomisi oluşturulmuş, 5-6-7 tüccar bir araya gelmiş, Cumhurbaşkanının açıkladığı fiyatın neredeyse yarı fiyatının altında pamuk alıyor. Bunu bir denetlemek lazım, bir soruşturmak lazım, bir araştırmak lazım. Doğrudur, Cumhurbaşkanı açıkladı; 44 randımanlı pamuk 21 lira. Tabii, Urfa'da 44 randımanlı pamuğun da yetiştirilmediğini biliyoruz, kaliteli bir pamuk ama Urfa, orta derecede pamuk yetiştiriyor. İsterseniz il tarım müdürlüğünüzü arayın, ilçe tarım müdürlerinizi

arayın: “Kardeşim, pamuğu kaçta alıyorlar?” diye bir sorun. Tüccar, fabrikada alırken bunu kaçta alıyor? 12 liraya kadar düşmüş değerli milletvekilleri. Şu an, bu çiftçiye korumak bizim temel görevimizdir. Eğer yanlış varsa en azından siz de bir kamuoyunu rahatlatırsınız, aslında fiyatın o olmadığını söylersiniz. İnsanlar bizi arıyor, o bölgede yaşıyoruz. Pamuğun yüzde 46’sını Urfa yetiştiriyor ama orası tefecinin eline düşmüş, çiftçi orada kimi tüccar baronlarının eline düşmüş. Bir kademelendirsin, randıman randıman bunun fiyatını, fabrikalar ne veriyor? Bir öğrenelim, bir görelim, tartışalım bunu. Adamlar ekmiş, bakın, oranları açıkladınız, çok güzel. Yüzde 100 şu kadar artmış, şu artmış, bu artmış. Yaptığınız hizmetlerden bahsettiniz. Bakınız, ben de şundan bahsedeyim: Sayın Bakan, DAP gübre 19 bin, üre gübre 14 bin -tabii, bu rakamlar bazen yükseliyor, bazen iniyor, şu an aynı fiyatlar olmayabilir- amonyum sülfat 7.500 lira, mazot 27 lira. Şimdi, geçen seneye göre 7 lira olan mazotun yüzde kaç arttığını da söyleyelim, tohumun da ne kadar arttığını söyleyelim. Yaptığımız hizmetlerin artışını söylüyorsunuz, tebrikler ama bu girdi maliyetleri bu kadar artıyor. Arazisi olmayan insanlar araziyi kiralyor. Ne kadara kiralyor? İki yıl önce dönümünü 700 liraya 1.000 liraya kiralyordu, şu an 2.500, 3.000 liraya arazi kiralyor. Şimdi, biz bunların üzerinde durmalıyız, bu bir. Pamuk, şu an ele ayağa düşmüş, tüccar mantığı orada hâkimiyet kurmuş, alın teri döken, bir yıldır çalışan, üreten çiftçi de kan ağlıyor, perişan. İstedığınız kişilere, yakınlarınıza ya da taşradaki kurumlara sorabilirsiniz, bu bir. İkincisi fıstık, ismi “Antep fıstığı” doğrudur. O bölgede, yüzde 60-70 civarında Urfa’da bu fıstık yetiştiriliyor. Bu fıstığa, devlet veya hükümet bir taban fiyat niye açıklamaz ya? Sebep lüks tüketim maddesidir, insanların geçim kaynağıdır. Niye bir çalışma yapılmıyor? Urfa, Antep, Adıyaman, Siirt, Mardin, kısmen de Batman o bölgenin il müdürlükleriyle temas kurulup ilerleyen süreçte bu fıstığa bir taban fiyat belirlememiz gerekiyor. Çünkü burada da tüccar mantığı hâkimdir. Arz-talep dengesiyle oynuyor ondan sonra fıstığı mahsul döneminde topluyor, birkaç ay sonra 2 katına satıyor; dört ay, beş ay önceki fıstık 40 liraya satıldı, şimdi 140 lira. Şimdi, bu piyasayı da biraz denetlemekte fayda var. Antep fıstığının, Urfa fıstığının ya da Siirt fıstığının üzerinde durmakta fayda var.

Diğer bir konu hayvancılık meselesi. Ben iki gün önce kendi bölgemde hayvan yetiştiren insanları da ziyaret ettim. Bize söylenen “200 tane küçükbaş hayvanımız vardır. Biz bu sene ne yapacağımızı bilmiyoruz. Yem fiyatları, arpa fiyatları, saman fiyatı geçen seneye göre biraz daha makul bir seviyede. Biz bu sene 200 küçükbaş hayvanımızın 100 tanesini satacağız hem kendimiz ihtiyacımızı karşılayacağız, yiyeceğiz, diğer kısmında diğer kalan 100 hayvanın ihtiyacını karşılayacağız, diğer kalan 100 hayvanı da gelecek sene tüketeceğiz.” Urfa Karacadağ bölgesinin 2 milyon kapasitesi vardır, 2 milyonun üzerinde hayvan yetiştirilebilir Sayın Bakan, 1 milyonun altına düşmüş. Hangi rakamdan bahsediyorsunuz, hangi artıştan bahsediyoruz? Bence artık bu ülkenin bir tarım politikası, hayvancılık politikası olmalıdır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son on saniyeniz.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Hangi sene ne ekilecek, ne biçilecek, bunun programının çıkarılması lazımdır. Bir sene ekilen şey para ediyor, diğer sene çiftçi oraya yükleniyor, orada aşırı bir ekim durumu var ve para etmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Bunu Tarım Bakanlığı belirlemeyecek de kim belirleyecek?

Saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Şimdi, bir yeni liste açıklayacağım arkadaşlarımızın hazırlanması bakımından.

Aydın Bey'e söz verebilirim hazırsa. Aydın Özer CHP'den. 2'nci sırada İYİ Parti'den Sayın Hüseyin Örs. 3'üncü sırada AK PARTİ'den Sayın Nilgün Ök, 4'üncü sırada HDP'den Sayın Nusrettin Maçın. Burada galiba değil mi Nusrettin Bey? Evet. 5'inci sırada CHP'den Sayın Ayhan Barut. Burada mı? Evet. 5'inci sırada da Ayhan Barut.

Sayın Aydın Özer, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, Sayın Bakan Yardımcıları; burada birçok şeyden şikâyetten ziyade Antalya'da otuz yıldır tarım yapan bir tarımcı milletvekiliniz olarak bazı konuları tespit etmek istiyorum. Sayın Bakanım da inşallah dinler, not alırlar.

Tarımda zararlıların mücadelesinde en fazla kullanılan yöntem kimyasal mücadele yani tarım ilaçları. Çünkü tarım ilacı kullanmak çok kolay. Tarım ilaçlarına “kolay, ucuz, etkili” deniliyor ama tarım ilaçları bir zehir yani “pestisit” de deniliyor. İlaç kullanmak kısa vadede çözüm gibi görülse de uzun vadede ekolojiyi mahvediyor. Kullanıldığında ilacın yüzde 1'inden azı zararlıya geri kalını, zehrin gerisiye havaya, suya ve toprağa karışıyor. Dolayısıyla biyolojik çeşitlilikte kaybımız oluyor. Bir de bu ilaçları kullandıktan sonra bir kısmı ürünlerin üzerinde kalıyor. Bu ürünleri gıda olarak kullanıyoruz, sonuçta insan sağlığı bozuluyor. Ayrıca, yurt dışına giden ürünler pestisit yüzünden geri dönüyor. Bu da ihracatçılarımızın ve çiftçilerimizin büyük zarar etmesine yol açıyor.

Bildiğimiz kadarıyla Türkiye her yıl tarım ilaçlarına 600 milyon dolar ödüyor. Bunun yerine biyolojik mücadele yaygınlaşırsa hem bu masraftan hem de zararlıdan kurtulacağız hem de tarım ilaçlarının insan sağlığı, biyolojik çeşitlilik ve ekonomimizde yol açtığı kayıpların önüne geçeceğiz. Bu nedenle Bakanlığımızın biyolojik mücadeleye vereceği destek ve izleyeceği yol çok önemli. Destek deyince, sadece çiftçiye dekar başına verilen para miktarı akla gelmemeli, bugün 32 üniversitemizdeki ziraat fakültelerinde bitki koruma bölümü bulunuyor. Bu bölümlerde biyolojik mücadele ve çeşitlilik için gerekli yaptırımlar yapılmasına olanak sağlanmalıdır. Bu şekilde ülkemize yeten, hatta fazlasını sağlayacak faydalı böcek kitle üretimleri gerçekleştirilebilir. Örneğin Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümünde kitle böcek üretimi yapılıyor. Aldığımız bilgiye göre şu anda 50 milyonu üretecek kapasiteye gelmiş. Türkiye bu faydalı böcekler bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden bir tanesi ama biyolojik çeşitliliğimizi katma değer ürünlere neden dönüştüremiyoruz; bu konuda bir sorum var, Bakanım bunu da not alırsa...

Parasal desteklemeler konusunda ise 20 Ekim tarihli Resmî Gazete'de 2022 yılı tarımsal desteklemeleri açıklandı. Bunlar 2023 bütçesinde verilecek. Biyolojik ve biyoteknik mücadele desteğine bakıldığında, örtü altı üretiminde dekar başına paket böcek desteği 850 lira, açık alan üretimde ise paket desteği 290 lira olacak şekilde düzenlenmiş. Bu miktarlar önceki yıllara göre artmış sanılabilir ama diğer tüm alan ve ürünlerde olduğu gibi maliyet yerinde saymıyor. Örneğin 2020 yılında desteklemeler 400 lirayken böceğin dönüme maliyeti 900 liraydı yani bu destekleme maliyetin yüzde 44,4'ünü karşılıyordu. 2021 yılında maliyet 500 lirayken 1.600 liraya çıktı. Şimdi ise destekleme 850 lira ama maliyet 5.500 liraya yükselmiş yani yüzde 44,4'ten 15,45'e düşmüş. Kısacası bu desteklemeler deveye kulak şeklinde kalıyor.

Bir de bombus arısından bahsetmek istiyorum, seralarda kullandığımız. Kovani 2019 yılında 150 lirayken 65 lira destekleme vermişiz Bakanlık olarak, bu 65 lira destekleme bugüne kadar sürmüş. O zamanlar enflasyon çok düşük olduğundan bu desteklemeler arasındaki fark çok önemli kabul

edilmemiş ama şimdi, eylül itibarıyla arı kovana 450 lira olmuş, destekleme olarak ancak siz 35 lira fark yapmışsınız. Yani şunu söylemek istiyorum: Eğer gerçekten sağlıklı gıdaya, sağlıklı bir yapıya erişmek istiyorsak biyolojik mücadeleye çok önem vermemiz gerekiyor.

Bir de e-devlet üzerinden yaptığımız bu ÇKS kayıtları var, ÖKS kayıtları var; bunlar çiftçi açısından büyük önem arz ediyor. Bunun için teşekkür ediyorum ama Örtü Altı Kayıt Sistemi yani seracılıkta yapılan kayıt sistemi bunu karşılamıyor. E-devletten çiftçi giremiyor, bu yüzden de tarım ilçe müdürlüklerinde ve il müdürlüklerinde büyük yığılmalar söz konusu oluyor; buna dikkatinizi çekmek istedim.

Bir de TARSİM konusu var. TARSİM bir afetten sonra zarar tazminatı yaparken TARSİM'in uyguladığı günlük fatura üzerinden yapıyor. Bunu kaldırmak lazım çünkü enflasyon yokken pek önemli değil ama şimdi, enflasyonun arttığı bir dönemde buna dikkat etmek lazım.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum.

Söz sırası İYİ Parti'den Sayın Hüseyin Örs'te.

Buyurun Sayın Örs, süreniz beş dakika.

HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarım ve bürokrat arkadaşlarım; sizlere de hoş geldiniz diyorum.

Görüşmekte olduğumuz Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin de hayırlara vesile olmasını dileyerek sözlerime başlıyorum.

Değerli arkadaşlar, ben Trabzon'dan milletvekili seçildiğimde “Trabzon'un Türkiye Büyük Millet Meclisindeki sesi olacağım.” demiştim. O nedenle, bu beş dakikalık sürede de Trabzon'da tarımla alakalı sorunlara ve üreticilerimizin, çiftçilerimizin yaşadığı problemlere değinmek istiyorum.

Öncelikle ifade etmek isterim ki arkadaşlar, Trabzon ekim alanları itibarıyla ürün çeşitliliği fazla olmayan bir ilimizdir, bu gerçeği burada ifade edeyim. Yetiştirilen ürünlerin yurt dışı pazarlaması fındıkta iyi olsa da ne yazık ki diğer ürünler için aynı şeyi söyleyemeyiz. Meyve ve sebze üretimimiz de düşüktür.

Şimdi, Trabzon tarımına baktığımızda birçok sorun karşımıza geliyor, bu kısa zamanda özetleyeceğim. Öncelikli olarak, hayvancılığın yaygın olduğu kırsal bölgelerde hayvancılığın azaldığını, hayvansal ürünlerin artık marketlerden hazır alınır hâle geldiğini söylemek isterim. Buna etken olarak da en başta yem, kepek, saman ve gübre fiyatlarındaki fahiş artışları gösterebiliriz. Ayrıca, üretilen sütlerin fabrikalarca piyasadan çok daha aşağıda bir fiyatla alınması hayvancılık yapan vatandaşlarımızı olumsuz yönde etkilemektedir. Trabzon ilinde gerek tarımla uğraşanlar ve gerekse orta ve düşük gelirli işlerde çalışanlar tüm Türkiye'de olduğu gibi yüksek enflasyon nedeniyle geçim sıkıntısı çekmektedirler. Köylerden kent merkezlerine göç, yoğun olarak yaşanmaktadır. Köylerdeki nüfusun çoğunluğunu ise yaşlı kesim oluşturmaktadır; bunun tarımsal üretimde yaşanan düşüşe etkisi de kendisini göstermektedir zaten. Yetersiz iş gücü nedeniyle köylerde tarımsal faaliyetler ve özellikle de hayvancılık faaliyetlerinden vazgeçilmektedir.

Ayrıca, ilimizde kırsal kesimlerde yaşam koşullarının ağır oluşu, işsizlik, eğitim ve sağlık problemleri nedeniyle yaşanan mevsimsel göçler, tarımsal faaliyetleri olumsuz yönde etkileyerek verimi önemli ölçüde düşürmektedir. Türkiye'de olduğu gibi Trabzon'umuzda yaşanan bir sorun var; bu sorun,

veraset intikali nedeniyle tarımın olumsuz etkilenmesi. Veraset yoluyla arazilerin parçalanması, küçük ve parçalı olan arazilerin tarımsal yönden ekonomik ve verimli olmayışı da ilimizde tarım sektörünün olumsuz etkileyen nedenlerden biridir. Ayrıca, hepimizin bildiği işte, ilimizin coğrafi durumu ve sosyal yapısından kaynaklı yerleşimin dağınık olması nedeniyle altyapı hizmetlerinin yanında, tarımda çiftçi eğitimi ve yayımı hizmetleri başta olmak üzere, üretim ve pazarlama gibi konularda önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bir şey daha önemli, Trabzon'daki işsizlik oranı Türkiye'deki işsizlik ortalamasının üstünde seyretmektedir. Sizlerin çok söylediği TÜİK'in rakamları ile Trabzon'un gerçekleri birbiriyle örtüşmemektedir.

Değerli arkadaşlar, son olarak da bölgemizin ürünü olan, değerli bir ürünü olan çayla ilgili ve Çay Kanunu'yla ilgili de bir iki hususu arz ederek konuşmamı tamamlayacağım. Bir süre önce kamuoyuna sunulan bir çay kanun teklifi taslağı vardı; bu taslak üzerinde bizler de görüşlerimizi ifade ettik, üretici birlikleri ifade etti, ziraat odaları ifade etti. İşin doğrusu, şu anda bu kanun teklifinin akıbeti hakkında da bilgi sahibi değilim, çünkü söz konusu teklifin çay üreticileri için değil âdeta özel sektör için getirilmek istenen bir kanun teklifi olduğunu ifade etmek isterim, o taslak üzerinden konuşuyorum çünkü söz konusu kanun teklifinde yaş çay alım fiyatının Ulusal Çay Konseyi tarafından belirlenerek ilan edileceği belirtilmişti.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Örs, lütfen tamamlar mısınız.

HÜSEYİN ÖRS (Trabzon) – Bitireceğim Sayın Başkanım, çok kısa bir bölüm var.

Ulusal Çay Konseyini oluşturan taraflara baktığımızda, burada üreticilerin azınlıkta olduğunu görüyoruz. Bu Konseyde yer alan 9 üyeden sadece 2'si Ziraat Odası temsilcileridir, dolayısıyla kararların çoğunlukla alındığı bu yapıda fiyat belirlenmesinde üreticilerin etkisinin olmayacağı da açıktır. Ayrıca, bu teklifle, ÇAYKUR yok sayılmakta hatta gözden çıkarılmaktadır ve teklif, çay üreticilerine yönelik ağır idari yaptırımlar içermektedir.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ediyorum Sayın Örs.

Söz sırası, Adalet ve Kalkınma Partisinden Sayın Nilgün Ök'te.

Sayın Ök, süreniz on dakika, buyurun lütfen.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, çok Değerli Bakan Yardımcılarım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, milletvekillerimiz, kıymetli bürokratlar, basın mensupları; ben de 2023 bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum, hepimizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, öncelikle, Sayın Bakanı, karekod uygulamasından dolayı tebrik ediyorum, gerçekten çok yerinde bir uygulama olmuş bu anlamda. Gerçekten, hani o “yeşil vatan” söylemiyle de doğru orantılı olmuş. Tabii, biraz önce, “yeşil vatan” “mavi vatan” diyoruz, biz bunları söylerken vatani ayrıştırma noktasında böyle bir söylemleri yok, bu “yeşil vatan” söyleminden rahatsızlık duyan muhalefetteki arkadaşlarımızın aslında kendi ortaklarının vatanla ilgili söylemlerinden ve bölücülükle ilgili olan planlarından daha çok rahatsızlık duymaları gerektiğine inanıyorum. Tabii, Türkiye yüzyılı, Sayın Cumhurbaşkanımız açıkladı, ayın 28'inde. Tabii, vizyon belgesi bu, vizyon Türkiye'ye dair yani biz şunu demiyoruz ki “Türkiye yüzyılı, bu yüzyıl bizim olacak.” diye. Zaten bu yüzyıl bizim içinde olduğumuz yüzyıl, daha önceki yüzyıllar olduğu gibi, bu, bir vizyon belgesi açıklamasıdır.

Tabii, bu arada, Sayın Bakanım, desteklerle ilgili, yıl içerisinde ödeniyor olması gerçekten çok önemliydi çiftçilerimiz açısından; sahada da çiftçilerimizde bununla ilgili çok ciddi bir beklenti vardı, bundan dolayı da teşekkür ediyorum. Bu ödemelerin karta yapılmasını da çok doğru buluyorum çünkü biz sahada da gezerken... Biliyorsunuz, metrekafe üzerinden, birim fiyatı üzerinden bu gübre ve yem destekleri verildiğinde genelde, gerçekten, çiftçilikle uğraşan arazi sahiplerinden arazileri kiralayalar bu desteklerden yararlanamıyordu. Genelde kiracılar şunu yapıyordu... “Biz, evet, size bunu kiraya veririz ama destekler bize ait.” diyorlardı ama bu, bu şekilde karta yüklendiği takdirde sadece gübre ve mazotta kullanılması bence, bu anlamda, çok değerli. Biraz daha, bu desteklerin, arazi sahiplerine gitmeyip, bilfiil, bire bir tarım ve hayvancılıkla uğraşan çiftçimize gideceğini düşünüyorum.

Tabii, bugün, yine, sabahleyin konuşmalar esnasında elektrikli traktörle ilgili bir söylem oldu ve oradan, yine, muhalefet milletvekili arkadaşlarımızdan bağırانlar oldu “Hikâye anlatıldı.” diye. Ya, biz hiçbir zaman hikâye anlatmadık, AK PARTİ olarak bizim her zaman hayallerimiz vardı. (Gürültüler) İşte, bak, bağırان arkadaş yine, hâlâ tepki gösteriyor. Evet, elektrikli motorla ilgili bir prototip var, “ZY elektrikli traktör” diye bir firma var arkadaşlar, aynı TOGG’da olduğu gibi; cuma günü, biliyorsunuz, banttan indi. TOGG için de aynı şeyi söylemişti bu eleştiride bulunan.

SALİH CORA (Trabzon) – “Yapamazsınız.” dediniz, yaptık.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Yapamazsınız.” dediler, yaptılar; elektrikli traktör için de aynı şekilde.

Bakın, ZY elektrikli traktör -girebilirsiniz sayfasına- bugüne kadar 39 testten geçmiş, test sonuçları var. Bunun neticesinde yüzde 100 gerçekten hibrit, elektrikli motora sahip olması öngörülüyor. Beygir gücünde yenilemelere gidilmiş. Uluslararası testlerden geçecek. Biz bu elektrikli traktörün de hayata geçeceğine inanıyoruz, biz de bunu Hükümet olarak destekliyoruz. Ha, bugün...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Yapamazsınız!

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Arkadaşlar, lütfen müdahale etmeyin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Beni ilgilendirmez. Ben size verilen desteği... Sayın Bakanımızın da tabii ki kendi görüşü vardır ama yani bu, sonuçta, Bakanlığı da bağlayan bir şey değil; tamamen, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını bağlayan... Onun özelinde de özel bir şirket sonuçta. Ha, ne yaparız biz Hükümet olarak? Gerekli şartları sağlarız, teşvik sistemini sağlarız, fabrika da var; bir şekilde elektrikli traktör hayata geçecek, ben geçeceğine inanıyorum ama “O hayal...” demeyi de... Gerçi, niye şaşıyorsam? Bugüne kadar her şeye “hayal” dediğiniz için benim de ona şaşmamam gerektiğini düşünüyorum ama neyse...

Pandemi, üretimin azaltılması, tedarik zincirinin bozulması ve son olarak da patlak veren Rusya ve Ukrayna savaşıyla dünyada belki çok ciddi bir sınanmadan geçtik. Birçok ülke, tabii ki, doğal olarak, gıda arz güvenliği tehdidi altına girdi, gıda konusunda ülkeler sıkıntı yaşamaya başladı; marketlerde boş raflar, akaryakıt kuyukları gibi manzaralara hepimiz şahitlik ediyoruz. FAO’nun Gıda Krizleri Küresel Raporu’na göre Afrika’da 33, Asya’da 9, Latin Amerika ve Karayipler’de 2, Avrupa’da 1 olmak üzere toplam 45 ülkenin gıda için dış yardıma ihtiyacı bulunmakta. 53 ülkede 222 milyon insan akut gıda güvensizliği yaşıyor. 970 milyon insan açlık riski altında. Dünyada bu olumsuz tablo varken, çok şükür, ülkemizde bu sıkıntı yaşamıyoruz; bunun yanında, gıda küresel krizinin çözülmesi için de diplomatik adımlar atıyoruz. Her fırsatta “Dünya 5’ten büyüktür.” ve “Daha adil bir dünya mümkündür.” diyen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın girişimleriyle de biliyorsunuz, tahıl sorunuyla

ilgili, tahıl koridoru oluşturulmasıyla ilgili bir adım atıldı. Her ne kadar Rusya, evet, dün açıklamış olsa da ben yine uygun diplomasiyle bu koridorun açılacağına inanıyorum. Bu koridor sayesinde -Sayın Bakanım sabahleyin söyledi- 9,3 milyon ton tahıl taşınmış durumda.

Tabii, küresel ısınma, pandemi, gıda krizi; bunları söyledik. Bütün bunlar Türkiye Yüzyılı'nda tarımda yeni bir vizyonu da ortaya çıkarmıştır. Tarım ve Orman Bakanlığımız da bununla ilgili ciddi yerli ve millî çözümleriyle birçok alanda güç olarak, yol alarak ilerliyor. Bu yeni vizyonda stratejik ürünleri önceleyen, ürün planlaması, sözleşmeli tarım, yeni destekleme modeli, gelir sigortacılığı, e-tarım, “yerinde üretim yerinde tüketim” anlayışıyla kent tarımı, küçük aile işletmecilikleri teşvikleri, tarım alanlarının korunması, üretim yapılmayan alanların üretime kazandırılması gibi onlarca proje ve uygulamalara yer verilmekte. Sayın Bakanımızın bu sabahki sunumunda da gördük.

Yine, yeşil vatanımızın ki -ormanlarımız buradan kastımız- mavi vatanımızın -buradan kastımız denizlerimiz- korunması için de çalışmaları yapılmaktadır.

Yine, su kaynaklarının yönetiminde arz güvenliği, talep, yönetim ve kaynakların korunmasını bütünlük olarak yönetecek havza ölçekli, katılımcı, sürdürülebilir millî su politikası da oluşturulmuş durumda.

Hükümetlerimiz döneminde stratejik bir sektör olarak da gördüğümüz tarım sektörünün büyümesi ve gelişmesi için de tabii ki her zaman çiftçimizin yanında olmaya çalıştık. 2017'de 12,9 milyar lira olan tarımsal destekleri 2 kat artırarak 2022'de 25,8 milyar liraya, 2023'te ise 142,9 milyar TL'ye çıkartıyoruz. Son yirmi yılda çiftçilerimize toplam 500 milyar liraya yakın destek sağladık. 2023 bütçesinde tarımsal destekleri yüzde 109 artırarak 54 milyara, tarım sektörü, yatırım ödenekleri için 40,4 milyar lira, yine tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımı, tarımsal kit ve ihracat destekleri için 48,5 milyar lira olarak kaynak ayırıyoruz. Bu orana baktığımızda OECD ülkeleri arasında OECD 2022 yılı Tarım Politikaları İzleme ve Değerlendirme Raporu'na göre ülkemizin tarıma ayırdığı toplam kaynağın gayrisafi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 1,15; OECD ortalaması ise yüzde 0,61'di. Tabii, nereden nereye geldiğimize baktığımızda, tarımsal gayrisafi yurtiçi hasılayı -evet, kıyaslamayalım diyoruz ama 2002'yi de biliyorsunuz, yirmi yıllık bir AK PARTİ süreci var- 37 milyar liradan 407 milyar liraya yükselttik. Tarımsal üretim değerini 2002'de toplam 36,9 milyarken bugün 2021 yılında 401,8 milyar TL'ye yükselttik.

Yine, tarım ve gıdada net ihracatçı durumundayız. Geçtiğimiz yıl gıda ve içecek dâhil tarımsal ihracatımız önceki yıla göre yaklaşık yüzde 21 artışla 25 milyar dolara çıkmış. Dış ticaret fazlası yüzde 31 artışla 7,2 milyar TL'ye ulaşmış. Yine 2021 yılında 207 ülkeye 2.222 çeşit tarımsal ürün ihraç edebiliyoruz. Konuşmamın başında da söylediğim gibi son yirmi yılda oluşturduğumuz güçlü altyapı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendine yeterlilik oranı yüzde 140 olan bir ülke konumundayız şu an.

Bitkisel üretimimiz 2021 yılında yüzde 20,6 artışla 118,4 milyon tona ulaşmış durumda. Çiftçilerimizin gayretli çalışmaları sayesinde sebze ve meyve üretiminde de Avrupa'da 1'inci sıradayız. Tabii, topraklarımızın verimini artırmak için 300 milyar liraya yakın su yatırımı yaptık, 9.189 tesisi hizmete aldık. Bütün bunları çiftçilerimizle yapıyoruz ve çiftçilerimiz için yapıyoruz. Yine 2002 yılında sadece 5 ürüne prim desteği verilirken bugün bu 18 ürüne prim desteği sağlıyoruz. 2022 yılında bu desteklere ilave olarak ürettiği buğday ve arpayı TMO'ya satan çiftçilerimize buğday için ton başına bin lira, arpa için 500 lira prim ödemesi sağladık.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Evet, Sayın Nilgün Ök, lütfen tamamla mısınız.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Evet, sürem kısıtlı ama sulama yatırımlarına da değinmek istiyorum. Tarımsal sulama yatırımı ödeneği 2020 yılında 3,7 milyar lira civarındayken 2021’de 9 milyar TL’ye çıkardık, 2022’de yine 12,5 milyar liraya, ek bütçeyle birlikte 20,4 milyar lira olarak çıkarmış bulunmaktayız. Yine, bütçe ödeneğine göre 2023 yılından bir öncekine göre yüzde 109 oranında bir artışla ödeneğe ek bütçe dâhil ödeneği yüzde 28 artışla 26,1 milyar liraya çıkartıyoruz. Hedefimiz 2023 yılında 163.414 hektar alanı sulamaya açmaktır.

Ben konuşmamı burada tamamlarken Sayın Bakanımıza Bakanlığımızın bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ABDULLAH NEJAT KOÇER – Teşekkür ederim Sayın Ök.

Söz sırası Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Ayhan Barut’ta.

Ayhan Bey, süreniz beş dakikadır.

Buyurun.

AYHAN BARUT (Adana) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Bugün yine, bir bütçe toplantısındayız. Bu son bütçe, umarım AKP’nin de son bütçesidir bu. Yine, bu bütçenin içerisinde maalesef incelediğimizde, gördüğümüzde tarıma yeterince desteğin, payın ayrılmadığını görüyoruz dolayısıyla bu bütçe işçinin, emekçinin, memurun bütçesi olmadığı gibi eli öpülesi çiftçilerin hiçbir şekilde bütçesi değil. Çünkü çiftçiye düşünmeyen, çiftçiye destek vermeyen bir bütçe görüyoruz. Şunu bilmemiz gerekiyor: Tarım olmadan yaşam olmaz çünkü çiftçimiz üretmezse, gıdayı ortaya koymazsa yaşamın sürme şansı yok. Bu bir bilimsel gerçeklik ve bu bilimsel gerçeklikten yola çıkarsak maalesef şimdiki bu bütçede tarıma gerekli gerçek desteklerin verilmediğini görüyoruz. Niçin bunu söylüyorum? 2006 yılında bir Tarım Kanunu çıkarıldı. Bu Tarım Kanunu’nun 21’inci maddesinde der ki: “Millî gelirin yüzde 1’inden aşağı olamaz tarımda destekleme.” 2023’ün millî gelirinin yaklaşık 18,6 trilyon olduğunu düşünecek olursak yüzde 1’i 186 milyar yapar ancak sizin öngördüğünüz 54 milyar bir destek. Bu, üretime ve çiftçiye gördüğünüz bir reva mıdır? Özellikle şunu da söylemek isterim: Bir yasa ihtiyaç hasıl olduğunda çıkartılır, yasaya da vatandaşların ve herkesin uyma zorunluluğu var. Vatandaş uymadığı zaman yasaya çeşitli cezaları var; para cezası, hapis cezası gibi. Peki, iktidar neden bu yasaya uymuyor? İktidarın bu özgürlüğü ne? Niye uymuyor? Çıkarılan bu yasaya neden uymuyor? Bu çok yanlış bir uygulama. Dolayısıyla iktidarınızın yasaya uyması ve çiftçilerimizin mutlak surette desteklenmesi gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, ürün girdileri 3 kat, 4 kat artmış. Bunun karşılığında ürün çıktıları ise maalesef yerinde sayıyor. Şu gördüğünüz 1 kilogram pamuk. Bu pamuğu üreticilerimiz binbir emekle üretir, alın teriyle, ellerinin nasırıyla üretir ancak bu sene pamuk üreticileri maalesef yanıyor, yanıyor, Sayın Bakanım yanıyor, Çukurova’da pamuk üreticileri yanıyor. Siz Adana’ya ve Hatay’a ziyaretinizde “Pamuk üreticilerini yedirmeyeceğim.” dediniz. Vallahi pamuk üreticilerini tüccarlar, özel piyasa yedi içti, çiftçi de yandı, bitti, kül oldu. Geçen sene 1 kilogram pamukla yaklaşık 3 litre mazot alınırken şimdi aynı mazotu 6 kilogram pamukla almak durumundalar yani pamuk üreticisini şu anda korumasız bıraktınız, maalesef öyle oldu. Üretici ne yapacağını şaşırılmış durumda. Bari hiç değilse uygulamış olduğunuz yağlı tohumlardaki destekleme primini, maliyetle, satış fiyatıyla, piyasada giden fiyatın arasındaki farkı fark olarak verin diyorum, üreticiyi kurtarın. Üretici artık mazot alamıyor. Biraz önce mazot dedim. Mazotun litresi geçen sene 6,5 liraydı, şu anda 28 lira ve şu anda üretici traktörün kontağını çeviremiyor, maalesef altından daha değerli oldu. Böyle pet su şişelerinde gezdiriyor üretici mazotu izleyebilsin diye ancak izlemeye yetiyor.

Yine, bu gördüğünüz 1 kilogram gübre 2019 yılında -dikkat edin- 1.400 liraydı, 2020 yılında 1.800 lira oldu, 2021 yılında 4 bin lira oldu. 2022 yılında, şu anda gübrenin fiyatı 14 bin lira. Bu maliyetin altından üretici kalkamaz, bu gübre de kullanılmayınca verimde maalesef düşmeler meydana geliyor. Üreticinin feryadını duymanız gerekiyor.

Bir diğer konu da siz bir bilim insanısınız, üniversitede yıllarca hocalık yaptınız; şunun özellikle altını çiziyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, süreniz dolmuştur.

Teşekkür ederiz.

AYHAN BARUT (Adana) – Ziraat mühendisleri, gıda mühendisleri, veteriner hekimler ve birçok meslek grubu, atama bekleyen on binlerce meslektaşımız var. Bunu lütfen duyun; bu genç meslektaşlarımızın sesine, çığılığına çözüm bulun, çare olun diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler Sayın Barut.

Değerli arkadaşlar, şimdi yeni bir liste oluşturalım: MHP'den Sayın Hasan Kalyoncu, burada; Sayın Okan Gaytancıoğlu, burada; Sayın Ayhan Erel, burada; sonra, yine MHP'ye dönelim, Sayın Mehmet Taytak da burada. HDP'den var mı talep?

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Size söz vermedik mi Nusret Bey?

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ha, pardon, siz önceki listedeydiniz, ben bitti zannettim de kusura bakmayın.

Şimdilik bu listeyi ilan etmiş olayım, sonra devam edelim CHP ve HDP'yle.

Nusrettin Maçin Bey, buyurun.

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Bakanın sunumunu baştan sona kadar dinledim, hem kitaptan takip ettim hem kendisini dinledim. Bu sunumda tarımsal alanda yeni bir stratejik vizyon görmedim, eskinin tekrarı oldu. Bu sunum kitapçığı, tarımda, yirmi gün önce yaptığımız basınla ilgili dezenformasyon yasası gibi bir sunum oldu. Şunu açıkça söylemek gerekir: Kısmen bu iki kitapçıkta değişiklikler olmuştur; örneğin, 2020 bütçe sunumunda Pakdemirli ne demişti? “Yangınla mücadelede ilk müdahale süremiz 2003 yılında kırk dakika iken bugün on iki dakikaya indirdik.” Şimdi, yeni sunum yapan Bakanımız da “Yangına ilk müdahale süremizi son yirmi yılda kırk dakikadan on bir dakikaya düşürdük.” dedi, hepsi bu kadar.

Şimdi, geçen sene Antalya'da, Muğla'da, Burdur'da, birçok yerde yangın çıktı; Bakan çıktı, dedi ki: “Ya, bizim yangın söndürme uçaklarımız yok.” Şimdi, bence bu bütçe sunumunu bu bürokrat arkadaşlar hazırlıyor; önceki Bakana neyi vermişlerse bu sunumda da kısmi değişiklikler yaparak bize sundunuz Sayın Bakan.

Milletvekili arkadaşlar, şimdi, örneğin, yeni sunumda stratejik vizyonla ilgili, tarımla ilgili yeni bir söz dinlediniz mi? Ben kendi adıma, yeni bir söz dinlemedim. Sayın Bakan, günümüzde tarım ile enerji ilişkisi madde ile enerjisi gibidir; madde, nasıl enerjisiz olmuyorsa tarım da enerjisiz olmaz. Şimdi, bakın, sevgili milletvekilleri, elektrige bir yıllık zam oranı sulamada yüzde 258, küsuratını söylemiyorum. Gübrede, mazotta yani tarımla ilgili yaptığımız üretimde kullandığımız bütün enerji kalemlerinde yüzde 250 ile 300-350 arasında bir zam var. Size soruyorum: Verilere bakın, gübre

fiyatları 2021'in Ekim ayında ne kadardı, şimdi ne kadar? Mazot fiyatı yine aynı şekilde, elektrik fiyatı yine aynı şekilde. Buradan şuna geliyorum: AKP milletvekilleri konuştuğu zaman "Yaptık, yaptık, yaptık." Bilmeyen de bu ülkeyi tarımda uçurmuşlar...

Şimdi, sevgili milletvekilleri, GAP, kuruluş aşaması 1979, bu proje 1979, üstünden kırk üç yıl geçti; bu projeye ne oldu, niye bitmiyor? İstifa eden Bakana sormuştum; yaptıkları şey ne biliyor musunuz? 7 baraj bitmiş, 7 baraj inşaat hâlinde, 910 kilometre ana kanallar şey olmuş. Ya, on beş yılda bitirilmesi gereken bir proje ve bunun yirmi bir yılı AKP iktidarı döneminde, hâlâ bu proje eğer bitirilmemişse burada "Tarımla ilgili stratejik vizyonumuz var." demeyin lütfen.

İkincisi, biz "eşitsizlik" diyoruz, bazı vekil arkadaşlar neredeyse siyasi linç kampanyası başlatıyorlar. Ben size bir şey söyleyeyim, 2/B yasası ne zaman çıktı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yirmi saniyeniz kaldı.

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – 2/B yasası hâlâ Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hayata geçmedi. Orman Genel Müdürlüğümüz burada; 3 sefer sormuştum, 2020'den... 2023 bütçesini yapıyoruz aynı nakarat devam ediyor. Eğer siz gerçekten tarımda yeni bir vizyon çizmek istiyorsanız önce güneş enerjisi ve yenilenebilir enerjiden başlayacaksınız, bir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz geçmiştir, son bir cümle söyleyin.

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Son bir iki cümle...

İkincisi, hâlâ vatandaşımız kara düzen sulama yapıyor, bırakın damlama ve fıskiye sistemini; Avrupa'da birçok ülkede sensörlü sulama sistemine geçildi, biz hâlâ kuyularda kara düzen sulama yapıyoruz

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

NUSRETTİN MAÇİN (Şanlıurfa) – Ben teşekkür ediyorum.

Bu bütçe tarıma ilişkin gerçekten sınıfta kalan bir bütçedir, eskinin tekrarıdır, bunu söyleyebilirim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, değerli arkadaşlar, şimdi yeni listeye geçeceğiz.

İlk olarak, Sayın Hasan Kalyoncu Bey hazırsa hemen söz vereyim.

Buyurun lütfen.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İklim değişikliği etkisiyle yerel iklim elemanlarındaki değişimler tarımsal üretim dâhil olmak üzere biyolojik çevrede de olumsuz etkilerini göstermektedir. Bu konuyla ilgili Bakanlığımızın çalışmalarının sürmekte ve devam etmekte olduğunu da biliyoruz fakat birkaç hatırlatma yapmak istedim. İklim değişikliğinin neden olduğu ya da olabileceği sel felaketi, kuraklık gibi durumlar tarımda üretim miktarını azaltabilmektedir. İklim değişikliği daha çok sıcak ve kurak bölgelerde tahıl, sebze, meyve, hayvancılık ve balıkçılık için birçok riski de içermektedir. Bitkisel üretim ve hayvancılıkta süt verimleri de dâhil olmak üzere yüksek sıcaklık ve kuraklığa bağlı stres yüzünden verimlilik azalmaktadır. Bu durum da tarım ürünlerinin fiyatlarının yükselmesinin kaçınılmaz olması durumunu ortaya koyuyor. Aşırı sıcaklık, hayvanların beslenmesi için gerekli olan su kaynaklarının kuruması, çayır alanlarının azalması gibi sebeplere bağlı olarak küçükbaş, büyükbaş, kanatlı hayvanların yok olmasına hatta soylarının tükenmesine neden olabilmektedir. Böyle bir durum hayvansal ürünlerin fiyatlarının yükselmesine de neden olabilir.

Türkiye’de birçok bölgede su sorunları yaşanmaktadır ve bu durum suya ihtiyaç duyan birçok tarım ürününün yetiştirilmesine de engel olacak önemli bir durum olarak görülmektedir. Su sıkıntısı, suya ihtiyaç duyan tarım ürünlerinin üretim miktarını azaltıcı yönde etki edeceğinden, ülkemizdeki tarım deseni su ihtiyacına göre ve iklim değişimlerine göre desen değişimi planlaması şeklinde hayata geçirilmelidir. Dikim ve hasat zamanında değişiklikler, yağış rejimindeki değişiklik, daha şiddetli yağış ve buna bağlı seller dikim ve hasat zamanlarını geciktirebilir; bu durumlar öngörülerek çiftçilerimizin uyarılması ve bilgilendirilmesi gerekmektedir. İklim değişimi etkileri bazı hastalık ve zararlıların daha önce hiç olmadığı bölgelerde görülmelerine ve aşırı derecede çoğalmalarına da sebebiyet vermektedir. Bu durum tarım ürünlerinin zarar görmesine neden olurken bu hastalıklarla mücadele önemli bir maliyet artışına neden olabilecektir ve hem maliyet artışı hem ürün miktarındaki azalış fiyatları da etkileyebilecektir. Bu sebeple, bu hastalıklarla ve patojenlerle mücadele eylem planı On Birinci Kalkınma Planı’nda yer almaktadır ve bunun bir an önce hayata geçirilmesinin de sağlanması gerekmektedir.

Özellikle, aşırı sıcaklarda kuraklık neticesinde meyve, sebze ve tahıl üretiminde ürün miktarı azalmaktadır. Ülkemiz de iklim değişikliği açısından en hassas olan, kırılğan olan Akdeniz Bölgesi’nde yer aldığından bu durumdan oldukça fazla etkilenecektir. Kısa, orta ve uzun vadede gerekli yapısal tedbirler alınmadığı takdirde fiyatların düşük seviyede tutulması da mümkün olmayabilir.

Tarımda bölgelere göre stratejik ürünler belirlenmeli ve bu ürünlerde endüstriyel üretim yolları da araştırılmalıdır. Ayrıca, iklim değişikliği sonucu oluşan duruma uyum için, özellikle tarım alanında aşırı sıcak ve soğukta yetişecek tohum ıslahı çalışmalarına geçilmesi tarım ürünleri fiyatlarında istikrar için önemli bir avantaj sağlayabilir. Bunların yanında, iklim değişikliği biyoçeşitliliği, özellikle endemik alanları da etkileyebilecektir. Bu sebeple, bu alanların ve türlerin korunması gerekmektedir. Bu kapsamda, ülkemizde kurulan Millî Botanik Bahçesi ve kurulacak olan botanik bahçeleri de büyük önem taşımaktadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HASAN KALYONCU (İzmir) – Bunlarla ilgili çalışmaların bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bütçenin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, vakti tasarruflu kullandığınız için ayrıca teşekkür ediyorum.

Sayın Okan Gaytancıoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan ve bürokratlar; Sayın Bakan konuşmasına kâğıttan ne kadar tasarruf edildiğini söyleyerek başladı, evet, şunu bize gösterdi; siz tasarrufa alıştınız çünkü çiftçinin bütçesini yıllardır kısıyorsunuz. Çiftçi bütçesinin üçte 1’ini alır hâle geldi, hele bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtikten sonra çiftçiye gıdım gıdım para veriyorsunuz ama başka yerlere parayı bol bol bulup savuruyorsunuz.

Yine, Bakan konuşmasında “Gıda meselesi bir güvenlik meselesi.” dedi. Yani güvenlik meselesiyse o zaman neden tütünden soyaya, buğdaydan arpaya, ayçiçeğinden pamuğa, canlı hayvandan kırmızı ete, nohuttan mercimeğe her şeyi ithal ediyoruz; ayçiçeğine, pamuğa, bunlara milyarlarca dolar para ödüyoruz?

Yine, Sayın Bakan “Yeni tarım vizyonu ‘Sen üret, yeter.’” dedi. “Sen üret yeter.” demekle kalıyorsunuz, arkası bomboş kalıyor. Çiftçi üretiyor, ayçiçeği 16 lirayı görmüştü, 17 lirayı görmüştü bundan yedi ay önce borsada, 10 liradan, 9 liradan ürün sattı; pamukta geçen sene 40 liralara görmüştü, 15-16 liradan ürün sattı. Gümrük vergilerini sıfırlıyorsunuz, Türkiye’ye ithal ürünler giriyor, margarinde bile -sağlıksız olan yağlar margarinin bünyesine giriyor- kendi yağlarımızla maalesef kavramıyoruz.

Yine, “Üretin.” diyorsunuz, üretici süt hayvanlarını kesti. 10,5 liraya mal ediyor, 8,5 lira; primi bir indiriyorsunuz, bir kaldırıyorsunuz. Ya, bir kere 1 lira prim verdiniz bir ay, onun dışında 20 kuruşa çıkardınız, 30 kuruşa yükselttiniz, 40’a çıkardınız, 20’ye düşürdünüz; biz bile şaşırık. Ya, bunun bir tane derecesi olur, çıkarırsın sonra indirmezsın. Hep yukarı çıkarırsın, siz asansör gibi oynuyorsunuz.

Koyunculuk zarar ediyor. Biz burada Edirne’nin Havsa ilçesindeki koyuncu Hasan Tuna’nın hakkını savunuyoruz. Neden mi? Çünkü dün konuştum daha, “Ben kahveciydim, kahvecilikten zarar ettim, pandemi nedeniyle kahvede çok zor günler yaşadım. Koyun alayım dedim, koyunları ürettim, şimdi de duydum ki koyunları toplamışsınız 45 liradan, 110 liraya Katar’a satmışsınız ama benim koyunların baskülü 38-40 lira ediyor. Ne biçim iş? Eskiden 4 küçük altın ediyordu 1 koyun, şimdi 1 tane bile küçük altın etmiyor. Bu ne biçim iş? Her zaman araçlar kazanıyor ama sizin iktidarınızda hep araçlar kazanıyor.” diyor.

Şeker pancarı üretti, çiftçi size güvendi, şekere yüzde 500-550 zam geldi ama şeker pancarı üreticisi mazot ve gübre zamlarının altında ezildi. Sizin iktidarınızda çiftçiler mutsuz ve borçlu. Tüketiciler gıda enflasyonuna yenildiği için öğün sayısını 2’ye düşürdüler; bir sabah öğünü var, bir akşam öğünü var, arada öğün kalmadı artık. Çocuklarını yeterince besleyemeyen, yandaşlarına rant sağlamak için ülkemizi ithal ürünler cennetine çeviren, topraklarını yabancılara satan; tarlaları, meraları, birinci sınıf tarım toprakları yandaşların sömürüsüne açılan; üretebileceği ürünleri ithal eden, sahip olduğu tarımsal potansiyeli kullanamayan bir ülke hâline getirildik. Yirmi yıllık iktidarınızın özeti kısaca budur.

Bu, bereket ki son bütçeniz, artık gidiyorsunuz, sizi kimse durduramaz. Gidin, gittikten sonra biz her şeyi toparlarız yeniden. Bu üretici ülkenin potansiyelini biliyoruz; bu ülke zaman geldi kendi kendine yeten 7 ülkeden 1’i olmakla övündü, dünyaya canlı hayvan satmakla övündü, dünyaya fındık satmakla, üzüm satmakla, incir satmakla övündü ama bunları rahat rahat çeşitlendirebiliriz. Pandeminin kasıp kavurduğu, Rusya-Ukrayna savaşıyla birlikte gıdanın öneminin kat kat arttığı bir ülkede siz ne suya yatırım yaptınız ne toprağa yatırım yaptınız ne mühendisleri tarlaya gönderebildiniz ne veterinerleri ahıra gönderebildiniz, hiç doğru dürtüst planlama yapmadınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Daha otuz saniyem var Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de onu söyledim, son otuz saniyeniz.

OKAN GAYTANCIOĞLU (Edirne) – Teşekkür ederim.

Nitelikli, tutarlı bir tarım politikası tabii ki uygulayacağız. Üreten ve hakça bölüşen bir ülkeyi kurmak çok da zor değil. Dünyanın en güzel coğrafyasında yaşıyoruz, bu coğrafyanın tarımsal potansiyelini çok iyi bir şekilde harmanlayarak ülkeyi üretici bir ülke hâline getireceğiz; sizin gibi rant sağlamayacağız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan Erel, İYİ Partiden.

Buyurun lütfen.

AYHAN EREL (Aksaray) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok değerli Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar; 2023 bütçemizin Türk milletine, devletimize hayırlı uğurlu olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

Üzülerek bakıyorum ki tarımda, üretimde planlama olmadığı gibi ödemelerde de herhangi bir planlama yok. Anadolu'da çok güzel bir söz vardır “Dereye su gelinceye kadar kurbağanın canı çıkar.” veya “Bayrama yetişmeyen kına.” Bayram geçtikten sonra kına ne işe yarar bilemiyorum.

Sayın Bakanım, Aksaray'da, İç Anadolu'da tarlaların tamamı neredeyse ekildi ama maalesef hâlâ akaryakıt desteği çiftçilerimize ödenmedi. Şimdi, siz diyeceksiniz ki: “Biz bankalara gönderdik, bankalar ödememiş olabilir.” Vatandaşın cebine girmeyen para kavanozdaki bal gibi, dışarıdan yaladığında diline tadı değmiyor. Niçin bu destekleri de bir plana bağlamıyorsunuz? Türkiye’de her tarım ürünü aynı mevsimde mi ekiliyor, her tarım ürünü aynı ayda mı ekiliyor? Yani İç Anadolu’daki ekme zamanı, gübre atma zamanı farklı; Marmara’da farklı, Ege’de farklı. Bunları, bölgelere göre destek fiyatlarını ödemeniz de bir derde derman olsa iyi değil mi?

Yine, Urfa’da -basında gözüme çarptı Urfa milletvekili olmamakla birlikte- 21 bin lira pamuk fiyatı tespit etmişsiniz ama basında 12-13 liraya kadar düştüğü söyleniyor. Ben de Urfa İl Başkanımızı aradım, bir saat sonra bana döndü, dediği aynen o: “12-13 lira pamuk, alan yok. Hele elle toplanan pamuğun yüzüne bakan yok.” Buradaki eli nasırlı, çilekeş üreticilerimiz tüccarın insafına bırakılmış; buraya bir el atmanız gerekiyor. Yine, Urfa’daki pamuk üreticilerinin, pamukla uğraşan çiftçilerin 3.500 kilometre ötede, Özbekistan’da çok büyük tarlalar kiraladıklarından ve tarım üretimini orada yaptıklarından herhâlde haberiniz vardır diye düşünüyorum.

Yine, baktığımızda, Türkiye’de son rakamlara göre tarımsal, bitkisel ve hayvansal faaliyetlerin giderlerinin toplamı 1,5 trilyon lira. Bilinenin aksine, en yüksek gider kalemi, kaba yem ve kesif yem olarak dikkati çekiyor, 390 milyar TL; işçilik 310 milyar lira, kiralalar 231 milyar lira, mazot 76 milyar, gübre giderleri ise 78 milyar. Yani, mevzu sadece mazot ve gübre mevzusu değil; bu rakamlara dikkat ederseniz, 390 milyar lirayla tarımsal faaliyetlerde en büyük girdi kaba ve kesif yemde. Hayvancılığın her geçen gün can çekişmesi ve hayvanların kesimhaneye gönderilmesinin altında yatan gerçek, sanırım ki yem fiyatlarındaki bu dayanılmaz artıştır. Türkiye Cumhuriyeti devleti ve uygulamanın içinden geldiğine inandığımız çok Değerli Bakanın bu duruma bir çözüm bulması gerekiyor. Zaten “Tarım ve Orman Bakanlığı” deniliyor, hayvancılığın buradan çıkarılması, “Acaba siyasi iradenin hayvancılıktan da vazgeçtiği anlamına mı geliyor?” gibi kafamızda soru işaretleri oluşuyor. Kaba yem, kesif yem ücretlerine bir çare bulamazsanız Türkiye’de hayvancılık bitecek gibi görünüyor. Bugün markette 1 litre pastörize süt 20 lira civarında. Anne 3 çocuğu, 4 çocuğu varsa bardak başı 5 lira her sabah süt içirme durumunda, bunu içiremiyor ve sağlıklı bir nesil yetişmek üzere. Ne yapıp edip bu gelecek neslin hem zihinsel hem de bedensel olarak güçlü yetişmesi adına üzerinizde çok görevler var.

İlim Aksaray’a baktığımızda, Aksaray hayvancılık ve tarım konusunda Türkiye’nin en gözde illerinden bir tanesi ama son zamanlarda yer altı sularının çekilmesi ve çekilen yer altı sularının yerine Tuz Gölü havzasından tuzlu suların gelmesi, bu verimli toprakların çoraklaşmasına ve çölleşmesine sebep olacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

AYHAN EREL (Aksaray) – Ne yapıp edip bu havzaya, diğer su havzalarından su aktarmadığımız zaman, Türkiye'nin tarım anlamında kendi çapında başkenti olan Aksaray'ı ve Aksaray çiftçilerini zor günler beklemektedir diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

MHP Grubundan Sayın Mehmet Taytak, buyurun lütfen.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Bakanım, Tarım ve Orman Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri ve basın mensupları; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Millî ekonominin temeli tarımdır. Tarım hem ekonomik kaynak hem de gıda ihtiyaçlarının karşılanması bakımından en çok desteklenmesi gereken faaliyetlerdendir. Üreticilerimizin desteklenmesi ve tarımsal yatırımların artırılması için bütçe kalemlerinin yükseltilmesi önem arz etmektedir. Bu da mevcut imkânları içerisinde gerçekleştirmiş Tarım ve Orman Bakanlığımızın bütçesi bu seneye kıyasla yüzde 33,7 artırılarak 133 milyar 682 milyon 205 bin liraya çıkarılmıştır. 2022 yılı tarımsal destekleme bütçemiz 25,8 milyar lira iken bu miktar 2023 yılında yüzde 109 artışla 54 milyar liraya çıkarılmıştır.

Tarım Bakanlığımızda, dijital alanda çok ciddi ve faydalı gelişmeler yaşıyoruz. Hayatı kolaylaştıracak, çiftçiyi ve köylüyü mağdur etmeyecek, tefecilere ve tekelcilere mahkûm etmeyecek sistemler geliştirdiniz. Yapılan düzenlemeyle, çiftçilere yapılan temel girdi destek ödemeleri öne çekilerek sistem değişikliğine gidilmiştir. Mazot ve gübre desteklerinin öne çekilmesiyle çiftçilerimiz ekim döneminde girdi maliyetlerini düşünmeden üretim yapabilmektedirler. Çiftçilerimize yapılan tarımsal destekleme ödemeleri gelir vergisinden istisna edilmiş ve geriye dönük beş yıllık vergi kesintileri de çiftçilerimize iade edilmiştir. Sayın Bakanımıza ve emeği geçen arkadaşlarımıza bu yapılan desteklerden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin talimatlarıyla gerçekleştirilen “Adım Adım 2023 Köyüm Benim” programları kapsamında ülkemizin köylerini geziyoruz. Afyonkarahisar Şuhut ilçemizin Karacaören köyünde çiftçilerimizle bir araya geldiğimizde masada muhtar dosyaları vardı, bazıları “Muhtarları bulamıyoruz.” bazıları ise “Azaları bulamıyoruz.” diyerek şikâyetle buldukları sırada tarafınızdan bizleri ve çiftçilerimizi çok memnun eden Çiftçi Kayıt Sistemi'nde yönetmelik değişikliğiyle ilgili açıklamanız geldi, bu sayede artık çiftçimiz elinde dosyasıyla kapı kapı gezmeyecek, e-devlet üzerinden işlemlerini iki dakikada gerçekleştirebilecektir. Şu ana kadar 440 bin çiftçimiz müracaatlarını bu sistemle yapmıştır, aşağı yukarı 45 milyon TL de çiftçimizin cebinde kalmıştır.

Ayrıca, kent tarımıyla ilgili çalışmalar çok heyecan vericidir. İzmir ve Balıkesir'deki Avrupa'nın ve dünyanın en büyük jeotermal ısıtılmalı organize sanayi bölgeleri bölgemiz açısından oldukça önemlidir, böylece hem maliyetler düşecek hem de daha taze sebze tüketeceğiz. Sayın Bakanım, bildiğiniz üzere, Afyonkarahisar'ımızın başlıca gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır ancak ilimiz ayrıca da termalin başkentidir, aynı uygulamanın Afyonkarahisar ilimizde de değerlendirilmesi en büyük arzumdur.

Tarımsal alandaki bilgi, beceri, uygulama ve teknolojilerin üreticilere aktarılması ve üretilmesi gerekliliğinden yola çıkarak Afyonkarahisar ilimizde tarım meslek lisesi yapılması konusunu sizinle paylaşmıştım. Geçtiğimiz haftalarda Afyonkarahisar'ımıza gelen Millî Eğitim Bakanımız Sayın Mahmut Özer Bey'e de bazı ilçelerimizde tarım lisesi yapılması talebimizi dile getirdik. Ayrıca, Bolvadin ilçemizde yapılacak olan tarım lisesi için hayırsever bir kardeşimiz verilen projeye göre tarım lisesinin binasını kendisinin yapacağını ifade ettiler. Efendim, inşallah Millî Eğitim Bakanımızla beraber bu noktada bir karar verirsiniz, bölgemizde tarım liseleri çoğalmış olur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) – Sayın Bakanımızın ülke kalkınmasına katkı vermeyi amaçlayan tarım liseleri ve ülke genelindeki gerçekleşmesinde fayda gördüğümüz çiftçi eğitim merkezlerinin açılması, çiftçimizin meslekleriyle ilgili eğitimi ve bilgilendirilmesi ve kendilerine sertifika verilmesi çok önemli bir başlangıcın adımı olacaktır. Ayrıca, tarımsal üretim güçlendikçe tarımsal sanayi de güçlenecektir, çiftçimiz ürettikçe ülkemiz güçlenecektir.

Tohum eken eller kazansın diyor, hepimizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, devam ediyoruz.

HDP Grubundan Sayın Nuran İmir, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

NURAN İMİR (Şırnak) – Sayın Bakan ve değerli milletvekilleri, burada bulunan herkesi selamlıyorum, kolaylıklar diliyorum.

Şimdi, sabah ormanlar hakkında söylediklerinizin hiçbiri Şırnak için geçerli değil. Özellikle uzun bir dönemdir kanayan yaramız olan ağaç kesimi konusunda birkaç şey söylemek istiyorum. Açıkladığınız veriler ve orman politikanızdan anlaşılıyor ki Şırnak'ta hukuk ve Anayasa farklı işliyor. Orman Genel Müdürlüğü de buradayken ben bir kez daha size direkt aktarmak istiyorum, son iki yıldır Şırnak'ta durmadan ağaçlar kesiliyor. Bölge halkı, STK'ler, bölgenin milletvekilleri olarak biz iki yıldır söylüyoruz; aralıksız, hemen hemen her kürsü konuşmamızın yarısını bu bölüme ayırıyoruz, bu anlamda onlarca soru önergesi verdik; dediğim gibi, Meclis kürsüsünden seslendik, Şırnak'ta da odunların kesilip toplandığı alanlara doğru gittik, orada defalarca açıklamalar yaptık ve sesimizi duyurmaya çalıştık; olumlu tek bir sonuç alamadık. Şimdi, Sayın Bakan, siz “Anayasa'mız ormanlık alanları güvence altına almıştır.” dediniz, Cudi'deki ormanlık alanlar bu kapsamda değil midir, bunu sormak istiyorum. Bakanlığımızın bize verdiği tek cevap: “Ormanları gençleştiriyoruz.” oldu, kesilen ormanlar dallardan da değil, yüz yıllık, üç yüz yıllık ormanları kastediyorum. Şırnak'taki orman kesimi hangi hukuka göre yapılıyor bu durumda? Güvenlik bahanesine sarılarak ağaç mı kesilir? Dünyanın herhangi bir yerinde böyle bir cinayet, böyle bir durumu görebildiniz mi? Böyle bir örnek dünyanın hiçbir yerinde yok, ne yazık ki söz konusu bölge Şırnak olunca bu da ranta dönüşebiliyor. Şunu özellikle belirtmek istiyorum: Şırnak'taki orman kesimleri güvenlik zırhıyla meşrulaştırılmaya çalışılıyor. İşte, bunu kabul etmediğimiz nokta, tepki gösterdiğimiz ve asla rıza gösterilmeyen nokta da burasıdır. “Güvenlik” adı altında bunu meşru gören kesimlere de çağrımız var. Ülkenin diğer bölgelerinde yakılan ormanların nasıl ranta dönüştüğüne bir zahmet baksınlar diyorum.

Ortada ciddi anlamda ahlaki ve vicdani olarak hukuk dışı bir durum yaşanıyor. Aslında bir cinayet, bir doğa kırımı yaşanıyor. 2015 yılından itibaren giderek artan bir oranda süregelen orman yangınları ve ağaç kesimleri hangi hukuki usullere göre yapılmaktadır, sizden bir izahat bekliyoruz. Peki, bundan dolayı cezai yaptırıma uğrayan insanlar ya da herhangi bir kurum şu ana kadar var mıdır? Yoktur ama yine de takdirinize sunuyorum. Halkın ve STK'lerin ağaçların kesildiği alanlara girmeleri iki yıldır yasaklanıyor. Neden yasaklanıyor? Orada neyi gizliyorsunuz? “Ağaçların gençleştirilmesi” diye bir kılıf buldunuz. Sözde gençleştirmek istediğiniz ağaç kesiminde neden yüzlerce kolluk gücü ve korucu denetiminde bunlar yapılıyor? Kolluk burada neyi ve kimden koruyor? Yani burada 5 ağaçtan, 10 ağaçtan, 100 ağaçtan bahsetmiyorum, kesilen binlerce ton ağaçtan bahsediyorum. Bu, Şırnak'ta ormanlık alanların yüzde 20'sine tekabül ediyor yani bu bir talandır aslında. Bunu nasıl izah edeceksiniz, hakikaten de bilemiyorum. Gençleştirmesi gereken ağaçlar sadece Cudi ve Besta'da mı var? Sayın Bakan, halkın ciddi anlamda talebi var; ivedilikle Cudi ve Besta'daki ağaç kesiminin

-derhâl- durdurulması. Yaşlanmış ve hiç kimseye katkısı olmayan, herkese büyük zarar ve ziyarı olan sizin politikalarınızdır ve bu politikalarınızı bölgede sonlandırın diyoruz. Öfkeniz de bundandır, saldırganlığımız da bundandır.

Bakın, Şırnak Barosu geçen yıl yayınladığı raporda Şırnak'taki ormanların yedi ay içerisinde yüzde 8 azaldığını açıklamıştı. Ben şu görüntüleri göstermek istiyorum uydu görüntüsünden; bakın, önceki durum ve yedi ay içerisinde bir hâl.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

NURAN İMİR (Şırnak) – Son bir buçuk yıldır aralıksız, günde en az 50 tane kamyon Şırnak'ın ilçelerinden metropollere götürülüyor ve bu kamyonların nereye götürüldüğü de bilinmiyor. Bu doğa kırımına karşı tekrar çağrımızdır -burada ilgili birimler, kurullar var, Bakanlığınız direkt burada- bütün Şırnak halkı adına size sesleniyorum, kadınlar adına sesleniyorum ve insanlığa karşı tarihî...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son bir cümle alalım.

Buyurun.

NURAN İMİR (Şırnak) – Ağaç kesimine son verin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki.

Sayın Barış Karadeniz, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri arkadaşlarım, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın mensupları ve burada çalışan arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bizim konumuz şu ürünleri ve balıkçılık. Türkiye'de şu anda balıkçılıkla ilgili çok büyük tahribatlar yaşanıyor. Özellikle son mazot fiyatlarının artışıyla balıkçılarımız denize çıkamaz oldu yani üretmez hâle geldiler. Bu, devamlı bize gelen balıkçılardan bir serzeniş. Çok ciddi sorunlarımız var; üç tarafı denizlerle çevrili olan bir ülkede, 4 tane denizi olan bir ülkede bu yaşanan sorunlar 1940'lardan başlayan politikaların ve 2002 yılından sonra bu denizci ve balıkçılarımıza verilmeyen değer sonucuna olmuştur. Balıkçılarımızın tuttuğu balıklarımızın taban fiyatı bile yok, "balıkçılık" diye bir meslek de yok, meslek tanımı yapılmamış daha; sosyal güvenlikle ilgili hiçbir düzenleme, hiçbir hakları yok. Balıkçılarımız gelecekle ilgili çok ciddi kaygı yaşıyorlar. Ülkemizde iklim değişikliği yaşanıyor; Akdeniz Ege'ye, Ege Marmara'ya, Marmara Karadeniz'e doğru bir ısınma söz konusu ve hiçbir önlem şu anda alınmış değil yani bölgesel ve mevsimsel olarak bir balıkçılığa geçilmesi lazım.

Sayın Bakanım, ilk göreve geldiğinizde tanışmıştık, size bazı konuları aksettirmiştim, çok umutluydum, umutlarım hâlen devam ediyor. Zor göreviniz, tarıma bakıyorsunuz, ormana bakıyorsunuz, iç sulara, gıdaya, baraja, göllere, hayvana, tohuma, yangına; çok zor bir görev ama denizlerimiz de çok önemli. Dünyada stratejik ve jeopolitik konumu olan üç tarafı denizlerle çevrili ender ülkelerdeniz. Hep bir talebimiz oluştu, bunu da inşallah, iktidarımızda gerçekleştireceğiz, su ürünleri ve balıkçılık bakanlığı. Sadece sizin Bakanlığınızın nezdinde küçük bir bünyede kontrol edilemeyecek kadar denizlerimiz verimli ve büyük, çok acil önlemler almamız lazım; denizlerimiz kirleniyor, kıyıları bozuluyor, habitatlar dağılmaya başladı. Yani önlemler alamazsak iki yıl sonra Türkiye'de "balıkçılık" diye bir şey olmayacak. Üretimle ilgili, belki, Türkiye'de ender ihraç ürünlerimizden, canlı ihraç edilen balık ihraç ediyoruz ama öyle bir yayıldık ki alanlara, kendi denizlerimizin normal balıklarını yok edecek kadar, balıkçılarımıza alan bırakmayacak kadar yayıldık; bence ölçeksiz ve plansız gidiyoruz bu konuda.

Bu kitapçıktaki bugünkü konuşmanızda sadece üretim... Evet, denizlerdeki bizim balıkçılarımızın tuttuğu balık da üretim balığı aslında. Afrika'ya kapıları açtık da Türkiye'deki denizlere kapıları kapattık. Belki kutuplara kapılarımızı açtık ama ülkemizin denizlerine kapıları öyle bir kapattık ki bunun bize geri dönüşü çok ağır ve maliyetli olacak, onun için acil önlem... 28 tane ilimiz var, ileri derecede biyolojik arıtma tesislerini kurmazsak denizlerimiz artık yok olma... Müsilaj da bunun sonucu oldu aslında. Eskiden "Deniz her şeyi yutar." derlerdi, şimdi deniz her şeyi kusuyor, geri yolluyor bize. O kadar önemli bir konu ki bunu el birliğiyle yani bu işin iktidarı, muhalefeti,ucusu bucusu yok; bu ülkede 85 milyon yaşıyorsa, 85 milyon kişi bu denizlerden sorumlu. Biri deniz kenarına gider seyrediyor, biri balık tutuyor, biri ticaretini yapıyor, biri deniz yollarıyla ulaşım sağlar ama eğer bu denizlerimizi ötekileştirirsek, dikkat etmezsek bundan iki yıl sonra... Burada birçok demişiz... 49'dan 87'ye, korunan tür sayısını da 20'den 66'ya çıkardık. Karadeniz'de 56 balık çeşidi 22'ye indi, 22'ye inen çeşitten de ekonomik değeri olan 7... İskenderun Körfezi'ne bakıyorsunuz, sular ısınmış, istilacı türler iyice yerleşmeye başlamış; bizim kendi doğal balıklarımız yok olmaya başladı. Gelin, el birliğiyle şu süreçte bir başlatalım, el birliğiyle su ürünlerini bir koruma yoluna gidelim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Bir de kısaca şuna değineyim: Adana'da, övündüğümüz, övündüğünüz su ürünleri ihtisas organize sanayi bölgesi kurulacaktı. Evet, devam ediyor ama oranın valisinin kendinde bir kibir, bir değişik algı içine girmiş, önünü engellemiş durumda. "Dünyada tek." dediğimiz yer, beraber -arkadaşlarımız da burada, Adana milletvekillerimiz de diğer arkadaşlarımız da- çok ince noktasına kadar çalıştığımız nokta...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz doldu Sayın Karadeniz.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bir on beş saniye daha rica ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) - Çok övündüğümüz nokta çok tökezleyerek gidiyor, bu konuya da önem arz ederseniz çok sevinirim Sayın Bakan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Cemal Öztürk, hazırsanız size söz verebilirim.

Buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli Tarım ve Orman Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız ve Bakanlığımızın değerli çalışanları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün çok önemli bir Bakanlık bütçesi görüşüyoruz. Aslında tarım, orman, belki de su da işin içine girse 3 tane bakanlığı birlikte bünyesinde barındıran çok değerli, önemli bir Bakanlık. On dakika içinde ben Bakanlığımızın faaliyetleriyle ilgili kapsamlı bazı şeyleri vermekte güçlük çekebilirim ama birkaç hakkı da teslim edeceğim.

Öncelikle, sabahleyin arkadaşlardan bazıları, tarıma verilen desteklerle ilgili sadece tarımsal destek programlarını dikkate alarak "54 milyar lira" dediler. Aslında 2023 yılı bütçe teklifi dikkatlice incelendiğinde, tarıma ayrılan toplam kaynağın 142,9 milyar liraya çıkarıldığını görürler. Ama burada, tabii, yatırım ödeneklerini, sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için ayrılan kaynakları göz ardı etmemek lazım.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Bakanlık bütçesi, desteklemeyi...

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Tabii, Bakanlık bütçesi ama tarıma verilen destek. Yani gayrisafı milli hasıladan tarıma Türkiye ne veriyor? Bunu değerlendirmemiz lazım elbette Değerli Hocam.

Bakın, OECD'nin 2022 Yılı Tarım Politikası İzleme ve Değerlendirme Raporu'na göre, ülkemizin tarıma ayırdığı toplam kaynağın gayrisafı yurt içi hasılaya oranı 2021 yılı için yüzde 1,15 olarak tahmin ediliyor. Bu oran OECD ülkelerinde 0,61; Avrupa Birliği ülkeleri için ise 0,67 olarak tahmin edilmektedir.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Gayrisafı milli hasıla değil o, merkezî yönetim bütçesi.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Gayrisafı hasılaya oranı dikkate alınır tabii, önemli olan Anayasa'da da budur yani.

Tarım sektörüne yönelik yatırım ödenekleri artırılmaya devam ediyor. Tabii, rakamları tespit etmemiz lazım. Tarımsal sulama ödeneği 2020 yılında 3,7 milyar lira düzeyindeyken 2021 yılında bu rakam 9 milyar liraya, 2022 yılında 12,5 milyar liraya, hatta ek bütçeyle birlikte 20,4 milyar liraya çıkarılmıştır. 2023 yılında da bir önceki yıl bütçe ödeneğine göre yüzde 109, ek bütçe dâhil ödeneğe göre ise yüzde 28 artışla 24,1 milyar liraya çıkarıldığını görmekteyiz.

Tabii, çiftçimize, tarımsal üreticimize ne verilse azdır, onlara helalühoş olsun; daha fazla vermeliyiz, verebilmeliyiz. Ama takdir edersiniz ki son üç yıldır özellikle dünyayı kasıp kavuran önce pandemi, ardından çevremizde meydana gelen savaşlar, bir sürü sebep var. Tabii, muhalefet olarak arkadaşlarımızın bu konuları gündeme getirip vurgu yapması takdire şayan, ben bunlara bir şey demiyorum ama bir hakkı da teslim etmek lazım. Gerçekten, Türkiye, tarımsal üretim açısından kendi kendine yetebilen, kendi nüfusunu beslediği gibi, ihracatta da net ihracat gelirleri elde edilen ender ülkelerden biridir; verimliliği arttırmamız şart tabii.

Geçtiğimiz yıl gıda ve içecek dâhil tarımsal ihracatımız bir yıl önceki yıla göre yaklaşık yüzde 21 artışla 25 milyar dolara, dış ticaret fazlamızsa yüzde 31 artışla 7,2 milyar dolara çıkmıştır. 2021 yılında 207 ülkeye 2.222 çeşit tarımsal ürün ihraç edilmiştir. Nerede olduğumuzu göstermesi bakımından da bu rakamları kayda geçirmemiz gerekir.

2002 yılında toplam tarımsal üretim değerimiz yaklaşık 37 milyar TL iken bu, 2021 yılında 402 milyar TL'ye çıkmış durumdadır. Dünya Bankası tarımsal hasıla verilerine göre, ülkemiz Avrupa'da 2002 yılında 24,5 milyar dolarla İtalya, Fransa ve İspanya'nın arkasında 4'üncü sıradayken 2019 yılında 48,9 milyar dolar, 2020 yılında 47,6 milyar dolarla 1'inci sıraya çıkmış durumdayız değerli arkadaşlar; bu da hem çiftçimizin hem de Tarım Bakanlığımızın başarısıdır, bu hakkı da teslim etmeliyiz.

Bitkisel üretimimiz 2002 yılında 98,1 milyon ton iken 2021 yılında yüzde 20,6 artışla 118,4 milyon tona ulaşmıştır. Çiftçilerimizin gayretli çalışmaları sayesinde sebze ve meyve üretiminde Avrupa'da 1'inci sıradayız. Son yirmi yılda oluşturduğumuz güçlü altyapı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendine yeterlilik oranı yüzde 140 olan bir ülke konumuna geldik. 2002 yılında sadece 5 ürüne prim desteği verilirken bugün tam 18 ürüne prim desteği sağlanmaktadır. 2022 yılında bu desteklere ilave olarak ürettiği buğday ve arpayı Toprak Mahsulleri Ofisine satan çiftçilere buğday için ton başına bin lira, arpa için 500 lira prim ödemesi yapılmaktadır. 2002 yılında 186 milyon TL prim desteği verilirken 2021 yılında 4,5 milyar TL destek verilmiş ve bu desteğin, Toprak Mahsulleri Ofisine buğday ve ürün satan üreticilere verilen destekle birlikte 2022 yılında 9,1 milyar liraya ulaşması hedeflenmektedir. Topraklarımızın verimini artırmak için Hükümetimizin yaptığı çalışmalar var. Yaklaşık 300 milyar liralık su yatırımını da ilave etmek suretiyle yine 9.189 tesis hizmete alınmış, bunların da kayda geçmesi lazım. Bütün bunlar çiftçilerimizle beraber yapılmaktadır, çiftçilerimiz için yapılmaktadır.

Değerli arkadaşlar, tabii, ben Giresun Milletvekiliyim; bir hakkı teslim etmem lazım. Sayın Bakanımıza ve ekibine, özellikle Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürümüze ve ekibine, başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere bütün Hükümet üyelerimize, Hazine yetkililerimize fındıkla ilgili teşekkürü bir borç biliyorum. Çünkü son altı yıldır özellikle, Türkiye'nin izlediği fındık politikasından dolayı hem Türkiye hem çiftçimiz, hemen hemen hepimiz kârlı çıkmaktayız. Bu sene biraz sıkıntılı olacağı benziyor çünkü Avrupa'daki genel sıkıntıdan dolayı alıcılarda biraz tereddüt var. Biliyorsunuz, biz fındıkta dünya 1'incisiyiz ve ürettiğimiz fındığın yüzde 80'ini de ihraç ediyoruz. O bakımdan... Ama Toprak Mahsulleri Ofisimiz süreci çok iyi yönetiyor, bu konuda da profesyonelleştiler; inşallah, bu devam eder. Ben yine tekrar hem Sayın Cumhurbaşkanımıza hem Tarım ve Orman Bakanımıza, Hazine Bakanımıza ve TMO'nun başta Genel Müdürüne olmak üzere bütün çalışanlarına fındık bölgesi milletvekilleri adına da teşekkür ediyorum. Çünkü bizim Mecliste oluşturduğumuz bir fındık çalışma grubumuz var ve fındıkla ilgili konuları takip ediyoruz.

Çayla da ilgili söyleyeceğim çok şey var ama zamanım yetmiyor. Bu Çay Kanunu Teklifi üzerinde benim de imzam var. Tabii, konuyu tartışacağız, müzakere edeceğiz ama bu üretim şekliyle Türkiye, artık net çay ithalatçısı durumuna geliyor. Ben buradan Sayın Bakanımız nezdinde bütün ilgili arkadaşlara da geçmiş yıllardaki teklifimi yinelemek istiyorum: Özellikle Giresun'un doğu bölgesinde çok kaliteli çay üretiliyor, ÇAYKUR'un Tirebolu 42 diye bir markası var ve bu marka da Türkiye'de çok tutuluyor. Tirebolu'da kurulacak olan bir fabrikamız vardı, her şeyi hazırdı ama son yıllarda bu, rafa kaldırıldı. Sayın Bakanım, ben özellikle rica ediyorum; bu fabrika kendi kendini üç beş yılda amorti edebilecek bir markaya sahip. Tirebolu 42'nin tüketici nezdinde büyük bir kabulü var, dolayısıyla bunu tekrar gündeme almanızı istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Birkaç dakika daha izin isteyeceğim Bakanım, tek bir konu...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu yapamayacağız.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Devlet Su İşlerimizin Giresun'da, özellikle Aksu Vadisi'nde, İkisü bölgesinde büyük bir projesi var. Bu proje bizim için hayati bir proje, yaklaşık 300 bin kişiyi ilgilendiriyor. Yeni Sayın Genel Müdürümüzün de dikkatine sunuyorum: Giresun İkisü-Aksu Vadisi'ndeki su projesi, Dereli, Keşap, Bulancak ve Giresun merkez olmak üzere 300 bin civarında nüfusa hitap edebilecek bir proje. Bunun ödeneğinin mutlaka konulması, yatırım programına alınması, teklif edilmesi gerekiyor; hayati bir proje bizim için.

Ayrıca, Giresun'da sel tahribatlarından sonra, 2020 yılında meydana gelen selden sonra devam eden dere içi ıslah projelerinin kaynaklarının artırılması hayati önemi haiz.

Ben tekrar Tarım ve Orman Bakanlığı bütçemizin bereketli olmasını diliyor, size de hepinize de bu bütçeyi hazırlayan ekibe de teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Mürsel Bey'in bir mazereti varmış, ona bir öncelik verelim.

CHP Grubundan Mürsel Bey buyurun.

Beş dakikadır süreniz.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri; Komisyonumuzun bugünkü çalışmalarında konu tarım ve orman olunca konuşmama başlamadan, süre kaybetmeden direkt Sayın Bakan Vahit Kirişçi'ye Türk halkı adına, Muğla halkı adına sormak istiyorum: Sayın Bakan sunumunda yangına müdahalelerin kırk beş dakikadan on bir dakikaya indiğini... Sanki 2 Bakan arasında bir süre yarışı olduğu ortaya çıkıyor. Merak ediyorum, hangi yangına on bir dakikada müdahale edildi? Eğer on bir dakikada veya kırk dakikada, bir saat içerisinde müdahale ediliyorsa bu yangınlar niye önlenemez bir hâl alıyor ve bizim ormanlarımız yanıyor ve yok ediliyor?

Gerçekçi olarak aslında Bakanlığımızca bu açıklama yerinde değil, müdahale yerinde değil. Yaşayanlar olarak bizler orada neler çektiğimizi, sizlerin tabii lüks kameralı çadırlarda nasıl baktığınızı iyi görüyorduk.

Orman Genel Müdürü eğer buradaysa lütfen bu sorularımı not alsın. 2021 yılında Muğla'da yanan ormanlarda, orman alanlarındaki ağaçların kesim işlemi için ihale yaptınız. Bu ihalelerin metreküpünü 150 TL'den alan firmanın bu ağaçların metreküpünü Avrupa'ya, çok uluslu şirketlere 700 avro üzerinden sattığı iddia edilmektedir. Bu iddialar doğru mudur? Yanan ormanlardaki dikili satış ihalelerini hangi fiyatlarda, hangi kriterlere aldınız? Neden yanan ağaçları piyasa değerinin çok altında sattınız? Avrupa'nın 2021 yılının MDF ihtiyacının yüzde 70'inin Türkiye'den sağlandığı iddiaları doğru mudur? Avrupa ülkelerine ne kadar orman ürünü sattınız? 2021 yılında yanan ormanlardaki ağaçların satışı için kaç ihale açtınız? Bunları kaç liradan hangi firmalara verdiniz?

Orman yangınlarında gece müdahale edecek olan helikopterler neden zamanında gelmedi? Marmaris'te 21 Eylül tarihinde çıkan yangında helikopterler neden gece müdahale edemedi? Yangın çıkmadan iki gün önce kiralama ihalesinin sona erdiği ve bu yüzden yangına gece müdahale edemediği doğru mudur? Neden ihaleler zamanında yapılmadı? Marmaris'te yangın çıktı, gece siz özel jetle Adıyaman'a gittiniz. Özel jete para var fakat gece yangına müdahale edecek helikoptere para yok.

Önümüzdeki 2023 yılı orman yangınlarını önlemek için hangi tedbirleri aldınız? Olası çıkacak bir yangın için Orman Genel Müdürlüğünün hazırlıkları nelerdir? Orman içi emniyet şartları neden açılmıyor? Ağaç diplerinin temizliği neden yapılmıyor? Yangına müdahale etmek üzere şu an mevcutta kaç uçak ve helikopter bulunmaktadır? Ormanlar kime teslim edildi, kim koruyor, olası çıkacak yangınlar nasıl takip ediliyor? Sizden önce görev yapan Bakan "Ormanları kamera sistemiyle takip ediyoruz." demişti, bu kameralar hangi bölgelerde konuldu veya nasıl, nerededir? Kaç yangını tespit etmiştir? Böyle bir sistem var mıdır? Bu sisteme kaç lira harcanmıştır? Sizden önceki Bakan yaptığı konuşmasında Türk Hava Kurumunun uçaklarının işe yaramadığını, bu durumda olduğunu, motorlarının çalışmadığını, uçakların içine kuşların yuva yaptığını söylemişti, şimdi öyle olmadığını gördük. Yıllardır atıl bir şekilde bekletilen uçakların yangınlara başarılı bir şekilde müdahale ettiği net bir şekilde ortadadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Bakın, hakkınızı da veriyoruz, Türk Hava Kurumunun uçaklarını yangına müdahale eder bir hâle getirdiniz, teşekkür ediyoruz. Bu bir öngörü meselesidir, demek ki sizden önceki Bakan nispetli ve kasıtlı olarak burada bir rant elde etmiş ve Türk Hava Kurumunun uçaklarını yangına sokmamıştır.

Orman köylüleriyle birlikte "ormanlarımızı koruma ve temizleme" adı altında bir projeniz var mıdır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

MÜRSEL ALBAN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Abdüllatif Şener’e, Komisyon üyemize söz vereceğim, ondan sonra kısa bir ara verip sonra tekrar devam edeceğiz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Soru soracağım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Abdüllatif Şener, buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce, Sayın Bakan yeni göreve başlamış sayılır, aylar geçmesine rağmen, bir sezonu geride bırakmadığımızı göre, bir yıllık bir süre geçmediğine göre görevini yeni devralmış, eski enkazlarla, yanlışlarla uğraşan, daha iyi yapmaya çalışan bir Bakan olduğunu değerlendiriyorum. Milletvekilliği döneminde de kişiliğiyle, kimliğiyle beğendiğim bir insandı. Onun için hemen, Sayın Bakanın Komisyonumuza ilk gelişinde bütçeyi veya kendi icraatlarını eleştirmeye kalkmanın çok şık olacağını düşünmüyorum ama kendisine başarılar diliyoruz. İyi şeyler yapmasını temenni ediyorum çünkü bir bakanın, bir kabine üyesinin, hatta topyekûn hükümetin başarılı işler yapması demek, aynı zamanda bu başarılardan bu ülkedeki herkesin yararlanması demektir, bizim için de faydalı olan demektir, dolayısıyla kendisine de başarılar diliyorum. Ancak, tabii, iktidar milletvekilleri yirmi yıllık Adalet ve Kalkınma Partisi döneminin birtakım verilerini kullanıyorlar mesafe aldığımız iddiasıyla. Elbette ki herkes kendisine uygun olan verileri kullanır ama iktidar milletvekillerinin kullanmış olduğu veriler tarımın yirmi sene içerisinde iyiye gittiğini de göstermez, Sayın Bakandan bağımsız olarak bu noktanın da altını çizmek istiyorum. Bir kere tarım alanları azalmıştır, 4 milyon hektar civarında tarım alanının azaldığı; ekilebilen, biçilen arazilerin ekilemez, biçilemez hâle geldiği bir dönemde başarıyı nasıl tanımlayacağız? Veya bu dönem içerisinde en olumsuz gidişattan biri de tarım girdileriyle ilgilidir yani tarım girdilerinin hemen hemen hepsi ithale dayanan ürünler hâline gelmiştir. Yani, sadece mazottan, petrolden bahsetmiyoruz; gübreden tohuma, yeme, tarım ilaçlarına varıncaya kadar tüm girdilerde dışa bağımlılık ortaya çıkmıştır. Yani “Tohumun şu kadarı Türkiye’de üretiliyordu.” demek, bunun ithalata bağımlı olmadığını göstermez veya “Yemin şu kadarı Türkiye’de üretiliyor, pazarlanıyor.” demek, yine ithalata bağımlı olmadığı anlamına gelmez çünkü bu üretilen girdilere de baktığımızda bunların da yarıdan fazlası ithalat yoluyla karşılanan girdilerle ortaya çıkmaktadır. Şimdi, böyle bir tabloyu elbette ki hem girdiler hem de tarım alanları açısından baktığımızda iyiye gidiş olarak yorumlayamayız. Diğer taraftan, tarım destekleri 2006 yılında çıkarılan kanuna uygun şekilde sürdürülüyor. Düşük miktarda tarım destekleriyle hükümet çıkardığı kanuna aykırı olarak yoluna devam ediyor, bu da son derece önemli bir eksiklik olarak görülüyor. Ama, diğer taraftan, tarımsal büyümeye bakıyoruz yani başarıdan söz edebilmek için tarımsal büyümeye bakmak lazım. Son iki yıl içerisinde, 2021 ve 2022 yıl sonu gerçekleşme tahminini birlikte aldığımızda tarımsal büyüme oranı yüzde 0,5 yani yüzde yarımlık bir büyüme var. Her şey iyiye gidiyor da tarım son iki yılda yıllık ortalama neden yüzde yarım büyümüş, yüzde 1’lik bir büyüme bile yakalanmamıştır? Demek ki politikalarda sorun var. Bunların hepsini iklimle açıklamak da mümkün değildir.

Diğer taraftan, özellikle “Türkiye net tarım ihracatçısı mıdır, yoksa ithalatçısı mıdır?” diye tartışmalar yapılıyor ve bunu düzeltmek için gıda sanayisinin ihracatını da hesaba dâhil etmek suretiyle tarımda ihracatın fazla olduğunu söylemeye çalışıyor arkadaşlarımız ama olaya böyle bakmamak lazım. Türkiye açısından gerçekten stratejik bir sektördür tarım, her zaman elimizde bulundurulması

gereken bir sektördür. Bunun da ötesinde, dünyada en fazla bitki ve hayvan çeşitliliği olan bir ülke olarak Türkiye'nin bütün bitki çeşitliliğini, hayvan çeşitliliğini koruma yükümlülüğü vardır hem yaşayanlara hem de gelecek kuşaklara karşı. Böyle olunca elbette tarımsal ihracatımızın ve tarımsal üretimimizin sürekli artması lazım ve bunun tartışılmıyor olması gerekir. Fakat sadece tarım ürünleri ithalatı, ihracatı olarak veya buna tarımsal sanayi ürünlerini de dâhil ederek hesapları çıkarmanın da yanlış olduğunu düşünüyorum. Nasıl hesaplanması lazım? Elbette tarımsal sanayi ürünlerinin ihracatını da dâhil edebilirsiniz, sırf tarım ürünlerinin ithalat ve ihracatını da hesaba dâhil edebilirsiniz ama bu üretimi yapmak için gerek sanayide gerekse tarlada kullanılan mazot, gübre, tarım ilaçları, yem, tohum gibi girdilerdeki dışa bağımlılık oranını da yani ithalat oranını da hesaba dâhil ettikten sonra bizim tarım sektörümüzün katma değer fazlası verip vermediğini çıkarmak lazım; gerçek hesap öyle yapılır. Öyle yaptığımız zaman hesabı buradan tarımın geliştiğini, ihracatının fazla olduğunu, katma değer artışı yaşadığımızı söyleyemeyiz. Bu yirmi yıl, tarım sektörüne dışa bağımlı bir nitelik kazandırmıştır; bu yanlış olandır.

Diğer taraftan, kaynakların da etkin kullanılması lazım. Hükümet “Kanal İstanbul” diye tutturmuş. Ya “Şu Konya Ovası”nı nasıl sulayacağım?” diye düşün “Kanal İstanbul” diye düşüneceğine. Dünyanın parası, oraya yatırıp ne elde edeceksin? Üretim değeri ne? Stratejik değeri ne? Hiçbir şey yok. Zaten bir kanal var, dünyanın hiçbir yerinde olmayan, bir kanala paralel yeni bir kanal açmaya kalkıyorsunuz ve onlarca milyar dolardan bahsediyorsunuz ama Türkiye’de tarlaların sulanma sorunu var, büyük projelere ihtiyaç var. Elde kaynak varsa “Bu kaynağı etkin kullanmalıyım, bu tarım alanları sulanmalıdır.” diye hesap etmek lazım, etkin kullanım da yok kaynaklarda.

Bunun ötesinde, şu noktayı da belirtmek istiyorum yani “Hayvanların mutsuzluğu olur mu?” diye soruyor bazıları ama ben çocukluk ve gençlik yıllarımda köylerde gördüğüm hayvanların mutlu olduğunu düşünürdüm. Meralarda yayılır, meradan gelen sürülere ahırda korumaya alınan yavruları karışır, emerler; sonra sağılır, bundan peynir ve diğer ürünler elde edilir, özgür ve mutlu bir tarım aracı olan hayvan hayatı seyrederek ve izlerdim. Maalesef, gittikçe hayvanları mutsuz eden bir tarım sektörü oluşturuluyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Şener, süreniz dolmuştur, birkaç cümleyle toparlarsanız.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bu da önemli yani meralar sürekli olarak yok ediliyor. Hayvanların serbest ve özgürce yayılacağı alanlar meralık vasfını sürekli kaybediyor ve bu, aynı zamanda, ihtiyaçlarımızı karşılarken mutluluğunu da düşünmek zorunda olduğumuz hayvanları da büyük bir işkencenin içerisine sokuyor. Onun için Sayın Bakana, bu sene göreve başlamış birisi olarak, bu mera alanlarının genişletilmesi, korunması, ıslah edilmesiyle ilgili de insani olarak önemli görevler düştüğünü belirtiyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, Bekir Başevirgen Bey burada mı acaba?

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Buradayım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Aradan sonra ilk sizinle başlayacağız burada olursanız.

Saat 18.30’da kaldığımız yerden devam etmek üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati:18.06

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 18.31****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 7'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Müzakerelerimize kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Tarım ve Orman Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesi ve 2021 yılı kesin hesabı üzerinde sayın milletvekillerimiz görüşlerini ifade ediyorlar.

Sayın Bekir Başevirgen buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Sayın Başkan, değerli üyeler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tarım ve Orman Bakanlığı 2023 yılı bütçesi ve 2021 yılı Sayıştay Raporu'nu görüşüyoruz. En başta şunu söylemek gerekir ki: Kamu kurumlarını denetlemekle görevli Sayıştay, âdeta usul yerini bulsun diye bir rapor hazırlamış. 2020 yılında sınıfta kalan Bakanlık bu sene her ne olduysa ibra edilmiş.

Sayın milletvekilleri, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'ne baktığımızda, yaklaşık 185 milyar liralık asgari destek yapması gereken Bakanlık, yine kanuna aykırı bir bütçeyle karşımızda. Tarım Kanunu'na göre çiftçiye verilmesi gereken gayrisafi milli hasılanın yüzde 1'i yine verilmemiş. Tarım ve Orman Bakanlığına, tarımsal desteklemeler ve yatırımlar yapmasıyla piyasa düzenlemesi adına 142,9 milyar lira bütçe tahsis edildiği görülüyor. Geçen yıl tarımsal desteklemeler için ayrılan ödenek miktarı ek bütçeyle 39,2 milyar liraydı, bu yıl 54 milyar liraya çıkarılmış yani çiftçilerimizi direkt etkileyen gübre, mazot ve hayvancılık gibi destekler için ayrılan miktar sadece 54 milyar lira. Geçen yıla göre girdi maliyetleri yüzde 400-500 artmışken maalesef bütçe yüzde 38 civarında artmış. Bu, bütçenin ne kadar yetersiz olduğunu gösteriyor.

Tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal kitlenin finansmanı ve ihracat destekleri için 2022 yılında ayrılan 15,5 milyar lira, 48,5 milyar liraya çıkarılmış, artış oranı yüzde 213. Geçen seneye göre değişen hiçbir şey yok. Direkt üreticiye, çiftçiye destek verilmesi gerekirken aslan payı yine görev zararlarına ayrılmış. TMO fahiş fiyatlarla tahıl ve bakliyat ithal edip görev zararı yazacak ve aradaki fark, ayrılan bu ödenekten karşılanacak. Yine kendi çiftçimize değil yabancı çiftçilere destek verilecek.

Değerli milletvekilleri, iktidarın hazırlamış olduğu bütçeler ve uyguladığı yanlış politikalar, bizi en temel ürünleri bile ithal eden bir ülke durumuna düşürdü. Girdi maliyetleri 4-5 kat artmışken iktidar doğru düzgün destek vermeyerek üreticiyi âdeta kaderine terk ediyor. Yetiştiriciler kan ağlıyor, 1 kilo yem 7 lira, 1 litre süt 8,5 lira; olması gereken 1,5 lira ama şu an süt/yem paritesi 1,20'ye düşmüş vaziyette; bu şartlarda üretim yapılamaz. Çiğ süt fiyatları zaman kaybedilmeden 10,5 liraya çıkarılmalı, süt birimi desteği acilen 2 lira yapılmalı ve yararlanma şartları da kolaylaştırılmalıdır. Ayrıca TARSİM sigorta prim ve muafiyetleri de çok yüksek, primler düşürülmeli. Çiftçi Kayıt Sistemi'ne dâhil olmayan çiftçilerin de tarım sigortası yaptırması sağlanmalı. Çiftçilerimizi tam olarak güvence altına almak için tüm riskleri kapsayacak şekilde mevzuat yeniden düzenlenmelidir.

Değerli milletvekilleri, üzümün başkenti Manisa. Manisa’da üzüm üreticisini bu iktidar bitirdi. Bağlar maalesef kökleniyor Sayın Bakan. Cumhurbaşkanı Erdoğan 20 Ağustosta Manisa’ya gelerek 9 numara kuru üzümün taban fiyatını 27 lira olarak açıkladı ama Manisa’da üzümünü 27 liradan satabilen üretici maalesef yok. Sayın Bakan, eğer üzümü 27 liradan almayacaksanız neden fiyat açıklıyorsunuz? Müdahale alımı ne demek Sayın Bakan? Siz, tüccar ve ithalat lobileri için mi yoksa üretici için mi piyasaya müdahale ediyorsunuz? Toprak Mahsulleri Ofisi geçen sene Manisa’da 300 bin ton rekolteye karşılık yaklaşık 60 bin ton alım yapmıştı. Bu yıl ise 400 bin rekolteye karşılık 80 bin ton civarında bir alım yapılacağı söyleniyor. Bu durumda, Manisa’da her 5 üreticiden ancak 1’i malını TMO’ya verebiliyor. Geri kalan üreticiler tüccara mahkûm kalıyor, maalesef üzüm fiyatı da yerlerde sürünüyor. Bu şekilde, piyasayı üretici lehine regüle etme şansımız yok Sayın Bakan.

Çiftçinin çilesi bununla da bitmek bilmiyor. TMO, çiftçiye malını almak için dört beş ayın sonrasına randevu veriyor, yirmi gün sonra da ödeme yapılıyor. Gübre ve ilaç bayileriyle esnafa borcu olan çiftçinin ocak ayına kadar beklemesinin mümkün olmadığını siz de biliyorsunuz ama siz zaten çiftçi bekleyemesin, malını tüccara bedavaya versin derdindediniz. Onun için bu sene Manisa’da 6 numara üzüm icat ettiniz. Alım sezonu bitene kadar inşallah başka numaralar icat etmezsiniz.

Değerli milletvekilleri...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son bir iki cümle...

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Otuz saniye, otuz saniye Başkanım. Verdiniz, son otuz saniye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Otuz saniye değil, bitti süreniz de...

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Verdiniz Başkanım, on dakika alana bir buçuk dakika verdiniz; takip ettik burada yani. On dakika, gözünüzü seveyim yani...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kimseye ben süre vermedim de devam edenler oldu, doğru ama ben süre vermedim.

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Tamam, verdiniz.

Ürünü satamamış, borcunu ödeyememiş, yeni döneme hazırlanamayan üretici destek bekliyor. Üretimin devamı için kuru üzüm üreticilerine kilo başına en 5 lira destek primi istiyoruz. Ayrıca, üzüm almamak için çiftçiye kırk dreden su getiren TMO’nun alım noktaları için kiraladığı ofis ve depolara fahiş kiralalar ödendiği iddia ediliyor. Sayın Bakan, bu kiralaları numarasını düşürdüğünüz üzümlemlerden mi ödüyorsunuz yoksa yine “görev zararı” yazıp vatandaşların vergilerinden mi karşılıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Sayın İlhami Özcan Aygun’a söz vereceğim.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakan, değerli hazırun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gıda sektörü stratejik bir sektördür ve bir ülkenin bekasıdır. İyi eğitim, çok iyi tarım uygulaması... 2’nci yüz yıla karnı guruldayan çocuk ve gençlerle giremeyiz. Togg’a karnı tok gençler binmelidir. Togg’a sadece 5’li yandaşları değil, onların çocuklarını da bindireceksiniz; bu millet sizi indirir. Gıda işini çözemezseniz millet sizi öyle bir yüzyıla gönderir ki bir daha bunu göremezsiniz.

Sayın Bakan, sizin göreviniz gıda güvenliğini sağlamak, vatandaşına sağlıklı ve düzenli beslenme koşulları yaratmaktır ancak bu konuda sınıfta kaldınız. Kahvaltı yapmak, ateşten gömlek. Şu anda 30'luk yumurtalar 68,95 lira, 1 kilo Ezine peynir 150 lira, normal peynir 120 lira civarında, 1 litre süt 25-30 lira olmuş, yeşilzeytinin kilosu 45-50 lira, siyah zeytinin kilosu 50 lira-80 lira arasında, ekmek ise ekmek 4 lira olmuş Sayın Bakan. 4 kişilik ailenin kahvaltı maliyeti 55-60 lira. Bunun içinde simit yok, tereyağı yok, sucuk yok; aileler ince hesap yapıyorlar.

Sayın Bakan, bu nedir bilir misiniz, bu ne? Hatırlar mısınız, geçtiğimiz günlerde bir anne dedi ki: "Çocuklarıma 1 yumurtayı 2'ye bölerek yediriyorum." İşte, bu ayıp size yeter Sayın Bakan ve değerli iktidar. Ekmeğini, yumurtasını bölüp yiyen bir toplum yarattınız. Süt üreticisi perişan, et üreticisi perişan.

Sayın Bakan, süt ve et üreticisi can çekişiyor, 1 milyona yakın gebe ineğimiz kesime gitmiş. Süt Konseyi 7,5 lira olan sütün litresini zar zor 8,5 liraya çıkardı ama bu da sorunu çözmedi. Bir yılda peynir fiyatları yüzde 100'ün üzerinde arttı. Çiftçiden 8,5 liraya almış olduğunuz süt, markette 30 liraya satılıyor. Aradaki 3,5 kat kimin cebine giriyor Sayın Bakan?

Çiftçinin hammaddesi olan gübre, mazot, ilaç, tohum, yem fiyatlarını, bunları, çiftçinin maliyetini indirmezseniz, işte, böyle enflasyon almış başını gider, girdi maliyetleriyle beraber ürünlerin fiyatı artar diyoruz. Tarım sektörü fişini çektiniz Sayın Bakan, "Artık yeter, dönün." diyoruz.

Sizin Başbakanımız vardı, Binali Yıldırım 2016'da "Mazotun yarısı sizden, yarısı bizden." demişti. Şimdi, mazotun tüm zammı AK PARTİ'den, sizden, yükü ise çiftçiden Sayın Bakan. Ne dediyeniz tersi olmaktadır.

Kur korumalı mevduatın eylül sonunda bütçeye maliyeti 84,9 milyar lira olmuş, 2023 yılı bütçesinde ise tarıma verilen destek sadece 54 milyar lira; ayıptır, ayıp Sayın Bakan.

Üreticinin, halkın yanında değil, zenginin yanında saf tutmaya devam ediyorsunuz. "Köylü milletin efendisidir." diyen Önder'imiz Atatürk çiftçinin üzerindeki vergi yüküne son verdi. 1925'te, cumhuriyet ilan edildikten sadece iki yıl sonra devletin hiçbir geliri olmamasına rağmen aşar vergisini ortadan kaldırdı. Siz ise mazota, gübreye her türlü vergiyi koyuyorsunuz da koyuyorsunuz; bu ayıp size yeter Sayın Bakan. Hatta düne kadar kendi verdiğiniz mazot ve gübre desteğinden dahi stopaj alıyordunuz. Danıştayda çiftçilerimiz dava açtılar, bizler dillendirdik, desteklemelerden stopajı zar zor kaldırdınız.

Sayın Bakan, Atatürk'ün tarımı modernleştiren hamlelerini örnek alın. Atatürk bizzat traktöre binerek modern tarımın öncülüğünü yapmıştır. Önceki Bakan döneminde "elektrikli traktör" dediniz, Sayın Cumhurbaşkanına galoş giydirdiniz, traktöre bindirdiniz, sonra traktörün elektriğini kestiniz, girişimciyi ortada bıraktınız. "Bizim böyle projemiz yok." diyerek eski Bakanın başlattığı elektrikli traktör projesini sona erdirdiniz.

Atatürk "bataklık" denen yere çiftlik arazisi kurdu, siz de bu araziye sarayı hançerlediniz; Atatürk Orman Çiftliği oldu israf çiftliği. Bugün utandım ben, sizin Bakanlığımızda, sizin elinizin altındaki Atatürk Orman Çiftliği'ne ait dondurmaların dağıtıcılığını bir özel firmanın... Ama biz, hâlâ daha Atatürk Orman Çiftliği'nde üretilen sütü tüketiyoruz Sayın Bakan, bu ayıp size yeter Sayın Bakan. Evet, Atatürk bataklıkta çiftlik kurdu, siz ise Anadolu'nun verimli arazilerini bırakıp Afrika ve Latin Amerika'da tarım yapma derdine düştünüz. Eski Bakan "Sudan" diye tutturdu, siz de gözünüzü Venezuela'ya diktiniz. Hani yerliydiniz, milliydiniz? Millî tarım Anadolu'da, kendi çiftçisiyle yapılırdı Sayın Bakan.

Bakınız, TMO ekmeçlik buğdayı un fabrikalarına 4.460 liradan verirken besicije ve Türk üreticisine ise arpayı 5.250 liradan veriyorsunuz; el insaf Sayın Bakan, utanmıyor musunuz bundan? Çiftçiyi batırma ofisi misiniz cidden? Çiftçinin...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlarım, sizi temiz bir dil kullanmaya davet ediyorum. Fikirlerinizi çok daha iyi bir üslupla ifade edebilirsiniz, rica ediyorum.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Çiftçinin bankaya olan kredi borcu 244 milyar 921 milyon lirayken on sekiz yılda çiftçinin borcu 46,3 kat artmıştır. Hayır, çiftçinin 2004 yılındaki takipli borç miktarı da tam 16,5 kat artmış, çiftçimiz borcu çeviremez hâle gelmiş, kırmızı kalem yemiş aileler, bir an evvel çiftçilerimize sicil affını çıkartınız diyoruz.

Yine Tarım Bakanımaya soruyorum: Şeker fabrikası yaptınız mı? Siz merinos fabrikalarını, Sümerbankları ne yaptınız diyoruz. Tarım alanında açtığınız bir fabrikanız var mı diyorum Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Siz Türk tarımının celladı oldunuz, sonra buğday koridoru açıldı diye sevindiniz diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi de üyemiz İsmail Güneş Bey’e söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Çok değerli Başkanım, çok değerli milletvekillerimiz, Sayın Bakanımız, Bakan Yardımcılarımız, bürokraside hizmet veren çok değerli arkadaşlarımız, basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Sözlerime başlamadan önce, cumhuriyetimizin ilan edililişinin 99’uncu yılı münasebetiyle Cumhuriyet Bayramı’nızı tebrik ederim.

Geçtiğimiz hafta, 28 Ekimde Sayın Cumhurbaşkanımız, Genel Başkanımız, tabii ki “Türkiye’nin Yüzyılı” adlı önümüzdeki yüzyıla ait bir vizyon açıkladı. Gerçekten de son yirmi yılda Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde çok büyük atılımlar yaptık, çok büyük aşamalar kaydettik her alanda, yatırımdan demokrasiye kadar her alanda çok büyük mesafeler katettik. İnşallah Türkiye’nin 2’nci yüzyılını da Adalet ve Kalkınma Partisi Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde inşa edecektir diye ben düşünüyorum.

Tabii, yine geçtiğimiz gün, Cumhuriyetimizin 99’uncu yılında çok anlamlı bir olayı Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde hep beraber yaşadık, bununla gurur duyuyoruz. Altmış bir yıl önceki, bizim ecdadımızın hayallerini gerçekleştirmenin mutluluğunu yaşadık. Ben Togg yerli ve millî arabasının ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını temenni ederim.

Diğer taraftan, tabii ki burada bir HDP milletvekili bir kelime kullandı “Kürt illeri” diye, tabii ki biz bunu yadırgıyoruz ve asla kabul etmiyoruz. Böyle bir şey yoktur; Kürt kardeşlerimizin, Türk kardeşlerimizin, Arap kardeşlerimizin, Laz kardeşlerimizin çoğunlukta yaşadığı iller vardır ama Türkiye Cumhuriyeti devletinin 81 ili Türkiye Cumhuriyeti devletinin illeridir, yani hepimizdir. Bu ayrımcılık ve bölücülük dilini de kınadığımı ifade etmek istiyorum.

Tabii, burada tarımla ilgili muhalefet partisinden eleştiriler geldi sanki tarımı biz geriye götürmüşüz gibi, tarımda her şey çok kötülmüş gibi bir algı oluşturmaya çalışıyorlar.

Şimdi, tarımsal hasılaya bakıyoruz, esas önemli olan rakamlardır arkadaşlar. Bakıyorsunuz neredeymişiz: 25 milyar dolardan 44 milyar dolara çıkmışız, tarım ve gıda ihracatımız 3,8 milyar dolarmış 25 milyar dolara çıkmış ve yine fındık olsun, kuru üzüm olsun, kayısı, incir, ayva, buğday gibi bunlarda ihracatta rekorlar kırmışız.

Bir taraftan da tabii, bize diyorlar ki: “Ya, siz daha önceden Türkiye’de buğday ithal edilmezken buğday ettiniz, birtakım ürünleri ithal ettiniz.” diye vurgu yapıyorlar. Bu algı tamamen yanlış arkadaşlar. Niçin yanlış? Şimdi, eskiden diyelim ki buğdaydan üretilen unla ilgili ihracat diye bir şey yokmuş, makarna ihracatı -yani yokmuş demeyelim- çok azmış ve bugün buğday ihracatında dünyada 1’inci sıraya gelmişsek, diğer taraftan da makarna ihracatında dünyada 2’nci sıraya gelmişsek tabii ki bu ham maddeleri bizim dışarıdan alıp işlememiz en doğal hakkımızdır. Şuna bakmak lazım: Biz buğday üretiminde kendi kendimize yeten ülke miyiz? Aşağı yukarı hemen hemen yeten ülkemiz biz. Buğday üretimimizde bizim azalma olmamış, hatta daha fazla bu ürünlerde de artma olmuş.

Diğer taraftan, bize mesela şunu diyorlar: “Siz hayvancılığı bitirdiniz, öldürdünüz.” Hayvancılıkla, tarımla ilgili birtakım problemlerimiz olabilir. Biz bunu yakından takip ediyoruz ve bunların çözümü için Sayın Bakanımızla istişare hâlindeyiz ve dolayısıyla da bu problemleri çözmek için çok büyük gayretler sarf ediyoruz.

Şimdi, hayvancılığa bakıyoruz, arkadaşlar aşağı yukarı 9,9 milyon büyükbaş hayvanımız varmış, biz bunu 17,9 milyon büyükbaşa çıkarmışız, küçükbaş da 31,9 milyondan 58 milyona çıkarmışız. Tabii bunlara baktığımız zaman mesela kırmızı et üretimini 779 bin tondan 2 milyon tona, süt üretimini 8,4 milyondan 23 milyon tona, tavuk eti üretimini 696 bin tondan 2,2 milyon tona, yumurta üretimini 11,6 milyardan 19 milyara ve bal üretimini 74 bin tondan 96 bin tona. Yani nereden bakarsanız bakın, gerçekten de Türkiye’nin hem bireysel anlamda evlerdeki et tüketimi arttığı gibi, aynı zamanda aşağı yukarı 40 milyon diyelim ki turiste yine ev sahipliği yapıp onların gıda ihtiyaçlarını da bizler gidermişiz arkadaşlar.

Sayın Bakanım, özellikle bu tarımsal desteklerin yani doğrudan desteklerin ödemelerini öne çekilmeniz, gerçekten de hem bunları bankamatik kartına yüklemeniz ve bunlarla sadece mazot ve gübre alınacak olması çok önemli.

Şimdi, arkadaşlarımızdan birisi dedi ki: “Ya, sizinle tarımda çalışan, istihdam edilen kişi sayısı azalmış.” Arkadaşlar, biz yirmi otuz yıl öncesi gibi teknolojiden uzak bir tarım işlemiyoruz ki neticede eskiden -bizler de köylü çocuğuyuz- buğdaylar orakla, daha sonra tırpanla biçilirdi ve insan gücü çok fazlaydı. Şimdi, modern bir toplum, alet var ve dolayısıyla da eskiden 50 kişinin yaptığı işi 1 kişi yapıyor. Buradan bakmak çok yanlış.

Şimdi, arkadaşlar diyorlar ki: “Ya, siz çiftçiyi borçlandırdınız.” Şimdi, arkadaşlar, buradaki çiftçinin borçlu olmasının nedeni daha çok ihtiyaçtan değil, kredilerin cazip olmasından. Biz şimdi gübre için kredi veriyoruz altı ay hiç faizsiz ve altı ay ödemesiz veriyoruz. Yine, Sayın Bakanımız da izah etti “Tarımla ilgili aşağı yukarı kredileri faizsiz olarak 200 bin TL’ye çıkardık, bunun 100 bin TL’sini gübre ve mazotta harcamak üzere kredi kullanabilirsiniz.” diyor. Yine, aşağı yukarı çiftçimize traktör alması için yüzde 7,5 faizden veriyoruz arkadaşlar yani enflasyonun yüzde 80 olduğu bir ortamda diyelim ki insanlar ne diyor: “Ben 7,5’tan kredi...” Buradaki insanlara biz fırsat sunuyoruz, insanların 1 traktörü varken 2’ncisi alıyor, 3’üncüsünü alıyor.

Şimdi, geçenlerde Uşak'ta bir tarım fuarı düzenlendi tarım aletleriyle ilgili. Sayın Bakanım, oradaki traktörlerin hepsi aniden satıldı. Şimdi, baktığınız zaman para olmasa insanlar bunu alabilir mi? Alamaz. Demek ki para var, alıyorlar ve dolayısıyla da biz şunu görüyoruz arkadaşlar: Çiftçilikle ilgili birtakım problemlerimiz olabilir ama biz, daha önceki dönemlerden katbekat ileri bir konumdayız ve dolayısıyla da bu yıl, özellikle Sayın Bakanım, mesela bu ürün garantili sisteme geçecek olmanız, gerçekten de hem bizleri hem de üreticiyi çok memnun etti. İnsanlar ne ekeceğini bilecek; nereye, ne ekileceğini devlet planlayacak ve dolayısıyla da ürünün kaç para edeceğini önceden bilmesi, insanların önünü görmesi daha çok ekime yönelmesini gerektirmektedir. Biz bakıyoruz, tabii ki işini düzgün yapan, çalışan, ölçeği büyük olan çiftçilerimiz genelde kazanıyorlar. Biz isteriz ki daha fazla kazansın arkadaşlar. Dolayısıyla da özellikle bu yıl, mesela Toprak Mahsulleri Ofisimizin fiyatları belirlemesi, önceden alması ve her ilde gerektiği an müdahale etmesi çok makbule geçti. Ben buradan hem Bakanımıza hem de Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürümüze teşekkür ederim.

Diğer taraftan, yine, İYİ Partiden bir konuşmacı Konya'daki münferit bir olaydan, DSİ'nin buradaki başarısızlığından bahsetti. Arkadaşlar, biz, dünyanın 5'inci büyük barajını yapan bir iktidarız. Bakın, dünyanın 5'inci büyük barajı. Aşağı yukarı 9 binden fazla tesis yapmışız. Biz Uşak ilimizde de sulamayla ilgili 30'un üzerinde tesis yapmışız. Bu döneme kadar bu kadar çok tesis yapılmamıştır ve diğer taraftan, biz Kıbrıs'a denizin altından asma yöntemiyle su vermişiz arkadaşlar. Bunlar takdire şayan şeyler. Şimdi, siz bunları hayal bile edemiyorsunuz ve sizin hayal edemediklerinizi biz hayata geçiriyoruz, onun için de şaşırsınız arkadaşlar.

Arkadaşlar, şimdi diyorsunuz ki: "Tarımsal destekler..." Ya, bizim verdiğimiz tarımsal destek kadar şimdiye kadar tarımsal destek verilmiş mi arkadaşlar? Şimdi, doğrudan tarımsal desteğe bakıyorsunuz, sadece onu söylüyorsunuz. "54 milyar gayrisafı millî hasılaya göre yüzde 1 değil." diyorsunuz. Diğer taraftan, biz, aynı zamanda tarım yatırımcılarına buna ilave 40 milyar TL veriyoruz.

Yine, Toprak Mahsulleri Ofisimiz buna denk ürünlerin daha fazla para etmesi için destek veriyor. Bunlar tarımsal destek değil mi arkadaşlar? Neticede bu çiftçiye giden destek değil mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Bunların hepsini topladığınızda aşağı yukarı 142 milyar TL ediyor. Sayın Bakanım, neticede gayretle çalışıyorsunuz. Şahsınızda sizlere ve tüm ekibinize canıgönülden teşekkür ederim.

Şimdiye kadar bizim Uşak'ta pek çok projeyi hayata geçirdiniz. Bizim Uşak ilimizin 1 tane içme suyu projesi var, Gökkaya Göleti, bunu da yatırıma alırsanız çok memnun olacağız.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Cengiz Gökçel, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, biz, burada, icraatçı bir Bakanlığın bütçesini konuşmuyoruz. Biz, ülke insanının gıda ham maddesini üreten ve gıda güvenliğini sağlayacak olan çiftçinin ve üreticinin üretimde kalması için sektörü desteleyecek ve planlayacak Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi konuşuyoruz ancak konuştuğumuz bu bütçeler yirmi yıldır çiftçiye, üreticiye yoksulluk dışında bir şey vermedi. 2022 bütçesinden Tarım ve Orman Bakanlığına 64 milyar lira ayırmıştınız, şimdi de 133 milyar liralık bir bütçe hazırlamışsınız. Sayın Bakan sunumunda diyor ki: "Biz bütçeyi yüzde 100'ün üzerinde artırdık."

Sayın Bakan, herhâlde süreci takip etmediniz. 2022 yılında ek bütçeyle birlikte 91,5 milyar liralık bir Bakanlık bütçesi vardı yani bütçe yüzde 133 artmadı. Burada kimseyi kandırıp algı yaratmaya çalışmayın lütfen. Geçen yıl, bu bütçe yetmeyecek dedik ve ek bütçe yapmak zorunda kaldınız. Buradan uyarıyorum, bu bütçe de yetmeyecek.

Değerli arkadaşlar, tarım gerçekten zor, hem emek isteyen hem ekonomik olarak çiftçinin kendini programlaması, planlaması gereken bir sektör. Özellikle son zamanlarda maliyet çiftçinin boynunu büküyor. Son bir yılda gübre fiyatları yüzde 240, elektrik fiyatı son bir yılda yüzde 140 oranında arttı, mazot fiyatı yüzde 255 arttı. Değerli arkadaşlar, geçen yıl bu tarihlerde 7,5-8 lira olan mazotun litre fiyatı şu anda 27 lira seviyesinde. Tarım ÜFE son bir yılda yüzde 156 arttı, tarımsal girdi enflasyonu yüzde 133 oldu, tarımda kullanılan mal ve hizmetlerin fiyatı yüzde 141 arttı. Bu bütçede ucuz mazot, ucuz gübre, ucuz elektrik var mı arkadaşlar? Maalesef yok. Sadece Sayın Bakan ve iktidarın yetkilileri geliyor "Tarımda 2002 yılında şu veriliyordu, biz şunu verdik." diyor. Değerli arkadaşlar, elbette ki hiçbir şey yerinde durmuyor, dolar yükseliyor, insan sayımız artıyor, tarımsal üretime ihtiyacımız artıyor. Siz, burada, bunları zaten vermek zorundasınız bir ülke olarak. Çünkü biz gıda güvenliğini sağlayan bir sektörü konuşuyoruz. Burada kâr amacı güdülmez, kamunun buradan tasarruf yapması beklenemez. Burada size düşen, tarımı planlamak, tarımı planlı hâle getirmek, stratejik olan ürünleri her daim destekleyerek Rusya'ya, Ukrayna'ya, Brezilya'ya, Kanada'ya muhtaç kalmadan insanlarımızı doyuracak nohudu, mercimeği, buğdayı, arpayı bu topraklarda, bizim insanlarımıza, alnını dik bir şekilde üretimde tutarak üretirmek zo-run-da-sı-nız!

Değerli arkadaşlar, öbür tarafta...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bağırmanıza gerek yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok yüksek sesle söylemek de bu fikirler anlaşılır diye düşünüyorum.

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Kusura bakmayın, değirmende büyüdüm Sayın Başkan, değirmende büyüdüm, kusura bakmayın, köy çocuğuyuz.

Değerli arkadaşlar, özellikle hayvancılığa girmek istiyorum. Emin olun, burada eğer bize gelen görüntüler size gelmişse Sayın Bakan, ben insanlığımdan utandım. Gebe hayvanlar, özellikle dişi inekler, çiftçi zarar ediyor diye karnındaki canlı yavruyla kesiliyor ve o canlı kış atarken kasap can vermesi için bıçakla onu öldürmek durumunda kalıyor. Ben insanlığımdan utandım bu görüntüyü görünce.

Değerli arkadaşlar, burada, tabii ki hayvancılık sektöründeki üreticiler defaatle basın-yayın yoluyla dertlerini anlatmaya çalışıyorlar, bizlere ulaşıyorlar, dertlerini anlatıyorlar. Değerli arkadaşlar, burada, tabii ki bunların sebebi var. Yem pahalı, girdi maliyetleri yüksek hayvancılıkta.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Sayın Başkanım, bu çok önemli.

Siz, süt üreticisinin fiyatını belirleyecek olan Süt Konseyinde çiftçiye değil, sütü alacak olan ticaret erbabına göre fiyatı belirliyorsunuz; çiftçiye ezdiriyorsunuz sanayiciye. Bu uygulamadan vazgeçin. Çiftçinin kendi ürününün fiyatını belirlediği bir konseyi mutlaka hayata geçirmek zorundasınız. Sütteki destek yetersiz -tüketicilerimizi de düşünmek zorundayız- bu süt fiyatıyla süt paritesi, yem paritesi maalesef 0,80 oranında oluşuyor. Çiftçilerimiz, üreticilerimiz bundan zarar ediyor Değerli Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, şimdi AK PARTİ Grubundan Sayın Ahmet Kılıç Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Çok değerli milletvekillerimiz, öncelikle, Tarım Bakanımız Sayın Vahit Kirişçi Bey'e, Bakan Yardımcılarımıza, Bakanlık bürokratlarımıza tekrardan hoş geldiniz diyorum.

2023 yılı bütçemiz hayırlara vesile olur inşallah.

Değerli milletvekilleri, Covid-19 pandemisinde dünyanın yaşadığı zorluklardan her ne kadar yoğun bir şekilde etkilenmesek de bu sıkıntılardan gereken dersleri hep birlikte çıkarmamız, zorlukları anlamamız gelecek için daha sağlam politikalar oluşturulmasında elbette ki bizlere ışık tutuyor. Nitekim, dünyanın tahıl ve yağ tedariki için güvendiği 2 büyük üretici Rusya ve Ukrayna arasında yaşanan savaş bütün ülkeleri derinden etkiledi. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın yoğun diplomasi trafiği ve ilgili bakanlık ve kurumlarımızın yoğun çalışmalarıyla açılan tahıl koridoru bütün dünyaya bir süre için nefes aldırılmıştır. Ancak, önceki gün yaşanan gelişmeler sonucunda, Rusya tarafı anlaşmadan çekildiğini söyledi ve koridor şimdilik fiilen kapandı. Hükümetimiz, bu konuyla ilgili gereken önlemleri almış ve insanımızı dünyada yaşanan bu çatışma ve çekişmelerden koruyarak gıda arz güvenliğini sağlamıştır.

Bütün bunları anlatmamdaki asıl sebep, dünya gıda arz güvenliğinin aslında nasıl pamuk ipliğine bağlı olduğunu göstermek içindir. Vatandaşlarımızın bu istikrarsız ortamda, ucuz ve kaliteli gıdaya kolay erişimini sağlamak için yıllardır süregelen tarım politikalarımızla çiftçimizi desteklemeye devam ediyoruz. Verdiğimiz destekler ve çalışkan çiftçilerimizin de gayretiyle, bitkisel üretimimiz 2002 yılında 98 milyon ton iken 2021 yılında yüzde 20 artışla 118 milyon tona ulaşmıştır. Sebze ve meyve üretiminde Avrupa'da 1'inci sıradayız. Son yirmi yılda oluşturduğumuz güçlü altyapı sayesinde gıda tedarikinde sorun yaşamayan, kendine yeterlilik oranı yüzde 140 olan bir ülke konumuna geldik. 2002 yılında sadece 5 ürüne prim desteği verilirken bugün tam 18 ürüne prim desteği veriyoruz, sağlıyoruz. Ayrıca, 2022 yılında bu desteklere ilave olarak ürettiği buğday ve arpayı Toprak Mahsulleri Ofisine satan çiftçilerimize buğday için ton başına bin lira, arpa için 500 lira prim ödemesi yapıyoruz. 2002 yılında 186 milyon Türk lirası prim desteği söz konusuyken 2021 yılında 4,5 milyar TL destek verilmiş ve bu desteği Toprak Mahsulleri Ofisine buğday ve ürün satan üreticilere verilen destekle birlikte 9,1 milyar TL'ye ulaştırmayı hedefliyoruz.

Topraklarımızın verimini artırmak için hükümetlerimiz döneminde yaklaşık 450 milyar liralık su yatırımı yapmak suretiyle 9.189 tesisi hizmete aldık. Ne için? Çiftçilerimiz için, tarımsal üretimin artırılması için. Bir hususa özellikle dikkat çekmek istiyorum: Söylenenlere bakarsanız, barajlar yapılmamış, destekler verilmemiş, tarlalar boş kalmış, üretim yok, hayvanlar telef olmuş sanıyorsunuz fakat rakamlar ortada, tarımsal üretim miktarları ortada, yapılan ihracat ortada ama muhalefete bakarsanız yine hiçbir şey yok.

Geçtiğimiz yıl gıda ve içecek dâhil tarımsal ihracatımız bir yıl öncekine göre yaklaşık yüzde 21 artışla 25 milyar dolara ulaştı. Dış ticaret fazlamız ise yüzde 31 artışla 7,5 milyar dolara geldi. 2021 yılında 207 ülkeye 2 binden fazla çeşit tarımsal ürün ihraç edilmiş yani Türkiye aldığından çok daha fazlasını satıyor, kimi kalemlerde aldığı ham maddeyi ekonomik değeri daha fazla olan gıda ürünlerine çevirerek büyük kazanç sağlıyor ve bu noktadaki katma değerini ortaya çıkartıyor.

2005 yılından başlayarak bugüne kadar sertifikalı tohumluk fidan kullanan çiftçilerimize, tohum ve fidan üreten kuruluşlarımız tarafından 2,9 milyar TL destek verildi. Yine, hayvansal üretime yönelik destekleri, yem bitkilerine, süte yönelik destekleri ifade eden milletvekillerimiz oldu, fazla detayına

girmeyeceğim. Verdiğimiz bu rakamlar ortada, şu an itibarıyla tarımda doğru yolda olduğumuzun, gelecekte daha iyi noktalara varacağımızın göstergesi bu rakamlardır, inşallah, daha da iyilerini hep beraber ortaya çıkartacağız.

Özellikle, Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesi konuşulurken son yıllarda karşılaştığımız, karanlık ellerin rol aldığını birçok kez gördüğümüz, içimizi yakan orman yangınları meselesine de değinmek istiyorum çünkü bu yangınlar sebebiyle haksız birçok ithamla karşı karşıya kaldık, kimi zaman bile isteyerek veya farkında olarak söylenen bazı cümleler gördük. Özellikle, Marmaris'te yangın sırasında hiçbir söndürme helikopteri görmediklerini ifade edenler oldu, yangına müdahale edilmediğini söyleyenler oldu. Tam açıklama yapılırken başlarının üzerinden geçen yangın söndürme helikopterleri şu an itibarıyla bir kez daha hafızalarımızda, sizlere de hatırlatmak istedim; bunları her daim izleyebilirsiniz, görebilirsiniz. Bu noktada, yine, türlü iftiralar söz konusu oldu, "Orman alanları imara açılacak." denildi, hâlbuki şu an itibarıyla o yanan yerlerde bitki türlerimiz, ağaç türlerimiz yeşermeye devam ediyor ve inşallah, yarınlarda da insanımızın hizmetinde olmaya devam edecek. Bu vesileyle, orman yangınlarında hakikaten kahramanca, en ön safta yer alan ormancılarımızı bir kez daha tebrik ediyorum, orman yangınları süresince müdahalelerde hayatını kaybedenlere de bir kez daha Allah'tan rahmet diliyorum.

Sayın Bakanım, ülkemizin sebze ve meyve depolarından bir tanesi de Bursa'mız. 2021 yılında 192 milyonluk ve son yirmi yılda da toplamda 2 milyarlık tarımsal destekleme Bursa'mıza sağlanmış vaziyette; bundan dolayı teşekkür ederiz. Verimlilik en üst düzeye çıktı; 2002'de Bursa'daki tarımsal hasıla 2 milyon tonda, şu an itibarıyla 6 milyon tona ulaştı yani 3 kat arttı, tarım arazileri 3 kat büyümedi ama verimlilik 3 kat arttı Bursa'da. Bundan dolayı, biz Bursalılar olarak, her anlamda üretimi daha da ileriye taşıma noktasında gayretliyiz ve tüm Bursalıların sizlere selamı var. Özellikle, Bursa'mız için sulama alanında 5 tane önemli projemiz var, inşallah, bunlar da hayata geçerse biz daha fazlasını Bursa olarak ortaya çıkaracağız. Ben bunları hemen ifade etmek istiyorum; Harmancık Ballısaray Göleti toplamda 11.920 dekar tarım arazisini sulayacak bir proje. Proje yapımı 2018'de tamamlandı, inşallah 2023 yılı için yatırım programına alınması istiyoruz Sayın Bakanım. Yine Demirtaş Barajı sulaması yenileme inşaatı toplamda 20 bin dekar zirai arazinin sulanmasına hizmet edecek. Proje çalışmaları tamamlandı, 2023 yılı için inşaat yatırım programına alınmasını istiyoruz. Karacabey Yeşildere Barajı Sulama Sahası'yla alakalı da toplamda 40 bin dekar arazi sulamadan faydalanacak. 2021 yılında inşaat sözleşmesi imzalandı ve şu anda, 2023 yılında boru döşemesine başlanacak, bunun için de sizden ödenek temini istiyoruz efendim. Bir de Karacabey Uluabat pompaj sulamasının yenilenmesi söz konusu. Burada da 65 bin dekar arazimiz inşallah sulanacak. Proje çalışmaları tamamlandı, 2023 yılı yatırım programına alınmasını istiyoruz ve Büyükorhan Gedikler Göleti sulama inşaatı. Bu da bizim dağ bölgesi olarak ifade ettiğimiz hakikaten su noktasında sıkıntı yaşadığımız bölgelerimizden bir tanesi; inşallah 2023 yılı için ödenek temin edilmesini sizlerden istiyoruz, rica ediyoruz Bursalılar olarak; sizler bizi kırmazsınız, biliyoruz efendim.

Sayın Bakanım, ezcümle, hükümetlerimiz döneminde, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde her alanda ve sektörde olduğu gibi tarım, hayvancılık ve orman alanında da Türkiye sınıf atlamıştır. İnşallah daha iyilerini, daha güzellerini sizlerle birlikte milletimiz için hep birlikte mücadeleyle gerçekleştireceğiz diyorum.

2023 yılı bütçemiz tekrardan hayırlı olsun, uğurlu olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Orhan Sarıbal, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Herkese merhabalar.

Aslında konuyla ilgili çok şey söylendi ama kısa kısa bazı tespitleri yaparak bitirmek isterim. Sayın Bakan, tasarruftan bahsettiniz ormanlarla ilgili. İçindediniz, farkındasınız, 7 milyar ağaç dikmekle orman olmuyor. Şu anda Türkiye’de büyük bir orman kıyımı var; sadece ve sadece ormanlardan gelir elde etmek amacıyla yapıldı. İki, ihracat ithalatta, “İhracatçınız.” dediniz; çok net. Tarımsal, tarım ve hayvancılık dış ticaretinde 42 milyar dolarla ne yazık ki eksi bakiyemiz var. Dört değişik değerlendirme biçimi var. Bu dört değişik değerlendirme biçiminin 2 tanesi çok önemli; bir tanesi dış ticaret, bir tanesi tarım ve hayvancılık. Dış ticarete sadece 4 milyar dolarlık bir fazlamız var ama tarım ve hayvancılıkta 42 milyar dolar net ithalatçınız.

Belki bir iki rakamı söylemekte ciddi yarar olabilir sizlerin anlaması açısından. Yem, 153 milyon ton yem ham maddesi 69 milyar dolar; gübre, 80 milyon ton, 25 milyar dolar; ilaç 870 bin ton, 6,1 milyar dolar olmak üzere inanılmaz derecede ithalata boğulmuş bir ülkeyiz. Belki şu iki rakam daha da acı ve ağır tabloyu paylaşmamıza yardımcı olacaktır. Küspe dış ticareti, ne yazık ki küspeye tam 12 milyar dolar veriyoruz ve yaklaşık 12 milyon ton ithalatımız var ve gerçekten içler acısı bir durum. Yine kepek, 7 milyar dolar veriyoruz, yaklaşık 35 milyon ton; belki bütün rakamı bunlar ifade ediyor olabilir.

Bir başka şey, destekleme veriyorsunuz. Önemli çünkü biz biliyoruz bugün yaşadığımız krizin adı ne Covid-19’dur ne de Ukrayna-Rusya savaşıdır; tek sebebi vardır, AKP ve saray iktidarındır. O 1,2 liradan aldığımız TL/dolar paritesini 18,5 TL’ye çıkarmışsanız ve bunun karşısında paranın değeri 14 kat düşmüşse sizin ne Covid-19’u bahane gösterme hakkınız var ne de Ukrayna-Rusya savaşını gösterme hakkınız var. Bütün mesele “Enflasyon sonuç, faiz sebep.” anlayışı üzerinden ülke parasını yerle bir etmek. Desteklemeleri yaptınız. Hep örnek veriyorsunuz. Ben de iki örnek vereyim. Avrupa Birliğinin yıllık bütçesi 168 milyar avro, tarıma ayrılan para 57 milyar avro, yüzde 34; biz de yüzde 1,2.

Yine başka iki somut örnekle paylaşmak isterim. Açıkladınız, “Mazotu 75 lira yapacağız.” dediniz, dönüm başı, arpa, buğday, çavdar, gübre 46, eşittir 121; buğday için. Buğdayın 1 dönümüne en az kaç kaç kilo tohum atıyoruz Sayın Bakan? 20 kilo; 10,5 liradan 220 lira. Nerede kaldı sizin desteğiniz? Birbirimize gerçekten samimi olmak zorundayız.

Bir diğer önemli örnek; 2021, toplam desteklemeniz 23 milyar, mazot alsa çiftçi 6,5 milyon ton alıyor; 2022, toplam destekleme 39 milyar, tümüyle mazot alsa 1,5 milyon ton alıyor; 2023, 54 milyar lirayla mazot alsa 1 milyon 970 bin ton alıyor. Değerin ne kadar düştüğünü, içinin ne kadar boşaltıldığını, ne kadar perişan olduğunu görüyorsunuz. Şöyle mi düşünüyorsunuz Sayın Başkan? Önceki Bakan şöyle söylemişti: “1 kilo İHA’yla, 1 kilo SİHA’yla, eşittir, 1 kilo buğday aynı fiyat değil.” Siz de aynı düşünceyi mi taşıyorsunuz?

İki, bunu çok önemsedğim için özellikle söylemek gerekiyor, Sayın Bakan çok net ve açık bir şekilde -hani kurbağayı soğuk suya atarsınız ya, yavaş yavaş pişirirsiniz- adını net koyalım, Türkiye tarımını bitirmek için her şeyi yapıyorsunuz ve siz bunu bile bile o koltukta oturuyorsunuz; bilmediğiniz hiçbir şeyin olduğunu ben düşünmüyorum. Bu destekleme bütçesi, çiftçi ve tarımın tüketilmesidir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Şunu dediniz: “Türkiye’de 1,3 milyon ton sertifikalı tohum üretiliyor.” Siz benden iyi biliyorsunuz bunu, o tohumun hiçbirisi bu ülkenin yerel çiftçisinin tohumu değildir, çiftçi fason olarak kullanılmaktadır.

Yine, arkadaşlarımız söyledi, 9 milyondan hayvancılığı şu kadar çıkardık, işte, yumurtayı şuradan şuraya çıkardık; sorun şu: Siz gelmeden önce bu toplum açlıktan ölüyor muydu? Bu topraklarda hiç mi ekim yoktu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bitiriyorum Başkan, özür diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bitti süreniz.

ORHAN SARIBAL (Bursa) - Bitiriyorum.

Yani çok net söyleyelim, birbirimize de bakarak söyleyelim Sayın Bakan, gerçekten ülkede tarımı bitirmek için mi orada oturuyorsunuz yoksa hep beraber Covid'di, savaştı gibi bahanelerden kurtulup tarımsal üretimi artıracak ve çiftçiyi ayakta tutacak mısınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Salih Cora.

SALİH CORA (Trabzon) – Sayın Başkanım, çok Kıymetli Bakanım ve değerli ekibim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza ve ekibine görevinde başarılar diliyorum.

Değerli Bakanımızın sunumunda özellikle Türkiye yüzyılı perspektifi içerisinde tarım politikalarına yönelik açıklamalarını dikkatle takip ettim; çok güzel, yerinde, öngörülebilir adımlar atması planlanmaktadır. Bu manada değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımızın da sürece katkılarından dolayı kendilerine teşekkür ediyoruz, her bir Komisyon üyemizin görüşlerine bizler de iştirak ediyoruz.

Türkiye yüzyılı vizyonu kapsamında ben de kendi bölgeyle alakalı olarak tarım politikaları alanında neler yapılması gerektiği noktasında fikirlerimi ifade etmek istiyorum.

Değerli Bakanım, Karadeniz Bölgesi'nde tarım ve hayvancılık alanında birçok sorunumuz mevcuttur. Bu sorunlara çözüm bulmak için siyaset yapıyoruz, zaman zaman sizlerle de fikirlerimizi paylaşıyoruz; çözüm noktasında gayretinizi ortaya koyuyorsunuz. Tabii, müsademeyiefkârdan barıkayihakikat doğar; sıkıntılarımızı, sorunlarımızı dile getirmeden çözüm yollarını ortaya koymak da bazen mümkün olmamaktadır. Bizim bölgemizdeki en önemli sorunlardan biri kızılâğaç sorunudur. Orman emvali içerisinde değerlendirilen kızılâğaçlar maalesef tarım alanlarımızı yerle yeksan etmektedir. Kızılâğaçlar, bir orman ürünü olarak kabul edildiği zaman ve kesimi yasaklandığı anda tarım alanlarını tamamen istila eder konumda olmaktadır. Kızılâğaç, dikimi olan bir ağaç değildir, sulak alanlarda kendiliğinden yetişebilen ve çok kısa bir süre içerisinde 6-7 metre boya ulaşabilecek düzeyde ağaçlardı ve bunlar oranın hem iklim şartlarını bozmakta hem de tarımsal verimliliği düşürmektedir ve neredeyse tarımsal alanlarımız, mera alanları tamamen orman olarak kaplanmaktadır ve müdahalesine müsaade edilmemektedir. Ben bunu önceki dönem Orman Bakanlarımızdan Veysel Bey'le paylaştığımda "Kızılâğaçların, müracaat edildiğinde, kesilmesi yönünde herhangi bir engel yoktur." şeklinde ifadede bulunmuştur. Herhangi bir düzenleme yapılmadı ama her bir ilçede farklı bir uygulama vardır. Bu da vatandaşlarımızın şikâyetine maruz kalmaktadır. Benim düşüncem; daha önce AK PARTİ döneminde, sizin milletvekili olduğunuz dönemde kızılâğaçların orman emvalinin dışına çıkarılması noktasında bir kanun teklifi oldu, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine götürülerek iptal

edilmişti ve aradan on yıllık bir süre geçti, yeniden bu kanunla da düzenlenebilir veya kanuna ihtiyaç duyulmuyorsa da gerekli talimatlar daha açık bir şekilde verilerek her bir ilçede ve orman işletme şefliğinde farklı uygulamaların önüne geçilmesi gerekiyor.

Değerli Bakanım bir diğer sorun da orman kadastroyuyla alakalı yaşadığımız sorunlardır. Şimdi, orman vasfını kaybetmiş yerlerde, yerleşim alanı olan yerlerde 2/B yasasıyla beraber bu yerleşim alanları hazineye devredilip buradan hak sahiplerine satış imkânı veriliyor. Lakin şunu ifade etmek isterim ki: Bu aynı yasanın orman vasfını kaybetmiş tarım arazilerini kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerekiyor. Kırsalda birçok vatandaşımızın kendisine geçmişte, 60'lı yıllarda tapu verildi. Bu tapu verildikten sonra orman kadastroyuyla beraber tapuları elinden alındı. Tapuya güven ilkesi vardır, anayasal bir ilke olan mülkiyet hakkının korunması gerekiyor. Dolayısıyla bu tapusu elinden alınan vatandaşlarımızın tarım yapabilmelerinin önünde çok büyük engeller bulunmaktadır, bunun düzeltilmesi kolaydır. Nasıl 2/B araziyle yerleşim alanlarının sorunları çözüldüyse, yine bu 2/B yasasını genişleterek orman vasfını kaybetmiş tarım alanlarını da kapsayacak şekilde bir düzenleme yaparsak eski hak sahipleri, tapu sahipleri tekrar yerlerine kavuşur. Özellikle bizde fındık ve çaydan dolayı ciddi sorunlar oluyor, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne giremedikleri için desteklemelerden yararlanamıyorlar. Bu sorunun da bu şekilde aşılabileceğini düşünüyorum.

Değerli Bakanım, diğer bir sorunu da şöyle ifade etmeliyim: Meraların korunması gerekiyor. Meraların korunması tamamen yasaklayıcı hükümlerle mümkün olmuyor. Mera Kanunu'nun 14'üncü maddesine göre merada maden araması yapılabiliyor, enerji santrali kurulabiliyor, organize sanayi bölgesi kurulabiliyor, turizm tesisi kurulabiliyor. Ama bizim özellikle Karadeniz Bölgesi'nde mera arazilerimizde büyükbaş hayvancılığın yapılmasının önünde engeller vardır. Büyükbaş hayvancılık bizde yaygındır, küçükbaş hayvancılık mümkün olmuyor çünkü arazi engebeli bir arazi, coğrafya zor şartlarda. Küçükbaş hayvancılığın orada bulunması, hayvanın kas yapması nedeniyle etinin lezzetli olmaması vesaire nedenlerle daha çok büyükbaş hayvancılığa ve süt sığırcılığına yöneliyor. Buralarda bizim yaylalarımız köy yerleşim yerlerinden çok uzak yerlerde ve yaylalarımızı tarım ve hayvancılık yapmak isteyen vatandaşlarımızın kullanımına açık hâle getirmemiz gerekiyor. Mera Kanunu'nun 20'nci maddesinde inşaat yasağından bahsediliyor; ağıl yapabiliyorsun, sundurma yapabiliyorsun, işte vesaire unsurları yapabiliyorsun, ahşap olacak şekilde turizm tesisi de yapabiliyorsun ama ahır yapamıyorsun. Bunun anlamı şudur: "Büyükbaş hayvancılık yapma." veya bir başka ifadeyle şudur: "Sabah köyden ineklerini yaylaya çıkaracaksın, akşam tekrar geri götüreceksin." Karadeniz'in iklim şartları çok farklıdır. Bu iklim şartlarına göre orada vatandaşımız altı ay yaylada kalmak zorundadır, geçimini bu şekilde idame ettirmesi gerekiyor ve hayvancılığın da kârlı olabilmesi için, girdi maliyetlerini düşürebilmesi için altı ay meralardaki ottan yararlanmalı, altı ay da oradan topladığı otları kışın kullanabilmesi gerekiyor. Bunun için orada belirli süreliğine ama korunaklı ahır yapabilmeyen önünü açmamız gerekiyor. Bu konuda talimatlar yağdırdığımızı, ilgili yerlere söylediğimizi biliyorum ama bu sorunu çözemedik. Yasak, kaçığı teşvik ediyor. Bu sefer hayvancılık bırakılıyor ve ortalık mera alanları tamamen kaçak yapılarla doluyor. İmar barışı çıkardık bu konuda ama imar barışı imar yarışına döndü, eskiyi düzenledi, geleceğe yönelik bir perspektif ortaya konulmadı. Dolayısıyla bizim buralarda tarımda ve mera alanlarında yeni bir kavram ortaya koymamız lazım, bir "MOTA" oluşturmamız lazım; "mera organize tarım alanları" oluşturmalıyız. Büyükbaş, küçükbaş hayvancılık yapanlara imkân sağlamalıyız. Oradaki ihtiyaçları gözetecek şekilde yapıların kurulmasına imkân sağlamamız gerekiyor. Mera alanlarını bu şekilde daha iyi koruruz. Aksi durumda, herkes tel örgülerle küçük çapta mera alanlarını sarıp işgal etmektedir. Bu da hem hayvancılığı hem tarımı olumsuz yönde etkilemektedir.

“Türkiye yüzyılı” vizyonunda, Karadeniz Bölgesi’nin bu sorununun dikkate alınmasını istiyoruz. Küçük aile işletmeciliği şeklinde hayvancılık yapılan bu bölgelerde, hayvancılığın gelecek nesillere aktarılabilmesi için bu çalışmanın desteklenmesi ve çözüm mekanizmalarının harekete geçirilmesini önemsiyorum.

Yine aynı şekilde, aile işletmeciliğine -özellikle bizim bölgede kadınlar hayvancılık yapmaktadır ama hiçbir sosyal güvenceleri yoktur- destek bağlamında da -Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımızla da görüştük, olumlu baktı- bizim, aile işletmeciliği yapan kadınlara -nasıl sanayide bir kişiyi istihdama teşvik veriliyor, aynı şekilde tarımda da- hayvancılık yapan ve belirli sayıda hayvan bakan kişilere en azından sosyal güvenlik prim desteği verilebilir, tarımda TYP olabilir, üretim bu şekilde kırsala daha da yaygınlaştırılabilir diye düşünüyorum. Bu konuda sizlerin vizyonuna, çalışmalarına, gayretlerine güveniyoruz; desteklerinizi bekliyoruz.

Bu yıl biz sahada dolaştığımızda özellikle çay ve fındık alanında çok büyük bir teveccühle karşılaştık. Çay üreticimizin yüzü güldü. Fındıkta beklenenin üzerinde bir fiyat belirlendi. Özellikle bizim Trabzon’un doğu ilçelerinde çayla alakalı olarak hangi üreticimize gitmişsek teşekkürlerini bildirdiler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakika...

SALİH CORA (Trabzon) – Özel sektör bile ÇAYKUR’un açıkladığı fiyattan ilk kez daha yüksek bir fiyat belirledi. Yaş çay fiyatı ile kuru çay fiyatının aynı zamanda açıklanmasının avantajlarını gördük. Biz bu manada, ÇAYKUR Genel Müdürümüze, TMO Genel Müdürümüze çok teşekkür ediyoruz.

Bizim bir talebimiz de Trabzon Ortahisar ilçemizde çay üreticisi yoğunluğu çok fazladır. Burada bir çay fabrikası yapılmasını arzu ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

Bütçeniz hayırlı ve uğurlu olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi CHP Grubundan Sayın Türedi Kayan.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, 8’inci ayınız, hayırlı olsun diyorum.

Sayın Bakan, yedi yılı biraz geçti bizim milletvekili oluşumuzdan bu yana, 7 Tarım Bakanı gördük; 7 Tarım Bakanından 1’isi daha vardı ziraatçı, siz 2’ncisiniz. Biz bu Bakanların içinde “Kepek eksinler.” diyenlerini de gördük, Türk çiftçisi inim inim inerken Fransız çiftçisine destek vermesinden dolayı Fransız nişanı alan Bakanları da gördük.

Sayın Bakan, siz, inşallah, Türkiye tarımına bir şans getirirsiniz diyorum ben.

Şimdi arkadaşlar size bir sürü şey söylediler “Türk çiftçisinin durumu iyi.” diye. Ya, ben başka ülkede mi yaşıyorum, onlar mı başka ülkeden bahsediyorlar. Şimdi, Sayın Bakan, ben size bazı bilgiler vereceğim, arkadaşların bilgileriyle kıyaslırsınız.

Şimdi, değerli arkadaşlar, 20 kilogram süt için 1 ineğe yapılan masraf: Süt yeminin 10 kilogramı 21 proteinden 80 lira, arpanın 2 kilogramı 12 lira, silajın 20 kilogramı 60 lira, yoncanın 2 kilogramı 20 lira, samanın 2 kilogramı 2 lira, işçilik 10 lira, elektrik 2,5 lira, su 1 lira, mazot 3 lira; toplam 190,5 lira. Değerli arkadaşlar, süt 8,5 lira, bunun 20 kilosu 170 lira yapıyor. Burada hayvan üreticisi süttten 200 lira zarar ediyor Sayın Bakan. İnşallah, bunları diğerleriyle kıyaslırsınız.

Bunun yanında, 1 dekar buğdaya yapılan masraf: Kira -dekarına- 1.000 lira, gübrenin 60 kilogramı 15 liradan 900 lira, tohumun 25 kilosu 15 liradan 375 lira, mazot 8 litre 28 liradan 224, ilaçlama 100 lira, amortisman 150 lira, biçerdöver 100 lira, işçilik 100 lira; Sayın Bakan, toplam 3 bin lira.

Bizim yıllık ortalamamız 300 kilogram, 7 liradan sattığı zaman 2.100 lira para giriyor çiftçinin cebine; Sayın Bakan, dekar başına 900 lira zarar. Bunları inşallah doğru dürüst bir şekilde irdelersiniz.

Şimdi, değerli arkadaşlar, çiftçimizin durumu bu, çiftçimizin durumu burada. İşçimiz 5.500 lira asgari ücretle aç yaşıyor. Esnafımız siftah yapmadan kepenk kapatıyor ve kapatmakta. Sanayicimiz üretim için ara malına döviz bulamıyor ve aynı şekilde tezgâhını kapatmakta. Sarayın ve yandaşların çocukları Amerika’da maalesef mülk edinmekte. 5’li çete ise 60 milyara yapılacak ihaleyi 300 milyar alarak, tam 5 kat fahiş fiyatla alarak buradan resmen halkımızın derisini soymakta. Şeker fabrikalarını sattınız. Amerikan şeker firmalarından şu anda 400 bin ton şeker alıyorsunuz. Değerli arkadaşlar, 25 milyon ton buğday rekoltemiz vardı AKP’den önce, şu anda 16 milyon ton buğday rekoltemiz var. “Yüzde 40 fazlası.” diyen arkadaşımıza sesleniyorum, yüzde 40 eksiktir bu, yanlış hesap yapıyorsunuz.

Değerli arkadaşlar bu şekilde Düyun-ı Umumiye’ye düşecek Türkiye tekrar, bunu hiç unutmayın. Orman ürünlerimizin fabrikalarını sattınız. Orman köylülerinin traşlamasını durdurdunuz. Yandaşlarınız Trakya’da ülkenin en büyük meşe ormanlarını talan ediyor, bilmem haberiniz var mı? SEKA’yı Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikalarını sattınız, ülkemiz şu anda selüloz üretmiyor, kâğıt üretmiyor, yabancılara mahkum. Değerli arkadaşlar, aynı zamanda gübre fabrikalarını, azot sanayisini sattınız, kapattınız, dışarıdan gübre alarak biz tohum ekmeye çalışıyoruz. Türkiye’nin 21’inci yüzyılına yaklaşıyor mu bu? Yaklaşıyorsa, yakıştıyorsanız sizlere “Bravo!” diyorum ben.

Değerli arkadaşlar, fındık üretiminde dünya lideriyiz, dünyada fındık piyasası Almanya’da. Zeytininin üretiminde dünya 1’incisiyiz, zeytin piyasası ve zeytinyağı piyasası İtalyanların elinde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Bizim ülkemizin insanı üretiyor, İtalyan’ı kazanıyor, Alman’ı kazanıyor. Kimin sayesinde? AKP’nin sayesinde.

Değerli arkadaşlar, şimdi gelelim...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Artık son cümlelerinizi söyleyin, süreniz tamamlandı.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Söyleyeceğim, merak etmeyin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Bekleyen arkadaşlarımız var.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – 244-300 milyar Türk lirası dolayında çiftçinin borcu var ama sizler çiftçiye para vermektense faizciye 565 milyar Türk lirası ödüyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum Türahi Bey.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) - Bir saniye Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bitti süreniz ama.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bir arkadaş “Kullanılmayan meraları tarıma açalım” diyor. Kullanılmayan merayı tarıma açmak marifet değildir; marifet, o meralardan hayvan üreticisini yararlandırmak, para kazandırmaktır. Eğer bunu yapabiliyorsanız burada durun ama duramayacaksınız çünkü sekiz ay sonra rolleri değiştireceğiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Ahmet Vehbi Bakırhoğlu, evet, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Değerli Bakanım, bugünkü bütçe sunumunuzu dinledim ve rakamların eğilip bükülerek gerçeğin nasıl saklanabildiğini hayretler içerisinde izledim.

Sunumunuzda, 2023 yılında Tarımsal Destekleme Programı'na ayrılan tutarın 54 milyar lira olduğundan ve 2022 yılına göre yüzde 109'luk bir artışın olduğundan bahsettiniz. 2022 yılında tarımsal desteklemelerin toplamı ne kadardı peki? 2022 yılı bütçesinde, ilk hâlinde 25,8 milyar lira olan destekleme tutarı ek bütçe ile 39 milyar liraya çıkartılmış. Şimdi 2022 yılı destekleme rakamını 25,8 kabul edersek artış, dediğiniz gibi, yüzde 109; eğer 39 milyar lira olarak hesaplarsak -ki doğrusu ve gerçeği bu- artışın sadece yüzde 40 olduğunu görmekteyiz.

Sayın Bakanım, genel bütçeden tarımsal desteklemelere ayrılan payın 2023 bütçesinde sadece yüzde 1,2 olduğunu görüyoruz. Oysa bu oran 2020 bütçesinde yüzde 2'ydi, 2021 yılında ise 1,6 ve her geçen yıl düşmüş. Bu sene başlangıçta 1,4'tü, sene sonunda ise 1,2'ye düştü; önümüzdeki sene ise 1,2. Yani tarımsal desteklemeler oransal olarak her geçen yıl düşmekte. Hayvancılık desteklemeleri mesela, bu bütçede hayvancılık desteklemelerinin totaline baktığımızda yüzde 25'e çıkartıldığından bahsetmekteyiz, oysa 2021 yılı bütçesindeki payı yüzde 32'ydi. Ne olmuş? Yüzde 25'e çıkmamış, esasında yüzde 32'den yüzde 25'e düşmüş. Sağmal hayvanlar kesime gidiyor, ahırlar boşalıyor ancak siz hayvancılık desteklerinin payını azaltıyorsunuz. Ne diyelim? Allah islah etsin.

Mazot desteği yüzde 241, gübre ise yüzde 130 artmış. Bir zeytin üreticisini ele alalım. Bu üretici yüzde 130 artan gübre desteğiyle dekara 2 kilogram gübre alamıyor. Yüzde 241 artan mazot desteğiyle ise ancak 2 litre mazot alabiliyor, o da bugün için. Bu destekler seneye verilecek. Seneye ne olacak? Seneye Allah kerim.

Sayın Bakanım, alan bazlı desteklemelerdeki artışlardan bahsettiniz ancak prim ödemelerindeki artıştan hiç bahsetmediniz. Değerli milletvekilleri, 2022 yılı havza bazlı fark ödemeleri ne kadar arttı, biliyor musunuz? Yüzde sıfır. Çeltik, dane mısır, dane zeytin, zeytinyağı, pamuk desteklemeleri üç yıldır artmıyor. İyi tarım, organik tarım uygulamaları desteklemeleri sekiz yıldır aynı, artmıyor.

Sayın Bakanım, Avrupa Birliği organik tarımın oranını yüzde 25'e çıkartmayı hedefliyor ve bu hedefe adım adım ilerliyor. Şu an için AB ortalaması yüzde 10. Bir diğer hedefi ise pestisit ve kimyevi gübre kullanımını azaltmak. Günümüzde pestisit kullanımını, kalıntı ve atık yönetimi her geçen gün önem kazanmakta. Bu noktada iyi tarım ve organik tarım uygulamalarının önemi artıyor. 2012 yılında tarım arazilerinin yüzde 3'ünde iyi tarım, yüzde 3'ünde ise organik tarım yapılmaktaydı. 2023 hedefiniz yüzde 5'ti ancak bugün için yüzde 3'lük oran yüzde 1,6'ya düşmüş durumda, neredeyse yarı yarıya. Dünya tarımı ciddi bir paradigma değişimi yaşıyor, rakamlara bakıyoruz, Türkiye ise bu dönüşümü ancak seyrediyor.

Biraz da üreticisi olduğum zeytinden bahsetmek istiyorum. Değerli Bakanım, biraz evvel belirttiğim gibi zeytin üreticisi desteklenmiyor, destekleniyormuş gibi yapıyor ancak destek yok. Havza bazlı desteklemelerde dane zeytine verilen destekleme sadece 15 kuruş, üç yıldan beri değişmiyor. Benzer

durum zeytinyağı primi için de geçerli, yıllardır 80 kuruş, dolara vurursak 4 sent. 1999 yılında bu oran 40 sentti yani tam 10 kat daha fazlaydı. Rakibimiz AB ülkelerinde zeytinyağına verilen destekleme ise 1,32 avro, bize verileden neredeyse 30 kat daha fazla destekleme veriliyor Avrupalı çiftçiye. Sayın Bakanım, hem zeytinyağı priminde hem de zeytinin priminde ciddi bir güncellenmenin şart olduğu ortada.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bugün birçok arkadaşımız burada üzümünden, pamuktan, fındıktan, zeytinden, zeytinyağından bahsetti. Esasında sorunların temeli hep aynı, bu piyasaların hızla tekelleşmeye doğru gittiğini, hemen her üründe tröstlerin oluştuğunu görmekteyiz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur, son bir cümle alalım.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Müdahale alımlarının yetersiz kaldığını, piyasayı regüle etmekte zorlanıldığını, rakamlara dikkatle bakınca desteklemelerin de yetersiz kaldığını, çiftçinin yalnızlaştığını, yalnızlaştıkça toprağından koptuğunu görmekteyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ulaş Karasu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; öncelikle sunumlarınızda sürekli desteklemelerden bahsediyorsunuz. Eylül ayında yapmış olduğunuz açıklamada 2022 buğday için mazot ve gübre desteklemelerinin altı ay öne çekileceğini ifade ettiniz. Bu ödemelerin kartlara yatırılacağını ve sadece mazot ve gübre alınabileceğini ifade ettiniz. Kendi seçim bölgem Sivas'ta buğday ekimlerinin yüzde 90'ı tamamlandı, çiftçi gübresini alamadı, kullanamadı. Şimdi, bu kartlara yüklenen parayı nasıl kullanabilecek? Geç kaldınız Sayın Bakan, çiftçi tarlasını ekti zaten, siz hâlâ ödemeleri yapmaktan bahsediyorsunuz. Bir de sürekli rakamlardan bahsediyorsunuz. İktidar 2002 yılı ile 2022 yılını kıyaslamayı çok seviyor, 2002 öncesi ve kendi iktidarı dönemini. Şimdi, bakın, 2002 yılında hububata doğrudan gelir desteği 13,5 TL'ydi. 13,5 TL'yle ne yapabiliyordu o gün çiftçi? Çiftçimiz 13,5 TL'yle 35 kilogram DAP gübresi alabiliyordu. Çiftçimiz o gün 10 litre mazot alabiliyordu, bugün verilen desteklerle çiftçimiz sadece 4,5 litre mazot alabiliyor, 7 kilogram DAP gübresi alabiliyor. Sayın Bakan da konuşmasında 2002 ile bugünü kıyaslıyor. Acaba bir de bu rakamlarla ilgili yapabileceğiniz bir konuşma var mı Sayın Bakan?

Ofislerin bu yıl önemli işler yaptığından bahsettiniz. Buğday sezonu, keşke iktidar milletvekilleri ofislerin önüne gelseydi de çiftçinin ne çektiğini görseydi. Asıl hesap vermeniz gereken konu, yirmi yıldır ofislere niçin bir yatırım yapmadınız, niçin içini boşalttınız? Bu yıl buğday koyacak depo dahi bulamadı ofisler Sayın Bakan.

Özellikle, Devlet Su İşlerinin seçim bölgemde, Sivas'ta yapamadıklarına değinmek istiyorum. Bakın, Sivas hem Kızılırmak'ın hem Yeşilırmak'ın doğduğu kent; Yeşilırmak Suşehri'nden, Kızılırmak İmralı'dan doğup Orta Anadolu'yu dolaşarak Samsun'dan Karadeniz'e dökülüyor. Bu 2 ırmak Sivas'ı öylesine etkilemiş ki adına türküler yakılmış. 2 kadim ırmağa ev sahipliği yapan Sivas'ın, sadece 350 bin kişinin yaşadığı şehir merkezi 2022 yılında su sıkıntısı çekiyor. Bugün Belediye Başkanı açıkladı, Sivas'a su sağlayan 4 Eylül Barajı'nda yaklaşık on, on beş günlük su kalmış durumda. 4 Eylül

Barajı açıldığı gün “Sivas’ın yüzyıl su sorunu olmayacak.” diyenler, sulama amacıyla yapılan Pusat Barajı’ndan yapılacak takviyeyle de elli yıl boyunca su sorunu yaşanmayacağını ifade ediyorlar. Pusat Barajı’ni sulama için yapmıştınız, şimdi bu bölgede ekim yapan çiftçilerimiz ne yapacaklar?

Yirmi yıldır hem Türkiye’yi hem de Sivas’ı sizler yönetiyorsunuz Sayın Bakan, var olan, devam eden projeler ise ne yazık ki ilerlemiyor. Bunun nedeni ne yazık ki öngörüsüz, beceriksiz yönetim anlayışınızdır.

Şunları öğrenmek istiyorum: Yıllardır “Gemerek Kartalkaya Barajı bitecek.” deniliyor, 2015 yılında proje başladı ancak hâlâ hizmete açılmadı; proje bitim tarihi 2026 olarak görülüyor, 2021’e kadar ayrılan ödenek 81 milyon TL. İnşaatın 2015 birim fiyatlarıyla maliyeti ise 380 milyon TL. Ne zaman bitireceksiniz bu barajı Sayın Bakan?

Kangal Akçakale Bektaş Göleti, Polat Deresi Karacaören Göleti; projeleri hazırlandı, ödenek olmadığı için ihalesi bir türlü yapılamıyor. Bu projeler nasıl başlayacak, ne zaman bitecek? Ayrıca, Sivas’ta birçok baraj ve gölet kurumuş durumda. Bu gölet ve barajların kurtarılması için nasıl bir politikanız var?

Sayın Bakan, bakın, size şimdi 2 fotoğraf göstermek istiyorum. Burası Divriği Çaltı Çayı, burada vahşi sulama yapıldı ne yazık ki. Denetimsiz, öngörüsüz bir şekilde yapılan sulama sonucunda, bu yaz, Divriği Çaltı Çayı kurudu, içinde milyonlarca balık telef oldu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

ULAŞ KARASU (Sivas) – Köylerinde az bir bostan eken çiftçilerimiz bostanlarını sulayamadı. Özellikle, bu öngörüsüzlüğün, bu kontrolsüzlüğün, bu denetimsizliğin nedeni kimdir Sayın Bakan?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Hüseyin Yıldız, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Demin AK PARTİ Milletvekilimizin dediği gibi, Aydın’ımızın dağlarından yağ, ovalarından bal akıyordu ama Sayın Bakanım, üzülmeye söylüyorum, şu anda Aydın’ımızın dağlarından yağ da akıyor, ovalarından bal da akıyor; dağlarda ve ovalarda icra memurları geziyor.

Birinci derecede, bu sene 25 Mayıs’ta söylememe rağmen, Genel Kurulda gündeme getirmeme rağmen... Biz, özellikle, Aydın’da buğdayımızı 25’inde hasat yapmaya başlıyoruz. TMO 8 Haziranda açtı, fiyatları o zaman belirlediniz. Aydın bölgesinde Söke, Germencik, İncirliova, Nazilli dâhil olmak üzere, oranın çiftçileri buğdaylarını ister istemez tüccara sattılar ama siz tüccara prim verdiniz, üreten çiftçilerimize prim vermediniz. Bir an önce bu hatanızı düzeltin, o sorun TMO’nun sorunu ve sizin sorunuz. Üretenlerin elinde zaten sattıklarının faturası var, bu 1 liralık primi Aydın’ın çiftçisine verin. Aksi takdirde önümüzdeki dönemde siz Söke’de 1 gram dahi buğday göremeyeceksiniz.

İkincisi, pamuk Türkiye için çok stratejik bir ürün. Sayın Bakanım, geçen sene mazot 7 lirayken, tohum 20 lirayken biz 25 liradan pamuk sattık. Bu sene, mazot 28 lira, tohum 60 lira, gübre fiyatı yüzde 300 artmış, mazot fiyatı yüzde 300 artmış; şu an 14-15 liradan pamuk satıyoruz; Söke Ovası’nda, Aydın Ovası’nda şu an 14 liraya, 15 liraya pamuk satılıyor ve Söke’de, Aydın’da 16,50 lira maliyetimiz var. Biz tohum almaya giderken yüzde 18 KDV veriyoruz, değil mi? Yani 10 lira bu devlete para veriyoruz,

mazotu kullanıyoruz; en azından yarısını bu devlete yine vergi veriyoruz. Satıyoruz, yüzde 18’ini KDV alıyor bu devlet, çırçır fabrikası en az yüzde 18 ödüyor. Bu sene verdiğiniz prim 1 lira ve bu 1 liranın da zaten kurtarma şansı yok. Bir an önce karar alarak pamuğa en az 8 lira prim ödemek zorundasınız. Bunu ödemediğiniz takdirde, önümüzdeki dönemde Söke Ovası ve Aydın Ovası’nda 1 çiftçi bulamazsınız, hepsi seneye de Yunanistan’a gidip orada ekim yapacaklar; haberiniz olsun.

Üçüncüsü, bizim ikinci ürünümüz incir, incir çok önemli. Geçen sene, yine, Genel Kurulda Cumhuriyet Halk Partisi olarak gündeme getirmiştik. TMO devreye girdi, üreticiden inciri aldı. Yine, TMO inciri aldıktan iki ay sonra tüccarlara sattı, ciddi derecede paralar kazandı. Geçen hafta bütün köyleri, bütün ilçeleri dolaştık; incir üreten köylülerimizin hepsi şunu söylüyor: TMO’yu yine devreye sokun. Şu an mal alan tüccar yok, çok ucuza almak istiyor. TMO’yu siz bu şekilde devreye sokmadığımız takdirde çoğu üreticimizin seneye ilaç alacak parası kalmayacak. Bu konuda da özellikle TMO’nun bir an önce incirleri köylümüzden almasını rica ediyoruz.

Değerli Bakanım, Aydın gerçekten hem üretim açısından çok önemli hem de tarım açısından çok önemli. Ben geçen hafta, yine... Bizim Ege Et var, Büyükşehir Belediyesi işletiyor ve gerçekten Ege’nin en güzel kesimhanesi ve üreticisi. Büyükşehir Belediye Başkanımız direkt üreticiden alıyor malı ve araya taşeron koymadan direkt halka veriyor; 17 şubemiz var. Geçen hafta oradaydım, üzülerek söylüyorum, bir üretici tam 15 tane süt veren ineği getirdi, süt veren inek şunu söyledi bize: “Bu 1 kilo sütün maliyeti 7,5-8 lira ve bana maliyeti 10,5 lira. Şu an 60 inekten 30’unu kestim. Eğer bunlar böyle devam ederse tekrar bu süt veren inekleri keseceğiz.”

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

HÜSEYİN YILDIZ (Aydın) – Bir an önce, bu süte devlet olarak, Tarım Bakanlığı olarak ciddi derecede prim vermeniz lazım. Aksi takdirde, önümüzdeki dönemde çocuklarımız süt içemeyecekler, sadece dışarıdan ithal edersiniz.

2002’de, Türkiye tarım ürünlerinde kendi kendine yeten bir ülkeyken, şu an, ithal eden ülke hâline geldik. Oturarak, düşünerek kararınızı verin.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Önce Fikret Şahine sonra Mustafa Bey’e döneceğim.

Buyurun Sayın Şahin.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben de 2023 yılı Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakan, sabah sunumunuzu takip ettim, her şey gayet güzel. Tabii, sormak istiyorum konuşmamın başlangıcında: Her şey bu kadar çok güzelse niçin Venezuela’ya gittiniz, orada tarımsal üretim için arayış içinde bulundunuz?

Benim, tabii, asıl sormak istediğim diğer konu da şu: Ülkemizin güvenli gıda konusunda bir stratejik planı var mıdır? Bakanlığınız olarak sunumunuzda buna yönelik bir hedefinizi ben göremedim açıkçası. Bildiğiniz üzere, güvenli gıda halk sağlığıyla, toplum sağlığıyla direkt alakalı bir mevzu çünkü güvenli gıdaya ulaşan toplumlarda hastalanma oranı daha az, ortalama yaşam süresi daha fazla.

Gıda güvenliğinin başlangıç aşaması bitki ve hayvan sağlığıyla başlıyor, sizler daha iyi bilirsiniz. Özellikle bitkisel üretimde ülkemizde her geçen gün giderek artan oranda kimyasal tarım ilacı kullanıyoruz ve dolayısıyla mütemadiyen toprağımızı, havamızı ve suyumuzu maalesef kirletiyoruz.

Buna yönelik de herhangi bir mevzuat bildiğim kadarıyla yok. Tarım ilacı kullanımında herhangi bir kısıtlılık veya takip mekanizması var mıdır? Bunu sormak istiyorum. Benim bildiğim kadarıyla böyle bir mekanizma yok. Dolayısıyla da bizler kendi topraklarımızı daha fazla kirletiyoruz tarım ilaçları kullanarak. Yine, hayvansal üretimde de fazla miktarda antibiyotik kullanımı var ve antibiyotik rezistansı gelişmesi sebebiyle de yine halk sağlığını tehlikeye atmış durumdayız. Buna yönelik olarak Avrupa Birliğinin bir gıda güvenlik ve sağlık stratejisi var, şöyle bir hedef koyuyorlar önlerine, diyorlar ki: 2030 yılına kadar biz tarımsal üretimde, bitkisel üretimde tarım ilacı kullanımını, kimyasal tarım ilacı kullanımını yüzde 50 oranında azaltacağız; hayvansal üretimde de antibiyotik kullanımını yüzde 50 oranında azaltacağız. Hatta sunumunuzda israf miktarının çok fazla olduğunu, gıdaların 1/3'ünün israf edildiğini belirttiniz ve Avrupa Birliği diyor ki: Gıda israfını da yine 2030 yılına kadar ben yüzde 50 oranında azaltacağım ve bu sayede de ben Yeşil Mutabakat'a katkıda bulunacağım. Biz ki hem Avrupa Birliğine aday bir ülkeyiz hem de Paris İklim Anlaşması'nı imzalayan bir ülkeyiz yani bizim de böyle bir hedefimiz olması gerekmez mi? Böyle bir hedefiniz var mı, böyle bir çalışmanız var mı stratejik olarak? Bunu öğrenmek istiyorum. Yine, özellikle gıda israfı konusunda her ne kadar ülkemizin gıda israfı diğer Avrupa ülkelerine göre az olsa da kişi başına yıllık yaklaşık olarak 93 kilogramlık bir gıda israfımız var. Bunu azaltmaya yönelik bir çalışmanız var mıdır? Bunu öğrenmek istiyorum.

Yine, diğer bir konu, kendi seçim bölgem Balıkesir Kepsut ilçesi. Kepsut ilçemiz tarımsal üretimin oldukça yoğun olarak yapıldığı, bereketli bir ovaya sahip. Maalesef, özel sektöre ait bir kâğıt fabrikasından kaynaklı kimyasal kirlenmeden dolayı Simav Çayı'nda canlılık artık bitmiş durumda ve çiftçilerimiz, inanın, topraklarını dahi Simav Çayı'ndan sulayamıyorlar. Kepsut Ovası için bu konuda da sizlerin desteğinizi istiyoruz çünkü artık üretim de gerçekten çok azalmış durumda.

Diğer bir nokta, yine arkadaşlarım bahsetti, evet, hayvan mutluluğu konusunda... Hayvansal üretimde özellikle meralara yeteri kadar bakılmadığı ve meralardan vatandaşların, çiftçilerin, üreticinin yeteri kadar yararlanmadığı konusunda çok şikâyet alıyoruz, kendi bölgem Balıkesir'den de. Yani buna yönelik de bir çalışmanız var mıdır? Bu konuda çalışma yapmanızı rica edeceğim.

Ben, tekrar Bakanlığımızın 2023 yılı bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2021 yılında yaşanan kuraklığın da etkisiyle yüzde 2,9 oranında daralan tarım sektörünün 2022 yılında yüzde 3,9 oranında büyüme kaydedeceği tahmin edilmektedir. Tarımsal katma değerın gayrisafı yurt içi hasıla içindeki payı 2021 yılında yüzde 5,5 seviyesinde olup 2022 yılında bu oranın yüzde 5,9'a çıkması beklenmektedir. Tarım sektöründe çalışanların toplam istihdam içindeki payı 2021 yılında yüzde 17,2 olarak gerçekleşmiştir, 2022 yılı itibarıyla bu oranın yüzde 15,9 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Tarım sektöründe 2022 yılı bolluk ve bereket yılıdır. TÜİK tarafından açıklanan bitkisel üretim ikinci tahminlerine göre 2022 yılında üretim miktarlarının bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 14,3; meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 3,8 oranında artması, sebzelerde ise üretimin aynı düzeyde kalması beklenmektedir. 2022 yılında 25,8 milyar lira olarak öngörülen tarımsal destekleme bütçesi yıl içinde yüzde 52 oranında artışla 39,2 milyar liraya yükseltilmiştir. Alan bazlı destekler arasında yer alan mazot, gübre, sertifikalı tohum ve fidan kullanımı ile çay için yapılan fark ödemesi ve kırsal kalkınma amaçlı tarımsal destekler 2022 yılında en fazla artış

öngörülen destek kalemleri olmuştur. Ayrıca, çiftçilere yapılan tarımsal destekleme ödemeleri gelir vergisinden istisna edilmiş ve geriye dönük beş yıllık vergi kesintileri çiftçilerimize iade edilmiştir. Hazineye ait tarım arazilerini en az üç yıldan beri tarımsal amaçla kullanan çiftçimize cari yıl ecrimisil bedelinin yarısı üzerinden on yıla kadar kiralanabilmesi ve mülkiyet imkânı tanınması hususunda çok önemli düzenleme yapılmıştır. On binlerce çiftçimizi kapsayan düzenlemeyle bu çiftçilerimizin tarımsal desteklerden de yararlanabilmesi sağlanmıştır.

Bugünlerde açıklanan tarımsal destekleme sisteminin değiştirilerek ödemelerin öne çekilmesini destekliyoruz. Hububatta mazot ve gübre desteklerinin Mart 2023 yerine 2022 yılı içinde başlanmak suretiyle ödenmesi, hem destek ödemelerinin hem de verilecek 100 bin liralık faizsiz kredinin sadece mazot ve gübre alımlarında kullanılmak üzere Ziraat Bankası kartlarına yüklenecek olması çok önemli bir adımdır.

Bu yıl sert ekmeklik buğday alım fiyatının prim desteğiyle birlikte 7.450 lira, arpa alım fiyatının 6.200 lira ve şeker pancarı alım fiyatının kota tamamlama primiyle birlikte 1.450 lira olarak açıklanması çiftçilerimizi sevindirmiştir.

2023 yılında destekleme bütçesinin 54 milyar liraya çıkarılması öngörülmektedir. Tarımsal destek programları için ayrılan 54 milyar liranın yanı sıra, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 40,4 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT ve ihracat destekleri için 48,5 milyar lira olmak üzere, 2023 yılı bütçesinde tarıma ayrılan toplam destek 142,9 milyar liraya çıkmaktadır.

Sayın Başkan, küresel salgın ve Rusya-Ukrayna savaşının etkisiyle enerji ve gıda güvenliği tümüyle zedelenmiş, bundan kaynaklı zincirleme sorunlar bütün coğrafyaları sarmıştır. Birçok ülkede temel gıda ürünlerine ulaşım zorlaşmış, bazı ürünlerin satışına sınırlamalar getirilmiş, ihracatı kısıtlanmıştır. Birleşmiş Milletler, gıda fiyatlarındaki artışın iklim değişikliği nedeniyle özellikle Afrika'da yaşanan kuraklıkla birleşerek 2023 yılında bir gıda krizine dönüşebileceği konusunda uyarılarda bulunmaktadır. Dünyanın gıda krizine doğru gittiğini de dikkate alarak Türkiye olarak gerekli önlemleri almak zorundayız. Üretimini yüksek girdi maliyetleri altında fedakârca sürdüren çiftçimizin, besicimizin ve süt üreticimizin ürettiği ürünlerden elde ettiği geliri artıracak ve daha fazla üretmesini sağlayacak köklü tedbirleri uygulamaya koymamız lazımdır.

Türkiye, tarımsal üretimde, tarımsal sanayide ve tarımsal ticarete parlayan bir yıldız olmayı hak edecek toprağa, iklime, bilgiye ve insan kaynağına sahiptir. Yeni bir vizyon ve bakış açısıyla ve yapısal değişikliklerle bunu başarabilecektir. Tarım sektörü üretim, işletme ve pazarlama boyutuyla bütüncül bir yapıya kavuşturulmalı, katma değerli üretim için tarım sanayisi geliştirilmelidir. Tarım sektöründe üretim planlaması yapılmalı. Tarımsal destekler, ürünün arz ve talebini dikkate alan, üretici refahını artıran, verimliliği yükselten, üretim maliyeti ve ürün fiyatı dengesini gözeten bir anlayışla ve üretime başlanmadan önce belirlenmelidir. Tarım destekleri ve faizsiz zirai krediler, tarla sahibi yerine üretene yani çiftçiye verilmelidir. Kırsal kalkınma desteklerinden tüm çiftçilerimizin yararlanabilmesi sağlanmalıdır. Çiftçimizin borsaya ürün tesliminde yapılan hamal kesintisi kaldırılmalıdır. Ayrıca, gençlerin ve kadınların tarım sektörüne yönelmeleri teşvik edilmelidir. Hayvancılık açısından yemleme maliyetlerinin azaltılması ve kaba yem açığının giderilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda meraların kalite ve verimliliğinin artırılmasına yönelik ıslah çalışmalarına hız verilmeli, mera tespit ve tahdit çalışmaları hızla tamamlanmalı, meraların yetiştiriciler tarafından etkin kullanımı sağlanmalı, kaba yem üretimi ve işlemesine yönelik altyapı genişletilmelidir. Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun mutlaka güncellenmeli, koruma konusunda muhtarların yetkisi artırılmalı, koruma masrafına göre bir ücretlendirmeye gidilmelidir.

Tarımsal sulamada kullanılan elektrik tesliminde KDV oranı yüzde 18'den yüzde 8'e indirilip TRT payı ve enerji fonu kaldırılmasına rağmen artan fiyatların etkisiyle, çiftçimizin elektrik maliyeti yüksek seviyeye çıkmıştır. Çiftçimiz tarımda kullanılan elektrik fiyatlarında daha düşük tarife uygulanmasını ya da elektrik desteği verilmesini beklemektedir.

Su yönetiminde etkinliği artıracak organizasyon yapısı geliştirilmeli. Kurumlar arası entegrasyon sağlanmalı ve su kanunu çıkarılmalıdır. Açık sulama kanalları yerini kapalı ve yer altı borulu sistemlere bırakmalı, sulama organizasyonlarının altyapıları iyileştirilmeli, basınçlı sulama sistemlerine verilen desteklerin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Yeraltı su barajları hızla yapılmalı, ayrıca arıtılmış suların tarımda kullanılması sağlanmalıdır.

Bugün, Konya'mızın hemen hemen her ilçesinde gölet ve sulama yatırımı yapılması konusunda talepler bulunmaktadır. KOP Projesi çerçevesinde devasa yatırımlar yapılmış ve yapılmaya devam edilmekle birlikte devam eden yatırımların hızla tamamlanması için gerekli çalışmalar sürdürülmelidir. Ayrıca, Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek yeni proje çalışmaları hızla sonuçlandırılmalıdır. Bugün, başta Kulu, Cihanbeyli ve Altınekin ilçelerimizde verimli topraklara rağmen yeterince sulu tarım yapılamamaktadır. Bölgeye bir an önce su getirilmesi hâlinde verimde ve ürün rekoltesinde sağlanacak artış yapılacak yatırımı kısa sürede amorti edecektir.

Diğer taraftan, Konya Ovası'nda depo veya başka adlarla izin alınmış çok sayıda yeraltı kuyusu yıllardır tarımsal sulamada kullanılmakta, elektrik faturaları ödenmektedir. Çiftçimiz, kuyu barışı yapılarak mevcut kuyularına ruhsat verilmesini, bu suretle desteklerden ve elektrikte tarımsal sulama tarifesinden yararlanmayı istemektedir.

Sayın Başkanım, sorularım var, onları da şimdi soracağım:

Konya Ovası'na dış havzalardan su getirecek yeni projeler var mıdır? Bu kapsamda, Toroslardan, Suğla Gölü'nden Akdeniz'e giden suların Sarıot Gölü'nden, Manavgat Çayı'ndan, Ermenek Barajı'ndan Hirfanlı Barajı'ndan yeni su getirilmesiyle ilgili çalışmalar ne durumdadır? Hangi aşamdadır?

Konya'da hangi baraj ve göletlerin 2023 yatırım programında yer alması öngörülmektedir?

Konya'da yeraltı su barajları konusunda hangi çalışmalar vardır ve ne durumdadır?

Bakanlık ve kurumlarımızın 2023 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum Mustafa Bey.

Sayın Cavit Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan, Değerli Bakan, Bakan Yardımcıları, milletvekillerimiz, değerli bürokratlar ve basın mensubu arkadaşlarım; ben de öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanın sunum kitapçığını dinledik ve tekraren de okudum. Şimdi, ben öncelikle tarım olarak şunu söylemek istiyorum: Her şeyden önce, tarımda esas olanın üretim olması gerektiğini ve üretimin önemini yıllardır, insanlığın var olduğundan bu tarafa biliyoruz ama özellikle de son dönemde, bu pandemiyle birlikte daha da iyi anladık. Üretim olmadan cebinizdeki paranın hiçbir değeri, önemi olmadığı açıkça ortaya çıktı. O nedenle, biz, yıllardır, partimizin düşüncesi olarak üretimin desteklenmesini hep önceledik, öne sürdük. İşte bu süreçte, bu gerçeklerle ortaya çıktı. Şimdi, üretim alanlarının daraldığını hep birlikte görüyoruz Sayın Bakan. Yani bu çok önemli bir konu. Üretim alanları gerçekten Anadolu'muzu şöyle dolaştığımızda -ki biz de dolaşıyoruz, görüyoruz da- üretim alanları gerçekten daralmakta çünkü vatandaşlarımız bilinçli ya da bilinçsiz -ben "bilinçli" diyorum ama yine de -turnak içerisinde bilinçsiz- bir şekilde üretimden çekilmekte. Değişik desteklemelerle, teşviklerle

üretimden çekilen vatandaşlarımızın boşalttığı alanlar var. Bugün, üretici sayısının 500 binlerin altına kadar düştüğüne dair değişik rakamlar var. Ben size şöyle bir örnek vereyim. Bakın, üretim maliyetlerini arkadaşlarımız çok detay bir şekilde dile getirdiler, üretim girdi maliyetleri gerçekten çok yüksek Sayın Bakan. Örneğin, benim ilim Antalya’da bu güzlük ekim örtü altı sebzeçiliğin, sera üretimlerinin, bakın, güz ekiminde yüzde 50-60 üretimden vazgeçme var Sayın Bakan. Bakın, ben size şimdiden söylüyorum: Seracılıkta güz ekiminde yüzde 50-60 üretimden vazgeçme var. Bu neyi gösterir? Bu, üretim maliyetlerinin yüksekliğini ve artık üreticinin ektiğinden para kazanamaz hâle geldiğini gösteriyor ve ekip zarar etmektense ekmemeyi tercih ettiği bir döneme geldiğimizi gösteriyor.

Şimdi, siz sunum kitapçığımızda “Üretimde sürdürülebilirlik için planlamayı, planlama için ileri teknolojiyi önceleyerek tarım politikalarını bu doğrultuda geliştiriyoruz.” demişsiniz. Bakın, ben size söyleyeyim: Türkiye’nin üretimle ilgili en önemli sorunu plansızlık. Siz, bize “Planlamayı önceliyoruz.” derken peki, ülkede nasıl bir planlama yaptınız? Bugüne kadar nasıl bir planlama yapılabildi? Bugüne kadar hangi bölgede hangi ürünün ne şekilde ekileceği ve o ürünün ne şekilde değerlendirileceği konusunda yapılmış bir planlama var mı? Şimdi, bakın, bizim çiftçimiz belli bölgelerde bir dönem ürününü eker; para kazanırsa bölgede bulunan bütün çiftçiler aynı ürünü eker, hep beraber zarar ederler yani daha bunun önüne geçilemedi. Yani, şimdi, bir üretimde belli bölgelerde hangi ürünlerin destekleneceği, hangi ürünlere belli kotalar konularak o ürünlerin satın alınacağına dair... İktidarınız döneminde yirmi yıldır daha bunu başaramadınız yani sizin bu “Planlamayı hedefliyoruz.” gibi söylemlerinizi yirmi yıllık iktidar döneminde, sonuç itibarıyla boşa çıktı yani bu ülkenin en önemli sorunu plansızlıktır ve yine şunu da söylemek istiyorum: Sizin Bakanlığınız sekiz ay olabilir ama siz de sonuçta bu iktidarın bir bakanısınız, yirmi yıllık tüm fatura, sonuç itibarıyla Bakanlığınıza ve sonuçta da size aittir.

Şimdi, bu plansızlık öyle ki Sayın Bakan, mesela, Antalya, sonuçta narenciye bölgesidir ama bir dönem geliyor, insanlar narenciye ağaçlarını kesiyor, nar diyor. Bir dönem geliyor, bakıyorsunuz, o tarım politikası... Narla ilgili ekilenin dikilenin karşılığını alamamış insanlar çünkü devlet olarak siz, o ekim dikim yapanların elde ettiği ürünü doğru kullanabileceği bir pazar oluşturamamışsınız, bir yan sanayi oluşturamamışsınız. Efendim, şimdi, nar bahçeleri kesiliyor. Ne yapıyor? Muz, seralarda muz. Sayın Bakan, gidin Akdeniz’i, özellikle, Antalya’yı, Manavgat’ı, Serik’i, Alanya bölgesini bir gezin. Oralarda narenciye ağaçları, nar ağaçları kesiliyor ve yüksek metrelerde seralarda muz ekimi var. Bir taraftan, su kaynakları ciddi tehdit altında, bir taraftan da oradaki doğal yapı bozulmakta ve sonuç itibarıyla da iklimi gerçekten ciddi şekilde etkileyecek bir hâle gelmiş durumda. Peki, muz ekenler hâlden, hayatından şu an çok memnun mu? O da ayrı bir tartışma konusu. İlk etapta verilen bu kadar teşviklerle geniş ekim alanları oluştu muzda ve şimdi de gerçekten sıkıntılı bir sürece girer hâle geldiler. Neden? Çünkü bir taraftan da ithalata devam ediyorsunuz.

Şimdi, siz de... Bu AKP’li bakanların bütün sunumlarında göstermiş oldukları bir hastalık var, 2002 hastalığı. İşte, tarım ve gıda ürünleri ihracatımız 2002’de 3,8 milyar iken 2021’de 25 milyar dolara kadar çıkardığınızı ifade etmişsiniz ama sunum kitapçığımızda görüyorum ki ithalatlara ilgili herhangi bir rakamdan bahsetmemişsiniz. Bakın, sizin yarışacak olduğunuz yıl 2002 değil, 2002 yirmi sene geride kaldı. İktidar olarak her dönemde bir önceki yıla göre daha kötüye giden bir tablo izlediğiniz için, sonuçta, sizin ancak 2002 süreçleriyle geldiğinizi görüyoruz. Bir taraftan “Üretimi artırdık, ihracatı...” derken AKP iktidarı olarak, hâlâ karpuz, elma, buğday ve hatta samanı da ithal eden bir ülke konumuna getirdiğinizi söylememiz gerekir.

Sütle ilgili şunu söyleyeyim: Bakın, şimdiye kadar süt üreticileri “Eğer tanıdığımız peynir ve sütle ilgili bir işletmeci varsa sütümüzü biz oraya verelim.” diye zaman zaman bizi ararken bakın, ilk defa peynir ve süt ürünlerini işleyen bir işletmenin sahibi, bir süt kooperatifi başkanı kendisine süt alımı konusunda aracı olmamı istemiştir. İşte, süt üretiminde ülkeyi getirdiğiniz hâl budur yani artık insanlar ineklerini keser bir vaziyete geldi sayenizde, süt üretimi ciddi anlamda düştü.

Yine, sunum kitapçığımızda, bakın, planlamadan bahsettiniz ama Türkiye'nin en stratejik ürünleri olan fındıktan, çaydan, şeker pancarından, tütünden hiç bir kelime dahi bahsetmemişsiniz Sayın Bakan; sadece fındık ve şeker pancarı bir yerde geçiyor kelime olarak, o da fiyatıyla ilgili. Şimdi, sizin böyle stratejik konularda bile gösterdiğiniz bir açılımınız maalesef ki yok Sayın Bakan.

Bu orman yangınlarıyla ilgili şunu söyleyeyim sadece: Örneğin “Manavgat yangını” olarak geçen yangın sürecinde binlerce dönümlük alanda orman yangını oldu biliyorsunuz -sadece Manavgat değil, Akseki, Alanya, Gündoğmuş gibi ilçelerimizde- ancak o yangın sürecinden sonra tarihin en büyük vurgunu orada gerçekleşti Sayın Bakan, tarihin en büyük vurgunu orada gerçekleşti çünkü orada, yangın bölgesinde yer alan ve sağlam olan o ağaçlar apar topar çok geniş alanlarla ihaleye çıkarıldı; çok küçük rakamlarla, metreküpleri 80, 90, 100, 110 TL gibi rakamlarla satışa çıkarılan ağaçlar süreç içerisinde 1.000, 1.500, 2.000, 2.500 gibi rakamlara çıktı. Biz bu hususu süreçte devamlı dile getirdik, tarihin belki de en büyük usulsüzlüğü orada gerçekleşti, bunun da gözümüzden kaçmadığını ifade etmek istiyorum.

Tarım topraklarının korunmasıyla ilgili...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On saniyeniz vardır, son cümlelerinizi alayım.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, şu cümleyi bitireyim: Tarım topraklarıyla ilgili alanları koruduğunuzu ifade ettiniz ve şunu söyleyeyim ben size: Antalya ili Korkuteli ilçesi Dereköy Mahallesi'nde bakın 5 bin dönümlük bir alanın 2 bin dönümünü kapsayan bir alanına linyit kömür ocağı açılmasıyla ilgili bir konu var. Bu konuyla ilgili Toprak Koruma Kurulunda 2 kere “Ret.” kararı çıktı ancak bu “Ret.” kararına 3 imza onay verdi, 3 kişi “Olabilir.” dedi. Sizin Bakanlık olarak benim verdiğim yazılı soru önergesine cevabınızda “İşte, burası sululu mutlak tarım alanıdır, marjinal tarım arazisidir. Bu nedenle uygun görmedik.” diye bir cümle var ama burada hâlâ o kömür mücadelesi devam ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyoruz Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) - Ancak buna onay veren kim biliyor musunuz Sayın Bakan? Sizin tarım il müdürünüz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Oradaki tarım alanının yok edilip kömür alanının açılmasıyla ilgili karara imza atan sizin tarım il müdürünüz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben kesmedim yani sistem kesti ama ben de kesmeyi düşünüyordum doğrusu.

Değerli arkadaşlar, bir şey söyleyeyim usul açısından: Önemli gördüğünüz şeyleri konuşmanızın başında ifade ederseniz sonunda bu sıkıntıları yaşamamış oluruz. Bir usul olarak söylüyorum, takdir sizin tabii.

AYHAN BARUT (Adana) – Hepsi önemli, hepsi önemli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Diğer taraftan, bakın, 50 civarında konuşmacımız oldu, herkes bir dakika fazla kullanınca elli dakika daha fazla bir süre kullanmış oluyoruz. Tek başına küçük gibi görünen süreler ama topladığınızda işte böyle önemli zamanlara tekabül ediyor.

Şimdi, Sayın Kadim Durmaz, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli emekçileri, kıymetli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımın sunumunu okuduğumda çok kıymetli bulduğum bir şeyin altını çizerek tekrarlıyorum. “Gıda meselesi üretim sorunu, millî güvenlik sorunudur.” diyor, buna katılıyorum yürekten.

Bakın, ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk 17 Kasım 1937’de şunu söylüyor: “Şeker fabrikalarının sayısı 20’ye çıkmaz ve şekeri ekmek kadar kolay alınır hâle getiremezsek gürbüz çocuklara hasret kalacağız.” Ama gel gör ki son otuz dört yıldan sonra yapılan şeker ithalatıyla, bu ülkede şeker fabrikalarını kuran Atatürk, İnönü, Menderes, Demirel, Ecevit, Mesut Yılmaz, Tansu Çiller ve Erbakan’ın kemiklerini sızlattınız. Bu, bir günde olan bir şey değildi, hep böyle, her biri cumhuriyetin kalesi olan bu fabrikaları hesapsızca, plansızca satış sonrası bu noktaya geldik ve bakın, yanlışlar devam ediyor tarım politikasızlığınız sonucu.

Türkiye Cumhuriyeti’nin pancar üretiminin yüzde 70’i suyu olmayan Konya havzasında ve etrafındaki illerde yapılıyor arkadaşlar. Bu illerin topraklarının tamamı su fakiri, Konya’da yaşanan obrukları da hep birlikte görmekteyiz.

İklim Değişikliği Eylem Planı’nda Tarım Bakanlığımız bunun neresinde çok merak etmekteyiz. Bu ülkenin bir bir toprakları maden ruhsatlarına açılırken, verimli tarım arazilerinden aynı şekilde yollar geçirilirken, yapılaşmalar olurken, organize sanayi bölgeleri kurulurken bunları koruması gereken Tarım Bakanlığını gerçekten arar durumdayız.

Sayın Bakan akademik olarak da bu işin içerisinden gelen birisi. Sayın Bakanım, köy çocuğuyum, köyleri de geziyorum, Türkiye’nin yaklaşık olarak 74 vilayetini de Parlamentoda bulunduğum süre içerisinde gezdim. Köylerdeki köylünün traktörlerini koyduğu garajlarda ya da vesair yerlerde o kadar çok çürümeye terk edilmiş zirai aletler var ki bildiğiniz gibi değil. Bunların daha fazla çürümeden ekonomiye kazandırılması adı altında bir projeye alınıp tarım ekipmanlarının çağdaş ihtiyaçlara cevap verecek, yörede üretilecek ürünlerin de üretimi noktasında katkı sunacak hâle getirilmesi, artık bu ülkede kaçınılmazdır.

Tarımı ihmal eden ülke intihar ediyor demektir. “Gelişmiş ülkelerin semalarında ne kadar çok uçağın uçtuğu değil, ne kadar çok arının uçtuğu önemlidir. Eğer arılar ölürse sonraki yıllarda insanlar da ölür.” diyor Albert Einstein.

Tabii, Tokat Anadolu’nun güzide, verimli bir ili, 3 büyük ovası var ama ne yazık ki hiçbir ovasında da ürün planlaması yok Sayın Bakanım. Yılda 1 milyon ton domates üretilen Tokat’ta, o verimli Kazova’da her yıl üst üste, münavebeli ekilmesi gereken mısır ekiliyor; Bakanlığımız, bağlı birimler, AK PARTİ iktidarı ve ilgilileri seyrediyor. Bu, yörede belli hastalıkları getiriyor, çok su kullanıldığı için su kaynakları verimsiz tüketiliyor, çölleştiriyor, verimsizleştiriyor, bu kıymetli ovalar büyük ova olmaktan çıkıp gidiyor.

Tabii, maden, yöremizde yine kanayan bir yara.

Orman katliamı... Arkadaşlar, dünyada dolar ve euro ucuzken büyük laminant parke ve benzeri kaplama yapan fabrikalar yurt dışından orman emvali alıyor idi. Devlet yurt içinde orman emvali alımı noktasında da bunlara bir avantaj verdi ama ne acı ki şimdi de vicdansızca orman kırımı yapılıyor, kontrolsüz, denetimsiz ve damgaya, ağaca bakılmaksızın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yirmi saniyeniz.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Bunların da mutlaka önlenmesi gerekiyor ve bunlar sulama ücretleriyle ilgili sorunlar, bunların hepsi biliniyor. Bir an önce havza bazlı ürün planlamasına geçilmesi gerekiyor.

Yandaş firmalara içini boşalttığınız Ziraat Bankasının yeniden kuruluş amacına dönüp bu ülkede çiftçiye üretme noktasına kredi vermesini...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, süreniz dolmuştur.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son bir cümle alalım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Her köye bir teknik personel, ziraat teknisyeni, ziraat mühendisi, veteriner hekim gibi bir çalışma...

Yine, çiftçimizin millî gelirden aldığı 211 milyar TL para AK PARTİ hükümetlerinde duruyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Durmaz, süremizi çok aştık.

Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Çiftçinin toplam borcu da 186 milyar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Sayın Mustafa Adıgüzel, buyurun.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; bizzat üreticisi olduğum iki konuda, fındık ve bal üretimini konuşmak istiyorum.

Fındıkta yirmi yıllık sorunu beş dakikada anlatmak mümkün değil, bu yüzden bazı güncel tespitler yaparak yetineceğim. Bugün, üretici, fındığı ülkenin Cumhurbaşkanının açıkladığı fiyatın 10 lira altında maliyetine satmak zorunda kalıyorsa; üreticiden 43 liraya alınan fındık yabancı ülkede 10 kat fiyata, 400 liraya, 500 liraya -işte bakın, 200 gramı 11 euro, kilogramı 20 dolar- bu şekilde satılıyorsa; bir yabancı kartel ihracatın yüzde 65'ini ele geçirmiş ve benim ürettiğim fındığı dışarıya elin oğlu satıyorsa; son yirmi yılda kayıtlı 392 yerli firmamız sadece 39'a düşmüşse hâlâ buna rağmen eğer Hükümet kendi yerli sanayicisine değil de bu yabancı kartel Ferrero'ya milyonlarca kredi veriyorsa bu ülke için bu, bir vahamettir. Daha dün bu Ferrero "Fındık almayı durdurdum." diye hâlâ oyun oynayıp efelenebiliyorsa; Sayın Erdoğan'ın taban fiyatına karşı kendi fiyatını açıklıyor, Türkiye Cumhuriyeti'ne kafa tutuyorsa; bu, topyekûn bize hakarettir. Gelin, bunları konuşalım dedik, fındık için 27'nci Dönemde 3'ü bize ait olmak üzere 4 araştırma önergesi verdik fakat siz bunları konuşmadınız, 4'ünü de reddettiniz. İşte gelinen nokta...

Fındıkta desteklemeler yeni açıklandı; 21 lira gübre desteği vermişsiniz, sadece 2 ocağa yetiyor; 1 dönüm 50 ocak, 50 ocakta 2 ocak için gübre desteği veriyorsunuz. Alan bazlı gelir desteği ise tam on yıldır 170 lira. On yılda her şey 10 katına çıktı, siz hâlâ 170 lira veriyorsunuz. Kesin ve temelli çözüm

olarak bir fındık kanunu teklifi verdik. Fındık taban fiyatının nasıl oluşacağından desteklemelere, fındık ihracatından kartelleşmeye kadar her şey var, herkesin fikrini aldık; 33 maddelik bu kanun teklifinin 21'inci maddesi Türkiye'de fındık kartelleşmesine son verecektir ve bunu da size takdim edeceğim.

Tarım alanlarında maden izni verilmesiyle ilgili bir örnek vermek istiyorum. 4 bin dönüm olan Fatsa altın madenine altın madeni değil de Sayın Bakan, fındık eksensiz 800 ton fındık oluyor; bu, 40 milyon lira yapar yani 2 milyon dolardan fazla yapar fakat aynı alandaki altın madeni şirketinin devlete taahhüt ettiği miktar pay olarak kaç biliyor musunuz? 2 milyon dolardan aşağı yani aynı alanda -sadece madenin işgal ettiği alandan bahsediyorum- fındık üretiyorsunuz, yılda devlete verdiğinizden fazla fındık geliri oluyor -ki orada yüz yıl başka bir şey eksensiz bitmeyecek- yüz yıl boyunca orada fındık ekip, üretip devlete katkı sağlayabilirsiniz. O yüzden, Sayın Bakan, CED süreçlerinde tarım dışı kullanıma izin vermeyin, izin veriyorsunuz; hesap ortada.

Bir de size bağlı olan kendi bölgemdeki orman işletme müdürleri, maalesef, maden şirketlerine taşeronluk yapıyor. Bugüne kadar devlet insanlardan ormanı koruyordu, maalesef şimdi insanlar devletten ormanı korur duruma geldiler.

Bir de arıcılığa değineceğim. Arıcılık çok sorunlu bir alan, burada kısaca üç temel sorunu dile getirmek istiyorum:

1) Yüksek maliyetler, yetersiz destekleme.

2) Sahte bal.

3) Şeker temininde zorluklar ve arıcıları dolandıran TAHAP isimindeki bir derneğin siyasetten destek görmesi.

Türkiye bal üretiminde dünyada 2'nci arkadaşlar. Arıcılığın desteklenmesi için başka veriye ihtiyacımız var mı? Kovan başına 30 TL destek yetersiz. Gezgin arıcı için akaryakıt desteği vermelisiniz. Sahte bal bir millî güvenlik sorunudur. Piyasaya sahte bal hâkim olunca doğal bal üreticisi üretmekten vazgeçiyor; bu, binlerce bitki için son demek, ölüm demek; hem de sahte bal ciddi bir sağlık sorunu çünkü sahte bal üretiminde kullanılan glikoz şurubu bir kimyasal zehirdir, üstelik bunu "bal" diye satmakta dolandırıcılıktır. Şu kanunu, şu mevzuatı çıkardık diyeceksiniz, biliyoruz ama biz de bunları biliyoruz, uygulamadıktan sonra hangi kanunun bir hükmü var? Türkiye, sahte bal cennetidir. Şu anda piyasadaki balların -rakama dikkat edin- yüzde 70'i sahte arkadaşlar. Bununla ilgili araştırma, analiz sonuçlarını isterseniz Sayın Bakan, size ulaştırırız. Daha önceki Bakana bunları ilettik fakat bunlarla ilgilenmedi, görmezden geldi. Hemen bir örnek, 3 harfli şu marketlerden gelirken aldığım bir görseli size göstermek istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son yarım dakikanız, dört buçuk dakika oldu.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Evet, şu gördüğünüz bal, 60 lira yazıyor. Arkadaşlar, toptan bal bile şu anda 70 lira. Bunun içerisinde paketleme, kavanoz, nakliye, analiz, hijyen maliyeti, ambalaj, işçilik, market kârı, vergiler nerede? Bunları da çıkarttığımız zaman, bu bal nereye gelecek? Bu çünkü bal değil arkadaşlar, bu arı görmemiş bir glikoz şurubudur. Bu "bal" diye satılıyor. O yüzden bunların denetlemelerini doğru yapmanız gerekiyor.

Sayın Bakan, göreve geldiğinizde arıcılar sizden çok umutluydu. Ama verdikleri süre doluyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşım, beş dakikanız doldu.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın İsmail Atakan Ünver, buyurun.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; öncelikle herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, her ne kadar 2002 yılını referans alarak rakamlarla bazı değerlendirmeler yapsanız da tarım ve hayvancılık konusu AKP iktidarının en başarısız olduğu konuların başında gelmektedir. İktidarınız tarımı dışı bağı hâle getirmiş, neredeyse ithalini yapmadığımız tarımsal ürün bırakmamıştır.

Bu, bir başarıysa, evet, Türkiye gibi tarımda kendi kendine yetebilen bir ülkeyi ithal bağımlısı hâline getirmekte başarılısınız. Aslında, sizlerin burada yapmak istediğiniz şey, bir algı yaratıp günü geçiştirmek; maalesef ki bunu da başaramıyorsunuz. Çünkü gerçekler o kadar açık ki siz ne kadar allayıp pullasanız da kimseyi inandıramıyorsunuz. Herkes sofrasına gelen ekmeğin büyüklüğüne, kaynayan tencerenin içine bakıyor ve görüyor ki sofraya gelen ekmeğin her gün daha küçülüyor, tencerede kaynayan yemek çocuğun çocuğun karnını doyurmaya yetmiyor.

Siz “2003’ten bu tarafa toplam 500 milyar TL destek ödedik.” diyorsunuz. Geçen yıl sefeziniz bakan, bu rakamın 396 milyar TL olduğunu ifade etmişti. Arada 104 milyar TL’lik bir fark var.

Yine siz, sunumunuzda Ekim 2022 itibarıyla 32,8 milyar TL tarımsal destekleme ödemesi yapıldığını ifade ediyorsunuz. Bunu düşersek, aradaki fark 72 milyar TL civarında. O zaman soru şu: Bu 500 milyar TL rakamını nereden buldunuz? Sunumunuzda da belirttiğiniz gibi “Hesabımızı günümüz fiyatlarıyla yaptık.” diyebilirsiniz. Öyleyse buyurun, dolar üzerinden başka bir hesap yapalım.

Tarım Kanunu’ndaki tarımsal desteklerin millî gelirin yüzde 1’inden az olamayacağı hükmü gereğince 2006’dan beri ödemediğiniz destekler toplamının 325 milyar TL olduğu hesaplanıyor. Peki, iktidarınız tarafından ödenmeyen bu desteklemelerin güncel fiyatlarla değeri ne? Dolar karşılığı 68-70 milyar dolar. Bugünün kuruyla da güncel karşılığı yaklaşık 1 trilyon 300 milyar TL’nin üzerinde. Bunun hesabını çiftçimize, üreticimize verebilir misiniz? Veremezsiniz. O nedenle seçime kalan bu kısa süre içerisinde AKP’nin ülkeye verebileceği bir şey kalmadığı gibi, tarım ve hayvancılığa verebileceği hiçbir şey de yoktur.

Bu değerlendirmelerden sonra bölgeyle ilgili de bir şeyler söylemek isterim. Sayın Bakan, KOP projesi, Mavi Tünel projesi ne oldu? Proje ne zaman bitecek? Yirmi yıllık iktidarınızın sonunda Konya Ovası Projesi’yle ilgili hâlâ “cak cak” diyorsunuz ama net bir tarih vermiyorsunuz. Konya, Karapınar, Çumra, Karaman’ımızın ova köyleri projeden gelecek suyu bekliyor. Görüyorum ki bu işi iktidarınız bitiremeyecek.

Konya Ovası Projesi bünyesinde bugüne kadar bazı tesisler hizmete alınmış olmasına rağmen, 18’i baraj olmak üzere, halen 63 adet inşa hâlindeki tesis bütçe beklemektedir. Bunları bitirebilecek yeterli ödeneğiniz var mı Sayın Bakan?

Konya Ovası Mavi Regülatörü ve Apa-Hotamış İletim Kanalı’nın akıbeti yılan hikâyesine dönmüştür. Kanalda çökmeler ve tünel içerisinde göçmeler yaşanmaktadır. Başlarken 2017 yılında bitirilmesi planlanan projede bunun sebebinin obruklaşmadan kaynaklandığı bilgisi paylaşılmaktadır. Bu, nasıl planlamadır? Bu, nasıl iş yapma anlayışıdır? Bölgenin jeolojik yapısı bilinmeden mi projeler planlanmaktadır? Eğer böyleyse bu, iş bilmezlik değil de nedir? Yoksa bu, işin bitirilememesinin bahanesi midir?

Aynı şekilde, Afşar Barajı ile Bağbaşı Barajı’nı birbirlerine bağlayacak Hadimi Tüneli hâlen bitirilememiştir. 2017’de tünelin yapımını üstlenen firma, 2018’de konkordato ilan etmiş ve proje yürütümünü durdurmuştur. İş tesliminde Mart 2021’de tamamlanması planlanan inşaat 2018’den bu tarafa neredeyse yaprak kıpırdamamıştır; bugün siz hâlâ “cak cak” diyorsunuz.

Yine, Karaman'da Ayrancı Baraj Gölü ve Karaman merkez Gödet Baraj Gölü'nde kapalı, basınçlı sistem sulamaya geçilmesi ve KOP'a dahil edilmesi konuşulan Karaman'ın Karadağ civarındaki köylerini kapsayacak Karadağ sulamasıyla ilgili de yirmi yıllık AKP iktidarı boyunca maalesef ki ciddi bir gelişme sağlanamamıştır.

Yine, Karaman da dahil olmak üzere Konya Ovası'nda binlerce ruhsatsız sulama kuyusu bulunmaktadır. Bu kuyular faaldir, yer altından su çekmektedir. Her türlü hizmeti de almaktadırlar. Ne var ki kullandıkları elektrik tarımsal elektrik değildir ve daha pahalı olan tarife kapsamındadır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son yarım dakikanız.

İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) – Ayrıca, bu tür kuyulara sahip çiftçiler desteklemelerden de faydalanamamaktadır. Bakanlık bu kuyulara karşı ikiyezlülüğü yani var ama yok gibi davranmayı bırakmalı, çiftçilerimizi rahatlatacak bir çözüm üretmelidir.

Ayrıca, Konya Ovası'nda, Karaman'da su kalmadı Sayın Bakan. Havza planlamasına ne zaman geçeceksiniz, tüm ova çölleştikten sonra mı?

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkürler.

Sayın İbrahim Aydemir, bir tek siz kaldınız zannediyorum.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanımız şahsında bütün heyete saygı sunuyorum.

Efendim, bir defa, başlarken bir tashih, bir düzeltme yapmak lazım. Hep söylüyoruz ki: Söztümüz doğru olsun, odun gibi olsun -bu arada Mehmet Akif Ersoy'a da, rahmetullahi aleyh, rahmet dileyelim- ama maalesef olmuyor. Siyaseti “Ben söylerim, bir not düşerim, yalan da olsa kalsın, izi kalsın.” gibi götürenler var. Bakın, arkadaşlar, burada yoktum, epey zamandır da onu bekliyorum ki dönsün, gelsin onunla beraber konuşalım bu işi; Naci Bey Erzurum Milletvekili, Erzurum'la ilgili bir iki şey söylemiş. Söylediği şey tutanağı aldım ben şu arkadaşlar: “Erzurum'da bitmemiş vaatleriniz var.” Sonrasında da şöyle bir şey söylüyor: “Sayın Özal'ın temelini attığı, Sayın Demirel'in açtığı Hasankale Demirdöven Barajı'mız var değerli milletvekilleri, -milletvekillerimize söylüyor- bu baraj 1997 yılında açılmış, faaliyette olan bir baraj. Bundan birkaç ay önce değerli AK PARTİ milletvekilleri, -yani bizi kastediyor- Sayın Vali ve Cumhuriyet İttifakı il başkanları bu barajı bir daha açtılar; muazzam bir şey yani... Alvar Barajı, Narman Şehitler Barajı...” “İşte beklenen bunlarken bunlar böyle hakikat olmayan bir hâl üzere siyaset yapıyorlar.” demeye getirmiş. Oysa arkadaşlar, bir küçük incelese, araştırırsa, bölge müdürümüzü arasa, yahut bize sorsa hakikate ulaşacak. Böyle bir şey yok ya. “Milletvekilleri” diyor ya, ben buradayım arkadaşlar, benim böyle bir şeyden haberim yok. Kaldı ki açılmış bir barajı biz niye açalım? Biz hizmetleriyle, eserleriyle zirve yapmış bir hareketiz. Her yerde barajımız var, şu an Erzurum'da bu sene, sadece 2022'de arkadaşlar, bakın, burada size söyleyeyim: Başköy Barajı, bu sene açtık biz, bitirdik; Karagöbek Barajı, Köşk Barajı, Sarıyer Barajı, Şendurak Barajı. Ya, baraj açmak bizim işimiz arkadaşlar. Bu, bizim alametifarikamız. Sizin gibi değil. Yalanla, iftirayla olur mu? Olan ne arkadaşlar? Olanı söyleyeyim ben size, bilgi aldım, o da istese hemen bir paragraflık bilgi: “2021 yılında yaşanan kuraklık sonrasında 2022 yılı sulama sezonundan önce barajda yüzde 90 doluluk oranına ulaşılmıştır. 9 Haziran 2022 tarihinde Erzurum Valisi Okay Memiş Bey'in katılımıyla kuraklık sonrasında sulama iletim hatlarına su verilerek sulama sezonunun açılışı yapılmıştır.” Olay bu kadar basit. Yani baraj boşalmış, sonra yüzde 90'a ulaşılmış; bir bakıma efendim, böyle bir keyif alınan hâli hayata yansıtılmışlar, hepsi bu. Bizim haberimiz bile yok. Bakın, benim hiç haberim yok ya. Ne kadar

ayıp bir şey, ne kadar ayıp bir şey! Bizim sadece bu sene bakın, saydım kaç tane baraj açtığımızı. Alvar Barajı'ndan bahsediyor; dünyadan bihaber ya. "On bir yıldır..." diyor. Tabii, Erzurum cahili olunca... Burada olsa yüzüne diyecektim, her yerde söylüyorum; ben Erzurum'u yaşayan bir adamım, Erzurum'da yaşayan değil sadece, Erzurum'u iliklerine kadar yaşayan bir adamım, hayatının tamamını orada geçirmiş bir adamım. Kaldı ki bir hareketi lekelemek ne kadar ayıp ya! Efendim, "Alvar Barajı on bir yıldır başlamış da bitmemiş." Ne alakası var ya! 2017 yılında Veysel Eroğlu Bakanımıza grup toplantısında Sayın Cumhurbaşkanımız talimat verdi, 2018'in Şubatından sonra proje ihalesi yapıldı. Sonrasında yerde bir problem çıktı; yerde bir kayganlık oldu, baraja uygun olmadığı ortaya çıktı. Sonraki süreçte de arkadaşlar, yine bütçesi ayrılmış bir vaziyette. Şu anda da projesi yüzde 92 oranında bitmiş. "Bitmiş" diyelim buna ve Allah'ın izniyle başlıyoruz, Alvar Barajı'nı da bitireceğiz. Söylemez Barajı inşaatı sürüyor, çalışılıyor, faaliyette. Hasılı arkadaşlar, biz ezbere iş yapmayız. Devlet Su İşleri kanalıyla 5 milyarlık yatırım yapmışız biz Erzurum'da, 5 milyarlık. Göğsümüzü gere gere her konuda... Hangi sahaya gitseniz... Burada söylüyoruz biz. Noksanimiz yok mudur? Vardır. Değerli Bakanımız yakın zamanda gitti Erzurum'a, bu sözleşmeli besiciliğe vurgu da yaptı, sağ olsun; Erzurum'da da müteşekkir bir hâl var ama beklenti de var, başka beklentilerimiz var.

Arkadaşlar, bakın, dedim ya "Biz hiç ezbere iş yapmıyoruz." Sahadan bilgi almadan asla konuşmayız. Merkezde iki ziraat odası başkanımız var, birisi hem muteriz hem de muhalif bir isim bize, buna rağmen bilgi aldım "Ne var ne yok? İtiraz ettiğiniz bir şey var mı, beklentiniz var mı?" diye. Bakın biri şunları söylüyor, diyor ki: "Sözleşmeli besicilik modeliyle yerli üretimin desteklenmesi ve aile işletmelerinin daha iyi seviyelere gelmesi sağlanarak üretici piyasadaki spekülâtlere muhtaç bırakılmayacak." ve Bakanımıza müteşekkir olduğunu ifade ediyor. "Tarım Kredi Kooperatifleri, Et ve Süt Kurumu, şeker fabrikaları, Toprak Mahsulleri Ofisi son bir yıldır yaptıkları çalışmalarını devam ettirirlerse bizim ülkemiz beş altı yıl içerisinde dünyanın zirvesine çıkar." Ziraat Odası Başkanımızın tespitleri, aktarıyor. "Buzağı desteklemeleri en önemli destekleme modeli. Bundan ayrıca memnuniyet duyuyoruz." diye benim adıma mesaj çekmiş. Bir başkası şunu söylüyor: "Şu anda destekler üreticimizi memnun edecek durumda. Sadece sıkıntımız -bakın, sıkıntıyı da söylüyor, biz bunu da paylaşıyoruz, burada da böyle geri adım atar bir hâlimiz yok, ne varsa problem onu da konuşuyoruz- sadece mazot ve gübredir." Bir de şunu söylüyor: "Ürünümüz Toprak Mahsulleri Ofisi tarafından alınmaya devam edilmeli." Bir başka talebi şu: "Bankalarda sicil affı konuşuluyor. Eğer sicil affı gelirse üretici tekrar krediyle buluşur; çok daha özel, çok daha güzel bir zemin oluşur." Budur kardeşim ya. Yani biz noksanı da söyleriz, söyleyelim. Zaten şu bütçe görüşmeleri müttekâmil hâl ortaya çıksın diye yapıyor arkadaşlar, bunun için gayret sarf ediyorum. Kimin katkısı da oluyorsa...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Yirmi yıldır boşalan köyleri de söyleyin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kadim abi, yaptığımız değerlendirmelere teşekkür ediyoruz. Orada Değerli Bakanımız ve ekibi, burada çok yetkin bir kadro var; onlar bundan istifade ediyorlar, ben biliyorum ama üfürmemek...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İbrahim Bey, bir de şu arka odada çok sayıda bürokrat var, hepsi izleyip notlarını alıyor. Bütün konuşmalar tutanağa geçtiği gibi, bürokratlarımız, bütün ekipler de notlarını alıyorlar ve mutlaka bunları değerlendiriyorlardır.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Tabii, onları da oradaki bütün arkadaşlarımı da kastederek söylüyorum "Burada çok yetkin ekip var." derken oradakileri de kastediyorum. Hepsine ama hepsine teşekkür ediyoruz, Allah razı olsun; ne gayret sarf ediyorlar.

Şimdi, inkâr şöyle: Siyaseten bir çalışmayı inkâr ettiğimiz zaman orada emek verenlerin de emeğini inkâr ediyoruz; -gayret koyuyorlar- bunu yapmamak lazım. Bakın, burada birisi neden bahsetti biliyor musunuz arkadaşlar, Fikretçiğim? “Ankara’da suya indirimini onaylamıyorum.” mahiyetinde şeyler söyledi, bir milletvekili söylüyor. Arkadaş, sen siyaset yapıyorsun; insanlar daha pahalı su içsinler ya da kullansınlar diye mi bir gayretin var? Böyle bir şey olur mu? Bak, gel Erzurum’a; Erzurum’da Belediye Başkanı suyu nasıl indirmiş, ulaşımı nasıl indirmiş gör; tıpkı arkadaşlar, bakın, şurada onlarca sayfa tarım ve hayvancılık mevzusunda belediyemizin yaptığı yatırımlar gibi. Saysan, mesela, Avrupa’da eşi emsali olmayan bir Doğu Anadolu Canlı Hayvan Pazarı ve hayvan toplama merkezi yapmışız; bugün değeri 1 milyar, mübalağa etmiyorum arkadaşlar. Şurada öylesine yaptığımız, hayata yansıttığımız yatırımlar var ki gıpta edilecek şeyler. Bunu yaparken, efendim “AK PARTİ’liler faydalanın...” Hayır, bütün herkes faydalanıyor, ayırım gayrım yok.

Bakın, şimdi, burada, HDP’den -ben kendisine değer veriyorum- Hocam, konuşmasında Kürt illerine, Kürt ilçelerine vurgu yaptı. Aslında şunu fark etmek lazım ki eğer bunu vurguluyorsan zamirinde, arka planında bir Kürt düşmanlığı yapıyorsun. Arkadaş “Kürt ili, Kürt ilçesi” dediğinde mesela nereyi tarif ediyorsun? O tarifin dışında kalanlar Kürt’e ait değil mi? Biz ne diyoruz: “Kürt’ün Türk’ten zerre farkı yok, bu ülkenin her karesi Kürt’ündür.” Böyle bir şey olur mu? Bölücülükten, bölücü anlayıştan, “kürdistan” kavramından, buralardan uzak durursak arkadaşlar, milletimizi çok daha huzur üzere yaşatırız. Keşke, şu bütçe görüşmeleri buna açılan bir zemin olsa. Olur mu böyle bir şey? Her seferinde söylüyorum...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Son yarım dakikanız.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değeri Başkanım, değerli Hocam, buradan uzak durmak lazım, samimi söylüyorum. Bakın, Malazgirt, bizim Anadolu’ya giriş kapımız Alparslan açmış. Ondan önce Pasinler’de 1048’de Bizans’a ilk mağlubiyeti tattırmışız. Oralarda Kürt’ü, Türk’ü hep beraber yaşıyor. Şimdi, orada yaşayanlara neyin ili diyeceksin, neyin vilayet diyeceksin? Buralar Türk’ün, Türkiye Cumhuriyeti devletinin vilayetleri.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Başkanım, süre bitti.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Türk de şudur arkadaşlar, Türk’ü de bilelim: Türk bir ırkı ifade etmez bir milleti ifade eder. O milletin her rengi baş üstündedir. İşte, Bingöl Milletvekilimiz, değerli Bakanımız; Bingöl’de kahir ekseriyeti itibarıyla Zazalar yaşıyor “Zaza kenti” mi diyeceğiz? Diyarbakır’ın önemli bir kısmı Zaza. Ne diyeceğiz? Böyle bir şey olur mu güzel kardeşim?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Süre bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, toparlayalım lütfen, Sayın Aydemir.

Son konuşmacı...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Süre doldu Başkan, ne toparlaması?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Ömer Bey, -efendim, beni bağışlayın, hemen şuna da bir vurgu yapayım- pamuktan bahsetti.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bizim konuşmalarımızı kestiniz, beyefendi kullandı.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) Pamuk için açıklanan fiyatlardan bahsetti.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu hakkaniyetli bir tutum değil Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Cevap verdi.

İbrahim Bey, toparlayalım birkaç cümleyle.

Sizden daha uzun süre kullanan oldu bu sıralarda ama arkadaşlarımız onları herhâlde dinlemediler.

Cevap veriyor, son konuşmacı. Ben de araya girip biraz söz süresini aldım ama toparlarsa sevinirim.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Kamil Bey, siz, daha çok süre kullandınız, biliyorsunuz yani.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şimdi “Pamukla ilgili bir fiyat açıklandı.” dediniz ya. Pamukla ilgili bugüne kadar fiyat açıklaması yok. Özellikle Cumhurbaşkanımızın adını açarak söylediniz. Pamuk sanayi ürünü ve bu dünyadaki gelişmelere göre bir şekil buluyor, fiyat orada şekilleniyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Sistem çöktü herhâlde Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Aydemir, teşekkür ediyorum.

Geri kalanını da Bakanımız cevaplasın inşallah.

Buyurun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Bakanım, ben şuna inanıyorum: Katkınız çok büyük olacak Bakanlık olarak. Ekibinize, şahsınızda teşekkür ediyorum. Bütçe de hayır uğur getirsin, mübarek olsun hepimize diyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyoruz Sayın Aydemir.

Değerli arkadaşlar, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır. Arkadaşlarımızın tutabildiği notlara göre 21 Komisyon üyemiz söz alıp konuşmuştur, 29 Komisyon üyesi olmayan arkadaşımız söz almıştır. Toplam 50 milletvekilimiz, söz alıp görüş, eleştiri, sorularını yöneltmişlerdir. Hepsine teşekkür ediyoruz.

Şimdi soru-cevap bölümüne geçiyoruz.

Soru-cevap bölümünde de yine her zaman olduğu gibi Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağız. Daha sonra gerekirse kısa bir ara verip sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakanımıza söz vereceğim.

Şimdi, süreyi başlatıyorum.

Sayın Kamil Okyay Sındır, buyurun lütfen.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Ağustos 2022 itibarıyla kamu ve özel bankalara olan çiftçi borcu yaklaşık 250 milyar lirayı bulmuştur. Çiftçimizin bu borcunun hiç olmazsa faizinin terkinini düşünür müsünüz?

Çeşitli ürün piyasalarında alıcıların bir araya gelerek dayanışma içerisinde sık sık oluşturdukları kartel benzeri oluşumlara karşı Rekabet Kurulunun dikkatini çekmeyi düşünür müsünüz?

Önceki Tarım Bakanı Sayın Pakdemirli tarafından getirilen Dijital Tarım Pazarı Projesi ne aşamada? Bu projeye küçük çiftçimizin sonunun gelebileceğini düşünüyor musunuz? Elektrikli traktör projesi ne aşamadır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok sayıda soru sormak isteyen arkadaşımız var, lütfen...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Stratejik plana göre belirlenen performans programındaki bazı hedefleri revize etmeyi düşünür müsünüz? Genel tarım sayımı yapmayı düşünüyor musunuz? Bakanlığınız bünyesinde araştırma ve tarımsal yayın faaliyetleri için ziraat mühendisi, veteriner hekim, ziraat ve/veya veteriner tekniker, teknisyen, istihdamını ve yeni kadro ihdaslarını planlıyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Sındır.

Kısa kısa olursa çok sayıda talep var çünkü.

Sayın Cavit Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Bakan, 10 Ekim 2022 tarihinde Demre ilçesinde Tarım, Orman Bölge Müdürlüğü tarafından bir ihale yapıldı. İlçenin Şahin Tepesi mevkinde bulunan 50 dönümlük orman vasfındaki alan yirmi yıl süreyle ihaleye çıkarıldı. İhaleye AKP'den daha önce belediye başkanlığı yapmış olan bir şahıs ve oğlu iki ayrı teklifle, yine belediye ve belediye adına bir şirket, iki ayrı teklifle ihaleye katıldı. Ancak önceki belediye başkanı ve oğlunun ayrı ayrı tekliflerle ihaleye katılma evraklarındaki eksiklikler nedeniyle ihale devam ettirilmedi ve iptal edildi. Aynı eksiklik belediye ve belediye şirketine ait olsaydı bu ihaleye devam edilir miydi, edilmez miydi; onu sormak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Dirayet Dilan Taşdemir....

DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR (Ağrı) – Teşekkür ederim Başkan.

Çiftçi Kayıt Sistemi Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle (ÇKS Yönetmeliği) e-devlet ve tarım müdürlükleri üzerinden başvurular alınmaktadır. Ancak bir taraftan ziraat odalarında çiftçinin aktif olma zorunluluğu getirildi, ziraat odalarında aktif olduklarına dair bir belge ya da bilgi olmadan sadece tarım müdürlükleri ve e-devlet üzerinden beyan etmeleri durumunda pasif konumuna düşüyorlar. Bu durumda tarımsal bütün desteklerden yararlanamıyorlar. Bir kısım çiftçi de -desteklerden faydalanmak istemeyip- çiftçi BAĞ-KUR'undan yararlanamıyor. Bu çiftçiler yıl sonu yönetim kararıyla basit duruma düşmeleri durumunda BAĞ-KUR emeklisi de olamıyorlar. Bu yöntem bir bütün olarak hem çiftçileri hem de ziraat odalarını zor durumda bırakıyor. Bu yönetmelik değişikliğinin amacı nedir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Rıdvan Turan...

RİDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan, Diyarbakır Hevsel Bahçeleri'nin imara açılacağına ilişkin bugün basında bir haber vardı; bunun gerçekliği var mı? Bir. İkincisi, Devlet Denetleme Kurumunun eski Tarım ve Orman Bakanı Pakdemirli hakkında hazırladığı yolsuzluk iddialarına ilişkin raporun akıbetini merak ediyoruz. Üçüncüsü de Avrupa kapısından geri dönen çok sayıda pestisit kalıntılı tarım ürünleri var. Bunların durumu nedir ve ne oluyor bunlar? Biz bunları yiyor muyuz yoksa Konya Ovası'na koyup hepsini yakıyor muyuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın İsmail Güneş...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, özellikle bu tarımsal desteklerde parçalılık var çok fazla. Üreticilerimizin de kafası karışıyor. Burada bir sadeleşmeye gitmeyi düşünüyor musunuz, gitmeyi düşünüyorsanız anlatabilir misiniz?

Bir ikincisi de, özellikle küçükbaş hayvancılığı destekleme adına küçükbaş hayvancılık yapanların en azından sigortasını yapmayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Ekrem Çelebi.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, Ağrı merkez Yazıcı Barajı'mız biliyorsunuz AK PARTİ hükümetleri döneminde bitirildi, gerçekten çok da güzel, bir ovamıza su veriliyor ama yeterince su kanallarında verimli şey alamıyoruz yani çiftçilerimizin sulama kısmında. Bir de bizim Patnos Şekerova Barajı, Eleşkirt Aydıntepe Barajı, Tutak Karahalit Barajı; daha önce de geldik, Bakanlıkta da toplantı yaptık, özellikle 2023 yılı yatırım programına alınması konusunda istirhamım olur. Yine, Eleşkirt ilçemizde Şeryan Çayı -bunu geçenlerde siz geldiğinizde yine arz ettik- bizim için çok önemli, özellikle Yücekapı ve Eleşkirt Ovası'nın bütününlü suluyor. Yine aynı şekilde Kopuz Göleti ki bu bizim hem ilçemiz hem de bölge itibarıyla müthiş bir ovamız var, belki Türkiye'nin en büyük şeker pancarı bizim orada üretiliyor, şiresimin en yüksek olduğu yerlerden bir tanesi. Bu konuda özellikle ricamız olur.

Yine, Patnos'ta Yeşilhisar Göleti, Yukarıgöçmez Göleti ve Taşlıçay Derecik Göletleri; bunların 2014'ten beri ihaleleri yapıldı. Özellikle bu fiyat artışlarından dolayı kaldı. Bunların 2023 yılı içerisinde bitirilmesi konusunda rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, 2021 Bakanlığın Sayıştay raporunda, DSİ Sayıştay raporunda proje yüklenici firmalarının taahhütlerini ihale ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi nedeniyle idarenin zarara uğratıldığını görüyoruz. DSİ Proje ve İnşaat Dairesi Başkanlığı tarafından 2017-2021 döneminde feshedilen 5 işten hiçbirinde, Barajlar ve HES Dairesi Başkanlığı tarafından feshedilen 3 işten hiçbirinde dava açılmadığı, İçme Suyu Dairesi Başkanlığı tarafından feshedilen 11 işten ise sadece 2 tanesine dava açıldığı tespit edilmiş. Sayıştayın raporunda yer vermediği, dava açılmayan bahse konu işler hangi işlerdir? Ortaya çıkan kamu zararı ne kadardır?

Bir de konuşmam sırasında Melen Barajı'yla ilgili sorduğum soruyu tekrar etmek istiyorum: Yüklenici firmalara neden bu davalar açılmamıştır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Süleyman Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, tarım danışmanlarının sesine kulak verin. Bu çizimleri niye getirdiğimi belki merak ediyorsunuzdur. Geçen hafta ülke genelinden gelen tarım danışmanları çizimle protesto eylemi yaptı. Serbest ya da ziraat odaları, kooperatifler ve birlikler bünyesinde çalışan tarım danışmanlarına tarımsal yayım ve danışmanlık desteği olarak 2022 yılında yıllık 52 bin lira fiyat biçildi. Cumhurbaşkanlığı tarımsal destekleme kararında bu ücretin 72 bin liraya yükseltilmesi mali kayıplar sorununu çözmekten uzaktır. Aylık 6 bin lira, vergiler düşünce yine asgari ücretin altında kalıyor. Çalışırken sırtlarındaki deriyi alıyorsunuz ama sıra alın terini ödemeye gelince cimriliğiniz tutuyor. Destek miktarını artıracak mısınız?

Her yıl 5 bin ziraat mühendisi mezun olurken ve 40 bin ziraat mühendisi KPSS'ye girmişken niçin arazide çalışmak için toplu mühendis alımı yapmıyorsunuz, yeni kadrolar açmıyorsunuz?

Kamuda güvencesiz sözleşmeli değil, kadrolu atama yapacak mısınız?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cavit Arı, bir soru daha var herhâlde?

CAVİT ARI (Antalya) – Evet.

Sayın Bakan, Manavgat ilçesinde bu yangın nedeniyle satılan orman emvalinin satışında büyük usulsüzlük, daha doğrusu vurgun yapıldığı iddiasında ısrarla bulunuldu, birçok yayın kuruluşlarında bu yazı çıktı. Bu konuyla ilgili herhangi bir soruşturma bugüne kadar açıldı mı, açılmadı mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kadim Durmaz...

KADİM DURMAZ (Tokat) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, yaklaşık 68 bin üyesi olan Turhal Pancar Ekicileri Kooperatifi 2020’den bu yana AK PARTİ’li belediye başkanlarının atandığı bir kayyum tarafından yönetilmektedir. Bu duruma el koymayı düşünüyor musunuz?

Yine -az önce söyledim- Tokat’ın 3 büyük ovasında domates, biber, fasulye gibi yer bitkilerinin ekimi için özel bir projeniz var mı?

Yine, bir tarım makineleri profesörü olarak, çiftçinin kullandığı tarım araçlarının haczedilmesi noktasında “haczedilemez” diye bir çalışmanız var mı?

Tokat’ın haritasında ormanların yüzde 44’ü, tarım alanlarının yüzde 7’si, mera alanlarının yüzde 56’sı, tabiat varlıklarını korumanın yüzde 38’i, arkeolojik sit alanlarının yüzde 60’ı, koruma alanlarının da yüzde 84’ü madenlere ruhsatlandırılmıştır. Vicdananen rahatsız olup bu konuda hassas olup korumayı düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ömer Öcalan, buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Evet, benim sorum Urfa’yla ilgili olacak Sayın Bakan. Karaköprü’ye bağılı olan Akziyaret köyü var, Karaköprü ile Fırat Havzası arasındadır. Uzun yıllar kanallar yapıldı. Bu yaz kanallara su verilmiş denemek amacıyla, çökmeler yaşanmış. Yeni firmalara devredilmiş. Bu kanallar ne zaman faaliyete girecek? Orada eksikliğe düşen firmalar hakkında herhangi bir soruşturma açılacak mı? Oradaki birinci sınıf tarım arazileri ne zaman -Fırat’ın dibinde olmasına rağmen- sulamaya açılacaktır?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Barış Karadeniz...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sayın Bakan, bu son dönemdeki mazot artışlarıyla ilgili balıkçılarımız zorlanıyor. ÖTV’siz mazot vardı, KDV’yi düşürmeyi düşünüyor musunuz? Ayrıca, sübvansıyla ilgili, mazotla ilgili bir düşünceniz var mı?

Bir de balık satışlarındaki balık fiyatlarının taban fiyatının belirlenmesi konusunda bir düşünceniz var mı? Yoksa çok düşük fiyattan balıkçılar balıklarını satmak zorunda kalıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Nuran İmir, siz söz istediniz mi?

NURAN İMİR (Şırnak) – Hayır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok.

Sayın Ayşe Sürücü, buyurun.

AYŞE SÜRCÜ (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, Urfa ve Mardin’de DEDAŞ enerji şirketi bölgede beylik ilan etmiş durumda. Halka ve çiftçiye abartılı ve yüksek faturalar keserek çiftçiyi ödeyemeyecek bir duruma getirmiş, çiftçinin desteklemesine de el koyuyor. Özellikle Urfa’da çiftçi tarımdan vazgeçme noktasına gelmiş. DEDAŞ’ın bu usulsüz uygulamalarına daha ne kadar göz yumacaksınız? DEDAŞ sorununa bir çözüm üretecek misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Mustafa Adıgüzel...

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – Sayın Bakan, Türkvat Hayvan Kayıt Sistemi’nde çok ciddi güvenlik açığı var, sağlığı tehdit edecek boyutta. Sistem on yıldır güncellenmemiş. Veteriner bir hayvana gidiyor, hayvan ya kayıtlı değil ya da başkası üstüne kayıtlı. O yüzden kullandığı ilacı bir hayvanın üstüne işlemek zorunda olduğu için mecburen rastgele yazıyor. Üzerinde antibiyotik olmayan antibiyotikli... Gıda güvenliği için bu kurulmadı mı? On yıldır neden mezbaha ayağı faaliyete geçmedi? Kurban ve adak olarak kesilen hayvanlar zaten bu sistemin dışında olduğundan ne yediğimiz belli değil. Acilen adak ve kurbanlık hayvanlarına da sistem mecburiyeti getirmeyi ve Türkvat’i güncellemeyi düşünüyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın Orhan Sarıbal...

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Sayın Bakan, bir; orman alanlarında dikili ağaç kesim modeline devam edecek misiniz? İki; yine, TEDAŞ’ın ya da elektrik kurumlarının ve su paralarının desteklemelerden kesilmesine devam edecek misiniz? Üç; ısrarla, çiftçi borçları bugün itibarıyla, eylül ayı itibarıyla açıklandı, 256 milyara dayandı ve bu rakamın takla attırma ile ilgili olduğunu... Eğer bir önlem alınmazsa önüne geçilemeyeceğinin farkında mısınız, bunun için bir çözümünüz var mı? Dört; gümrükleri sıfırladınız, buna karşılık destekleri yeterince artırmadınız, şu anda piyasayı özel sektöre teslim ettiniz, farkında mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler.

Sayın İlhami Özcan Aygun, buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) – Trakya’da çiftçilerimizin ayçiçeği tarlalarında görülen çayır tırtılı zararını karşılamayı düşünüyor musunuz? Ülkemizde 9 milyon hektar tarımsal ovayı sit alanı ilan ettiğinizi söylediniz Sayın Bakan, Tekirdağ Ergene’de birinci sınıf tarımsal sit alanının plastik organize sanayi bölgesinde yapılmasına nasıl onay verdiniz? Gölet sayısını 3 kat artırarak 1.701’e çıkardığınızı söylemişsiniz, bu rakamda Tekirdağ Gözsüz, Çimendere, Gazioğlu gibi diğer göletlerimiz de var mı? Gözsüz Barajı 2019’da sulamaya açılacaktı ama inşaatı ortada yok, ne zaman bitireceksiniz? Yine, Tekirdağ toplulaştırmada yapılan araziler de çiftçilere teslim edildi ancak çatlaklar, sınır düzenlemeleri çiftçiye kaldı. Saati 1.600, 1.800 liradan dozer, kepçe çalıştırıyorlar, bu konuda mağduriyetin giderilmesi için ne yapacaksınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ayhan Barut...

AYHAN BARUT (Adana) – Bu yıl üreticisine büyük zarar ettiren pamuktaki destekleme primini artırmayı düşünüyor musunuz, ne kadar artıracaksınız? Atama bekleyen meslektaşlarımızla ilgili ne düşünüyorsunuz? Tarım danışmanlarıyla ilgili 2023 yılı belirlenen rakamları güncelleyecek misiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cengiz Gökçel...

CENGİZ GÖKÇEL (Mersin) – Mersin ilinde bitirilemeyen baraj ve göletlerle ilgili sorum olacak. Pamukluk Barajı 184 bin dekar arazi sulayacak. 2009’dan beri yılan hikâyesine döndü, “2015’te bitirilecek.” deniyordu, şimdi bakıyoruz, 2025’i hedef gösteriyorsunuz. Sorgun Göleti, Aksıfat Barajı, Anamur Alaköprü Barajı, hepsinin durumu aynı. Güzelyayla, Yüksekoluk, Aydıncık, Fındıkpinarı, Kargasekmez Göleti, Değirmençay; bunları ne zaman yatırıma dönüştürüp faaliyete geçireceksiniz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Tüرابی Kayan...

Çok az vaktimiz var, 2 kişi daha var, hızlıca, birer cümleyle...

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Bakan, Trakya’da toplulaştırma yapılıyor, toplulaştırma tamamen yandaşa göre bir şekil aldı, bu konuda üzerinize düşeni yapacak mısınız? Ayrıca, Kırklareli’nde 2 büyük baraj var, bu barajların yer altı sulamasına kapalı sistemi sağlayacak mısınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bekir Başevirgen...

BEKİR BAŞEVİRGEN (Manisa) – Sayın Bakan, Tarbil Projesi ve zirai gözlem istasyonlarının akıbeti nedir? Bu projeye devam edilecek mi? Tarım Hayvancılık ve Arıcılık Platformu TAHAP’la ilgili iddia ve şikâyetlerin ardı arkası kesilmiyor. Adı geçen derneğin binlerce arıcıdan yüklü miktarda para topladığı ve bunun karşılığı olan şekeri yetiştiricilere vermediği iddiaları bulunmaktadır. Bu bağlamda, bu derneğe ne kadar şeker tahsis edilmiş ve bunun ne kadarı teslim edilmiştir?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Fikret Şahin, son söz.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – On beş saniyemiz var, buyurun.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Bitkisel üretimde kullanılan tarım ilaçlarına ait bir kontrol mekanizması var mıdır, bunu kurmayı düşünüyor musunuz? Bir de ülkemizde organik tarım ilaçları diğer kimyasal ilaçlara göre daha pahalı, bunun kullanımını özendirici bir projemiz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, soru işlemleri bitmiştir.

Sorulara cevap vermek üzere Bakanımıza söz vereceğim ama bir on beş dakika ara veriyorum, ardından kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Kapanma Saati: 20.55

DÖRDÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 21.13****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 7’nci Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Saat on birden bu saate kadar müzakerelerimizi devam ettirdik.

“Soru-cevap” bölümünün soru kısmını en son gerçekleştirmiştik.

Şimdi, gün boyu ortaya konan görüş ve eleştirilere, “sorular” bölümünde ortaya konulan sorulara cevap vermek üzere Tarım ve Orman Bakanımız Sayın Kirişçi’ye söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Sayın Başkanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, kıymetli basın mensupları; öncelikle, soru sorarak, yorum yaparak birtakım konularda katkı sağlamak adına ifadeler kullanan bütün hazırlanmış şükranlarımızı sunuyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunun -her ne kadar Mecliste görev yaptığım dönemde Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonunun Başkanı olarak görev ifa etmiş olsam da- buranın ambiyans olarak, ortam olarak farklı olduğuna da bu kez Bakan sıfatıyla şahit oldum; ondan dolayı, bizler için de bizim mesai arkadaşlarımız için de son derece yararlı, faydalı ve eğitici, öğretici olduğunu belirtmek isterim.

Burada bu soruları, bir sefer, cevaplandırma konusunda yetişebildiğimiz yere kadar gerekli izahları yapacağız ama yetişemediğimiz kısımlarla ilgili de inşallah, onlara, bütün sorulara yazılı olarak cevap vermenin gayreti içerisinde olacağız.

“En çok gündeme gelen konular” başlığı altında özellikle bu “Gayrisafı yurt içi hasılanın yüzde 1’inden az olamaz.” İfadesi... Değerli arkadaşlar, ben Komisyon Başkanı olduğum dönemde de bu 2006 yılında çıkmış bir yasanın 21’inci maddesi olması hasebiyle de âdeta o dönemde de biz Komisyon Başkanı sıfatımızla bu kanunun bütün maddeleriyle bire bir ilgilendik. Takdir edersiniz ki her şeyden önce bu bizim çıkardığımız, Hükümet olarak, parti olarak bizim çıkardığımız bir yasa ve 21’inci madde de bizimle alakalı ama şunu hazırlanının özellikle ilgisine ve bilgisine sunmak isterim. Her ne kadar buna ilişkin bazı milletvekili arkadaşlarımız cevap tarzında açıklamalarda bulunmuş olsa da biz sadece burada tarımsal desteklerden o bahsetmiş olduğumuz 2022 için 39,2 milyar TL’yi, 2023 için de 54 milyar TL’yi dikkate alamayız tek başına çünkü Toprak Mahsulleri Ofisinin alımlarla ilgili izlemiş olduğu politika, yine aynı şekilde bizim Ziraat Bankası marifetiyle kullandırmış olduğumuz krediler, bütün bunların hepsi ve daha başka birtakım yine destek olarak değerlendirilebilecek hususlar olsa da unutmayalım ki sulama yatırımlarından arazi toplulaştırmasına, taşkın önlemeden diğer faaliyetlere pek çok konu bunun içerisinde yer almaktadır. Gerçekten bu OECD Tarım Politikaları İzleme ve Değerlendirme Raporu’nda da -2022’de- bizim 2021 yılında yüzde 1,15 oranında destek sağladığımızı da onlar da bu manada ifade etmektedirler.

İkinci husus...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama bu çiftçiye destek olmuyor ki Sayın Bakan. Tarım Bakanlığının...

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Bu çiftçi sayılarıyla...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Verdiği bilgi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir laf atma usulümüz yok, rica ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama söylediğiyle yapılan aynı değil ki.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Arkadaşlar, çiftçi sayısı ile ilgili de 2019 yılında ÇKS'ye kayıtlı çiftçi sayısı 2 milyon 83 bin 22 iken 2022 yılı ekim ayı itibarıyla 2 milyon 173 bin 996 olmuştur.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – O da yanlış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Rica ediyorum, lütfen. Burası Komisyon, Genel Kurul değil, rica ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 800 bin kişi çiftçiliği bıraktı, o da yanlış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen...

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Değerli arkadaşlar, bununla birlikte diğer kayıt sistemlerimizi de dikkate aldığımızda 2,8 milyon çiftçi aktif olarak sistemlerimizde kayıtlıdır.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Kamuoyuna doğru bilgi vermiyorsun Sayın Bakan.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Çiftçi sayımız ve ekilen alanda yıllar itibarıyla azalma bulunmamakta olup tarımsal hasılamızdaki artış da aslında bunu doğrulamakta ve teyit etmektedir.

Yine sıklıkla dile getirildi “Tarım alanlarında azalma var.” denildi. Bakanlığımızca yürütülen çalışmalar sonucunda 2020-21 yıllarında nadas alanlarında 1,1 milyon dekarlık bir azalma sağlanmış durumdadır, stratejik ürünlerimizin içerisinde olduğu tarla bitkileri üretim alanında 4 milyon dekar artış yaşanmıştır. 3 milyon dekar alan tarımsal üretime kazandırılarak toplam ekilen alanlar 234 milyon dekara yükselmiş bulunmaktadır.

Yine eleştiri konularından biri olarak çiftçinin banka borcu gündeme getirildi. Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasınca kullanılan tarımsal krediler: 2002 yılında -dikkat buyurun- 77 bin çiftçi bu tarımsal krediyi kullanmaktayken 2022 yılında 435 bin çiftçi kredi kullanmıştır. Kredilerin geri dönüş oranı 2002 yılında yüzde 37,8 iken, 2022 yılında yüzde 99,4'e erişmiştir. 2022 Eylül ayı itibarıyla 753 bin çiftçinin toplam 153,8 milyar Türk lirası düzeyinde borcu bulunmaktadır. Şimdi, bu kısmı da önemli, 2022 Eylül ayı itibarıyla 180 milyar Türk lirası olan toplam tarımsal kredinin yüzde 85'i sübvansiyonludur değerli arkadaşlar. Faiz indirimi ortalama yüzde 70 civarındadır. Yüzde 80 enflasyonun olduğu bir süreci, bir türbülansı yaşadığımız bir dönemde burada yüzde 70 bir sübvansiyonun uygulanıyor olmasının bu çiftçilerimize gerçekten önemli bir destektir diye değerlendirilmesi gerekir. O, başta “Yüzde 1'inden az olamaz.” ifadesine mutlaka buradaki sübvansiyon edilen faizlerin de eklenmesinde yarar vardır. ÇKS'ye kayıtlı olmayan çiftçiler de TARSİM'e katılsın arzusu var.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, Bakanımızı dinliyoruz, rica ediyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANİ VAHİT KİRİŞCİ – Değerli arkadaşlar, üreticilerimizin devlet prim desteğinden yararlanabilmeleri ve tarım sigortası kapsamındaki bir riskten dolayı zarar gördüklerinde de hasar tazminatı alabilmeleri için kayıtlılık ilkesi yasal bir zorunluluktur. Hah! Şimdi, burası Meclis, biz de inşallah siz değerli milletvekillerimizin bilgilerine arz edeceğiz. Nedir arz etmek istediğimiz şey? Hâlihazırda bizim elimizi kolumuzu bağlayan, 2001 yılından beri cari olan Çiftçi Kayıt Sistemi. Şimdi, biz, Bakanlığımızın başkaca kayıtları bu tür işte TARSİM olsun, desteklemeler olsun, kredi kullanımı olsun buralarda esas alınabilir diyebilir miyiz diye bunu sizlerin inşallah ilgisine ve sizlerin teveccühüne sunmuş olacağız. Bunu da bu vesileyle ifade etmiş olayım.

Ziraat odası kayıtlarında pasif duruma düşen çiftçiler, bu da gündeme geldi. ÇKS Yönetmeliği'nde yaptığınız düzenleme başvuru süreç ve şartlarında bürokrasinin azaltılmasını amaçlamıştır değerli arkadaşlar. Yaptığınız düzenlemede ziraat odalarına üye olunmaması yönünde asla bir husus, bir ifade bulunmamaktadır. Tarımsal desteklerden yararlanmanın şartları Cumhurbaşkanlığı kararı ve ilgili tebliğlerle belirlenmektedir. Bu mevzuattaki şartları taşıyan çiftçilerimiz desteklerden yararlanacaklardır.

Bir diğer konu, Sudan konusu. Değerli arkadaşlar, Türkiye-Sudan arasında 2014'te imzalanan anlaşmayla yüzde 80'i TİGEM, yüzde 20'si Sudan Tarım ve Ormanlık Bakanlığına ait ortak şirket kurulmuştur. Araştırma kapsamında şirkete tahsis edilmesi gereken araziler Nisan 2019'da Sudan'da yaşanan hükümet değişikliği ve pandemi sebebiyle tahsis edilememiştir dolayısıyla arazi kiralaması konusunda hiçbir ödeme yapılmamış, herhangi bir yatırım da gerçekleştirilmemiştir. Konu hakkında Sudan tarafıyla görüşmelerimiz devam etmektedir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama şirketin masraflarını, Sayıştay raporlarını...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum ama. Bakın, kaç defa yaptınız lütfen. Lütfen ama.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Doğru bilgiler versin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz mi kontrol edeceksiniz yani! Rica ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Tabii, anonim şirket... Sayıştay raporlarında yer alan değerler...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gelip konuşsaydınız zamanında, fikirlerinizi söyleseydiniz. Yapmayın lütfen, rica ediyorum.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Fethi Bey, size yakışmıyor, lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama Sayın Bakan doğru bilgi vermiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Komisyonumuzun düzenini bozmayın lütfen.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANİ VAHİT KİRİŞCİ – Değerli arkadaşlar, bir diğer konu ise “Ya, Türkiye’de tarım arazileri bitti de mi Venezuela’da, Nijer’de, Kazakistan’da, Azerbaycan’da, Sudan’da geziyorsunuz?” diye soruluyor. Ben, şimdi size şu soruyu sormak istiyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bize soruyor.

TARIM VE ORMAN BAKANİ VAHİT KİRİŞCİ – Geçtiğimiz yıl 29,3 milyar dolarlık bir yatırımı 131 ülkede 11.093 projeye gerçekleştiren ve dünyada Çin’den sonra ikinci sıraya yerleşen müteahhitlerimizi nereye koyacağız? Bunların ülkede yapacak işleri yok mu da başka ülkelerde kendilerine iş arıyorlar?

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Ne alakası var?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şimdi, sordu cevaplayalım.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, farklı fikirlere tahammül etmeyi öğrenin lütfen. Lütfen... Sizin gibi düşünmek zorunda değil hiç kimse.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Doğru değil ama.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Fikret Bey, sen inanma!

(Gürültüler)

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Lütfen, istirahat ediyorum, sizlerden istirahat ediyorum. Bu ülkede tarım sektörünün sahip olduğu “know-how” dan bütün dünyanın yararlanmasını istiyoruz. Bundan bu ülke kazanacak.

(Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç demokratik bir tavır değil bu yaptığınız. Farklı fikirleri dinleyeceksiniz sonra yine fikirlerinizi söylersiniz, rica ediyorum.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Bir diğer konu, dış ticarete gıdayı da ekliyorsunuz, sadece tarım alınınca “Net ithalatçı konumundayız.” deniliyor. Değerli arkadaşlar, ihracat sınıflandırması TÜİK tarafından uluslararası standartlara göre yapılmakta olup birincil tarım ürünleri ve işlenmiş tarım ürünlerini de içermektedir. Ayrıca, ihraç edilen işlenmiş gıdaların içeriğinde birincil tarım ürünlerinin de yer aldığı dikkate alındığında bu sınıflama doğru olmaktadır. Şimdi, değerli arkadaşlar, biz yemi de ithal ediyoruz. Bu yemi bazen küspe olarak ithal ediyoruz. Şimdi, bu, küspe olarak ithal ettiğimiz yeme biz ne diyeceğiz? Yani “Bu bir tarımsal girdi değildir.” mi diyeceğiz? “Bu yeme dönüşmüş, bu bir endüstriyel ürün olmuş, bundan dolayı bunu hariç tutalım.” mı diyeceğiz, ne diyeceğiz? Dolayısıyla, TÜİK’i burada yine esas aldık.

Bir diğer konu: “Türkiye, en fazla gıda maddesi ithal eden ülke konumundadır.” Değerli arkadaşlar, Türkiye, tarım ve gıda ürünlerinde net bir ihracatçı ülkedir. Yıl 2002, bu ülkenin nüfusu 65 milyon; yıl 2002, bu ülkeye gelen turist sayısı 15 milyon; yıl 2002, bu ülkede kişi başı millî gelir 3.600 dolar ve ihracat 3 milyar 700 milyon dolar. Değerli arkadaşlar, 2021 rakamını söylüyorum: İhracat 25 milyar dolar, net dış ticaret fazlası 7 milyar dolar -ithalatı söylememe gerek yok o nedenle- ve nüfus 85 milyon, turist sayısı 50 milyon. Değerli arkadaşlar, şimdi, eğer biz, rakamlar bu iken “Ya, bu ülke hâlâ üretmiyor.” dersek bizi izleyen üreticilere de haksızlık etmiş oluruz ve ben her vesileyle “Eli öpülesi üreticiler” adını veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Saman saman... Sayın Bakan, samanı söyleyin.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Arkadaşlar, samanı da söylerim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Saman ithalatımız da yok, onu da söyleyeyim. İthalat -tabir yerindeyse- 0,002 mertebesinde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, sorular soruldu, ilave sorulara cevap vermezseniz sevinirim.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Değerli arkadaşlar, dolayısıyla, bu zamana kadar geride kalan on dokuz yılda 87 milyar dolar dış ticaret fazlası veren bir sektöre “Burası üretmiyor.” demek çok büyük haksızlık olur.

“Buğday ithalatında 3’üncüyüz.” deniliyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 21 üründe...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, kaç defadır uyarıyorum, lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Türkiye buğday üretiminde kendine yeten bir ülkedir; bu yılki tahminimiz 19,5 milyon tondur; bu, bize yetecek bir miktardır. Buğdayda Dahilde İşleme Rejimi yani DİR kapsamında ihracat bazı ithalat yapılmaktadır; aldığımız buğday, un, makarna, irmik, bulgur ve benzeri olarak ihraç edilmektedir. Buğday unu ihracatında ülkemiz 2002 yılında dünyada 11’inci sıradayken bugün -2005 yılından beri- 1’inci sırada yer almaktadır, sanırım bu da hepimizin iftihar etmesi gereken bir diğer konudur.

Gübre atılmadığından tarımsal üretimin azaldığından söz edildi. Değerli arkadaşlar, bitkisel üretimde 2022 yılında tüm zamanların üretim rekoru -inşallah- kırılmış olacaktır. 2002’de 98 milyon ton olan üretimin 127,5 milyon tona çıkmasını öngörüyoruz. Dolayısıyla bu da bu ülkenin, bu ülkenin üreticisinin bir başka başarısı olacaktır.

Bakanlığımız son dönemde artan arz güvenliği risklerine cevaben birçok tedbiri hayata geçirmiş olup bunlardan biri de yeni kurulan... Bakın, bu Bakanlık -bunları da yapıyor arkadaşlar, bunlardan da haberdar olun- Arz Güvenliği Daire Başkanlığı kurmuştur. Bu, bizim dönemimizde, şu anda kurulmuş olan ve faaliyetlerini yürüten bir daire başkanlığıdır. Dolayısıyla bunu da mutlaka bilgilerinize sunmak isterim.

“Gübre ve mazot yeterince desteklenmiyor.” deniliyor. Değerli arkadaşlar, gübre desteği birim fiyatları ürün bazında yüzde 130 ila yüzde 163 oranlarında değişen oranlarda artırılmıştır. Mazot desteği artan maliyetler ölçüsünde, ürün gruplarına göre yüzde 130 ila yüzde 395 oranlarında yine artırılmıştır. 2002 yılında 1 ton buğday karşılığında 210 litre mazot alınırken Ekim 2022 itibarıyla 265 litre mazot alınmaya başlanmıştır.

Yine, “Kanada’dan mercimek ithal ediyoruz.” diye ifade kullanıldı. Değerli arkadaşlar, ihraç edilmek amacıyla ithalat yapılmaktadır -bunun altını çiziyorum- tıpkı buğdayda olduğu gibi. Mercimek üretimi 2022 yılında geçen yıla göre yüzde 69 artışla 445 bin tona çıkmıştır. Türkiye, dünya mercimek üretiminde 4’üncü sırada, ihracatında ise 3’üncü sırada yer almaktadır. 2022 yılı ilk dokuz ayında ise 290 milyon dolarlık ithalata karşılık 330 milyon dolarlık ihracatla 40 milyon dolar dış ticaret fazlası elde edilmiştir.

Yine, burada nohut ithalatından söz edildi. Değerli arkadaşlar, Türkiye dünya nohut üretiminde 2’nci, ihracatında ise 3’üncü sıradadır. Nohut üretiminin 2022 yılında, bir önceki yıla göre yüzde 22 artışla 580 bin ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir, bu TÜİK’in ikinci tahminidir. 2021 yılında 28 milyon dolarlık ithalata karşılık, 132 milyon dolarlık ihracat gerçekleşmiştir.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Sayın Başkan, ben soru sordum, soruya cevap verilmiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha süresi var Bakanımızın, bir dinleyin, dinleyin, lütfen.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – 2022 yılının ilk dokuz ayında 32 bin ton karşılığı 31 milyon dolarlık nohut ihraç edilmiştir. Türkiye son yıllarda uyguladığı başarılı politikalarla her alanda olduğu gibi, tarımın diğer alanlarında olduğu gibi bu alanda da net ihracatçı konumundadır.

Gelelim pamuğa... Değerli arkadaşlar, “Pamuk üretimi belirlenirken girdi maliyetleri neden hesaplanmıyor?” diye bir soru soruluyor. Pamukta tüm zamanların üretim rekoru kırılarak, 2022 yılında kütlü pamuk üretimimizin 2 milyon 750 bin ton olması beklenmektedir. 2021-2022 döneminde 3,6 dolar/kilograma ulaşan dünya lif pamuk fiyatı, 2022 yılı Ekim ayında 2,1 dolar/kilograma gerilemiştir. Küresel piyasalarda yaşanan fiyat azalışının, üreticimizi olumsuz etkilememesi için biz ne yaptık?

Mazot ve gübre desteği; 2021 yılında dekara 76 Türk lirası iken, 2022 yılında bunu 3,6 katına çıkararak dekara 271 TL'ye yükselttik, ödemelerimizi buna göre yapacağız. Ayrıca, kütlü pamuk üreticilerimize tona 1.100 TL fark ödemesi, destek olarak da ödenmektedir.

Bir diğer konu: "Zeytinlikler yok ediliyor." Değerli arkadaşlar, zeytin üretiminde tüm zamanların üretim rekoru kırıldı. Zeytin üretimi 2022 yılında, bir önceki yıla göre yüzde 71 artarak 2 milyon 976 bin tona ulaşmış durumdadır. Son yirmi yılda zeytin ağacı varlığımız yüzde 91 artışla 189 milyonu geçmiş bulunmaktadır.

Bir diğer konu: "Ayçiçeği fiyatları düşmekte." Değerli arkadaşlar, ayçiçeğinde de tüm zamanların üretim rekoru kırılarak, 2022 yılında 2,55 milyon tona ulaşılmış bulunmaktadır. 2021 yılında 760 dolar/tona çıkan ayçiçeği dünya fiyatı, 2022 yılı Ekim ayı başında 505 dolar/tona gerilemiştir. Ham ayçiçeği yağı ithalatında gümrük vergisi yüzde 0'dan yüzde 10'a -hani bir şey yapılmadı deniliyor ya onun için söylüyorum- ayçiçeği tohumu ithalatında gümrük vergisi de yüzde 0'dan yüzde 5'e yükseltilmiştir; bu bizim arz açığımız olan bir ürün için Ticaret Bakanlığıyla müştereken aldığımız bir aksiyondur.

Desteklemeler... Mazot-gübre desteği, dekara 37 TL'den yaklaşık 3 katına çıkarılarak dekara 109 TL'ye yükseltilmiştir. Ayrıca, ton başına 500 TL fark ödemesi desteği ödenmektedir.

Çayda kota, kontenjan ve rekolte... Buna ilişkin de, çay rekolte düşüklüğü gübre kullanımı kaynaklı olmayıp 2022 yılı hava şartları nedeniyle yüzde 15 oranında verim kaybı oluşmuştur. 1 dekar çaylık alanda ortalama verim 1.500 kilogramdır. ÇAYKUR kota çalışması yapmış fakat kota uygulanmamıştır. Çay rekoltesi 2022 yılı için yaklaşık 1 milyon 250 bin ton tahmin edilmektedir.

Bir diğer konu: "Tarım programındaki 47,5 milyarlık fark nerede?" Değerli arkadaşlar, Tarım Programı 2023 yılı bütçesi 103,3 milyar Türk lirasıdır. Bakanlığımız bütçesinde 55,8 milyar Türk lirası, Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinde 47,2 milyar TL... Tarımsal kredi sübvansiyonu ki 21,6 milyar lira, müdahale alımları 17,4 milyar lira, tarımsal KİT'lere yapılan destekler 8,2 milyar Türk lirasıdır. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bütçesinde 235 milyon TL balıkçı barınaklarının yapım ve onarım giderleri için yer almaktadır.

Bir diğer konu: Bahri Dağdaş arazisi. Konya Bahri Dağdaş Araştırma Enstitüsü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2/6/2022 tarihli yazısıyla yeniden Bakanlığımıza tahsis edilmiştir. Yüz on yıldır araştırma enstitüsü olarak faaliyet gösteren Bahri Dağdaş Araştırma Enstitüsü, Bakanlığımıza bağlı olarak bundan sonra da bu faaliyetlerini kesintisiz olarak sürdürmeye devam edecektir. Gerçi soru sahibi burada yok, o bilgiyi paylaşmış olalım.

Bir diğer konu "TMO'nun ucuz arpa satışı amacına ulaşmadı veya ulaşamadı." TMO tarafından yem regülasyonu kapsamında piyasa fiyatlarının altında üreticilerimize doğrudan arpa satışı yapılmaktadır. Üreticilerimiz bu uygulamadan memnuniyetini sıklıkla ifade etmektedir.

Değerli arkadaşlar, ben göreve geldiğimden bugüne sekiz ayı doldurmadım, dolmak üzere ama bu sekiz aylık süre zarfında 45 ilde 66 program yaptım; 26 ilde -buradaki pek çok arkadaşımızın illerinde- sektör paydaşlarıyla saatler süren toplantılar yaptım. Ben, bu toplantıların hepsinden hem o arkadaşlarımızın istifade ettiğini hem de ben kendim bundan çok büyük bir fayda gördüğümü, ekibimin de aynı şekilde bundan yararlandığını belirtmek isterim. Dolayısıyla, gezmeyen, Bakanlıkta oturan bir Bakan ve Bakanlık değiliz, sürekli vatandaşlarımızın arasındayız.

TMO, 2021-2022 sezonunda, yem regülasyonu kapsamında et, süt ve yem üreticilerimize yönelik 4,5 milyon ton hububatı satışa sunmuştur. Bu kapsamda, besici ve yetiştiricilerimize uygun fiyatlı arpa satışlarımıza cari sezonda da başlanmış olup satışlarımız yeni sezona kadar devam edecektir.

Bir diğ er konu, ‘‘Ulusal Süt Konseyinin ç iğ süt fiyatı beklentileri karşı lamadı, ç iğ süt fiyatı en az 10 lira olmalıdır.’’ deniliyor. Ulusal Süt Konseyi, ç iğ inek süt ünün tavsiye fiyatını üreticinin eline net 8,5 TL geçecek şekilde belirlemiştir. Bakanlı ğımız da üreticiyi ve tüketiciyi korumak amacıyla 2022 yılı sonuna kadar 20 kuruş olarak ödenmesi planlanan ç iğ süt destekleme primini 2,5 kat artırarak 50 kuruş a yükseltmiştir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞ LU (Manisa) – Sayın Bakanım, 1 liraydı.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞ Cİ – Böylelikle, litre süt için üreticimizin eline net 9 TL geçer hâle gelmiştir.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞ LU (Manisa) – 1 liraydı, 1 lira.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞ Cİ – Bir başka konu değerli arkadaşlar, bir başka konu, hep et ve süt paritesinden bahsettik...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğ de) – Araçlar var, araçlar.

BAŞ KAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, bir ay müzakere yapacağız. Lütfen, rica ediyorum... Baş ka zaman fikirlerinizi yine ifade edersiniz.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞ Cİ – Ş u anda süt/yem paritesi 1,38’in altına bu son fiyatlarla düşmemiştir, 1,40-1,43’e kadar da yükselmiştir; bunu da belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlar, malumunuz, süt fiyatları Et ve Süt Kurumu tarafından belirlenmemektedir, tarafların oluşturduğu Ulusal Süt Konseyi tarafından tavsiye fiyat olarak açıklanmaktadır. Karkas fiyatlarının güncel piyasa durumu ise dana karkas 98-105 TL/kilogram, kuzu karkas ise 102 TL/kilogram civarında hâlen seyretmektedir. Oluş an fiyatlar üretim maliyetinin üzerindedir. Bununla beraber, sözleşmeli besicilikte mutlak kârlılık ve alım garantisi sağlamaya başladığımızı da belirtmek isterim.

BÜGEM, ülkemiz genelinde toplam 2.200 adet Mera Islah ve Amenajman Projesi’ni 16 milyon dekar alanda uygulamış ve hayvancılık sektörünün hizmetine sunmuştur. 1998-2021 yılları arasında yılda ortalama 500 bin dekar alanda yapılan mera ıslah ve amenajman çalışmalarını 2022 yılında 3 kat artırarak 1,5 milyon dekar düzeyine çıkarmış bulunuyoruz.

Yaylaların hayvancılık için kullanımı... Mera Kanunu’nun 20’nci maddesi, yaylak ve kışlaklarda süreklilik göstermeyen hayvancılık amaçlı geçici yapılara izin vermemektedir. İzinler il mera komisyonu ve valiliklerce verilebilmektedir. Bu konuda yapılacak yönetmelik değişikliğiyle süreklilik göstermeyen, yöresel mimariye uygun taş veya ahşap yapıların niteliği daha açık bir şekilde tanımlanacaktır.

Bir diğ er konu, 2021 yılında Türkiye genelinde tomruk satışı ortalaması 869 TL’dir ve açık artırmalı -burası önemli- satış usulüyle elektronik ortamda bu satış gerçekleştirilmektedir. Orman Genel Müdürlüğü’nün tomruğu 155 liradan sattığı, yanık alanlardan üretilen tomrukların piyasaya 735 euroya satıldığı iddiası kesinlikle doğru değildir. Ayrıca, hiçbir yabancı firmaya veya çok uluslu firmaya emval de satılmamıştır.

Antalya Uluslararası Yangın Eğitim Merkezinde her yıl hem kendi personelimize hem de diğ er ülke görevlilerine gerçekten oldukça başarılı, etkin eğitimler verilmektedir. 2022 yılında 1.943 teknik personel ile 28 operatöre bu eğitim merkezinde eğitim verilmiştir.

Bir başka konu, her yıl bölge müdürlüklerimizce dağıtım şirketlerine gerekli uyarı yazıları yazılmaktadır. Bölge müdürlüklerimizce yine her yıl il bazında alınan yangınla mücadele kararlarıyla enerji firmalarına bahsetmiş olduğunuz o uyarılar bizim tarafımızdan da yapılmaktadır. Genel Müdürlüğümüzce tüm dağıtım şirketlerinin uyarılması için EPDK'yle ilgili gerekli yazışmalar da yapılmış bulunmaktadır.

IPARD Programı'nın, ülke genelinde bütün illerimizde uygulanması hususu Avrupa Komisyonu, Dışişleri, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla müzakere edilmiş olup AB Tarım ve Kırsal Kalkınma Komiseriyle yaptığımız görüşme olumlu neticelenmiştir. Sektörel ve finansal anlaşmanın onayının ardından IPARD-III programına, inşallah, adapte edilecektir.

Bir diğer konu, "DSİ tarım sulama bütçesinde son iki yıldaki artış ne kadar?" diye soruluyor. DSİ 2022 yılı tarım sulama sene başı ödeneği 11 milyar 246 milyon 433 bin TL iken 2023 yılı sene başı bütçe teklifi yüzde 155 artışla 28 milyar 762 milyon TL'ye yükseltilmiştir. Ayrıca, 2022 yılı içerisinde alternatif finansla ek kaynak temin edilerek sulama yatırımlarına ilave 50 milyar TL kaynak sağlanmış olup sulama yatırımlarımıza bu kaynağın kullanılması hızla hayata geçirilmiştir.

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüyle ilgili bir diğer konu, 2021 yılında yaşanan kuraklık sonrasında 2022 yılı sulama sezonundan önce barajda yüzde 90 doluluk oranına ulaşılmıştır. 9 Haziran 2022 tarihinde Erzurum Valisinin katılımıyla kuraklık sonrasında sulama iletim hatlarında su verilerek bütün sulama sahalarında her yıl yapılan sulama sezonu açılışı bu yıl törenle yapılmıştır. Barajın ikinci defa açılması asla söz konusu değildir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, normal sürenizi tamamladınız. On beş dakika ek süre veriyorum.

Sözlü sorulara cevap verelim, kalan kısmını da yazılı olarak rica edelim.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – 3 sorum kaldı Sayın Başkanım, 3 soruya da cevap vereceğim, geri kalanlarını yazılı olarak cevaplandıracağız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, peki.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – "Kapalı olan köy okulları ve kırsalla ilgili olarak Bakanlıkça neler yapılmaktadır?" Gerçekten bu soru için de ayrıca teşekkür ediyorum çünkü Millî Eğitim Bakanlığımızla aramızda 1 Kasım 2022'de -yani yarın- Bakanlığımızda bir protokol imzalanacaktır. Bu protokolle, kullanılmayan köy okullarında ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenecek yerlerde genel mesleki ve teknik kurslar düzenlenmesi ve tarım, bahçecilik, ormancılık, tarım teknolojileri ve hayvancılık alanlarında kurs programlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bir diğer konu, bütçenin arttırılma oranı. Bu da sıklıkla dile getirildi. Değerli arkadaşlar, Bakanlığımızda 2022 bütçe kanunuyla 64,6 milyar TL ödenek tahsis edilmiştir. O onay da yine bu Komisyondan çıkmıştır. 2023 yılı Cumhurbaşkanlığı teklifi ise 133,7 milyar TL olup bir önceki yıl kanun ödeneğine göre artış oranı yüzde 106,9'dur. Bütçe artış oranları ifade edilirken her yıl bir önceki yılın bütçe kanun ödeneği esas alındığı için biz de burada bu artışı bu şekilde ifade etmiş olduk.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Ek bütçe yapıldı bu memlekette. Onu da kanunla yaptık.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Değerli arkadaşlar, bunların hepsi bahsettiğim şekilde gündeme geldi.

Gıda israfı konusunda farkındalık yaratmak için “Gıdanı Koru Sofrana Sahip Çık” kampanyası başlatıldı. Yarattığımız farkındalıkla gıda israfı hanelerde azaltıldı ve 2021 yılı fiyatlarıyla 664 milyon TL tasarruf elde edildi. Kampanyayı her 4 kişiden 1’i duydu, kampanyayı duyanların yüzde 84’ü kampanyadan sonra gıda israfına karşı daha dikkatli olmaya başladı. Bu, bizim kendi yaptığımız değil, bağımsız bir denetim firması tarafından yapılan bir anketin sonucudur.

Üreticilerimizin TMO iş yerleri önünde uzun süre beklemelerini önlemek amacıyla 2003 yılından itibaren randevulu olarak alım işlemleri yapılmaktadır değerli arkadaşlar. Üreticilerimiz teşvik, destek ve muafiyetlerden yararlanmak amacıyla ürünlerini öncelikle lisanslı depolara teslim etmeyi tercih etmektedir, lisanslı depolarda randevulu sistem uygulanmamaktadır. Burada bir milletvekili arkadaşımız dile getirdi, ya ben gerçekten... Çünkü TMO olarak biz bu yıl şunu da yaptık: Ürünlerin olgunlaşma, hasat sezonlarını dikkate alarak TMO olarak alımlarımızı 21 Eylül’e kadar uzattık değerli arkadaşlar. Hatta il bazında da değil, yeri geldi ilçeler bazında da bunları zikrettik ve böylelikle üreticilerimizin asla bu şekilde bir mağduriyet yaşamasına rıza göstermedik.

ORHAN SARIBAL (Bursa) – Hasat tarihi 1 Eylül olduğu için yaptınız, 1 Eylül’den sonra hasat olmaz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, biraz temiz bir dil kullanın ya!

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – “Fındık üretimine yetersiz destek...” Fındık üreticimize 2022 yılı üretimi için alan bazlı gelir desteği dekara 170 TL’dir.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) – On yıldır aynı Bakan, on yıldır aynı!

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Mazot ve gübre desteği bir önceki yıla göre yüzde 219 artışla dekara 83 TL olarak ödenecektir. Dekara toplam 253 TL destekleme yapılmakta, 2022 yılında fındık üreticilerimize toplam 857 milyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır. Fındık üretim maliyetleri ve fiyatlar yakından takip edilmekte olup üreticilerimizin maliyetleri altında ürünlerini asla pazarlamasına rıza göstermeyeceğiz, böyle bir şey de şu anda söz konusu değildir.

Hükümetimiz dönemi boyunca yurt içi şeker talebi yurt içi üretimle karşılanmıştır. Rusya-Ukrayna savaşı ve pandemi kaynaklı dünyada oluşan gıda krizi nedeniyle iç piyasada oluşan spekülasyon arz ve fiyat hareketlerinin önlenmesi için sadece şekerli mamul ihracat ve üreticilerine ithalat izni verilmiştir değerli arkadaşlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Özelleştirmeler olmasaydı bunlar olmazdı.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Verilen bu izin 15 Ekim tarihinde sona ermiştir. Yeni sezon şeker üretimi eylül ayı içerisinde başlamış olup 2,6 milyon ton şeker üretilecek ve yurt içi talep de böylelikle karşılanış olacaktır.

Balıkçının girdi maliyetlerini düşürmek için ÖTV’siz mazot, düşük faizli kredi veriyor, küçük kıyı balıkçısına doğrudan destekleme öduyoruz. İstilaçı balon balıklarıyla mücadele ederken balıkçımıza kuyruk başına 12,5 TL veriyoruz. Çevre için hayalet ağları temizliyor, yapay resiflerle balıklara yuvalar yapıyor, 15 türde balığı üretilip milyonlarcasını doğaya bırakıyoruz. Bu projelerle başta Avrupa Birliği ülkelerinde örnek gösteriliyor. Artan kontrol bot sayımızla başta denizlerde, karaya çıkış noktalarında, hallerde 24 saat esasıyla denetim yapıyoruz. Balıkçı meslek tanımı ve SGK gibi konular da çözüme kavuşması için ilgili bakanlıklarla görüşmemizi sürdürdüğümüz hususlardır, bunları da belirtmek isterim.

Yine, burada gündeme getirildi, denildi ki: “Ey Bakan, siz bu uygulamalarla ilgili geç kaldınız.” Hâlbuki biz bugün açıkladığımızı söyledik. Veleve ki bugünden itibaren olmuş olsa bile değerli arkadaşlar, mazot sadece ekim ayında kullanılmıyor, gübre sadece ekim ayında atılmıyor. Buna bir örnek vereceğim,

üstelik bu Sivas'la ilgiliydi, bir Sivas milletveklimiz söyledi, bir bilgi olsun diye bunu paylaşacağım. Sivas ilimizde gübre sevkları 1 Ağustos-31 Ekim. 2022 için de vereceğim, 2021 için de. 2021 yılı Ekim döneminde 20.545 ton iken gübre sevki şu anda bu yıl aynı dönemde yüzde 28 artarak 26.334 ton olarak gerçekleşmiştir. Burada da yüzde 28'lik bir artışın olduğunu özellikle belirtmek istiyorum.

Şimdi, bazı ifadelerimiz var, sizlerden hassaten rica ediyorum. Bakınız, sizin burada yaptığımız açıklamaları bütün Avrupa Birliği üyesi ve dışı ülkeler takip ediyor, bizim ürün ihraç ettiğimiz ülkeler bunları takip ediyor. Ne olur, lütfen, bu ülkenin üreticilerinin dikkatle ürettiklerine halel getirecek ifadeler kullanmayalım. Mesela -burada aktif maddesinden bahsetmeyeceğim- bunları içeren bitki koruma ürünlerinin kullanımı 21/5/2020 tarihi itibarıyla, aktif maddesi bitki koruma ürünlerinin ise 31/12/2021 tarihi itibarıyla kullanımı arkadaşlar sonlandırılmıştır.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Onlara girin, kendiniz görün Sayın Bakanım. Onu hep söylüyorlar.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Dolayısıyla ya bunları lütfen... Bunları hassaten sizden... (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, cevapları dinleyelim, rica ediyorum.

Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Bitkisel üretimde zararlı organizmalarla mücadelede zirai ilaç kullanımının azaltılması, kalıntının önlenmesi, ekosistemin korunması amacıyla biyolojik ve biyoteknik mücadeleye öncelik verdiğimiz ve Bakanlık olarak bunu desteklediğimizi konuşma metnimizde de ben belirtmişim.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Trabzon) – Sayın Bakan...

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞCİ – Biyolojik mücadele desteği 2022 yılı içinde örtü altında yüzde 34 artışla dekara 850 TL'ye, açık alanda yüzde 71 artışla dekara 290 TL'ye çıkarılacaktır. Biyolojik ve biyoteknik mücadele uygulamasındaki hedefimiz maliyetinin yaklaşık yüzde 50'sini karşılayacak şekilde üreticilerimizi desteklemektir.

Son üç ayda 142 bin küçükbaş hayvanın da ihraç edildiğini, bunun sadece 21 bini yani yüzde 14'ünü Katar'a ihraç ettiğimizi özellikle belirtmek istiyorum. İhraç yetkisi TÜRKVET'de adına hayvan kayıtlı çiftçilerimize verilmektedir. Aracıların kazandığı ve sadece Katar'a sağladığı iddiası asla doğru değildir. İhracat işlemlerinde uygulanacak usul ve esaslar kurumun "web" sitesinde ilan edilmiş, başvuru süreci belirlenmiş ve değerlendirilme listeleri şeffaf bir şekilde kişisel verilerin korunmasına riayet edilerek yayınlanmıştır.

Ülkemizde yer altı sularının miktarı ve kalitesinin korunması için tedbirler havza bazında belirlenmektedir. Bu çalışmalar 12 havzada tamamlanmış olup 13 havzada ise devam etmektedir. 2026 yılı sonuyla tamamlanması planlanmaktadır. Yer altı sularının aşırı çekilmesini önlemek amacıyla daha az su tüketen bitkilerin kullanımını sağlayacak eylem planları hazırlanmaktadır.

Değerli arkadaşlar, burada yine sıklıkla dile getirildi. Evet, bu ülkede elinizde arazi varsa üzerine inşaat yapmak için birilerinden izin almak mecburiyetindediniz ama burası tarım arazisi ise kimseye sormanıza gerek yok. Evet, buna ilişkin düzenlemeyi de inşallah sizlerin tasvibine, sizlerin değerlendirmesine bunları sunmuş olacağız ve böylelikle de inşallah, bu şekilde biz burada da bir planlı, kontrollü, keyfiliği ortadan kaldıran bir uygulamayı gerçekleştireceğiz.

Yine, bir başka uygulama olarak -ondan bahsettim- yeminli tarım müşavirliği. Değerli arkadaşlar, biraz önce "Denetimler, vesaireler, şunlar bunlar." diyoruz. Şimdi, Tarım Bakanlığında çalışanlar ziraat mühendisi, veteriner hekim, su ürünleri mühendisi, gıda mühendisi ama dışarıda çalışırsa biz bunlara

meslekten bakmayacağız. Böyle bir bakış, böyle bir yaklaşım olabilir mi? Bunlar, benim üyesi olduğum odaya Bakanlığımızın bütün çalışanları üye olmak zorunda; onlar da üye, dışarıdaki meslektaşlarımız da üye ama biz istiyoruz ki bu meslek yeminli mali müşavirlik gibi yeminli tarım müşavirliği noktasında Bakanlığın birtakım yetkilerini alsınlar ve daha etkin, daha verimli, daha düzgün, daha sağlıklı bir denetim faaliyetini yürütmüş olsunlar. Artı, bakın, 1 Ekimde biz başladık, dün itibarıyla e-devlet üzerinden 440 bin belge elde edildiğini... Bunun bir 45 milyon, 50 milyona asgariden üreticinin cebinde kaldığını, yorulmadığını, zaman kaybetmediğini, işini gücünü bırakmadığını söyledik ama daha önemli bir şey daha var orada; tam 15 bin meslek memuru, meslek mensubu arkadaşımız şu anda bu ÇKS'nin e-devlet üzerinden yapılmasıyla birlikte inşallah, bunlar boşa çıkmış olacaklar; tarlaya, bağa bahçeye, ahıra, ağıla, kümese gidecekler. Ne yapacaklar? Çiftçimize yardımcı olacaklar; istediğimiz bu değil mi, buna itirazımız var mı? Yok. Dolayısıyla, inşallah, bu konuda da gerekli adımları atacağız diyorum.

Ben daha fazla sabrınızı zorlamak istemiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ - Geri kalan bütün sorulara da cevap vereceğimizi belirtiyor; şahsım, Bakanlığım, bütün bürokratlarım, bütün çalışma mesaisi arkadaşlarım adına, bütün soru soran, katkıda bulunan Komisyon üyesi ve milletvekili sıfatlı bütün arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum, çok teşekkür ediyorum.

Zatinalinize de hassaten teşekkür ediyorum.

Sağ olun, var olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

RIDVAN TURAN (Mersin) – Sayın Bakan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, bir zorunluluğunuz yok ama “son söz vekilin” anlayışıyla iki dakika sadece...

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ - Özür dilerim, özür dilerim; onu da onu da söyleyeyim, haklı çünkü aciliyet kesbediyor diye.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

TARIM VE ORMAN BAKANI VAHİT KİRİŞÇİ – Efendim, 5 Kasım'da Boğaz'daki geçişlerle alakalı olarak Ulaştırma Bakanlığının almış olduğu bir kararda, orada, Bakanlığımızın denetim ve gözetimi dışında herhangi bir şekilde avcılığa izin verilmesi veyahut da buna müsaade edilmesi diye bir şey söz konusu değil. Orada sadece gemi geçişiyle ilgili faaliyetler yürütülecektir. Bu bilgiyi de arz etmiş olayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sadece iki dakika için bir usul gereği Kamil Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben öncelikle Sayın Bakanımızın sanırım muhalefetin yapıcı, eleştiri ve görüşlerinden de istifade etmiş olduğunu düşünerek... Her ne kadar bu görüşlere karşı bir savunma mekanizmasıyla yanıt verdiyse de mutlaka fayda sağlamıştır diye düşünüyorum. Yalnız, bir konuyu özellikle, ısrarla vurgulamak istiyorum.

Cumhurbaşkanlığının, Sayın Fuat Oktay'ın sunuş konuşması... Bu sunuş kitapçığının 36'ncı sayfasında "tarımsal destek programları için 54 milyar lira" ifadesi var Sayın Bakanım, "tarımsal destek programları için 54 milyar lira" Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesi de -aynen okuyorum- "Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi milli hasılanın yüzde birinden az olamaz." diyor. Yani tarımsal destek programları için bahsedilen 54 milyar liranın gayrisafi milli hasılanın yüzde 1'inden az olamayacak bir değer olması gerekir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yüzde 43, yüzde 43...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) - Sayın Başkan, bir şey daha söyleyeceğim, özür dilerim.

Dış ticaret verilerini TÜİK... Bakın, ben de verilerle konuşmaya çalıştım Türkiye İstatistik Kurumunun ISIC revizyon 3 sınıflandırmasında "Tarım, ormancılık ve balıkçılık" başlığı altında verilen TÜİK verileri üzerinden dış ticareti ifade ettim. Tarım alanlarımız yine TÜİK verileri üzerinden... Ki içerisinde nadas var, ekilen alanlar, nadas, süs bitkileri, sebze ve meyve yani nadastan azaltıp diğer ürünleri artırmakla artan bir alan olamaz çünkü nadas da bahsettiğimiz azalan alanların içerisinde.

Ben çok teşekkür ediyorum.

Bakanlığınızın bütçesi üzerinde her ne kadar çok farklı görüşler, düşünceler -yeterli yetersiz- muhalefetin bu konudaki eleştirel bakışı olsa da sonuçta önümüzdeki yıl bu bütçeyi uygulayacaksınız. Şahsınızda bütün Bakanlığınız personeline bu bütçe uygulama çalışmalarında başarılı bir yıl, dönem diliyorum.

Hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Sındır, teşekkür ediyorum.

Ben de bir hassaten ricada bulunmak istiyorum Sayın Bakanımıza, bazı sorular yazılı cevaplanacak; Genel Kurul öncesinde Komisyonumuza iletilirse üyelerimize o cevapları ulaştırma imkânımız olur; bu konuda biz Komisyon olarak takipçisi olacağız, siz de ekibinize gerekli talimatı vererseniz seviniriz.

Çok teşekkür ediyorum.

Görüşmeler tamamlandı değerli arkadaşlar.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutacağım.

Tarım ve Orman Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – 2 adet önerge vardır, 1'inci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
39	23.31	01	05.04	100.000.000.000TL

Rıdvan Turan

Dirayet Dilan Taşdemir

Mersin

Ağrı

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Çiftçilerimiz ağır borç yükü altında ezilmektedir. Artan girdi maliyetleri yüzünden tarlasına gübre dahi atamayan ve artık üretemez hâle gelen çiftçilerimizin borç batağından çıkarılması için çiftçi borçlarının kamu borcu sayılması gerekmektedir.

Küçük ve orta ölçekli çiftçilerin borçlarının kamu borcu olarak üstlenilmesi amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin 100 milyar TL arttırılmasını öneriyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

2'nci önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM ADI: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

YIL: 2023

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM MİKTAR	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN
39	23.31	01	05.04	62.000.000.000TL
39	23.32	01	05.04	24.000.000.000TL

Muhammet Naci Cinisli

Erzurum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Naci Bey, gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Uygulanan yanlış politikalar ve yetersiz destekler sonucunda tarımsal üretim, tarımsal istihdam azalmış, çiftçi toprağını terk etmeye mecbur bırakılmış ve ağır borç yüküyle baş başa kalmıştır. Son yirmi yılda tarım sektörü yıllık ortalamada sadece yüzde 2,8 oranında büyümüşken; çiftçinin borcu 66 kat artarak 227,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı şekilde üre gübrenin fiyatı 80 kat artmıştır. Mazot 26,5 liraya dayanmış, zirai ilaçlarda fiyat artışı sadece son bir yılda yüzde 400'lere ulaşmıştır. Benzer durum hayvancılıkla uğraşan üreticilerimiz için de geçerlidir. Yemle birlikte diğer girdilerin fiyatları yüksek oranlarda artmış ve üreticileri zor duruma düşürmüştür. Tüm bu sebeplerle günümüzde gıda fiyatları olağanüstü yüksek seviyelere çıkmış ve gıda güvenliği tehdidi baş göstermiştir. Nüfusumuzun büyük bir bölümü açlık sınırı altında yaşamak zorunda kalmıştır. Tarımın millî bir mesele olduğu göz ardı edilmeyerek çiftçimize yönelik destekler artırılmalı ve tarımsal kalkınma hedefiyle gereken tüm adımlar bir an evvel atılmalıdır.

2007 yılında faiz hariç bütçe giderlerinin yüzde 3,58'i tarımsal desteklere ayrılabilmiştir. Tarım sektörünün sorunlarının o günden bugüne aynı şekilde devam ediyor olması sebebiyle 2023 bütçesinin içinde de aynı oranda desteğin sağlanması gerekmektedir. Önergemizle tarımsal desteklerin 140 milyar TL'ye yükseltilmesi amacıyla tarım programı kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı bütçesinin 86 milyar TL artırılması hedeflenmektedir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2023 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Tarım ve Orman Bakanlığının 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Orman Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Orman Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabını okutuyorum:

(Orman Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Su Enstitüsünün bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2023 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi.)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Su Enstitüsünün 2021 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, böylece gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçeleri ve kesin hesapları kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlarımıza ve bütün katılımcılara katkıları için teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 1 Kasım 2022 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 22.07